

Weidevogelinventarisaties in de provincie Utrecht in 2021

Roy Slaterus,
Frank Majoor &
André van Kleunen

Sovon-rapport 2021/69

Weidevogelinventarisaties in de provincie Utrecht in 2021

Roy Slaterus, Frank Majoor, André van Kleunen

Dit rapport is samengesteld in opdracht van
Provincie Utrecht

provincie :: Utrecht

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2021

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Provincie Utrecht

Wijze van citeren: Slaterus R., Majoor F. & van Kleunen A. 2021. Weidevogels in de provincie Utrecht in 2021. Sovon-rapport 2021/69. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Foto's: Roy Slaterus

Opmaak: John van Betteray, Sovon Vogelonderzoek Nederland

ISSN-nummer: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Toernooiveld 1

6525 ED Nijmegen

e-mail: info@sovon.nl

website: www.sovon.nl

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon.

Inhoud

Samenvatting	3
1. Inleiding	4
2. Onderzoeksgebied	5
3. Werkwijze	6
3.1. Doelstelling en methode	6
3.2. Veldwerk	7
3.3. Interpretatie en verwerking van gegevens	7
3.4. Weersomstandigheden	7
3.5. Foutendiscussie	8
4. Resultaten	9
4.1. Aantallen territoria	9
4.2. Dichtheden	10
4.3. Purperreigers en Zwarte Sterns	21
5. Vergelijking met inventarisatie uit 2019	24
5.1. Vergelijking voor gehele onderzoeksgebied	24
5.2. Vergelijking per deelgebied	25
6. Soortteksten	34
7. Conclusies en aanbevelingen	39
Literatuur	40
Bijlage 1. Verspreidingskaarten	41

Samenvatting

In het voorjaar van 2021 werd 36.487 hectare aan agrarisch gebied in de provincie Utrecht geïnventariseerd op weidevogels. Het betrof zowel het weidevogelkerngebied (16.242 ha) als de weidevogelrandzone (20.245 ha), met uitzondering van de aanwezige natuurreservaten. Er werden vier gebiedsdekkende inventarisatierondes uitgevoerd. In totaal werden er 11.261 territoria vastgesteld van 17 verschillende soorten weidevogels. Voor de vastgestelde soorten komt dit neer op een gemiddelde dichtheid van 30,9 territoria per 100 hectare. De talrijkste soorten waren Kievit (3.403 territoria), Grutto (2.017), Kraakeend (1.306), Tureluur (1.175) en Scholekster (1.113). Gemiddeld genomen waren de dichtheden aan weidevogels in de kerngebieden aanzienlijk hoger dan in de randzones (42,1 territoria per 100 ha, tegenover 21,9). Van Tafeleend, Patrijs, Kwartelkoning en Kemphaan werden geen territoria gevonden.

Ten opzichte van 2019, toen een soortgelijke inventarisatie werd uitgevoerd, lieten de meeste soorten een toename zien. Binnen het 36.314 hectare grote

gebied, dat in beide jaren werd onderzocht, waren de toenames het opvallendst bij Zomertaling (van 14 naar 41 territoria), Gele Kwikstaart (van 60 naar 174), Veldleeuwerik (van 173 naar 305) en Tureluur (van 860 naar 1.173). Scholekster, Kievit en Grutto, die landelijk gestaag dalende trends vertonen, bleven op peil of namen licht toe. De enige soort die duidelijk afnam was de Wulp (van 26 naar 9).

Net als in 2019 werden de hoogste dichtheden aangetroffen in de kerngebieden van Eemland en De Venen. Het kerngebied van de Vijfheerenlanden kwam als opvallendste stijger naar voren in deze rangschikking: de gemiddelde dichtheid steeg hier van 11,6 territoria per 100 hectare in 2019 naar 27,2 in 2021. De enige gebieden waar de gemiddelde dichtheid daalde ten opzichte van 2019, waren de randzones van De Venen, Midden-West en Ruige Weide.

Door periodiek inventarisaties uit te voeren kunnen aantalsontwikkelingen tijdig worden gesignaleerd en gebieden waar weidevogels standhouden worden geïdentificeerd en beschermd.

Bijna vliegvlugge jonge Grutto bij Waverveen op 3 juni 2021 (foto: Roy Slaterus).

1. Inleiding

In het voorjaar van 2021 werd ruim 36.000 hectare aan agrarisch gebied in de provincie Utrecht geïnventariseerd op weidevogels. Het betrof het weidevogelkerngebied, met uitzondering van de daarin aanwezige reservaten (die geïnventariseerd worden door de betreffende terreinbeherende organisatie), en de weidevogelrandzone. Deze inventarisatie werd uitgevoerd door Sovon Vogelonderzoek Nederland in opdracht van Provincie Utrecht. Het primaire doel was het bepalen van de dichtheden aan weidevogels per gebied. Deze informatie wordt gebruikt bij het opstellen van het beleid voor weidevogels en in de dialoog met de collectieven over het gevoerde beheer. Er werden daartoe vier gebiedsdekkende inventarisatierondes uitgevoerd binnen het broedseizoen. De werkwijze kwam overeen met die van het Broedvogelmonitoring Project (BMP). In dit rapport worden de resultaten van de inventarisatie beschreven.

Een woord van dank gaat uit naar de vele landeigenaren voor het verlenen van toestemming voor het betreden van hun percelen. Ook de coördinatoren van de betreffende agrarische collectieven worden

bedankt voor hun bijdragen aan het onderzoek, te weten Johan Benschop (Collectief Alblasserwaard-Vijfheerenlanden), Wilhelm Bos (Collectief Eemland), René Faber (Collectief Rijn, Vecht en Venen), Leo Kramer (Agrarische Natuurvereniging Lopikerwaard), Ben Verkleij en Tanneke Burggraaf (Collectief de Hollandse Venen), Hans Veurink (Collectief Utrecht Oost) en Harold Vlooswijk (Vereniging Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer Rijn & Gouwe Wiericke). Namens Provincie Utrecht was Frank Bos betrokken bij de totstandkoming en begeleiding van de opdracht. Het veldwerk werd uitgevoerd door inventarisatiemedewerkers van Sovon, te weten Lydia Barkema, Arjan Boele, Vincent de Boer, Harvey van Diek, Mark Gal, Rienk Geene, Klaas Jager, Albert de Jong, Jesse Keyzer, Marco van der Lee, Frank Majoor, Dirk Prop, Piet Schermerhorn, Roy Slaterus, Stefan Slings en Ard Wagenaar. Inhoudelijke begeleiding werd verzorgd door Jacintha van Dijk, Erik Kleyheeg (tevens kwaliteitscontrole) en André van Kleunen. Het benodigde kaartmateriaal werd vervaardigd door Lara Marx en de opmaak van het rapport werd verzorgd door John van Betteray.

Alarmerende Kievit bij Wilnis op 31 mei 2021 (foto: Roy Slaterus).

2. Onderzoekgebied

Het onderzoekgebied bestond uit door boeren beheerd agrarisch gebied, vooral open grasland, in het westen van de provincie en in Eemland. Het ging om in totaal 36.487 hectare. De begrenzing van het onderzoekgebied omvatte naast agrarische percelen ook de aanwezige wateren, wegen, bebouwing en (erf)beplanting.

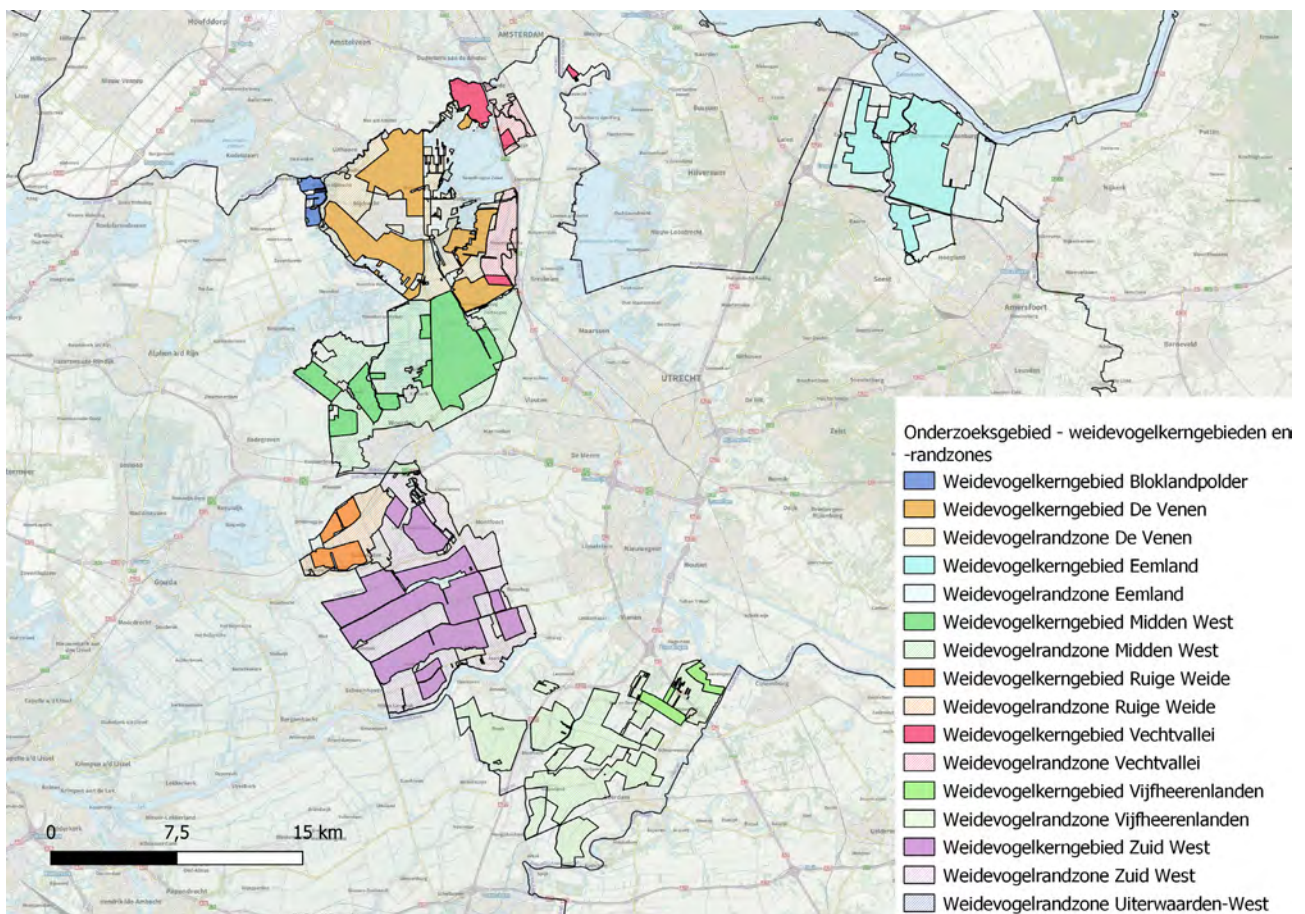
Het onderzoekgebied besloeg negen deelgebieden, namelijk de Bloklandpolder, De Venen, Eemland, Midden-West, Ruige Weide, Vechtvallei, Vijfheerenlanden, Zuid-West en Uiterwaarden-West. Daarbinnen kan onderscheid worden gemaakt tussen weidevogelkerngebieden en -randzones (zie tabel 1 en figuur 1). Deelgebied Uiterwaarden-West wordt hierna overigens niet verder besproken, want nog geen 3 ha van het onderzoekgebied valt hieronder en geen enkel weidevogelterritorium werd hier vastgesteld.

In 2021 is eveneens het Utrechtse deel van het Binnenveld in het uiterste zuidoosten van de provin-

Tabel 1. Totale oppervlakte (ha) aan geïnventariseerde terreinen per agrarisch collectief in 2021.

	Kerngebied	Randzone	Totaal
Bloklandpolder	248,3	0,0	248,3
De Venen	3.320,1	2.310,2	5.630,3
Eemland	3.313,1	2.077,9	5.391,0
Midden-West	3.040,6	4.291,2	7.331,8
Ruige Weide	643,4	841,0	1.484,4
Uiterwaarden-West	0,0	2,7	2,7
Vechtvallei	564,7	1.175,0	1.739,7
Vijfheerenlanden	379,1	5.307,0	5.686,1
Zuid-West	4.732,7	4.240,2	8.972,9
Totaal	16.242,0	20.245,2	36.487,2

cie geïnventariseerd op weidevogels in opdracht van Provincie Utrecht. Over de resultaten daarvan wordt apart gerapporteerd in een gezamenlijke rapportage over de broedvogels van het Gelderse en Utrechtse Binnenveld (Verstrael *in prep.*).

Figuur 1. Ligging onderzoekgebied. Achtergrond: Open Topo.

3. Werkwijze

3.1. Doelstelling en methode

Met betrekking tot de methode golden de volgende eisen:

- Alle beheerde (met de mogelijkheid voor een beheerovereenkomst voor weidevogelbeheer binnen het collectief beheerplan) percelen werden gebiedsdekkend geïnventariseerd, zodat ten minste een goede berekening van de dichtheid en aantallen weidevogels in de beheerde gebieden mogelijk is. Dit betreft het huidige weidevogelkerngebied en de -randzone.
- Alle niet-beheerde (zonder een beheerovereenkomst voor weidevogelbeheer binnen het collectief beheerplan) percelen moesten bij voorkeur gebiedsdekkend worden geïnventariseerd. Was dit niet mogelijk, dan werd geïnventariseerd vanaf nabijgelegen openbare wegen en/of vanaf percelen van deelnemers aan het beheerplan.
- De inventarisatie moest worden uitgevoerd in vier ronden en moest resulteren in betrouwbare informatie over de dichtheid aan weidevogels. Hieronder vallen ten minste Knobbelzwaan,

Tabel 2. Bezoekrondes.

Ronde	Periode
1	20 maart - 10 april
2	11 april - 30 april
3	1 mei - 20 mei
4	21 mei - 15 juni

- Bergeend, Zomertaling, Slobeend, Krakeend, Wintertaling, Tafeleend, Kuifeend, Patrijs, Kwartel, Kwartelkoning, Scholekster, Kievit, Wulp, Grutto, Kempphaan, Watersnip, Tureluur, Veldleeuwerik, Gele Kwikstaart en Graspieper. Daarnaast moesten waarnemingen van Purperreiger en Zwarte Stern worden ingetekend. De weidevogels werden geteld en ingetekend volgens de richtlijnen uit de BMP-handleiding (Vergeer *et al.* 2016).
- De methode moest vergelijkbaar zijn met die van inventarisaties uit 2016 (Slaterus 2016) en 2019 (van Groen 2019), zodat de resultaten onderling vergeleken kunnen worden.

Scholekster met afleidingsgedrag ('broedcode 10') bij Waverveen op 1 juni 2021 (foto: Roy Slaterus).

3.2. Veldwerk

Voor het uitvoeren van het veldwerk werd het onderzoeksgebied opgedeeld in 108 telgebieden. Alle telgebieden zijn gebiedsdekkend geïnventariseerd. Dat houdt in dat insteken zijn gemaakt over percelen om moeilijk vanaf openbare wegen te overziene gebieden te bekijken. Voor het betreden van percelen of kavelpaden is door de inventarisatiemedewerkers vooraf toestemming gevraagd aan de eigenaren. Notaties van waargenomen vogels vonden plaats volgens de richtlijnen van het BMP en werden via mobiele invoer opgeslagen. Daarbij is gebruik gemaakt van een tablet en het programma Avimap. Via auto-clustering werden deze waarnemingen omgezet in territoria, teneinde dichtheden te kunnen berekenen (aantal territoria per 100 ha). Dankzij de mobiele invoer waren de waarnemingen nog dezelfde dag beschikbaar voor inzage voor personen die hiertoe gemachtigd zijn, zoals de coördinatoren van de agrarische collectieven.

De inventarisatie is uitgevoerd in vier bezoeken en leverde nauwkeurige informatie op over de aantallen, de verspreiding en de dichtheid van de territoria van weidevogels. De rondes vonden plaats tussen eind maart en half juni met per telgebied ten minste tien dagen tussen elke ronde, conform de richtlijnen van het BMP (tabel 2). Een groot deel van de veldbezoeken werd verricht in de ochtenduren en ongunstige weersomstandigheden (neerslag, wind, warm weer midden op de dag) werden zoveel mogelijk vermeden. Er werd nadrukkelijk gelet op territorium- en nestindicatief gedrag. Met name balts- en alarmgedrag werden veelvuldig geregistreerd. Uiteraard zijn ook waarnemingen van broedende vogels, gevonden nesten en families met pullen nauwkeurig vastgelegd. Op akkers en percelen met kort gras zijn met name broedende Kieviten met een telescoop van grote afstand goed te zien. Er is echter niet gericht naar nesten gezocht.

3.3. Interpretatie en verwerking van gegevens

In het veld werden de waarnemingen, voorzien van een adequate broedcode, ingevoerd via een tablet. Later zijn deze overgebracht naar het autoclusterprogramma van Sovon en geïnterpreteerd conform de criteria zoals beschreven in Vergeer *et al.* (2016). Voordelen van dit programma zijn dat alle waarnemingen digitaal beschikbaar zijn en dat de interpretatie transparant en reproduceerbaar is. De ligging van de territoria kan vervolgens eenvoudig worden weergegeven in een GIS-bestand.

Alle resultaten werden gecontroleerd door de coördinatoren van Sovon. Dit leverde enkele kleine aanpassingen op. In enkele gevallen is afgeweken van de clustercriteria, bijvoorbeeld omdat een telbezoek net ongunstig uitviel in verband met de BMP-datumgrens van een soort. Deze aanpassingen zijn gedocumenteerd in de betreffende databestanden.

Alle verzamelde waarnemingen alsmede de daarvan afgeleide territoria zijn digitaal opgeleverd aan Provincie Utrecht en de betreffende collectieven. Tevens worden de territoriumstippen toegevoegd aan de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFB).

3.4. Weersomstandigheden

Het weer is van invloed op de activiteit van vogels en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind, neerslag en lage temperaturen zijn belemmerende factoren. Territoriale activiteit neemt veelal ook af bij hoge temperaturen. Daarom wordt hier een korte beschrijving van het weer in het broedseizoen van 2021 gegeven aan de hand van de maandoverzichten van het KNMI. In tabel 3 zijn enkele variabelen samengevat.

Nadat op 30 en 31 maart de eerste warme dagen (20,0 °C of hoger) van het jaar werden opgetekend, brak er een langdurige koude periode aan. Veel Kieviten en andere weidevogels hadden al eieren, toen zich vanaf 5 april enkele dagen met sneeuw- en

Tabel 3. Weersvariabelen in maart-juni 2021; vermeld worden landelijke gemiddelden op basis van metingen van het KNMI (www.knmi.nl). Ref staat voor het langjarige gemiddelde (1991-2020).

Maand	Temperatuur		Zonuren		Neerslag (mm)	
	2021	Ref	2021	Ref	2021	Ref
Maart	6,4	6,5	158	146	44	53
April	6,7	9,8	221	196	41	40
Mei	11,2	13,4	200	225	90	55
Juni	18,2	16,2	247	214	94	66

hagelbuien aandienden. De gemiddelde temperatuur deze maand bleef steken op een schamele 6,7 °C; het langjarige gemiddelde over 1991-2020 bedraagt 9,8 °C. Dat vervolgens ook mei bijzonder koud was (gemiddeld 11,2 °C tegen 13,4 °C normaal), mag uitzonderlijk worden genoemd. Naast de kou was ook de grote hoeveelheid neerslag in mei opmerkelijk. In De Bilt viel bijvoorbeeld 104 mm regen, goed voor een tiende plaats op de ranglijst van natste meimaanden sinds het begin van de metingen in 1906.

3.5. Foutendiscussie

Hoewel de weersomstandigheden vergeleken met andere jaren niet altijd optimaal waren, met name

in mei (toen geplande bezoeken vaker dan normaal verschoven moesten worden), konden de meeste tellingen onder redelijke of goede weeromstandigheden worden uitgevoerd.

Door het koude weer in april en mei was het een laat en langgerekt broedseizoen. Het meest opvallend was dat veel graslandpercelen pas laat in het seizoen gemaaid werden, in veel gevallen zelfs pas eind mei. Dit kan van invloed zijn geweest op de activiteit en aanwezigheid van weidevogels. Zo kunnen territoria langer bezet zijn geweest vergeleken met jaren waarin al in april gemaaid wordt en een deel van de broedvogels hun nesten dan al kwijt is. De kans dat een territorium werd vastgesteld was daardoor in 2021 dus groter.

Pas laat in het seizoen gemaaide percelen in De Venen op 1 juni 2021 (foto: Roy Slaterus).

4. Resultaten

4.1. Aantallen territoria

Van 17 van de 21 onderzochte weidevogelsoorten werden in 2021 territoria vastgesteld. In totaal ging het om 11.261 territoria. Kievit was met 3.403 territoria het talrijkst. Daarna volgde Grutto met 2.017 territoria. Van Tafeleend, Patrijs, Kwartelkoning en Kempphaan werden geen territoria vastgesteld.

Van de tien Rode Lijst-soorten (cf. van Kleunen *et al.* 2017) die werden vastgesteld, zijn de bedreigde Zomertaling (41 territoria) en Watersnip (2) en kwetsbare Slobeend (345) en Wulp (9) het vermelden waard. Tabellen 4-6 geven de aantallen per deelgebied weer. Voor de verspreidingskaarten wordt verwezen naar bijlage 1.

Tabel 4. Aantallen territoria van onderzochte vogelsoorten in het noordwesten van de provincie Utrecht in 2021.

Soort	Rode Lijst	Bloklandpolder	De Venen	Midden-West	Vechtvallei
Knobbelzwaan		8	58	137	20
Bergeend		17	166	51	20
Zomertaling	Bedreigd	0	4	6	3
Slobeend	Kwetsbaar	7	64	80	15
Krakeend		28	332	201	86
Wintertaling	Kwetsbaar	0	0	0	0
Tafeleend		0	0	0	0
Kuifeend		13	55	51	18
Patrijs	Kwetsbaar	0	0	0	0
Kwartel		0	0	0	0
Kwartelkoning	Bedreigd	0	0	0	0
Scholekster		17	298	174	53
Kievit		4	579	487	84
Wulp	Kwetsbaar	0	0	9	0
Grutto	Gevoelig	2	429	430	52
Kemphaan	Ernstig bedreigd	0	0	0	0
Watersnip	Bedreigd	0	0	0	0
Tureluur	Gevoelig	1	233	215	40
Veldleeuwerik	Gevoelig	0	17	41	0
Gele Kwikstaart	Gevoelig	1	9	0	2
Graspieper	Gevoelig	0	28	15	7
Totaal		98	2.272	1.897	400

Tabel 5. Aantallen territoria van onderzochte vogelsoorten in het zuidwesten van de provincie Utrecht in 2021.

Soort	Rode Lijst	Ruige Weide	Vijfheerenl.	Zuid-West
Knobbelzwaan		29	70	144
Bergeend		2	9	35
Zomertaling	Bedreigd	2	2	17
Slobeend	Kwetsbaar	15	27	65
Krakeend		45	174	263
Wintertaling	Kwetsbaar	1	0	0
Tafeleend		0	0	0
Kuifeend		4	20	78
Patrijs	Kwetsbaar	0	0	0
Kwartel		0	0	0
Kwartelkoning	Bedreigd	0	0	0
Scholekster		25	150	219
Kievit		101	528	817
Wulp	Kwetsbaar	0	0	0
Grutto	Gevoelig	42	265	324
Kemphaan	Ernstig bedreigd	0	0	0
Watersnip	Bedreigd	0	1	1
Tureluur	Gevoelig	20	142	180
Veldleeuwerik	Gevoelig	0	33	100
Gele Kwikstaart	Gevoelig	1	26	51
Graspieper	Gevoelig	0	48	12
Totaal		287	1.495	2.306

Tabel 6. Aantallen territoria van onderzochte vogelsoorten in Eemland in 2021.

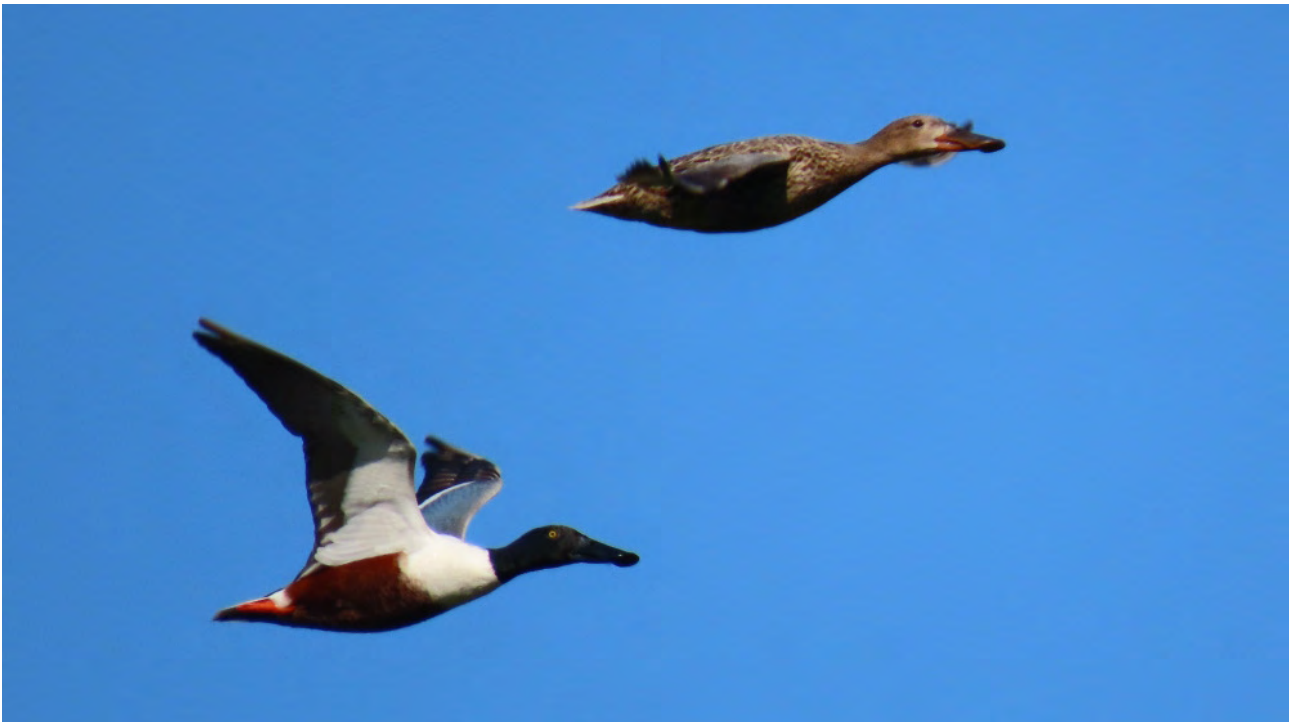
Soort	Rode Lijst	Eemland
Knobbelzwaan		63
Bergeend		22
Zomertaling	Bedreigd	7
Slobeend	Kwetsbaar	72
Krakeend		177
Wintertaling	Kwetsbaar	1
Tafeleend		0
Kuifeend		15
Patrijs	Kwetsbaar	0
Kwartel		4
Kwartelkoning	Bedreigd	0
Scholekster		177
Kievit		803
Wulp	Kwetsbaar	0
Grutto	Gevoelig	473
Kemphaan	Ernstig bedreigd	0
Watersnip	Bedreigd	0
Tureluur	Gevoelig	344
Veldleeuwerik	Gevoelig	114
Gele Kwikstaart	Gevoelig	84
Graspieper	Gevoelig	150
Totaal		2.506

4.2. Dichtheden

Om de resultaten uit de deelgebieden, die van elkaar verschillen in omvang, eenvoudiger met elkaar te kunnen vergelijken, zijn de aantallen territoria omgezet naar dichtheden. Het gaat hierbij om het aantal territoria per 100 ha (zie tabellen 7-12). Het betreft gemiddelde waarden; lokaal kunnen er uiteraard uitschieters voorkomen, zowel omhoog als omlaag.

Bloklandpolder

De totale dichtheid van alle soorten tezamen in de Bloklandpolder was vergelijkbaar met het gemiddelde voor alle weidevogelkerngebieden in het gehele onderzoeksgebied. Dat kwam voor een belangrijk deel door de hoge aantallen eenden. De meeste steltloper- en zangvogelsoorten bleven echter duidelijk achter. Positieve uitzondering was Scholekster, waarvan maar liefst 6,8 terr/100ha werden vastgesteld. Opgemerkt moet worden dat de Bloklandpolder betrekkelijk klein is, zeker vergeleken met de andere deelgebieden.

Paartje Slobeend bij Mijdrecht op 16 april 2021 (foto: Roy Slaterus).

Tabel 7. Dichtheden van onderzochte vogelsoorten (aantal terr/100ha) in de Bloklandpolder in 2021.

Soort	Rode Lijst	Bloklandpolder	Gehele onderzoeksgebied	
		Kern 248 ha	Kern 16.242 ha	Rand 20.245 ha
Knobbelzwaan		3,2	1,4	1,5
Bergeend		6,8	1,1	0,7
Zomertaling	Bedreigd	0,0	0,2	0,0
Slobeend	Kwetsbaar	2,8	1,6	0,4
Krakeend		11,3	4,3	3,0
Wintertaling	Kwetsbaar	0,0	0,0	0,0
Tafeleend		0,0	0,0	0,0
Kuifeend		5,2	0,9	0,5
Patrijs	Kwetsbaar	0,0	0,0	0,0
Kwartel		0,0	0,0	0,0
Kwartelkoning	Bedreigd	0,0	0,0	0,0
Scholekster		6,8	3,7	2,5
Kievit		1,6	11,5	7,6
Wulp	Kwetsbaar	0,0	0,0	0,0
Grutto	Gevoelig	0,8	9,1	2,7
Kemphaan	Ernstig bedreigd	0,0	0,0	0,0
Watersnip	Bedreigd	0,0	0,0	0,0
Tureluur	Gevoelig	0,4	5,2	1,6
Veldleeuwerik	Gevoelig	0,0	1,3	0,4
Gele Kwikstaart	Gevoelig	0,4	0,7	0,3
Graspieper	Gevoelig	0,0	1,0	0,5
Totaal Rode Lijst-soorten		4,4	19,1	6,1
Totaal		39,5	42,1	21,9

De Venen

Veel soorten in De Venen behaalden dichtheden die rond of boven de gemiddelde waarden over het gehele onderzoeksgebied lagen. Dat was met name het geval in de kerngebieden, maar ook in de randzones werden relatief hoge dichtheden vastgesteld. Daar werden bijvoorbeeld hoge dichtheden aangetroffen

van Bergeend en Krakeend, respectievelijk 3,2 en 6,3 terr/100ha. Kuifeend was met 1,2 terr/100ha relatief goed vertegenwoordigd in de kerngebieden. Ook vielen hoge dichtheden van Scholekster op (5,7 terr/100ha in de kerngebieden en 4,7 in de randzones).

Tabel 8. Dichtheden van onderzochte vogelsoorten (aantal terr/100ha) in De Venen in 2021, uitgesplitst naar weidevogelkerngebieden en -randzones.

Soort	Rode Lijst	De Venen		Gehele onderzoeksgebied	
		Kern 3.320 ha	Rand 2.310 ha	Kern 16.242 ha	Rand 20.245 ha
Knobbelzwaan		0,9	1,2	1,4	1,5
Bergeend		2,8	3,2	1,1	0,7
Zomertaling	Bedreigd	0,1	0,0	0,2	0,0
Slobeend	Kwetsbaar	1,4	0,8	1,6	0,4
Krakeend		5,6	6,3	4,3	3,0
Wintertaling	Kwetsbaar	0,0	0,0	0,0	0,0
Tafeleend		0,0	0,0	0,0	0,0
Kuifeend		1,2	0,6	0,9	0,5
Patrijs	Kwetsbaar	0,0	0,0	0,0	0,0
Kwartel		0,0	0,0	0,0	0,0
Kwartelkoning	Bedreigd	0,0	0,0	0,0	0,0
Scholekster		5,7	4,7	3,7	2,5
Kievit		11,7	8,3	11,5	7,6
Wulp	Kwetsbaar	0,0	0,0	0,0	0,0
Grutto	Gevoelig	9,8	4,5	9,1	2,7
Kemphaan	Ernstig bedreigd	0,0	0,0	0,0	0,0
Watersnip	Bedreigd	0,0	0,0	0,0	0,0
Tureluur	Gevoelig	5,2	2,7	5,2	1,6
Veldleeuwerik	Gevoelig	0,4	0,2	1,3	0,4
Gele Kwikstaart	Gevoelig	0,1	0,2	0,7	0,3
Graspieper	Gevoelig	0,5	0,5	1,0	0,5
Totaal Rode Lijst-soorten		17,4	8,9	19,1	6,1
Totaal		45,3	33,3	42,1	21,9

Eemland

Veel soorten in Eemland behaalden dichtheden die rond of boven de gemiddelde waarden over het gehele onderzoeksgebied lagen. Dat was met name het geval in de weidevogelkerngebieden. Hier vielen hoge dichtheden van Kievit (16,3 terr/100ha),

Grutto (11,9) en Tureluur (8,5) op. Ook de drie zangvogelsoorten Veldleeuwerik, Gele Kwikstaart en Graspieper waren in Eemland opvallend goed vertegenwoordigd.

Tabel 9. Dichtheden van onderzochte vogelsoorten (aantal terr/100ha) in Eemland in 2021, uitgesplitst naar weidevogelkerngebieden en -randzones.

Soort	Rode Lijst	Eemland		Gehele onderzoeksgeb.	
		Kern 3.313 ha	Rand 2.078 ha	Kern 16.242 ha	Rand 20.245 ha
Knobbelzwaan		1,1	1,3	1,4	1,5
Bergeend		0,6	0,1	1,1	0,7
Zomertaling	Bedreigd	0,2	0,0	0,2	0,0
Slobeend	Kwetsbaar	2,0	0,3	1,6	0,4
Krakeend		4,7	1,0	4,3	3,0
Wintertaling	Kwetsbaar	0,0	0,0	0,0	0,0
Tafeleend		0,0	0,0	0,0	0,0
Kuifeend		0,4	0,1	0,9	0,5
Patrijs	Kwetsbaar	0,0	0,0	0,0	0,0
Kwartel		0,1	0,0	0,0	0,0
Kwartelkoning	Bedreigd	0,0	0,0	0,0	0,0
Scholekster		3,9	2,3	3,7	2,5
Kievit		16,3	12,7	11,5	7,6
Wulp	Kwetsbaar	0,0	0,0	0,0	0,0
Grutto	Gevoelig	11,9	3,8	9,1	2,7
Kemphaan	Ernstig bedreigd	0,0	0,0	0,0	0,0
Watersnip	Bedreigd	0,0	0,0	0,0	0,0
Tureluur	Gevoelig	8,5	2,9	5,2	1,6
Veldleeuwerik	Gevoelig	2,7	1,2	1,3	0,4
Gele Kwikstaart	Gevoelig	2,0	0,9	0,7	0,3
Graspieper	Gevoelig	3,2	2,1	1,0	0,5
Totaal Rode Lijst-soorten		30,5	11,3	19,1	6,1
Totaal		57,5	28,9	42,1	21,9

Midden-West

De verschillen tussen de kerngebieden en de randzones waren in Midden-West behoorlijk groot. In de kerngebieden waren veel soorten redelijk goed vertegenwoordigd – Grutto zelfs met een gemiddelde van 12,5 terr/100ha – maar in de randzones vielen

de dichtheden tegen. Opvallend was wel dat acht van de negen territoria van de Wulp afkomstig waren uit de randzones. In de overige deelgebieden van het onderzoeksgebied werden in 2021 geen territoria van deze soort vastgesteld.

Tabel 10. Dichtheden van onderzochte vogelsoorten (aantal terr/100ha) in Midden-West in 2021, uitgesplitst naar weidevogelkerngebieden en -randzones.

Soort	Rode Lijst	Midden-West		Gehele onderzoeksgebied	
		Kern 3.041 ha	Rand 4.291 ha	Kern 16.242 ha	Rand 20.245 ha
Knobbelzwaan		2,2	1,6	1,4	1,5
Bergeend		0,9	0,6	1,1	0,7
Zomertaling	Bedreigd	0,2	0,0	0,2	0,0
Slobeend	Kwetsbaar	2,0	0,4	1,6	0,4
Krakeend		3,7	2,0	4,3	3,0
Wintertaling	Kwetsbaar	0,0	0,0	0,0	0,0
Tafeleend		0,0	0,0	0,0	0,0
Kuifeend		0,7	0,7	0,9	0,5
Patrijs	Kwetsbaar	0,0	0,0	0,0	0,0
Kwartel		0,0	0,0	0,0	0,0
Kwartelkoning	Bedreigd	0,0	0,0	0,0	0,0
Scholekster		3,0	1,9	3,7	2,5
Kievit		8,7	5,2	11,5	7,6
Wulp	Kwetsbaar	0,0	0,2	0,0	0,0
Grutto	Gevoelig	12,5	1,2	9,1	2,7
Kemphaan	Ernstig bedreigd	0,0	0,0	0,0	0,0
Watersnip	Bedreigd	0,0	0,0	0,0	0,0
Tureluur	Gevoelig	6,0	0,8	5,2	1,6
Veldleeuwerik	Gevoelig	1,2	0,1	1,3	0,4
Gele Kwikstaart	Gevoelig	0,0	0,0	0,7	0,3
Graspieper	Gevoelig	0,4	0,1	1,0	0,5
Totaal Rode Lijst-soorten		22,2	2,8	19,1	6,1
Totaal		41,4	14,8	42,1	21,9

Ruige Weide

Over het algemeen lagen de dichtheden in Ruige Weide onder het gemiddelde voor het gehele onderzoeksgebied. Voor alle soorten tezamen kwam de dichtheid in het kerngebied uit op 25,8 terr/100ha, tegenover 42,1 in het gehele onderzoeksgebied. De

diversiteit aan eenden was tamelijk hoog, maar de drie zangvogelsoorten waren daarentegen slecht vertegenwoordigd. Steltlopers werden in betrekkelijk lage dichtheden aangetroffen.

Tabel 11. Dichtheden van onderzochte vogelsoorten (aantal terr/100ha) in Ruige Weide in 2021, uitgesplitst naar weidevogelkerngebieden en -randzones.

Soort	Rode Lijst	Ruige Weide		Gehele onderzoeksgebied	
		Kern 643 ha	Rand 841 ha	Kern 16.242 ha	Rand 20.245 ha
Knobbelzwaan		1,2	2,5	1,4	1,5
Bergeend		0,3	0,0	1,1	0,7
Zomertaling	Bedreigd	0,3	0,0	0,2	0,0
Slobeend	Kwetsbaar	1,6	0,6	1,6	0,4
Krakeend		3,4	2,7	4,3	3,0
Wintertaling	Kwetsbaar	0,2	0,0	0,0	0,0
Tafeleend		0,0	0,0	0,0	0,0
Kuifeend		0,2	0,4	0,9	0,5
Patrijs	Kwetsbaar	0,0	0,0	0,0	0,0
Kwartel		0,0	0,0	0,0	0,0
Kwartelkoning	Bedreigd	0,0	0,0	0,0	0,0
Scholekster		1,9	1,5	3,7	2,5
Kievit		8,9	5,2	11,5	7,6
Wulp	Kwetsbaar	0,0	0,0	0,0	0,0
Grutto	Gevoelig	5,3	1,0	9,1	2,7
Kemphaan	Ernstig bedreigd	0,0	0,0	0,0	0,0
Watersnip	Bedreigd	0,0	0,0	0,0	0,0
Tureluur	Gevoelig	2,5	0,5	5,2	1,6
Veldleeuwerik	Gevoelig	0,0	0,0	1,3	0,4
Gele Kwikstaart	Gevoelig	0,2	0,0	0,7	0,3
Graspieper	Gevoelig	0,0	0,0	1,0	0,5
Totaal Rode Lijst-soorten		9,9	2,0	19,1	6,1
Totaal		25,8	14,4	42,1	21,9

Vechtvallei

De dichtheden in de Vechtvallei lagen voor veel soorten in de buurt van het gemiddelde voor het gehele onderzoeksgebied. Voorbeelden van soorten die in de kerngebieden relatief goed vertegenwoordigd waren, zijn Slobeend (1,9 terr/100ha), Krakeend (5,7), Kuifeend (1,4) en Scholekster (4,4). De Kievit

bleef met 6,9 terr/100ha in het kerngebied duidelijk achter bij het gemiddelde over het gehele onderzoeksgebied, waar het gemiddelde voor de Kievit in de kerngebieden op 11,5 lag. Het aantal Grutto's was met name in de randzones erg laag; 0,7 terr/100ha ten opzichte van 2,7 gemiddeld.

Tabel 12. Dichtheden van onderzochte vogelsoorten (aantal terr/100ha) in Vechtvallei in 2021, uitgesplitst naar weidevogelkerngebieden en -randzones.

Soort	Rode Lijst	Vechtvallei		Gehele onderzoeksgebied	
		Kern 565 ha	Rand 1.175 ha	Kern 16.242 ha	Rand 20.245 ha
Knobbelzwaan		1,4	1,0	1,4	1,5
Bergeend		0,5	1,4	1,1	0,7
Zomertaling	Bedreigd	0,5	0,0	0,2	0,0
Slobeend	Kwetsbaar	1,9	0,3	1,6	0,4
Krakeend		5,7	4,6	4,3	3,0
Wintertaling	Kwetsbaar	0,0	0,0	0,0	0,0
Tafeleend		0,0	0,0	0,0	0,0
Kuifeend		1,4	0,9	0,9	0,5
Patrijs	Kwetsbaar	0,0	0,0	0,0	0,0
Kwartel		0,0	0,0	0,0	0,0
Kwartelkoning	Bedreigd	0,0	0,0	0,0	0,0
Scholekster		4,4	2,4	3,7	2,5
Kievit		6,9	3,8	11,5	7,6
Wulp	Kwetsbaar	0,0	0,0	0,0	0,0
Grutto	Gevoelig	7,8	0,7	9,1	2,7
Kemphaan	Ernstig bedreigd	0,0	0,0	0,0	0,0
Watersnip	Bedreigd	0,0	0,0	0,0	0,0
Tureluur	Gevoelig	5,0	1,0	5,2	1,6
Veldleeuwerik	Gevoelig	0,0	0,0	1,3	0,4
Gele Kwikstaart	Gevoelig	0,0	0,2	0,7	0,3
Graspieper	Gevoelig	1,1	0,1	1,0	0,5
Totaal Rode Lijst-soorten		16,3	2,3	19,1	6,1
Totaal		36,7	16,4	42,1	21,9

Vijfheerenlanden

Bij de gemeentelijke herindeling in de Vijfheerenlanden zijn de gemeenten Leerdam en Zederik op 1 januari 2019 bij de provincie Utrecht gevoegd. Afgesproken werd dat de Provincie Utrecht de Zuid-Hollandse beheerpakketten overnam. Hierdoor is in dit gebied geen weidevogelkerngebied aangewezen, maar is al het weidevogelbeheer nog in de randzone in het Natuurbeheerplan opgeno-

men. De Scholekster en de Grutto waren hierdoor in de randzones iets talrijker dan in de kerngebieden. Ten opzichte van het gehele onderzoeksgebied bleven de dichtheden van veel soorten enigszins achter. Positieve uitzonderingen waren Kievit (12,7 terr/100ha in de kerngebieden), Gele Kwikstaart (1,3) en Graspieper (1,8).

Tabel 13. Dichtheden van onderzochte vogelsoorten (aantal terr/100ha) in Vijfheerenlanden in 2021, uitgesplitst naar weidevogelkerngebieden en -randzones.

Soort	Rode Lijst	Vijfheerenlanden		Gehele onderzoeksgebied	
		Kern 379 ha	Rand 5.307 ha	Kern 16.242 ha	Rand 20.245 ha
Knobbelzwaan		0,5	1,3	1,4	1,5
Bergeend		0,0	0,2	1,1	0,7
Zomertaling	Bedreigd	0,0	0,0	0,2	0,0
Slobeend	Kwetsbaar	0,8	0,5	1,6	0,4
Krakeend		1,3	3,2	4,3	3,0
Wintertaling	Kwetsbaar	0,0	0,0	0,0	0,0
Tafeleend		0,0	0,0	0,0	0,0
Kuifeend		0,3	0,4	0,9	0,5
Patrijs	Kwetsbaar	0,0	0,0	0,0	0,0
Kwartel		0,0	0,0	0,0	0,0
Kwartelkoning	Bedreigd	0,0	0,0	0,0	0,0
Scholekster		1,8	2,7	3,7	2,5
Kievit		12,7	9,0	11,5	7,6
Wulp	Kwetsbaar	0,0	0,0	0,0	0,0
Grutto	Gevoelig	3,4	4,7	9,1	2,7
Kemphaan	Ernstig bedreigd	0,0	0,0	0,0	0,0
Watersnip	Bedreigd	0,0	0,0	0,0	0,0
Tureluur	Gevoelig	3,2	2,4	5,2	1,6
Veldleeuwerik	Gevoelig	0,0	0,6	1,3	0,4
Gele Kwikstaart	Gevoelig	1,3	0,4	0,7	0,3
Graspieper	Gevoelig	1,8	0,8	1,0	0,5
Totaal Rode Lijst-soorten		10,6	9,5	19,1	6,1
Totaal		27,2	26,2	42,1	21,9

Zuid-West

Over het algemeen werden in Zuid-West relatief lage dichtheden vastgesteld, vergeleken met de gemiddelden over het gehele onderzoeksgebied, maar er waren enkele positieve uitzonderingen. Rode Lijstsoorten Zomertaling en Veldleeuwerik kwamen bij-

voorbeeld opvallend goed naar voren. Van de steltlopers was de Kievit veruit het talrijkst, maar ook van deze soort lagen de dichtheden (net iets) onder het gemiddelde.

Tabel 14. Dichtheden van onderzochte vogelsoorten (aantal terr/100ha) in Zuid-West in 2021, uitgesplitst naar weidevogelkerngebieden en -randzones.

Soort	Rode Lijst	Zuid-West		Gehele onderzoeksgeb.	
		Kern 4.733 ha	Rand 4.240 ha	Kern 16.242 ha	Rand 20.245 ha
Knobbelzwaan		1,5	1,7	1,4	1,5
Bergeend		0,4	0,4	1,1	0,7
Zomertaling	Bedreigd	0,3	0,1	0,2	0,0
Slobeend	Kwetsbaar	1,2	0,2	1,6	0,4
Krakeend		3,3	2,5	4,3	3,0
Wintertaling	Kwetsbaar	0,0	0,0	0,0	0,0
Tafeleend		0,0	0,0	0,0	0,0
Kuifeend		1,0	0,8	0,9	0,5
Patrijs	Kwetsbaar	0,0	0,0	0,0	0,0
Kwartel		0,0	0,0	0,0	0,0
Kwartelkoning	Bedreigd	0,0	0,0	0,0	0,0
Scholekster		2,9	1,9	3,7	2,5
Kievit		11,2	6,8	11,5	7,6
Wulp	Kwetsbaar	0,0	0,0	0,0	0,0
Grutto	Gevoelig	5,9	1,0	9,1	2,7
Kemphaan	Ernstig bedreigd	0,0	0,0	0,0	0,0
Watersnip	Bedreigd	0,0	0,0	0,0	0,0
Tureluur	Gevoelig	3,2	0,6	5,2	1,6
Veldleeuwerik	Gevoelig	1,7	0,5	1,3	0,4
Gele Kwikstaart	Gevoelig	0,7	0,4	0,7	0,3
Graspieper	Gevoelig	0,3	0,0	1,0	0,5
Totaal Rode Lijst-soorten		13,3	2,9	19,1	6,1
Totaal		33,6	16,8	42,1	21,9

Alle deelgebieden naast elkaar

Om de resultaten uit de verschillende deelgebieden snel en eenvoudig met elkaar te kunnen vergelijken, zijn de vastgestelde dichtheden nogmaals weergegeven in tabellen 15 (weidevogelkerngebieden) en

16 (-randzones). Hierin zijn de waarden op of boven het gemiddelde groen gemarkeerd, en die onder het gemiddelde rood.

Tabel 15. Dichtheden van onderzochte vogelsoorten (aantal terr/100ha) in de weidevogelkerngebieden van de verschillende deelgebieden in 2021.

Soort	Blokland Kern 248 ha	Venen Kern 3320 ha	Eemland Kern 3313 ha	Mid-W Kern 3041 ha	Ruige W Kern 643 ha	Vecht Kern 565 ha	Vijfh. Kern 379 ha	Zuid-W Kern 4733 ha	Totaal Kern 16242 ha
Knobbelzwaan	3,2	0,9	1,1	2,2	1,2	1,4	0,5	1,5	1,4
Bergeend	6,8	2,8	0,6	0,9	0,3	0,5	0,0	0,4	1,1
Zomertaling	0,0	0,1	0,2	0,2	0,3	0,5	0,0	0,3	0,2
Slobeend	2,8	1,4	2,0	2,0	1,6	1,9	0,8	1,2	1,6
Krakeend	11,3	5,6	4,7	3,7	3,4	5,7	1,3	3,3	4,3
Wintertaling	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Tafeleend	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kuifeend	5,2	1,2	0,4	0,7	0,2	1,4	0,3	1,0	0,9
Patrijs	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kwartel	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kwartelkoning	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Scholekster	6,8	5,7	3,9	3,0	1,9	4,4	1,8	2,9	3,7
Kievit	1,6	11,7	16,3	8,7	8,9	6,9	12,7	11,2	11,5
Wulp	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Grutto	0,8	9,8	11,9	12,5	5,3	7,8	3,4	5,9	9,1
Kemphaan	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Watersnip	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tureluur	0,4	5,2	8,5	6,0	2,5	5,0	3,2	3,2	5,2
Veldleeuwerik	0,0	0,4	2,7	1,2	0,0	0,0	0,0	1,7	1,3
Gele Kwikstaart	0,4	0,1	2,0	0,0	0,2	0,0	1,3	0,7	0,7
Graspieper	0,0	0,5	3,2	0,4	0,0	1,1	1,8	0,3	1,0
Rode Lijst	4,4	17,4	30,5	22,2	9,9	16,3	10,6	13,3	19,1
Totaal	39,5	45,3	57,5	41,4	25,8	36,7	27,2	33,6	42,1

Tabel 16. Dichtheden van onderzochte vogelsoorten (aantal terr/100ha) in de weidevogelrandzones van de verschillende deelgebieden in 2021.

Soort	Venen Rand 2310 ha	Eemland Rand 2078 ha	Mid-W Rand 4291 ha	Ruige W Rand 841 ha	Vecht Rand 1175 ha	Vijfh. Rand 5307 ha	Zuid-W Rand 4240 ha	Totaal Rand 20245 ha
Knobbelzwaan	1,2	1,3	1,6	2,5	1,0	1,3	1,7	1,5
Bergeend	3,2	0,1	0,6	0,0	1,4	0,2	0,4	0,7
Zomertaling	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
Slobeend	0,8	0,3	0,4	0,6	0,3	0,5	0,2	0,4
Krakeend	6,3	1,0	2,0	2,7	4,6	3,2	2,5	3,0
Wintertaling	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tafeleend	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kuifeend	0,6	0,1	0,7	0,4	0,9	0,4	0,8	0,5
Patrijs	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kwartel	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kwartelkoning	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Scholekster	4,7	2,3	1,9	1,5	2,4	2,7	1,9	2,5
Kievit	8,3	12,7	5,2	5,2	3,8	9,0	6,8	7,6
Wulp	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Grutto	4,5	3,8	1,2	1,0	0,7	4,7	1,0	2,7
Kemphaan	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Watersnip	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tureluur	2,7	2,9	0,8	0,5	1,0	2,4	0,6	1,6
Veldleeuwerik	0,2	1,2	0,1	0,0	0,0	0,6	0,5	0,4
Gele Kwikstaart	0,2	0,9	0,0	0,0	0,2	0,4	0,4	0,3
Graspieper	0,5	2,1	0,1	0,0	0,1	0,8	0,0	0,5
Rode Lijst	8,9	11,3	2,8	2,0	2,3	9,5	2,9	6,1
Totaal	33,3	28,9	14,8	14,4	16,4	26,2	16,8	21,9

4.3. Purperreigers en Zwarte Sterns

Tijdens de weidevogeltellingen zijn ook alle waarnemingen van Purperreigers en Zwarte Sterns vastgelegd. Puperreiger is een kolonievogel die in moerasgebieden, zoals de Zouweboezem, Nieuwkoopse Plassen en de Vechtplassen, broedt. Om te foerageren bezoekt deze soort veelvuldig nabijgelegen polders. Ook Zwarte Stern is een kolonievogel die polders bezoekt om te foerageren. Deze soort kan hier echter ook broeden, veelal op speciaal voor deze soort uitgelegde nestvlotjes op brede sloten. Dit was het geval in Midden-West. Beide soorten zijn zomervogels, die over het algemeen pas in april terugkeren uit de overwinteringsgebieden.

Purperreiger

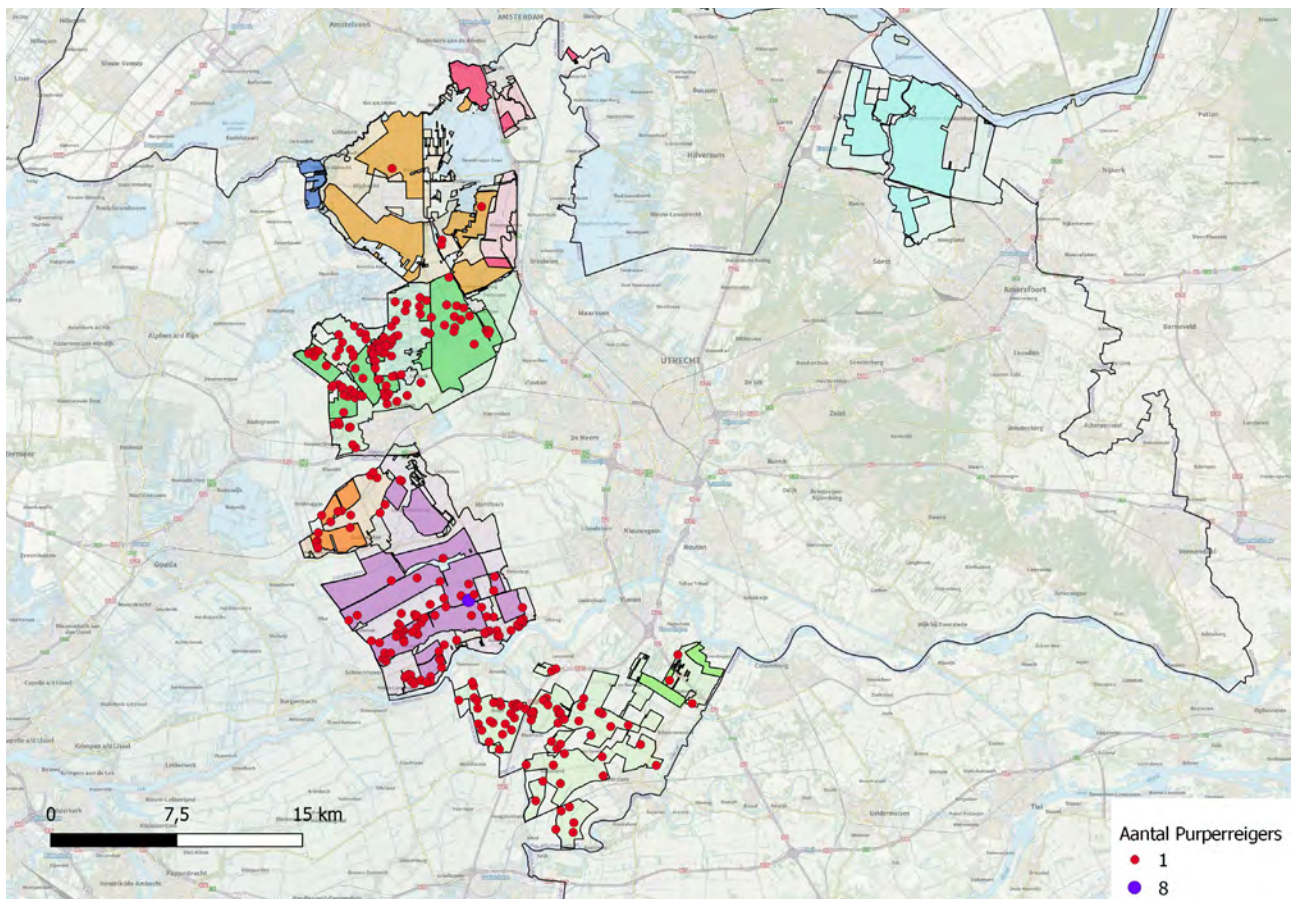
In tabel 17 en figuur 2 worden de waarnemingen van Purperreigers weergegeven. Veel waarnemingen zijn afkomstig uit de omgeving van de omvangrijke kolonies in de Nieuwkoopse Plassen en de Zouweboezem; opvallend was dat de Nieuwkoopse vogels wel volop ten zuidoosten van de kolonie foerageerden (Midden-West) maar weinig ten noordoosten (De Venen). In bijna alle gevallen ging het om waarnemingen van solitaire exemplaren. Slechts eenmaal werd een groepje van acht exemplaren gezien. Alleen in de deelgebieden Bloklandpolder, Eemland en Vechtvallei werd geen enkele foeragerende Purperreiger waargenomen.

Tabel 17. Aantallen Purperreigers waargenomen tijdens weidevogeltellingen in 2021.

Deelgebied	Telronde 1	Telronde 2	Telronde 3	Telronde 4	Totaal
Weidevogelkerngebied Bloklandpolder	0	0	0	0	0
Weidevogelkerngebied De Venen	0	0	2	0	2
Weidevogelrandzone De Venen	0	2	0	0	2
Weidevogelkerngebied Eemland	0	0	0	0	0
Weidevogelrandzone Eemland	0	0	0	0	0
Weidevogelkerngebied Midden-West	0	7	11	19	37
Weidevogelrandzone Midden-West	0	10	20	40	70
Weidevogelkerngebied Ruige Weide	0	3	4	3	10
Weidevogelrandzone Ruige Weide	0	1	1	3	5
Weidevogelkerngebied Vechtvallei	0	0	0	0	0
Weidevogelrandzone Vechtvallei	0	0	0	0	0
Weidevogelkerngebied Vijfheerenl.	0	0	0	0	0
Weidevogelrandzone Vijfheerenlanden	0	12	15	45	72
Weidevogelkerngebied Zuid-West	0	12	5	31	48
Weidevogelrandzone Zuid-West	0	6	19	21	46
Totaal	0	53	77	162	292

Purperreiger bij Mijdrecht op 19 mei 2021 (foto: Roy Slaterus).

Figuur 2. Waarnemingen van Purperreigers tijdens weidevogeltellingen in 2021; het betreft 285 waarnemingen van 292 individuen.

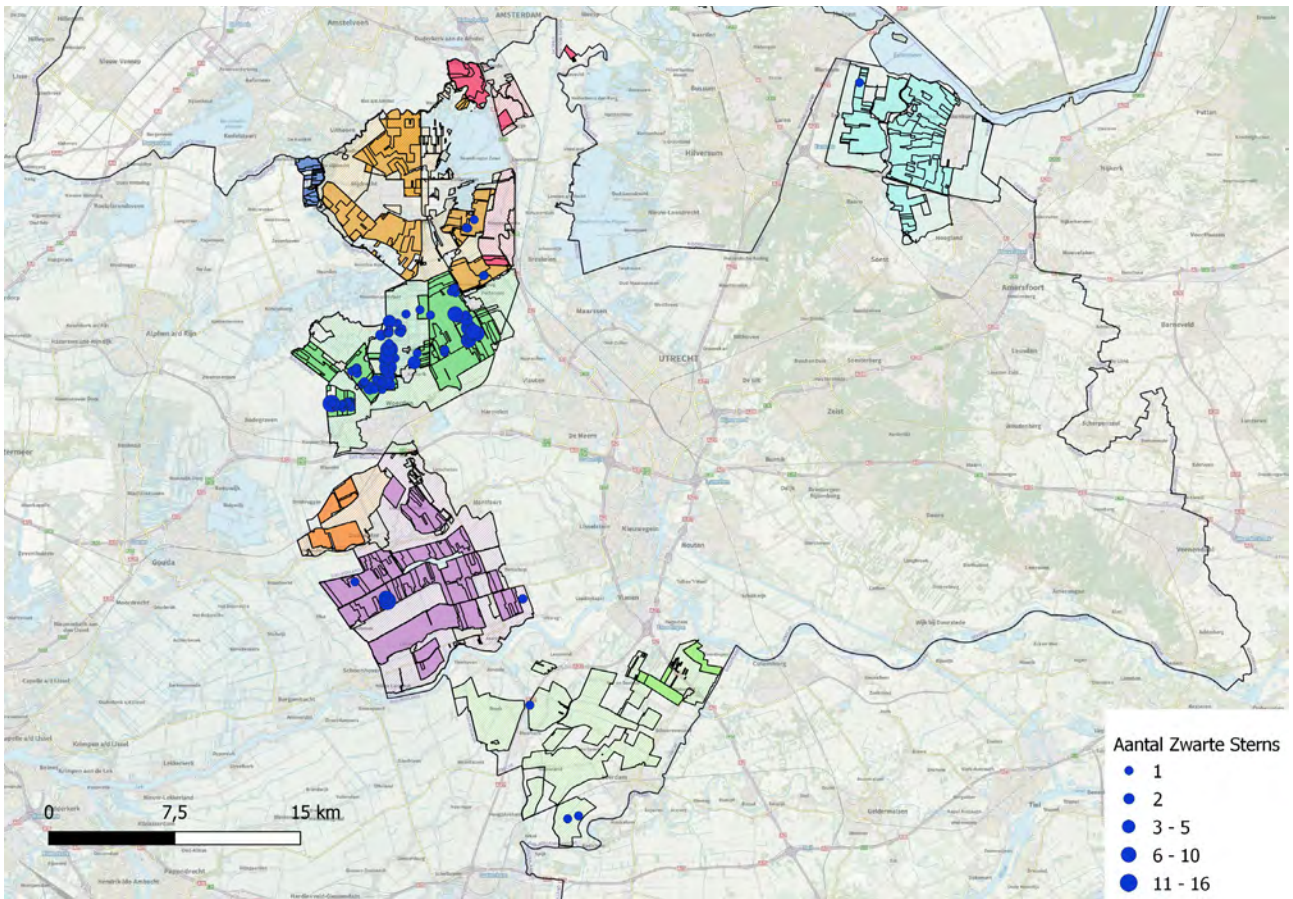
Zwarte Stern

In tabel 18 en figuur 3 worden de waarnemingen van Zwarte Sterns weergegeven. Het merendeel was afkomstig uit Midden-West. Naast foeragerende exemplaren werden hier in enkele telgebieden ook nesten

aangetroffen. In de kerngebieden van Zuid-West en De Venen werden ook regelmatig foeragerende Zwarte Sterns gezien. Elders was de soort schaars of geheel afwezig.

Tabel 18. Aantallen Zwarte Sterns waargenomen tijdens weidevogeltellingen in 2021.

Deelgebied	Telronde 1	Telronde 2	Telronde 3	Telronde 4	Totaal
Weidevogelkerngebied Bloklandpolder	0	0	0	0	0
Weidevogelkerngebied De Venen	0	0	6	6	12
Weidevogelrandzone De Venen	0	0	0	0	0
Weidevogelkerngebied Eemland	0	0	0	1	1
Weidevogelrandzone Eemland	0	0	0	0	0
Weidevogelkerngebied Midden-West	0	2	72	110	184
Weidevogelrandzone Midden-West	0	0	17	146	163
Weidevogelkerngebied Ruige Weide	0	0	0	0	0
Weidevogelrandzone Ruige Weide	0	0	0	0	0
Weidevogelkerngebied Vechtvallei	0	0	0	0	0
Weidevogelrandzone Vechtvallei	0	0	0	0	0
Weidevogelkerngebied Zuid-West	0	0	22	12	34
Weidevogelrandzone Zuid-West	0	0	0	2	2
Weidevogelkerngebied Vijfheerenl.	0	0	0	0	0
Weidevogelrandzone Vijfheerenlanden	0	0	0	3	3
Totaal	0	2	117	280	399

Figuur 3. Waarnemingen van Zwarte Sterns tijdens weidevogeltellingen in 2021; het betreft 235 waarnemingen van in totaal 399 individuen.

5. Vergelijking met inventarisatie uit 2019

5.1. Vergelijking voor gehele onderzoeksgebied

In 2019 is vrijwel hetzelfde areaal aan agrarisch gebied in Utrecht op vergelijkbare wijze op weidevogels geïnventariseerd als in 2021 (van Groen 2019). In dit hoofdstuk worden de resultaten van beide inventarisaties met elkaar vergeleken. De aantallen territoria en de daarvan afgeleide dichtheden hebben betrekking op het areaal dat in beide jaren werd onderzocht ('overlapgebied'). Dat betreft 36.314,2 ha (zie tabel 19).

Tabel 19. Areaal dat in zowel 2019 als 2021 is onderzocht (overlapgebied).

Overlapgebied 2019-2021	Oppervlakte (ha)
Weidevogelkerngebied Bloklandpolder	244,1
Weidevogelkerngebied De Venen	3.305,7
Weidevogelkerngebied Eemland	3.307,4
Weidevogelkerngebied Midden-West	3.040,2
Weidevogelkerngebied Ruige Weide	643,4
Weidevogelkerngebied Vechtvallei	564,7
Weidevogelkerngebied Vijfheerenlanden	379,1
Weidevogelkerngebied Zuid-West	4.729,3
Weidevogelrandzone De Venen	2.268,8
Weidevogelrandzone Eemland	2.077,9
Weidevogelrandzone Midden-West	4.291,0
Weidevogelrandzone Ruige Weide	841,0
Weidevogelrandzone Vechtvallei	1.174,8
Weidevogelrandzone Vijfheerenlanden	5.207,6
Weidevogelrandzone Zuid-West	4.239,3
Totaal	36.314,2

In tabel 20 worden de totale aantallen territoria binnen het overlapgebied weergegeven voor 2019 en 2021. Hieruit kan worden afgeleid dat de meeste soorten een toename lieten zien. Het meest opvallend waren de stijgingen van Zomertaling (van 14 naar 41 territoria), Gele Kwikstaart (van 60 naar 174), Veldleeuwerik (van 173 naar 305) en Tureluur (van 860 naar 1.173). Scholekster, Kievit en Grutto, die landelijk gestaag dalende trends vertonen, bleven binnen het overlapgebied op peil of namen licht toe. De enige soort die duidelijk afnam was de Wulp (van 26 naar 9).

Tabel 20. Aantal territoria vastgesteld binnen het overlapgebied in 2019 en 2021.

Soort	Rode Lijst	2019	2021
Knobbelzwaan		494	528
Bergeend		251	319
Zomertaling	Bedreigd	14	41
Slobeend	Kwetsbaar	288	342
Krakeend		1.131	1.294
Wintertaling	Kwetsbaar	1	2
Tafeleend		2	0
Kuifeend		211	250
Patrijs	Kwetsbaar	0	0
Kwartel		0	4
Kwartelkoning	Bedreigd	0	0
Scholekster		1.019	1.106
Kievit		3.004	3.391
Wulp	Kwetsbaar	26	9
Grutto	Gevoelig	1.937	1.997
Kemphaan	Ernstig bedreigd	0	0
Watersnip	Bedreigd	2	2
Tureluur	Gevoelig	860	1.173
Veldleeuwerik	Gevoelig	173	305
Gele Kwikstaart	Gevoelig	60	174
Graspieper	Gevoelig	262	260
Totaal		9.735	11.197

5.2. Vergelijking per deelgebied

Bloklandpolder

De meest in het oog springende veranderingen in de Bloklandpolder ten opzichte van 2019 zijn de toenames van Bergeend, Slobeend en Krakeend en de af-

names van Grutto en Tureluur. Scholekster was goed vertegenwoordigd en bleef stabiel.

Tabel 21. Aantal territoria en dichtheden in het weidevogelkerngebied in de Bloklandpolder in 2019 en 2021.

Kerngebied Bloklandpolder (244 ha)	Rode Lijst	2019		2021	
		Aantal	Dichtheid	Aantal	Dichtheid
Knobbelzwaan		6	2,5	8	3,3
Bergeend		11	4,5	16	6,6
Slobeend	Kwetsbaar	2	0,8	7	2,9
Krakeend		24	9,8	27	11,1
Kuifeend		11	4,5	9	3,7
Scholekster		17	7,0	17	7,0
Kievit		4	1,6	4	1,6
Grutto	Gevoelig	5	2,0	2	0,8
Tureluur	Gevoelig	6	2,5	1	0,4
Gele Kwikstaart	Gevoelig	0	0,0	1	0,4
Graspieper	Gevoelig	3	1,2	0	0,0
Totaal		89	36,5	92	37,7

De Venen

Ten opzichte van 2019 lieten bijna alle soorten binnen het kerngebied een toename zien. In de randzone namen Knobbelzwaan, Slobeend, Kuifeend, Scholekster, Grutto, Tureluur en Veldleeuwerik

echter af. De Wulp vertoonde als enige in beide gebieden een afname. De Tafeleend was in 2019 al zeldzaam met één territorium in beide gebieden en ontbrak in 2021.

Tabel 22. Aantal territoria en dichtheden in het weidevogelkerngebied in De Venen in 2019 en 2021.

Kerngebied De Venen (3.306 ha)		2019		2021	
Rode Lijst		Aantal	Dichtheid	Aantal	Dichtheid
Knobbelzwaan		27	0,8	30	0,9
Bergeend		76	2,3	92	2,8
Zomertaling	Bedreigd	0	0,0	3	0,1
Slobeend	Kwetsbaar	28	0,8	46	1,4
Krakeend		72	2,2	185	5,6
Tafeleend		1	0,0	0	0,0
Kuifeend		8	0,2	41	1,2
Scholekster		158	4,8	189	5,7
Kievit		362	11,0	387	11,7
Wulp	Kwetsbaar	5	0,2	0	0,0
Grutto	Gevoelig	316	9,6	324	9,8
Tureluur	Gevoelig	146	4,4	171	5,2
Veldleeuwerik	Gevoelig	12	0,4	13	0,4
Gele Kwikstaart	Gevoelig	2	0,1	4	0,1
Graspieper	Gevoelig	12	0,4	17	0,5
Totaal		1.225	37,1	1.502	45,4

Tabel 23. Aantal territoria en dichtheden in de weidevogelrandzone in De Venen in 2019 en 2021.

Randzone De Venen (2.269 ha)		2019		2021	
Rode Lijst		Aantal	Dichtheid	Aantal	Dichtheid
Knobbelzwaan		31	1,4	28	1,2
Bergeend		65	2,9	72	3,2
Zomertaling	Bedreigd	1	0,0	1	0,0
Slobeend	Kwetsbaar	24	1,1	17	0,7
Krakeend		125	5,5	142	6,3
Tafeleend		1	0,0	0	0,0
Kuifeend		21	0,9	14	0,6
Scholekster		119	5,2	104	4,6
Kievit		173	7,6	187	8,2
Wulp	Kwetsbaar	9	0,4	0	0,0
Grutto	Gevoelig	110	4,8	95	4,2
Tureluur	Gevoelig	80	3,5	61	2,7
Veldleeuwerik	Gevoelig	5	0,2	4	0,2
Gele Kwikstaart	Gevoelig	1	0,0	5	0,2
Graspieper	Gevoelig	5	0,2	11	0,5
Totaal		770	33,9	741	32,7

Eemland

Soorten die zowel in het weidevogelkerngebied als in de -randzone een duidelijke toename lieten zien ten opzichte van 2019, waren Kievit, Tureluur, Veldleeuwerik en Gele Kwikstaart. Slobeend,

Krakeend en Scholekster namen eveneens toe in het kerngebied, maar vertoonden een afname in de randzone. Knobbelzwaan, Kuifeend en Grutto namen in beide gebieden af.

Tabel 24. Aantal territoria en dichtheden in het weidevogelkerngebied in Eemland in 2019 en 2021.

Kerngebied Eemland (3.307 ha)		2019		2021	
Rode Lijst		Aantal	Dichtheid	Aantal	Dichtheid
Knobbelzwaan		62	1,9	36	1,1
Bergeend		15	0,5	19	0,6
Zomertaling	Bedreigd	2	0,1	7	0,2
Slobeend	Kwetsbaar	40	1,2	66	2,0
Krakeend		123	3,7	156	4,7
Kuifeend		20	0,6	12	0,4
Kwartel		0	0,0	3	0,1
Scholekster		98	3,0	129	3,9
Kievit		463	14,0	539	16,3
Wulp	Kwetsbaar	3	0,1	0	0,0
Grutto	Gevoelig	480	14,5	394	11,9
Tureluur	Gevoelig	209	6,3	283	8,6
Veldleeuwerik	Gevoelig	35	1,1	89	2,7
Gele Kwikstaart	Gevoelig	15	0,5	66	2,0
Graspieper	Gevoelig	131	4,0	106	3,2
Totaal		1.696	51,3	1.905	57,6

Tabel 25. Aantal territoria en dichtheden in de weidevogelrandzone in Eemland in 2019 en 2021.

Randzone Eemland (2.078 ha)		2019		2021	
Rode Lijst		Aantal	Dichtheid	Aantal	Dichtheid
Knobbelzwaan		32	1,5	27	1,3
Bergeend		1	0,0	3	0,1
Slobeend	Kwetsbaar	9	0,4	6	0,3
Krakeend		54	2,6	21	1,0
Wintertaling	Kwetsbaar	0	0,0	1	0,0
Kuifeend		11	0,5	3	0,1
Kwartel		0	0,0	1	0,0
Scholekster		56	2,7	48	2,3
Kievit		240	11,6	264	12,7
Grutto	Gevoelig	93	4,5	79	3,8
Tureluur	Gevoelig	44	2,1	61	2,9
Veldleeuwerik	Gevoelig	9	0,4	25	1,2
Gele Kwikstaart	Gevoelig	8	0,4	18	0,9
Graspieper	Gevoelig	37	1,8	44	2,1
Totaal		594	28,6	601	28,9

Midden-West

Knobbelzwaan, Kuifeend, Kievit, Grutto en Tureluur stegen in aantal ten opzichte van 2019, zowel in het kerngebied als in de randzone. Bergeend en

Krakeend vertoonden een toename in het kerngebied, maar namen af in de randzone. Scholekster ging in beide gebieden in aantal achteruit.

Tabel 26. Aantal territoria en dichtheden in het weidevogelkerngebied in Midden-West in 2019 en 2021.

Kerngebied Midden-West (3.040 ha)		2019		2021	
Rode Lijst		Aantal	Dichtheid	Aantal	Dichtheid
Knobbelzwaan		51	1,7	67	2,2
Bergeend		21	0,7	26	0,9
Zomertaling	Bedreigd	3	0,1	5	0,2
Slobeend	Kwetsbaar	61	2,0	61	2,0
Krakeend		60	2,0	114	3,7
Kuifeend		7	0,2	22	0,7
Scholekster		119	3,9	91	3,0
Kievit		208	6,8	264	8,7
Wulp	Kwetsbaar	0	0,0	1	0,0
Grutto	Gevoelig	363	11,9	379	12,5
Tureluur	Gevoelig	133	4,4	181	6,0
Veldleeuwerik	Gevoelig	43	1,4	38	1,2
Graspieper	Gevoelig	10	0,3	11	0,4
Totaal		1.079	35,5	1.260	41,4

Tabel 27. Aantal territoria en dichtheden in de weidevogelrandzone in Midden-West in 2019 en 2021.

Randzone Midden-West (4291 ha)		2019		2021	
Rode Lijst		Aantal	Dichtheid	Aantal	Dichtheid
Knobbelzwaan		64	1,5	70	1,6
Bergeend		30	0,7	25	0,6
Zomertaling	Bedreigd	0	0,0	1	0,0
Slobeend	Kwetsbaar	23	0,5	19	0,4
Krakeend		157	3,7	87	2,0
Kuifeend		16	0,4	29	0,7
Scholekster		99	2,3	83	1,9
Kievit		191	4,5	223	5,2
Wulp	Kwetsbaar	5	0,1	8	0,2
Grutto	Gevoelig	49	1,1	51	1,2
Tureluur	Gevoelig	27	0,6	34	0,8
Veldleeuwerik	Gevoelig	1	0,0	3	0,1
Graspieper	Gevoelig	5	0,1	4	0,1
Totaal		667	15,5	637	14,8

Ruige Weide

In het kerngebied van Ruige Weide werden ten opzichte van 2019 duidelijke toenames geconstateerd bij Knobbelzwaan, Scholekster, Kievit, Grutto en Tureluur. Opvallend daar was de afname

van Krakeend. In de randzone namen Slobeend, Krakeend, Kuifeend, Grutto en Tureluur af. Scholekster bleef in aantal gelijk in de randzone en Kievit nam toe.

Tabel 28. Aantal territoria en dichtheden in het weidevogelkerngebied van Ruige Weide in 2019 en 2021.

Kerngebied Ruige Weide (643 ha)		2019		2021	
Rode Lijst		Aantal	Dichtheid	Aantal	Dichtheid
Knobbelzwaan		5	0,8	8	1,2
Bergeend		1	0,2	2	0,3
Zomertaling	Bedreigd	0	0,0	2	0,3
Slobeend	Kwetsbaar	9	1,4	10	1,6
Krakeend		26	4,0	22	3,4
Wintertaling	Kwetsbaar	0	0,0	1	0,2
Kuifeend		0	0,0	1	0,2
Scholekster		9	1,4	12	1,9
Kievit		39	6,1	57	8,9
Grutto	Gevoelig	27	4,2	34	5,3
Tureluur	Gevoelig	8	1,2	16	2,5
Gele Kwikstaart	Gevoelig	0	0,0	1	0,2
Graspieper	Gevoelig	1	0,2	0	0,0
Totaal		125	19,4	166	25,8

Tabel 29. Aantal territoria en dichtheden in de weidevogelrandzone van Ruige Weide in 2019 en 2021.

Randzone Ruige Weide (841 ha)		2019		2021	
Rode Lijst		Aantal	Dichtheid	Aantal	Dichtheid
Knobbelzwaan		11	1,3	21	2,5
Zomertaling	Bedreigd	1	0,1	0	0,0
Slobeend	Kwetsbaar	7	0,8	5	0,6
Krakeend		38	4,5	23	2,7
Kuifeend		15	1,8	3	0,4
Scholekster		13	1,5	13	1,5
Kievit		36	4,3	44	5,2
Grutto	Gevoelig	11	1,3	8	1,0
Tureluur	Gevoelig	9	1,1	4	0,5
Totaal		141	16,8	121	14,4

Vechtvallei

In het weidevogelkerngebied vertoonden Zomertaling, Slobeend, Krakeend, Kuifeend, Grutto, Tureluur en Graspieper duidelijke toenames ten

opzichte van 2019. In de randzone gold dat alleen voor Bergeend en Kievit. In beide gebieden bleef Scholekster stabiel.

Tabel 30. Aantal territoria en dichtheden in het weidevogelkerngebied in de Vechtvallei in 2019 en 2021.

Kerngebied Vechtvallei (565 ha)		2019		2021	
	Rode Lijst	Aantal	Dichtheid	Aantal	Dichtheid
Knobbelzwaan		9	1,6	8	1,4
Bergeend		6	1,1	3	0,5
Zomertaling	Bedreigd	0	0,0	3	0,5
Slobeend	Kwetsbaar	6	1,1	11	1,9
Krakeend		27	4,8	32	5,7
Kuifeend		4	0,7	8	1,4
Scholekster		26	4,6	25	4,4
Kievit		38	6,7	39	6,9
Grutto	Gevoelig	29	5,1	44	7,8
Tureluur	Gevoelig	16	2,8	28	5,0
Veldleeuwerik	Gevoelig	1	0,2	0	0,0
Gele Kwikstaart	Gevoelig	1	0,2	0	0,0
Graspieper	Gevoelig	1	0,2	6	1,1
Totaal		164	29,0	207	36,7

Tabel 31. Aantal territoria en dichtheden in de weidevogelrandzone in de Vechtvallei in 2019 en 2021.

Randzone Vechtvallei (1.175 ha)		2019		2021	
	Rode Lijst	Aantal	Dichtheid	Aantal	Dichtheid
Knobbelzwaan		14	1,2	12	1,0
Bergeend		11	0,9	17	1,4
Slobeend	Kwetsbaar	8	0,7	4	0,3
Krakeend		53	4,5	54	4,6
Kuifeend		13	1,1	10	0,9
Scholekster		27	2,3	28	2,4
Kievit		25	2,1	45	3,8
Grutto	Gevoelig	9	0,8	8	0,7
Tureluur	Gevoelig	14	1,2	12	1,0
Veldleeuwerik	Gevoelig	1	0,1	0	0,0
Gele Kwikstaart	Gevoelig	0	0,0	2	0,2
Graspieper	Gevoelig	2	0,2	1	0,1
Totaal		177	15,1	193	16,4

Vijfheerenlanden

Zowel in het weidevogelkerngebied als in de randzone lieten de meeste soorten toenames zien ten

opzichte van 2019. Vooral de toenames van de vier steltlopersoorten sprongen in het oog.

Tabel 32. Aantal territoria en dichtheden in het weidevogelkerngebied in de Vijfheerenlanden in 2019 en 2021.

Kerngebied Vijfheerenlanden (379 ha) Rode Lijst	2019		2021	
	Aantal	Dichtheid	Aantal	Dichtheid
Knobbelzwaan	0	0,0	2	0,5
Slobeend	1	0,3	3	0,8
Krakeend	4	1,1	5	1,3
Kuifeend	1	0,3	1	0,3
Scholekster	3	0,8	7	1,8
Kievit	24	6,3	48	12,7
Grutto	4	1,1	13	3,4
Tureluur	6	1,6	12	3,2
Gele Kwikstaart	1	0,3	5	1,3
Graspieper	0	0,0	7	1,8
Totaal	44	11,6	103	27,2

Tabel 33. Aantal territoria en dichtheden in de weidevogelrandzone in de Vijfheerenlanden in 2019 en 2021.

Randzone Vijfheerenlanden (5.207 ha) Rode Lijst	2019		2021	
	Aantal	Dichtheid	Aantal	Dichtheid
Knobbelzwaan	58	1,1	67	1,3
Bergeend	1	0,0	9	0,2
Zomertaling	0	0,0	2	0,0
Slobeend	20	0,4	22	0,4
Krakeend	162	3,1	163	3,1
Kuifeend	19	0,4	19	0,4
Scholekster	110	2,1	141	2,7
Kievit	407	7,8	473	9,1
Grutto	183	3,5	242	4,6
Watersnip	1	0,0	1	0,0
Tureluur	79	1,5	129	2,5
Veldleeuwerik	18	0,3	33	0,6
Gele Kwikstaart	4	0,1	21	0,4
Graspieper	32	0,6	41	0,8
Totaal	1.094	21,0	1.363	26,2

Zuid-West

Ten opzichte van 2019 namen de meeste soorten in het weidevogelkerngebied toe en ook in de randzone werden overwegend toenames geconstateerd.

Uitzondering daarop waren de Wulp en Graspieper in beide gebieden en de Slobeend in de randzone.

Tabel 34. Aantal territoria en dichtheden in het weidevogelkerngebied in de Zuid-West in 2019 en 2021.

Kerngebied Zuid-West (4.729 ha)		2019		2019	
	Rode Lijst	Aantal	Dichtheid	Aantal	Dichtheid
Knobbelzwaan		62	1,3	73	1,5
Bergeend		10	0,2	20	0,4
Zomertaling	Bedreigd	6	0,1	13	0,3
Slobeend	Kwetsbaar	39	0,8	56	1,2
Krakeend		112	2,4	158	3,3
Wintertaling	Kwetsbaar	1	0,0	0	0,0
Kuifeend		40	0,8	45	1,0
Scholekster		92	1,9	138	2,9
Kievit		509	10,8	529	11,2
Wulp	Kwetsbaar	2	0,0	0	0,0
Grutto	Gevoelig	224	4,7	281	5,9
Watersnip	Bedreigd	1	0,0	1	0,0
Tureluur	Gevoelig	71	1,5	153	3,2
Veldleeuwerik	Gevoelig	43	0,9	79	1,7
Gele Kwikstaart	Gevoelig	15	0,3	34	0,7
Graspieper	Gevoelig	17	0,4	12	0,3
Totaal		1.244	26,3	1.592	33,7

Tabel 35. Aantal territoria en dichtheden in de weidevogelrandzone in de Zuid-West in 2019 en 2021.

Randzone Zuid-West (4.239 ha)		2019		2021	
	Rode Lijst	Aantal	Dichtheid	Aantal	Dichtheid
Knobbelzwaan		62	1,5	71	1,7
Bergeend		3	0,1	15	0,4
Zomertaling	Bedreigd	1	0,0	4	0,1
Slobeend	Kwetsbaar	11	0,3	9	0,2
Krakeend		94	2,2	105	2,5
Kuifeend		25	0,6	33	0,8
Scholekster		73	1,7	81	1,9
Kievit		285	6,7	288	6,8
Wulp	Kwetsbaar	2	0,0	0	0,0
Grutto	Gevoelig	34	0,8	43	1,0
Tureluur	Gevoelig	12	0,3	27	0,6
Veldleeuwerik	Gevoelig	5	0,1	21	0,5
Gele Kwikstaart	Gevoelig	13	0,3	17	0,4
Graspieper	Gevoelig	6	0,1	0	0,0
Totaal		626	14,8	714	16,8

Alle deelgebieden naast elkaar

In tabel 34 worden de aantallen territoria en dichtheden voor alle soorten tezamen getoond. Net als in 2019 werden de hoogste dichtheden aangetroffen in de kerngebieden van Eemland en De Venen. Het kerngebied van de Vijfheerenlanden kwam als opvallendste stijger naar voren in deze rangschikking; de gemiddelde dichtheid steeg hier van 11,6 terr/100ha

in 2019 naar 27,2 terr/100ha in 2021. De enige gebieden waar de gemiddelde dichtheid daalde ten opzichte van 2019, waren de randzones van De Venen, Midden-West en Ruige Weide. Benadrukt moet worden dat de deelgebieden van elkaar verschillen in bijvoorbeeld omvang en geografie, waardoor de onderlinge vergelijking bemoeilijkt wordt.

Tabel 36. Aantal territoria en dichtheden van alle soorten tezamen per deelgebied in 2019 en 2021, gerangschikt van hoogste dichtheid naar laagste dichtheid in 2021; met ranking wordt aangeduid het verschil in posities ten opzichte van 2019.

Overlapgebied 2019-2021	Opp. (ha)	2019		2021		Ranking
		Aantal	Dichtheid	Aantal	Dichtheid	
Kerngebied Eemland	3.307,4	1696	51,3	1905	57,6	0
Kerngebied De Venen	3.305,7	1225	37,1	1502	45,4	0
Kerngebied Midden-West	3.040,2	1079	35,5	1260	41,4	+1
Kerngebied Bloklandpolder	244,1	89	36,5	92	37,7	-1
Kerngebied Vechtvallei	564,7	164	29,0	207	36,7	+1
Kerngebied Zuid-West	4.729,3	1244	26,3	1592	33,7	+2
Randzone De Venen	2.268,8	770	33,9	741	32,7	-2
Randzone Eemland	2.077,9	594	28,6	601	28,9	-1
Kerngebied Vijfheerenlanden	379,1	44	11,6	103	27,2	+6
Randzone Vijfheerenlanden	5.207,6	1094	21,0	1363	26,2	-1
Kerngebied Ruige Weide	643,4	125	19,4	166	25,8	-1
Randzone Zuid-West	4.239,3	626	14,8	714	16,8	+2
Randzone Vechtvallei	1.174,8	177	15,1	193	16,4	0
Randzone Midden-West	4.291,0	667	15,5	637	14,8	-2
Randzone Ruige Weide	841,0	141	16,8	121	14,4	-4

6. Soortteksten

Hieronder worden de belangrijkste bevindingen nog eens weergegeven per vogelsoort. Het achter de soortnaam vermelde aantal territoria heeft betrekking op het gehele onderzoeksgebied in 2021.

Knobbelzwaan - 529 territoria

Knobbelzwanen werden in alle deelgebieden vastgesteld, zowel in de kerngebieden als in de randzones. Er was nauwelijks verschil in de gemiddelde dichtheid tussen de kerngebieden en de randzones (respectievelijk 1,4 en 1,5 terr/100ha). In kerngebied Bloklandpolder werd in 2021 met 3,2 terr/100ha de hoogste dichtheid bereikt. In het kerngebied van de Vijfheerenlanden bedroeg de dichtheid slechts 0,5 terr/100ha. De dichtheden die tegenwoordig in de veenweiden in het westen van Utrecht en in Eemland worden bereikt, behoren tot de hoogste van het land (Sovon 2018).

Bergeend - 322 territoria

Bergeenden werden in alle deelgebieden vastgesteld. Ze ontbraken in 2021 alleen in het kerngebied van de Vijfheerenlanden en in de randzone van Ruige

Weide. Veruit de hoogste dichtheid werd vastgesteld in de Bloklandpolder: 6,8 terr/100ha. In het naastgelegen De Venen werden eveneens hoge dichtheden aangetroffen, namelijk 2,8 terr/100ha in het kerngebied en zelfs 3,2 terr/100ha in de randzone. In de meeste andere deelgebieden waren de dichtheden lager dan 1 terr/100ha, met uitzondering van de randzone van de Vechtvallei (1,4 terr/100ha). Daarmee lag het zwaartepunt van de verspreiding duidelijk in het noordwesten van de provincie. In Nederland worden de hoogste dichtheden tegenwoordig bereikt op de Wadden en in delen van de Delta en Noord-Holland. Vergeleken daarmee zijn de dichtheden in het onderzoeksgebied in Utrecht relatief laag (Sovon 2018).

Zomertaling (bedreigd) - 41 territoria

Zomertalingen werden in alle deelgebieden vastgesteld, zij het in kleine aantallen. Ze ontbraken in 2021 vooral in enkele randzones, namelijk die van Eemland, Ruige Weide en de Vechtvallei. Ook ontbrak de soort in het kerngebied van de Vijfheerenlanden. De dichtheden waren zeer laag,

Bergeend met jongen bij Mijdrecht op 7 juni 2021 (foto: Roy Slaterus).

meestal minder dan 0,3 terr/100ha. De hoogste dichtheid werd vastgesteld in het kerngebied van de Vechtvallei: 0,5 terr/100ha. De gemiddelde dichtheid in de kerngebieden (0,2 terr/100ha) was beduidend hoger dan die in de randzones (0,0 terr/100ha). Opvallend was verder dat de soort flink talrijker was dan in 2019, toen slechts 14 territoria werden aangetroffen.

Slobeend (kwetsbaar) - 345 territoria

Slobeenden werden in 2021 in alle deelgebieden vastgesteld. De gemiddelde dichtheden in de randzones waren veel lager dan in de kerngebieden, respectievelijk 0,4 en 1,6 terr/100ha. Veruit de hoogste dichtheid (2,8 terr/100ha) werd bereikt in het kerngebied Bloklandpolder. Ten opzichte van 2019 was er gemiddeld genomen sprake van een toename; het aantal territoria, binnen het gebied dat in beide jaren werd onderzocht, steeg van 288 naar 342.

Krakeend - 1.306 territoria

De Krakeend, die in heel Nederland sterk in opmars is, werd in 2021 in alle deelgebieden vastgesteld. De gemiddelde dichtheden waren in de kerngebieden hoger dan in de randzones, respectievelijk 4,3 en 3,0 terr/100ha. Het kerngebied Bloklandpolder kende een zeer hoge dichtheid van 11,3 terr/100ha. Zulke dichtheden behoren tot de hoogste van het land en worden elders ook lokaal in waterrijke gebieden bereikt (Sovon 2018).

Wintertaling (kwetsbaar) - 2 territoria

De Wintertaling is als broedvogel een zeldzame soort in Utrecht, met in 2013-2015 waarschijnlijke of zekere broedgevallen in slechts acht atlasblokken (2018). Binnen het onderzoeksgebied werden in 2021 alleen territoria vastgesteld in de randzone van Eemland en in het kerngebied van Ruige Weide. Ook in 2019 was deze soort zeer zeldzaam.

Tafeleend - 0 territoria

In 2021 werden geen territoria van de Tafeleend vastgesteld in het onderzoeksgebied. De soort is een zeldzame broedvogel in Utrecht, al worden net buiten de provincie in het Vechtplassengebied voor Nederland hoge dichtheden bereikt. In 2013-2015 werden uit slechts zes atlasblokken in Utrecht waarschijnlijke of zekere broedgevallen gemeld en uit nog eens zes mogelijke (Sovon 2018). In 2019 werden in het onderzoeksgebied wel twee territoria gemeld.

Kuifeend - 254 territoria

Kuifeenden werden in 2021 in alle deelgebieden vastgesteld. De gemiddelde dichtheden waren in de kerngebieden met 0,9 terr/100ha iets hoger dan in de randzones (0,5 terr/100ha). Het kerngebied Bloklandpolder stak met 5,2 terr/100ha ver boven de

andere deelgebieden uit.

Patrijs (kwetsbaar) - 0 territoria

De Patrijs is in 2021, net als in 2019, niet vastgesteld in het onderzoeksgebied. De broedvogelatlas over 2013-2015 laat nog wel substantieel voorkomen zien rondom de stad Utrecht en in het zuiden van de provincie, opmerkelijk genoeg ook in de Vijfheerenlanden (Sovon 2018). De landelijke aantallen zijn decennia lang afgenomen, maar lijken de laatste jaren enigszins te stabiliseren op een laag niveau.

Kwartel - 4 territoria

Alleen in Eemland werden in 2021 Kwartels vastgesteld, namelijk drie territoria in het kerngebied en één in de randzone. Er moet hierbij wel worden opgemerkt dat dit een minumaantal is; er zijn immers geen nachtbezoeken gebracht (wanneer de soort vaker roept dan overdag) aan het onderzoeksgebied. De Kwartel is een schaarse gast in de provincie met in 2013-2015 waarschijnlijke of zekere broedgevallen in 23 atlasblokken (Sovon 2018).

Kwartelkoning (bedreigd) - 0 territoria

De Kwartelkoning is in 2021, net als in 2019, niet vastgesteld in het onderzoeksgebied. De soort is tegenwoordig zeer zeldzaam. In de provincie Utrecht worden onregelmatig territoria vastgesteld, hoofdzakelijk in uiterwaarden van de Neder-Rijn en Lek.

Scholekster - 1.113 territoria

Scholeksters werden in 2021 in alle deelgebieden in substantiële aantallen vastgesteld. De dichtheden waren in de kerngebieden beduidend hoger dan in de randzones, respectievelijk 3,7 en 2,5 terr/100ha. De hoogste dichtheid werd vastgesteld in de Bloklandpolder: 6,8 terr/100ha. Ook in het kerngebied en de randzone van De Venen waren de dichtheden relatief hoog, respectievelijk 5,7 en 4,7 terr/100ha. Ten opzichte van 2019 hield de soort op veel plekken goed stand, of nam hij zelfs licht toe. Landelijk vertoont hij juist een voortdurende afname.

Kievit - 3.403 territoria

De Kievit was opnieuw de talrijkste weidevogel in het onderzoeksgebied met territoria in alle deelgebieden. Wel was de soort met slechts vier territoria opvallend schaars in de Bloklandpolder, wat neerkomt op een dichtheid van 1,6 terr/100ha. De hoogste dichtheid werd bereikt in het kerngebied van Eemland (16,7 terr/100ha). De dichtheden hier vormen op regioniveau één van de hoogste van het land (Sovon 2018). De dichtheden in de kerngebieden waren gemiddeld genomen beduidend hoger dan in de randzones, respectievelijk 11,5 en 7,6 terr/100ha.

Jonge Scholeksters in De Venen op 7 mei 2021 (foto: Roy Slaterus).

Ten opzichte van 2019 was er gemiddeld genomen sprake van enig herstel; het aantal territoria, binnen het gebied dat in beide jaren werd onderzocht, steeg van 3.004 naar 3.391.

Wulp (kwetsbaar) - 9 territoria

Wulpen kwamen in 2021 alleen voor in deelgebied Midden-West en dan vooral in de randzone, waar zich acht van de negen territoria bevonden tussen Zegveld en de Nieuwkoopse Plassen. De regio van de Nieuwkoopse Plassen vormt het bolwerk voor de soort in West-Nederland, waar hij verder in veel graslandgebieden ontbreekt als broedvogel. Buiten deze regio komt de soort in Utrecht alleen in wezenlijke aantallen voor in het zuidoosten in het Binnenveld (Sovon 2018). In 2019 werden respectievelijk 14, 3 en 4 territoria vastgesteld in De Venen, Eemland en Zuid-West. Daar werd de soort in 2021 niet meer aangetroffen als broedvogel. Andersom werden toen iets minder territoria vastgesteld in Midden-West (5).

Grutto (gevoelig) - 2.017 territoria

De Grutto is na de Kievit de talrijkste weidevogel in het onderzoeksgebied. De soort werd in 2021 in alle deelgebieden in zowel de kerngebieden als de randzones vastgesteld. De dichtheden in de kerngebieden waren met 9,1 terr/100ha wel veel hoger dan in de randzones (2,7 terr/100ha). Net als de Kievit was deze soort opvallend schaars in kernge-

bied Bloklandpolder met slechts twee territoria (0,8 terr/100ha). De soort bereikte veruit de hoogste dichtheden in de kerngebieden van Midden-West en Eemland, respectievelijk 12,5 en 11,9 terr/100ha. Ten opzichte van 2019 was er gemiddeld genomen sprake van enig herstel; het aantal territoria, binnen het gebied dat in beide jaren werd onderzocht, steeg van 1.937 naar 1.997.

Kemphaan (ernstig bedreigd) - 0 territoria

Net als in 2019 werden er geen territoria van de Kemphaan vastgesteld in het onderzoeksgebied. De soort is tegenwoordig zeer zeldzaam als broedvogel in Nederland: in 2013-2015 werd het landelijke aantal geschat op 15-30 territoria. In die periode werden enkele territoria (en broedgevallen) gemeld uit het buiten het onderzoeksgebied gelegen natuurreserveert in de Eempolder (Sovon 2018). Uit 2019 en 2020 zijn geen meldingen van territoria bekend voor dat gebied.

Watersnip (bedreigd) - 2 territoria

De enige twee territoria in het onderzoeksgebied in 2021 werden vastgesteld bij Oudewater in het kerngebied van Zuid-West en bij Meerkerk in de randzone van de Vijfheerenlanden. Beide territoria waren gebaseerd op waarnemingen van baltzende vogels. In 2019 werden in dezelfde deelgebieden, maar wel op andere locaties, eveneens twee territoria van de Watersnip vastgesteld.

Alarmerende - in Portugal geringde - Tureluur bij Mijdrecht op 19 mei 2021 (foto: Roy Slaterus).

Tureluur (gevoelig) - 1.175 territoria

Tureluurs kwamen in 2021 voor in alle deelgebieden, zowel in de kerngebieden als in de randzones, al ging het in het kerngebied Bloklandpolder maar om één territorium. De gemiddelde dichtheid in de kerngebieden was veel hoger dan in de randzones, respectievelijk 5,2 en 1,6 terr/100ha. Veruit de hoogste dichtheid werd gehaald in het kerngebied van Eemland (8,5 terr/100ha). Ook in het kerngebied van Midden-West kwam de soort met 6,0 terr/100ha in een behoorlijke dichtheid voor. Ten opzichte van 2019 was er gemiddeld genomen sprake van een toename; het aantal territoria, binnen het gebied dat in beide jaren werd onderzocht, steeg van 860 naar 1.173.

Veldleeuwerik (gevoelig) - 305 territoria

Deze eens talrijke soort ontbrak in 2021 in de deelgebieden Bloklandpolder, Ruige Weide en Vechtvallei. In de Vijfheerenlanden kwam de Veldleeuwerik alleen voor in de randzone. Wel was over het gehele onderzoeksgebied genomen de gemiddelde dichtheid in de kerngebieden beduidend hoger dan in de randzones, respectievelijk 1,3 en 0,4 terr/100ha. Veruit de hoogste dichtheid werd bereikt in het kern-

gebied van Eemland: 2,7 terr/100ha. In de provincie Utrecht is de Veldleeuwerik een vrij schaarse soort geworden die tegenwoordig in grote delen van het agrarische gebied ontbreekt. Hoge dichtheden komen nog voor in enkele natuurgebieden, vooral op de voormalige Vliegbasis Soesterberg. Ten opzichte van 2019 was er gemiddeld genomen sprake van een toename; het aantal territoria, binnen het gebied dat in beide jaren werd onderzocht, steeg van 173 naar 305.

Gele Kwikstaart (gevoelig) - 174 territoria

Gele Kwikstaarten werden in 2021 vastgesteld in alle deelgebieden met uitzondering van Midden-West. In de Vechtvallei ontbrak de soort in het kerngebied en in Ruige Weide in de randzone (daar in het kerngebied slechts één territorium). De gemiddelde dichtheden in de kerngebieden waren ruim twee keer zo hoog (0,7 terr/100ha) als in de randzones (0,3 terr/100ha). De hoogste dichtheid werd gehaald in het kerngebied van Eemland: 2,0 terr/100ha. Ten opzichte van 2019 was er gemiddeld genomen sprake van een toename; het aantal territoria, binnen het gebied dat in beide jaren werd onderzocht, steeg van 60 naar 174.

Graspieper bij Waverveen op 3 juni 2021 (foto: Roy Slaterus).

Graspieper (gevoelig) - 260 territoria

Graspiepers ontbraken in 2021 in de Bloklandpolder en in Ruige Weide. Verder ontbrak de soort in de randzone van Zuid-West. In de meeste deelgebieden waren de dichtheden lager dan 1 terr/100ha. Uitzonderingen waren Eemland, waar in het kerngebied 3,2 terr/100ha werd gehaald (en 2,1

terr/100ha in de randzone), en het kerngebied van de Vijfheerenlanden (1,8 terr/100ha). De gemiddelde dichtheid in de kerngebieden was hoger dan in de randzones, respectievelijk 1,0 en 0,5 terr/100ha. Ten opzichte van 2019 bleef de stand vrijwel gelijk.

7. Conclusies en aanbevelingen

In het voorjaar van 2021 werd meer dan 36.000 hectare aan agrarisch gebied in de provincie Utrecht geïnventariseerd op weidevogels. In totaal werden er ruim 11.000 territoria vastgesteld van 17 van de 21 onderzochte soorten tezamen. Van Tafeleend, Patrijs, Kwartelkoning en Kemphaan werden geen territoria aangetroffen. Dit komt neer op een gemiddelde dichtheid van 30,9 territoria per 100 hectare. De talrijkste soorten waren Kievit (3.403 territoria), Grutto (2.017), Krakeend (1.306), Tureluur (1.175) en Scholekster (1.113). Van de tien Rode Lijst-soorten die werden vastgesteld, zijn de bedreigde Zomertaling (41 territoria) en Watersnip (2) en kwetsbare Slobeend (345) en Wulp (9) het vermelden waard.

Het onderzoeksgebied strekte zich uit over negen deelgebieden en daarbinnen wordt onderscheid gemaakt tussen weidevogelkerngebieden (ruim 16.000 ha) en -randzones (ruim 20.000 ha). Gemiddeld genomen waren de dichtheden aan weidevogels in de kerngebieden aanzienlijk hoger dan in de randzones. Deze bedroegen 42,1 territoria per 100 ha voor alle onderzochte soorten tezamen in de kerngebieden, tegenover 21,9 in de randzones.

Dat de landelijke populaties van veel weidevogelsoorten al jarenlang onder druk staan, is algemeen bekend. Hoopvol is het dan ook dat vergeleken met 2019, toen een soortgelijke inventarisatie in Utrecht werd uitgevoerd, tekenen van herstel zichtbaar zijn bij diverse soorten en op diverse locaties. Opvallende toenames werden geconstateerd bij Zomertaling, Gele Kwikstaart, Veldleeuwerik en Tureluur. Scholekster, Kievit en Grutto, die landelijk gestaag dalende trends vertonen, bleven op peil of namen zelfs licht toe. De enige soort die duidelijk afnam was de Wulp. De Bergeend lijkt bezig met een opmars, het meest nadrukkelijk in het noordwesten van de provincie. En dat de Krakeend provinciebreed in de lift zit, zal geen verrassing zijn, gezien de landelijke toename van deze soort.

Net als in 2019 werden de hoogste dichtheden aangetroffen in de kerngebieden van Eemland en De Venen. Het kerngebied van de Vijfheerenlanden kwam als opvallendste stijger naar voren in deze rangschikking; de gemiddelde dichtheid steeg hier van 11,6 terr/100ha in 2019 naar 27,2 terr/100ha in 2021. Dit ligt overigens nog onder het Utrechts gemiddelde. De enige gebieden waar de gemiddelde dichtheid daalde ten opzichte van 2019, waren de randzones van De Venen, Midden-West en Ruige Weide.

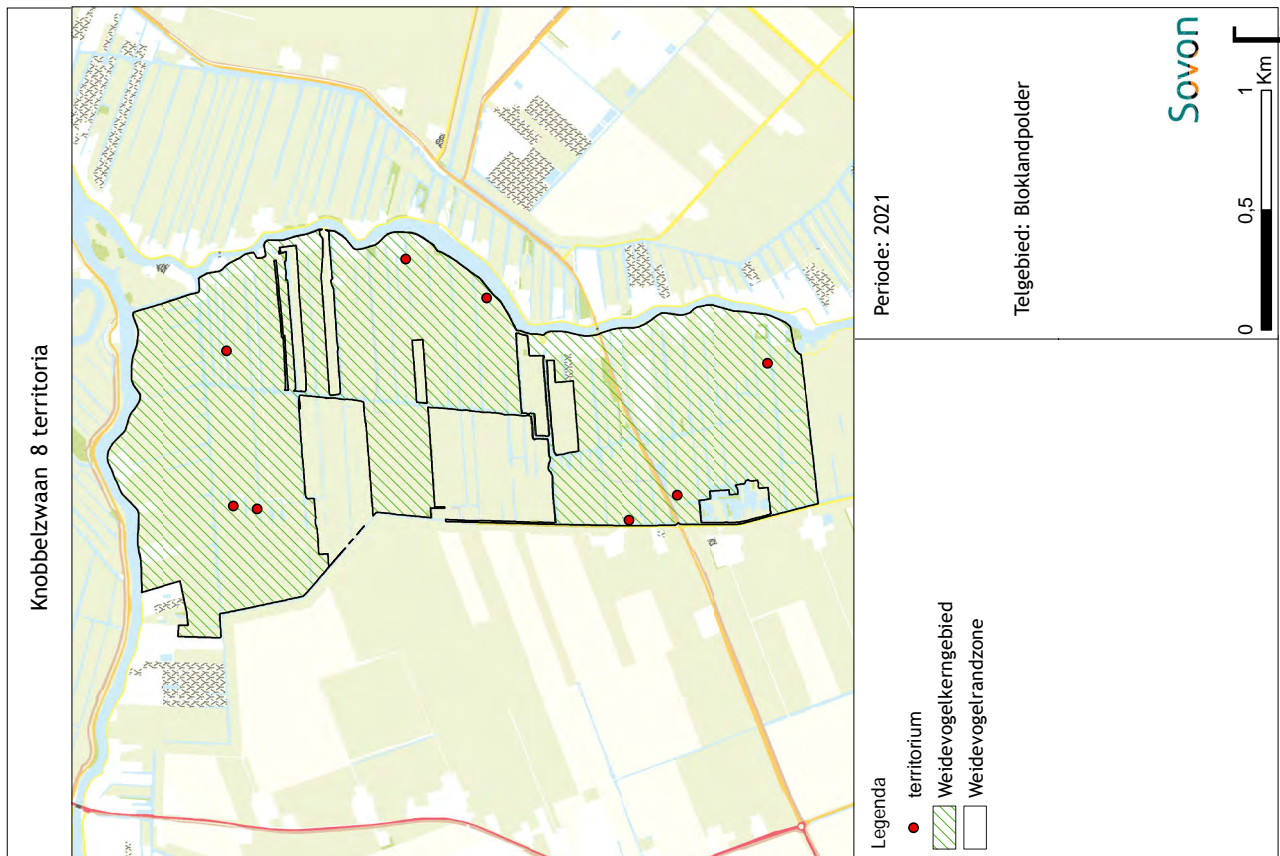
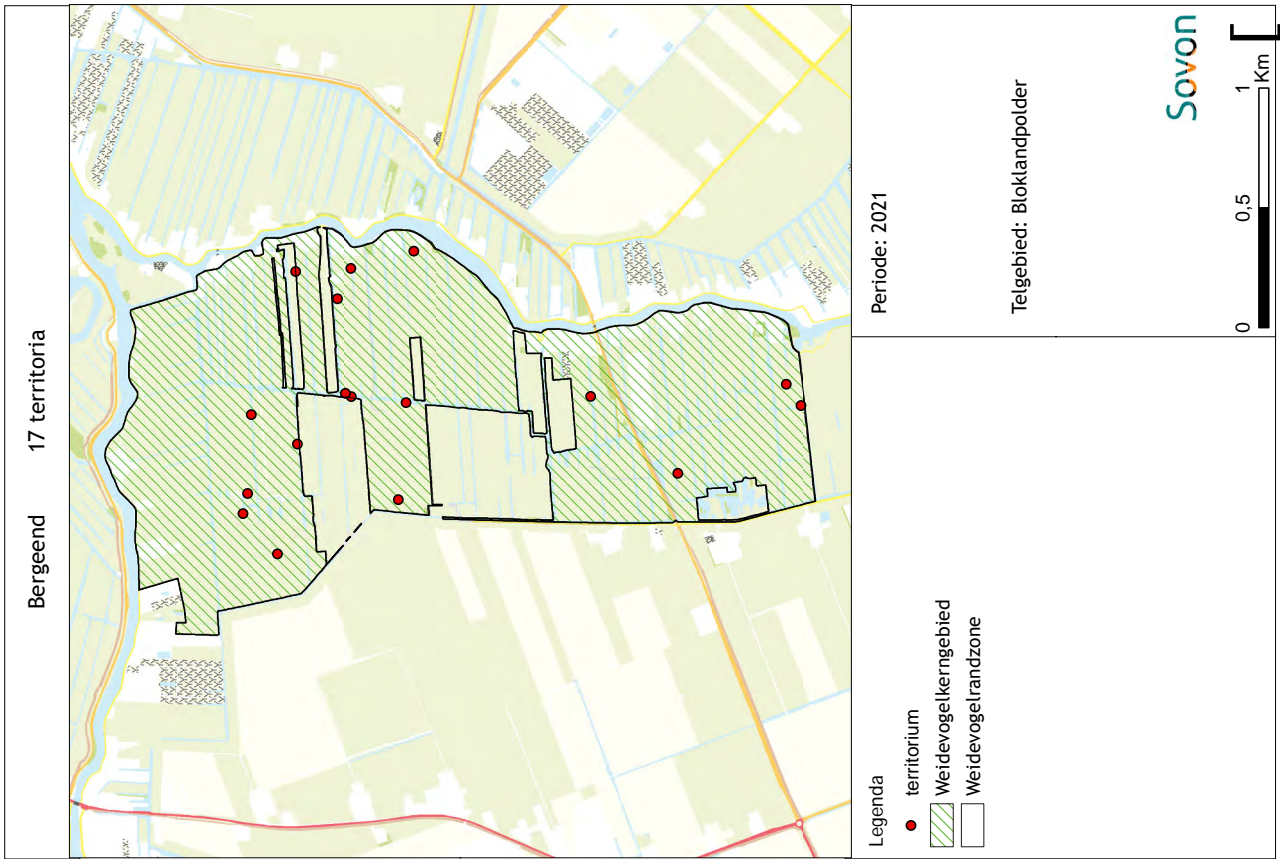
Door periodiek inventarisaties uit te voeren kunnen aantalsontwikkelingen tijdig worden gesignaleerd en gebieden waar weidevogels stand houden worden geïdentificeerd. Met deze informatie kunnen voor weidevogels belangrijke gebieden beter worden beschermd. Nu er eens wat meer positieve ontwikkelingen te melden zijn, is het aan te bevelen om te onderzoeken welke oorzaken daaraan ten grondslag liggen. De tekenen van herstel kunnen een direct gevolg zijn van het gevoerde beheer. Maar alleen wanneer precies begrepen wordt welke factoren het verschil maken, kan hierop worden gestuurd.

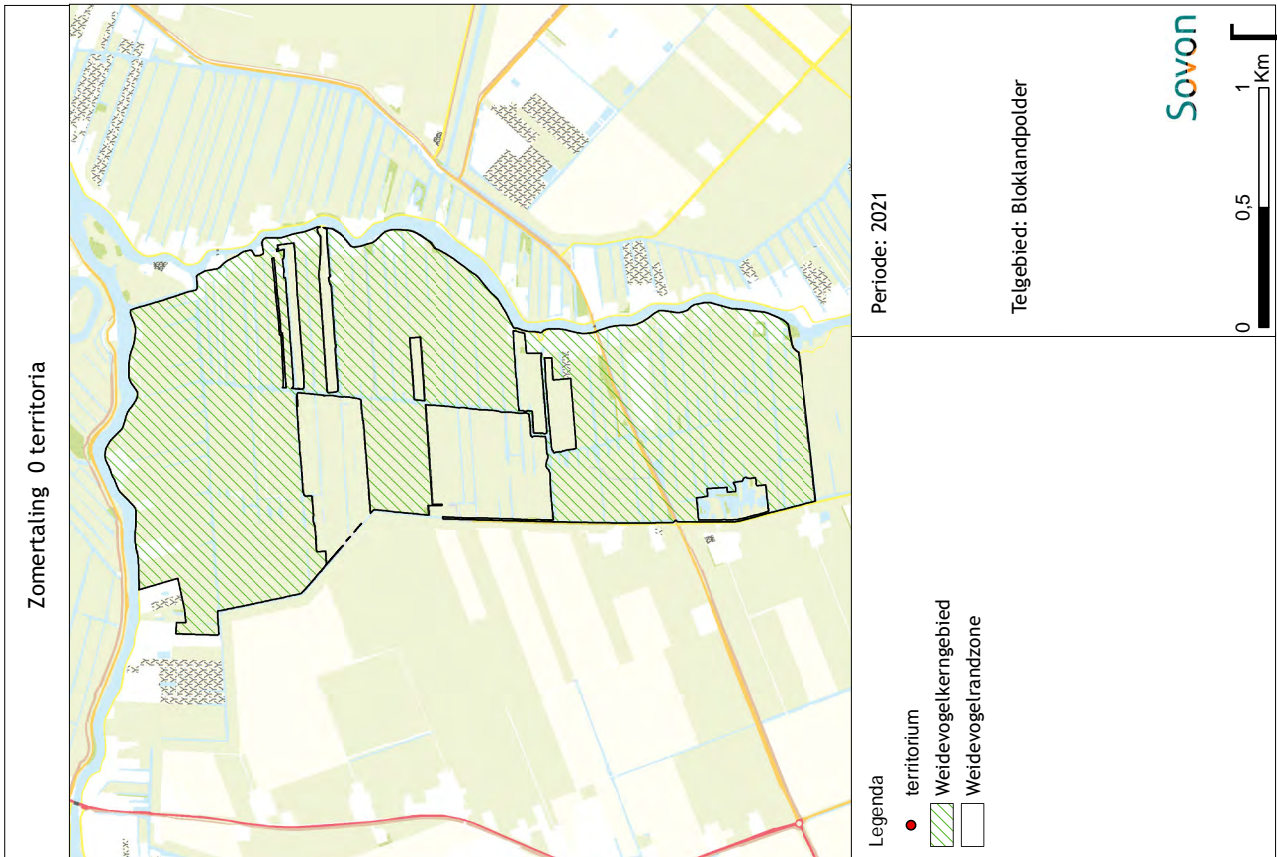
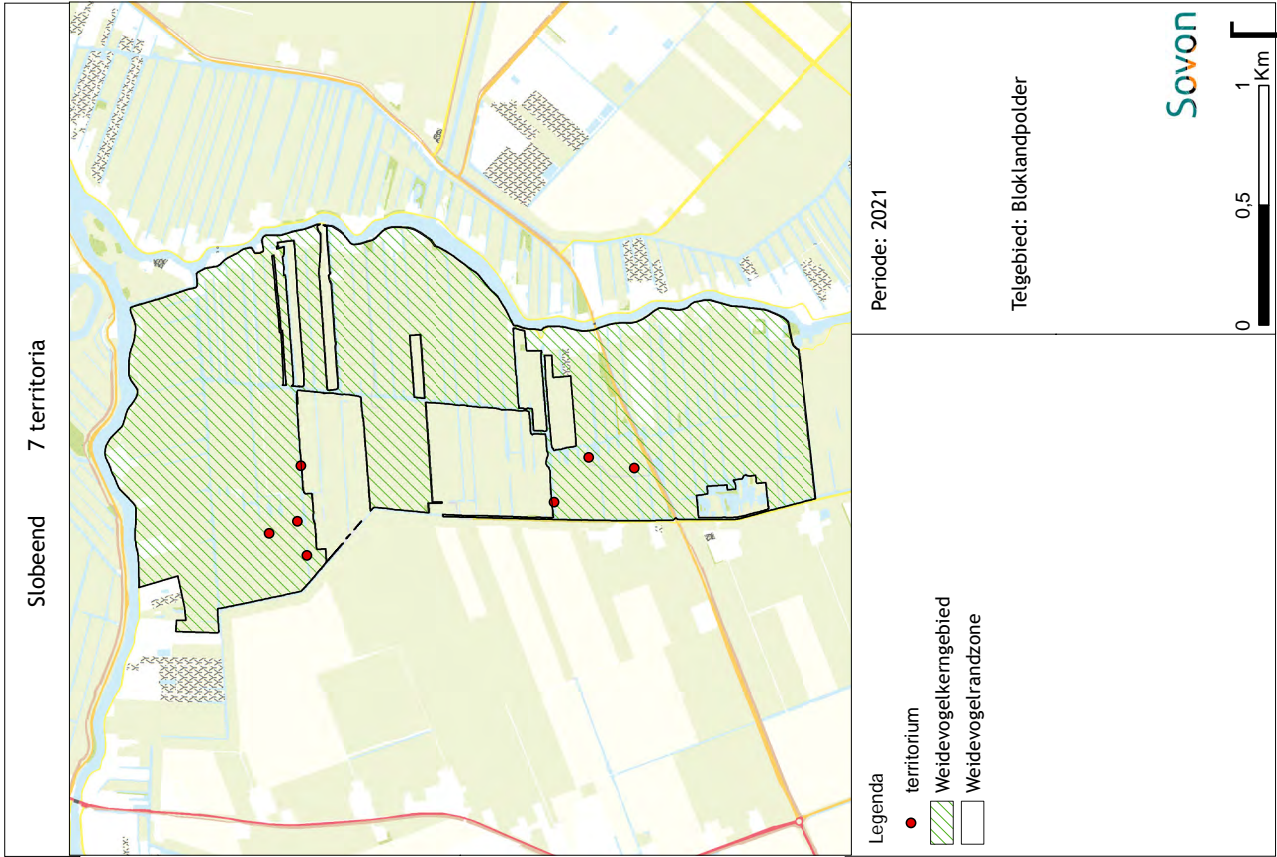
Resumerend kan gesteld worden dat er in Utrecht agrarische gebieden met betrekkelijk hoge dichtheden aan weidevogels te identificeren zijn en dat over het geheel genomen de juiste gebieden als weidevogelkerngebieden zijn aangewezen (namelijk de gebieden met relatief veel weidevogels). De resultaten van de in 2021 uitgevoerde inventarisatie kunnen daarnaast gebruikt worden om gebieden met goede aantallen weidevogels in de randzone te identificeren. Maar dit alles zegt nog weinig over de effectiviteit van het beheer. Wat je zou willen weten is of weidevogels in beheerd gebied positievere aantalsontwikkelingen en reproductie laten zien dan in regulier boerenland. Het is daarom van belang om de ontwikkeling van de weidevogelstand in de toekomst nauwlettend te blijven volgen.

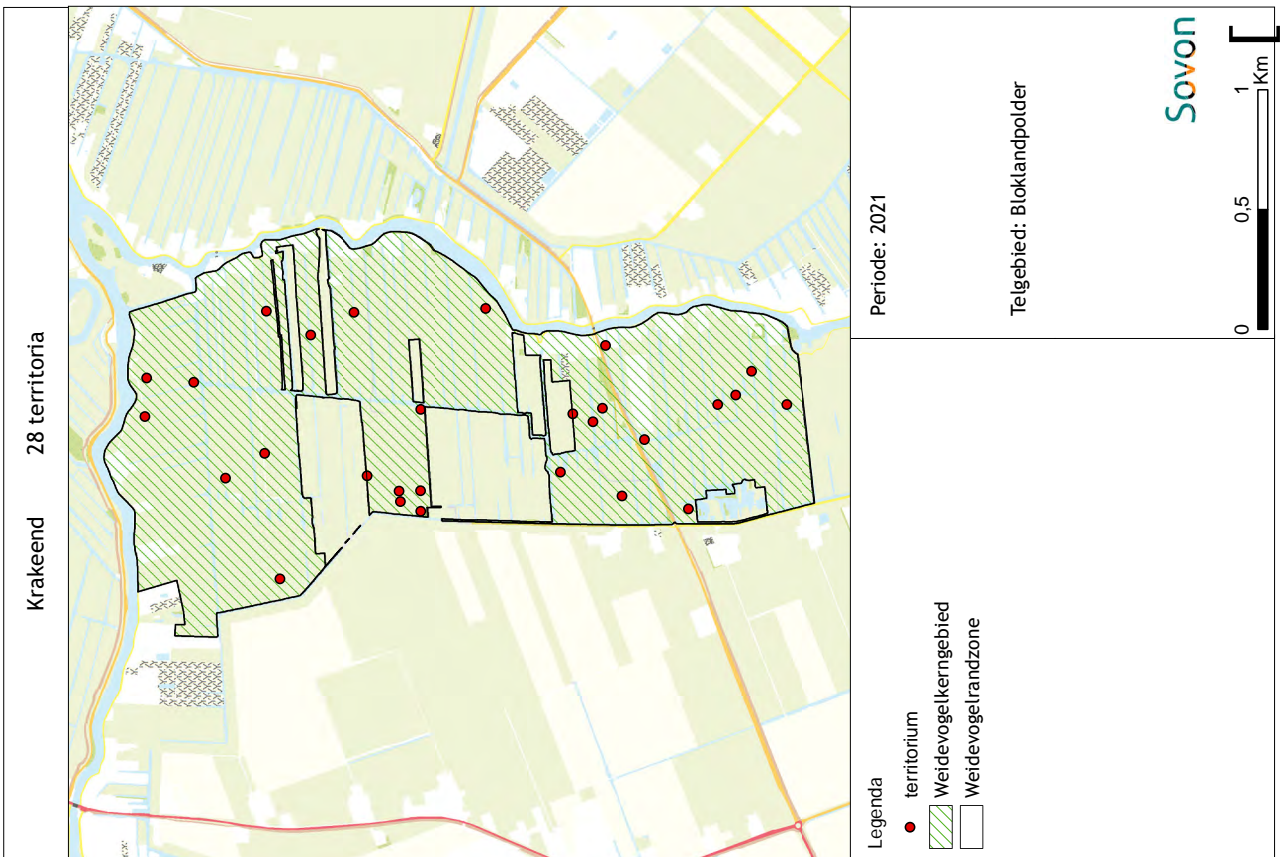
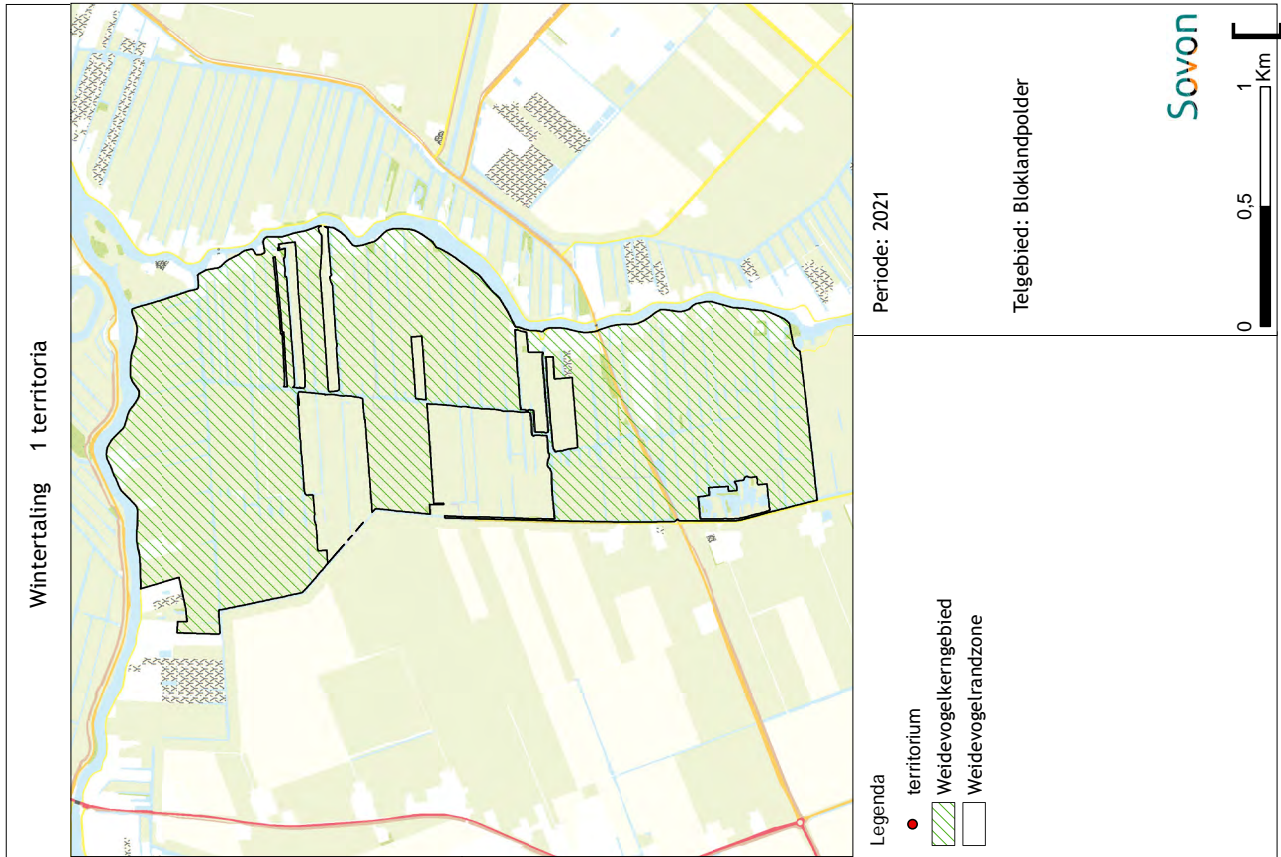
Literatuur

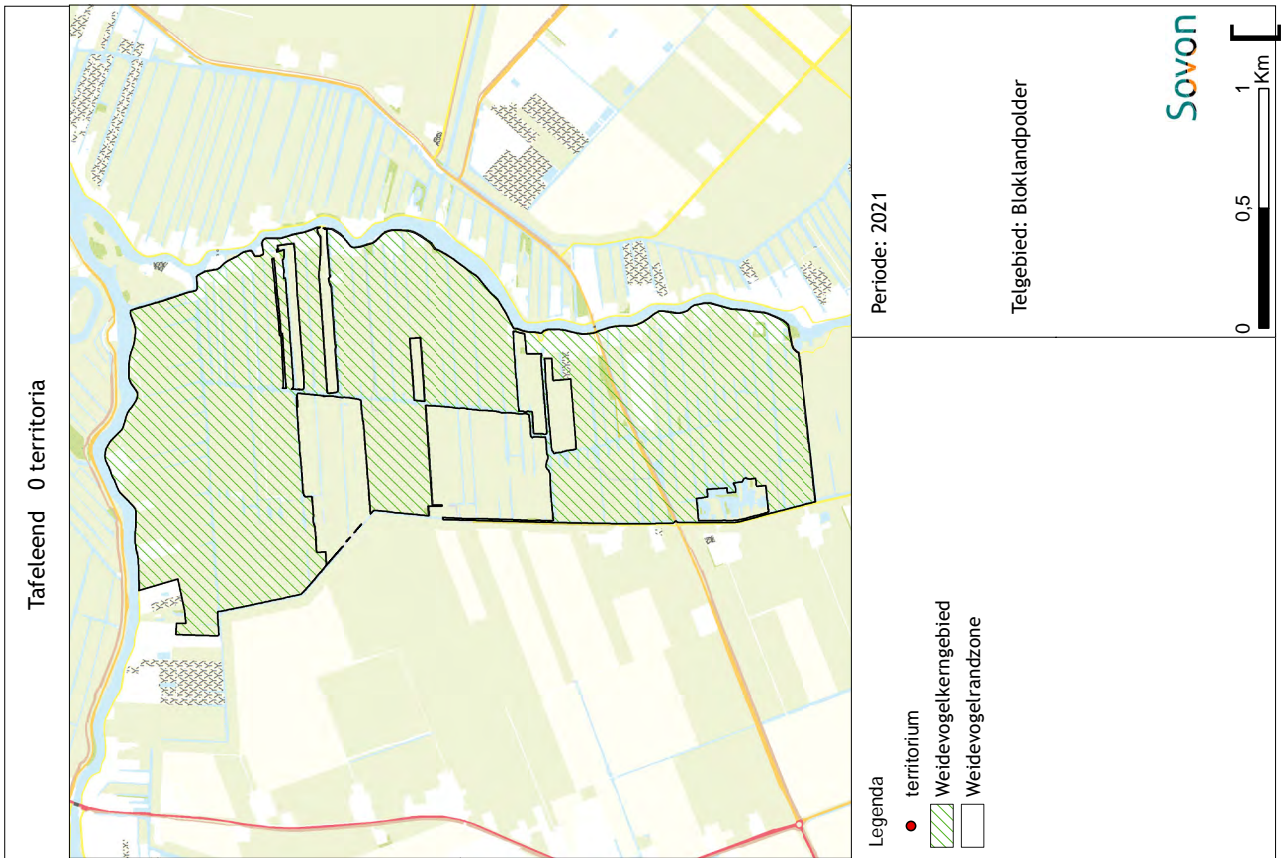
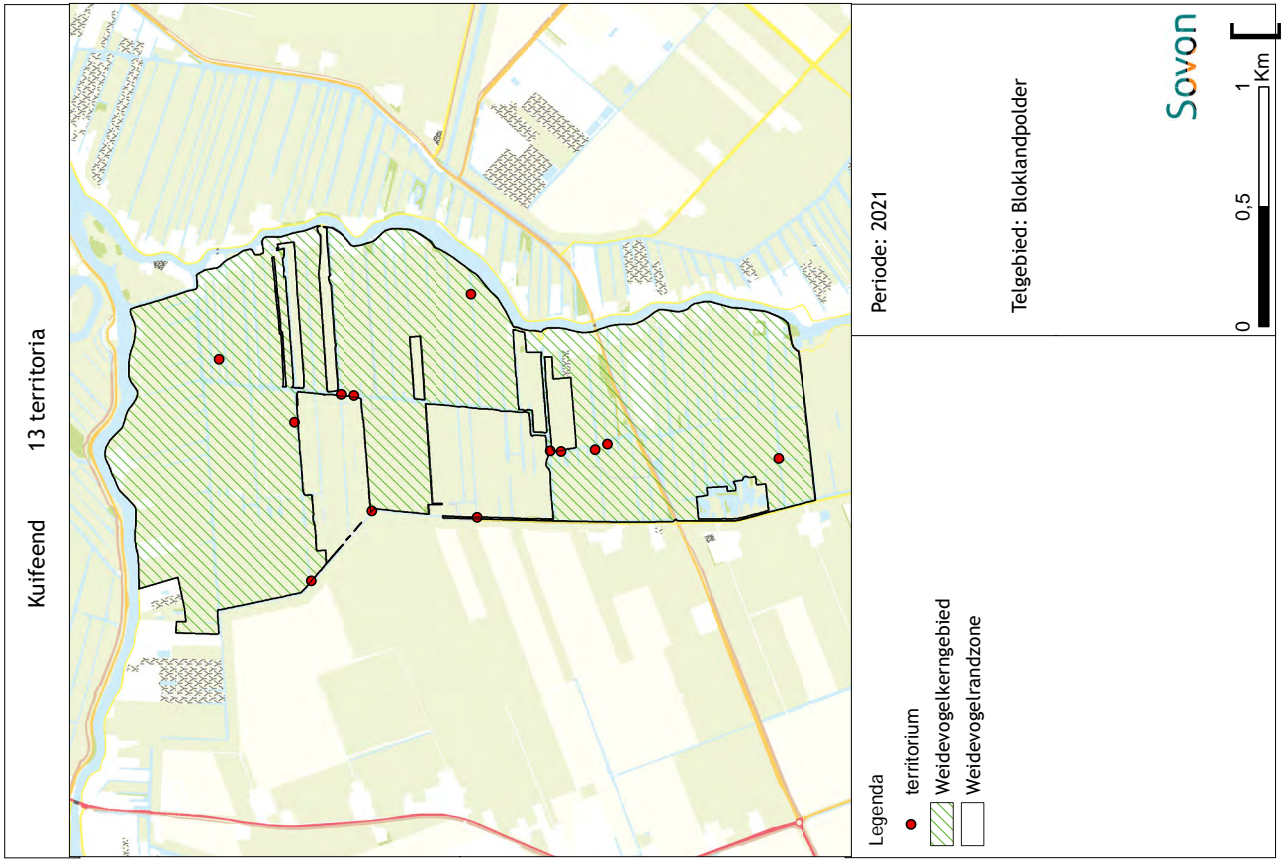
- VAN GROEN F.M. 2019. Weidevogels in de provincie Utrecht – Inventarisatie 2019. G&G-rapport 2019/83, van der Goes en Groot Ecologisch Adviesbureau.
- VAN KLEUNEN A., FOPPEN R. & VAN TURNHOUT C. 2017. Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels 2016 volgens Nederlandse en IUCN-criteria. Sovon-rapport 2017/34. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- SLATERUS R. 2016. Weidevogels in het weidevogelkerngebied in de provincie Utrecht in 2016. Sovon-rapport 2016/35. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND 2018. Vogelatlas van Nederland. Broedvogels, wintervogels en 40 jaar verandering. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- VERGEER J.W., VAN DIJK A.J., BOELE A., VAN BRUGGEN J. & HUSTINGS F. 2016. Handleiding Sovon broedvogelonderzoek: Broedvogel Monitoring Project en Kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- VERSTRAEL T. *in prep.* Broedvogels van het Binnenveld in 2021. Sovon-rapport.
-

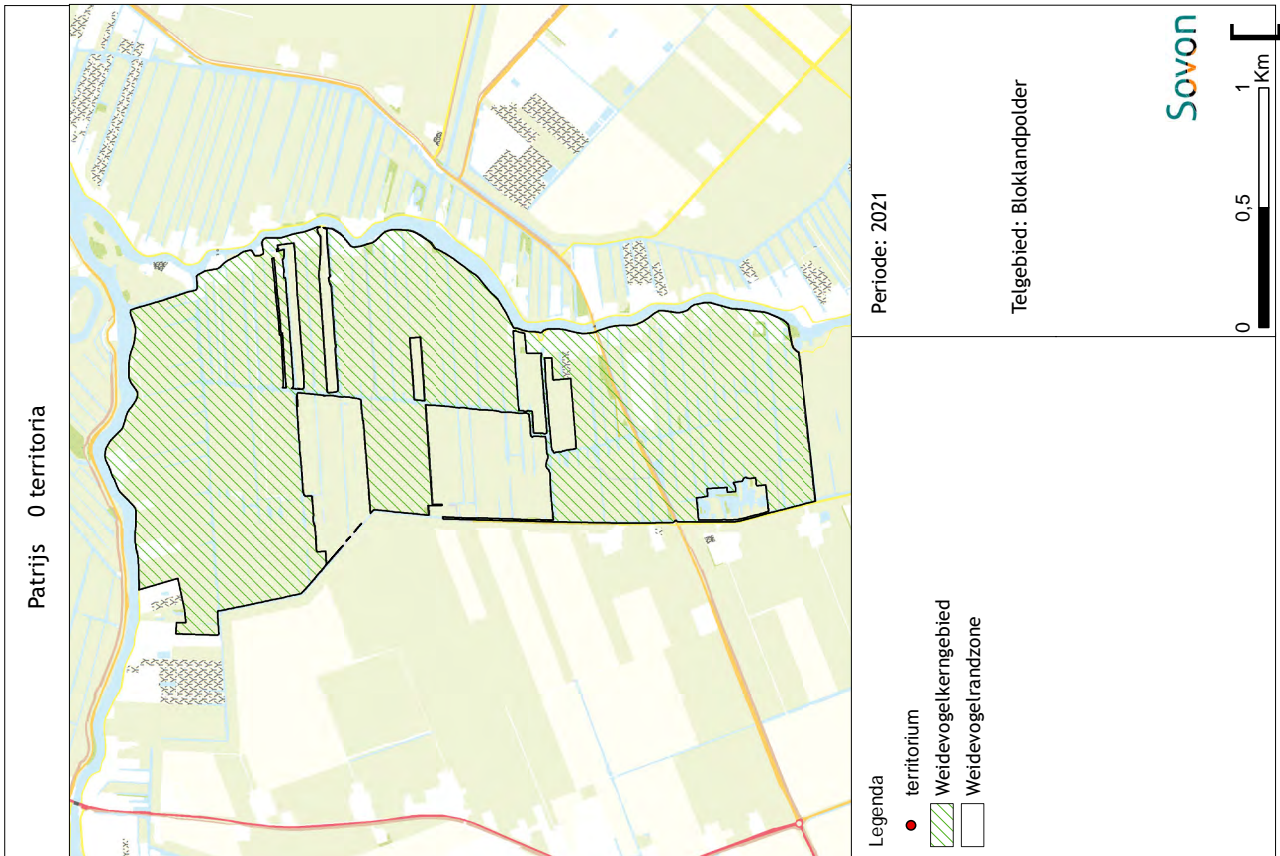
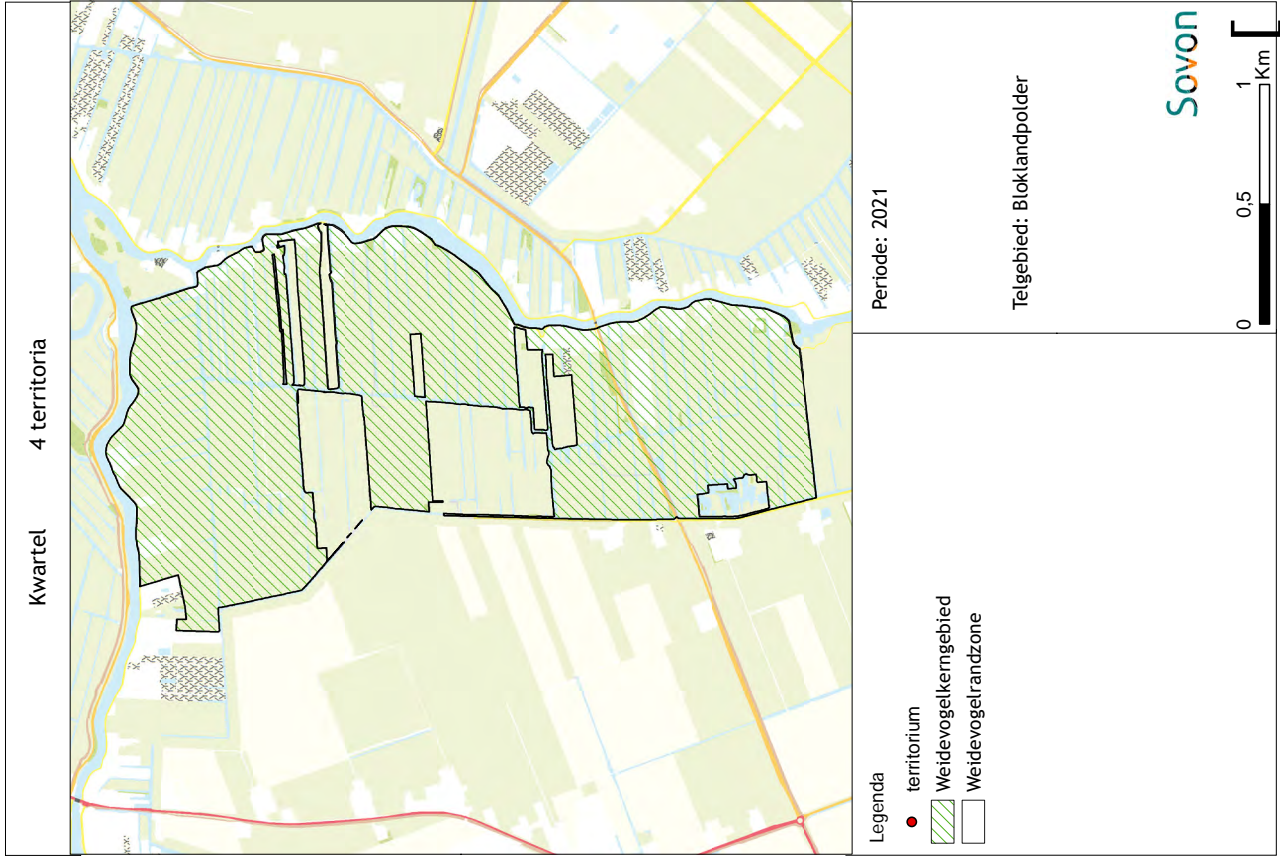
Bijlage 1. Verspreidingskaarten

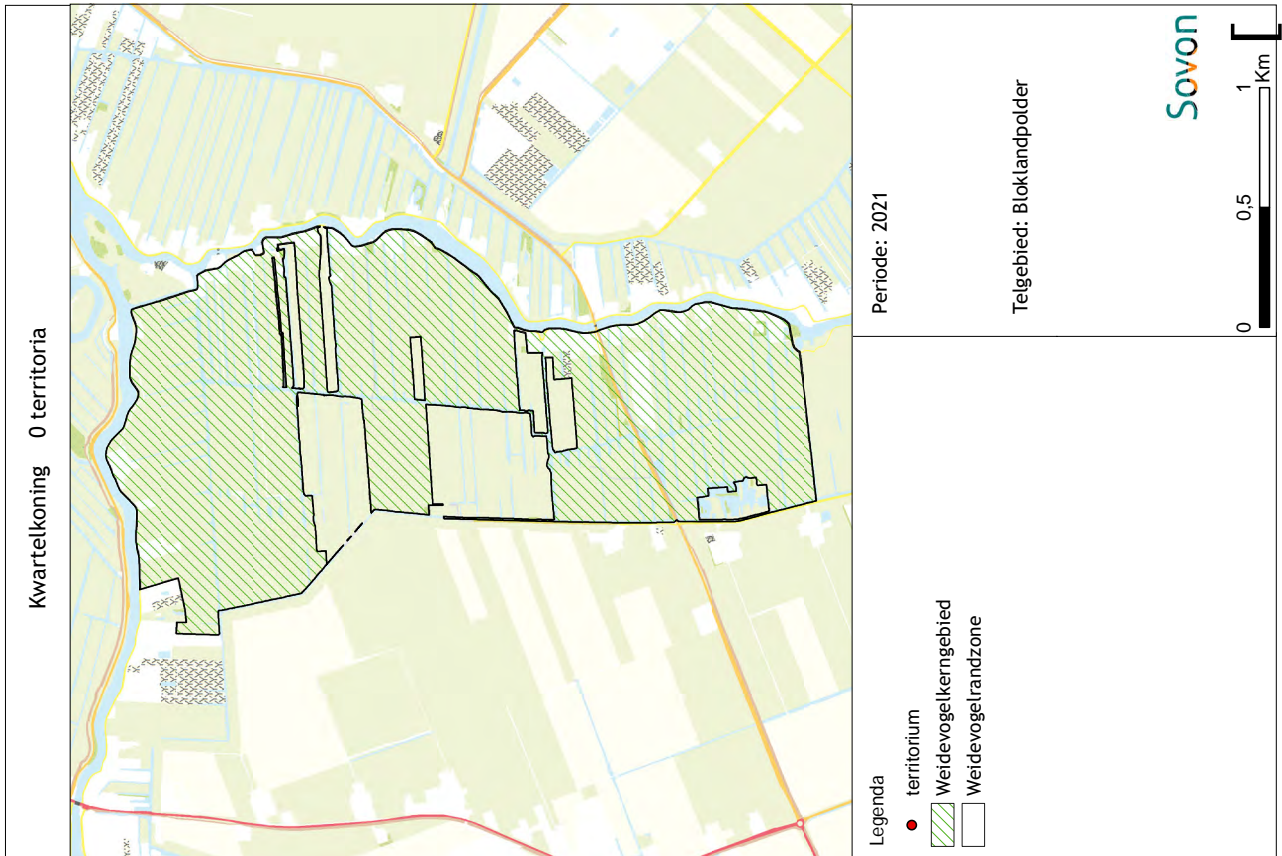
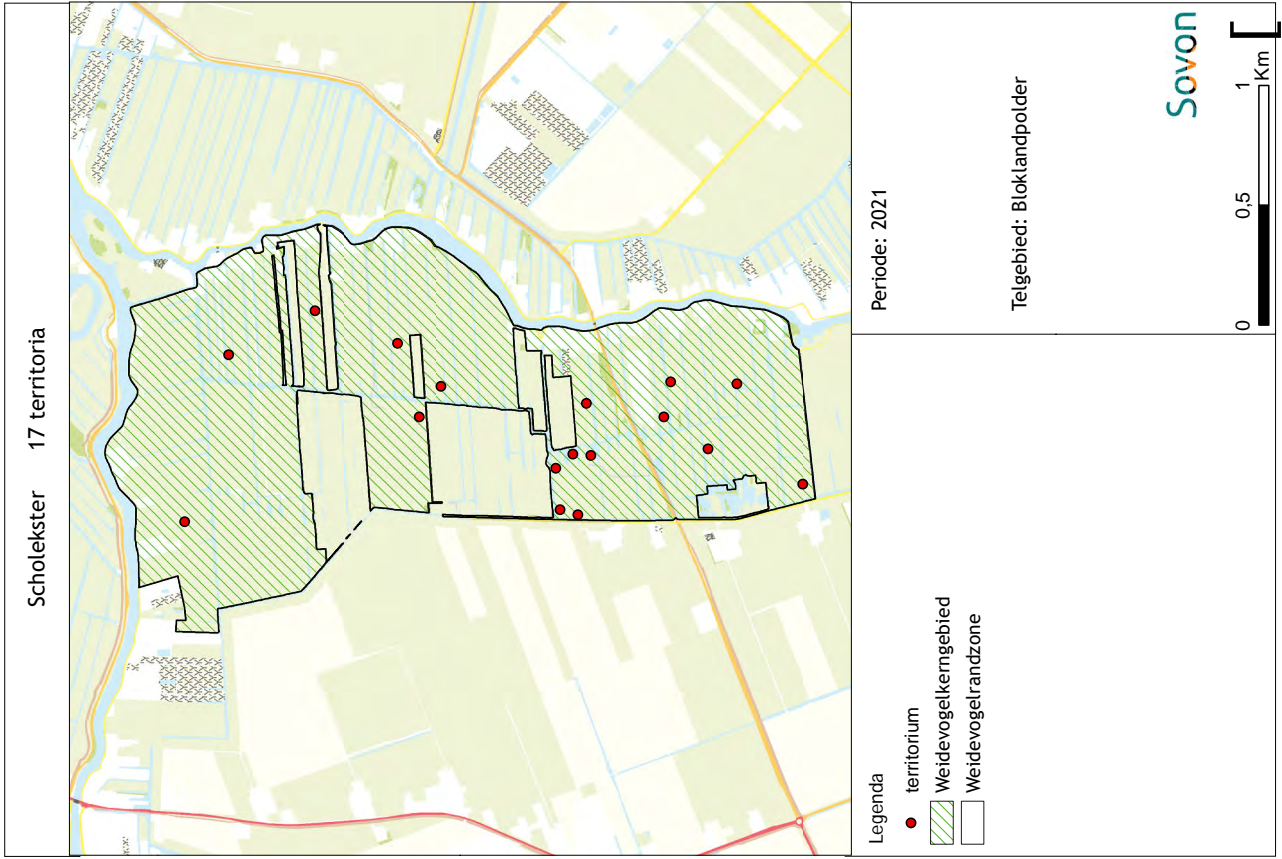

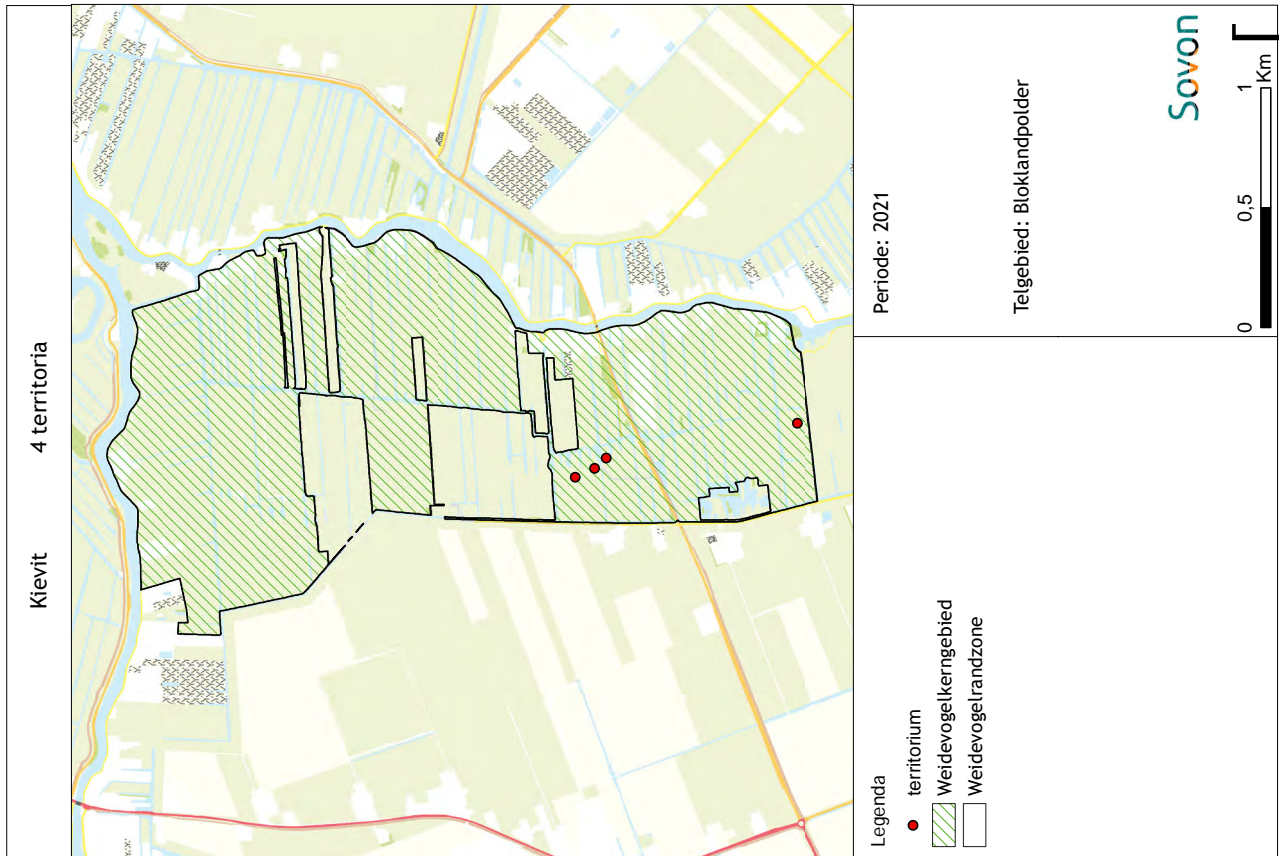
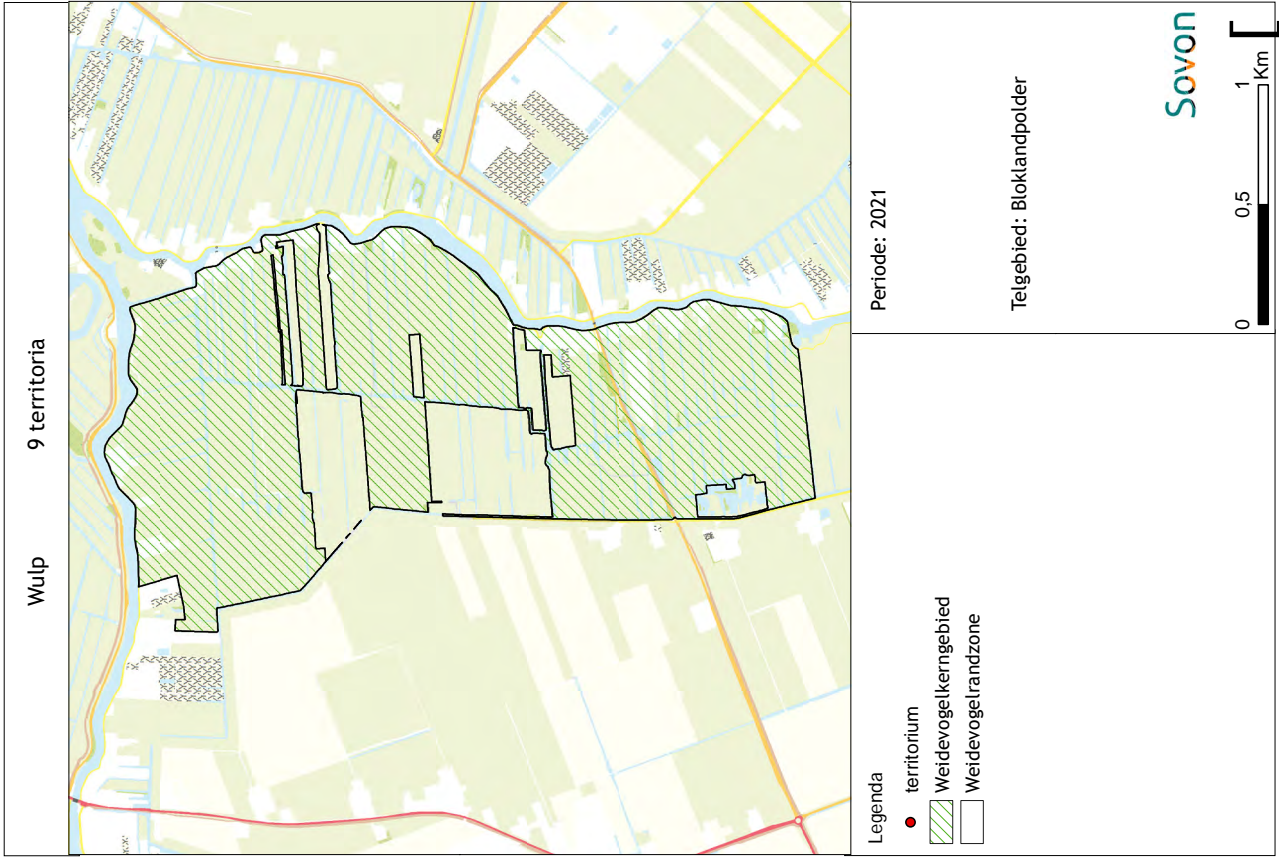

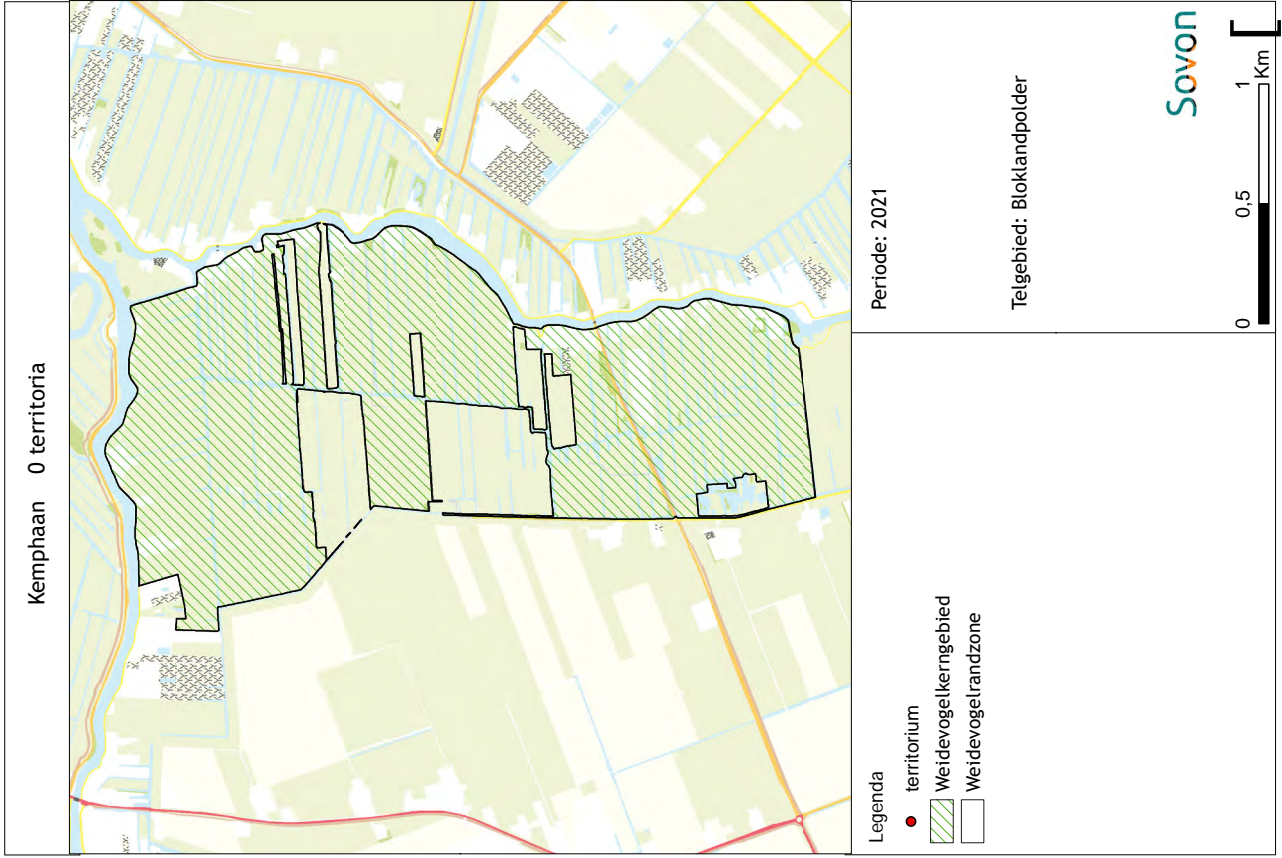

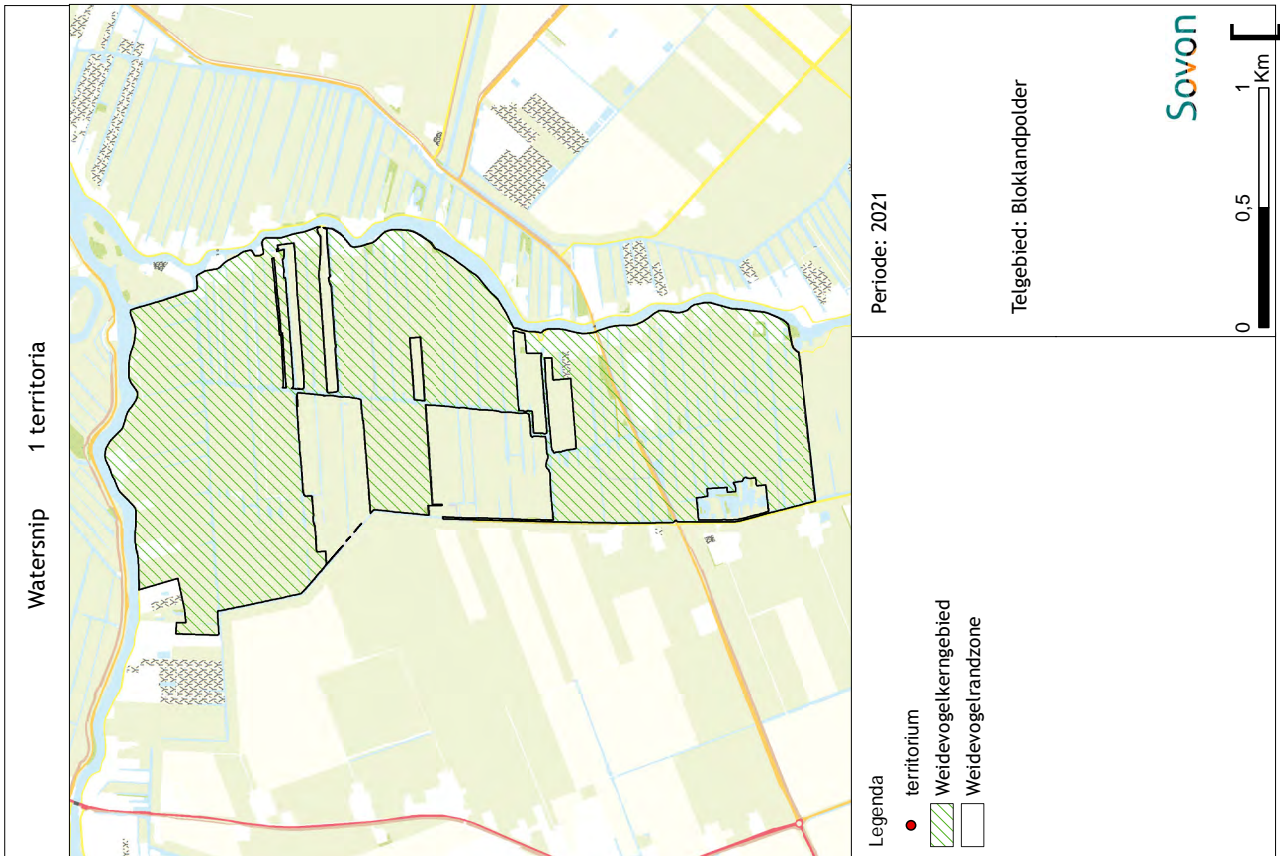
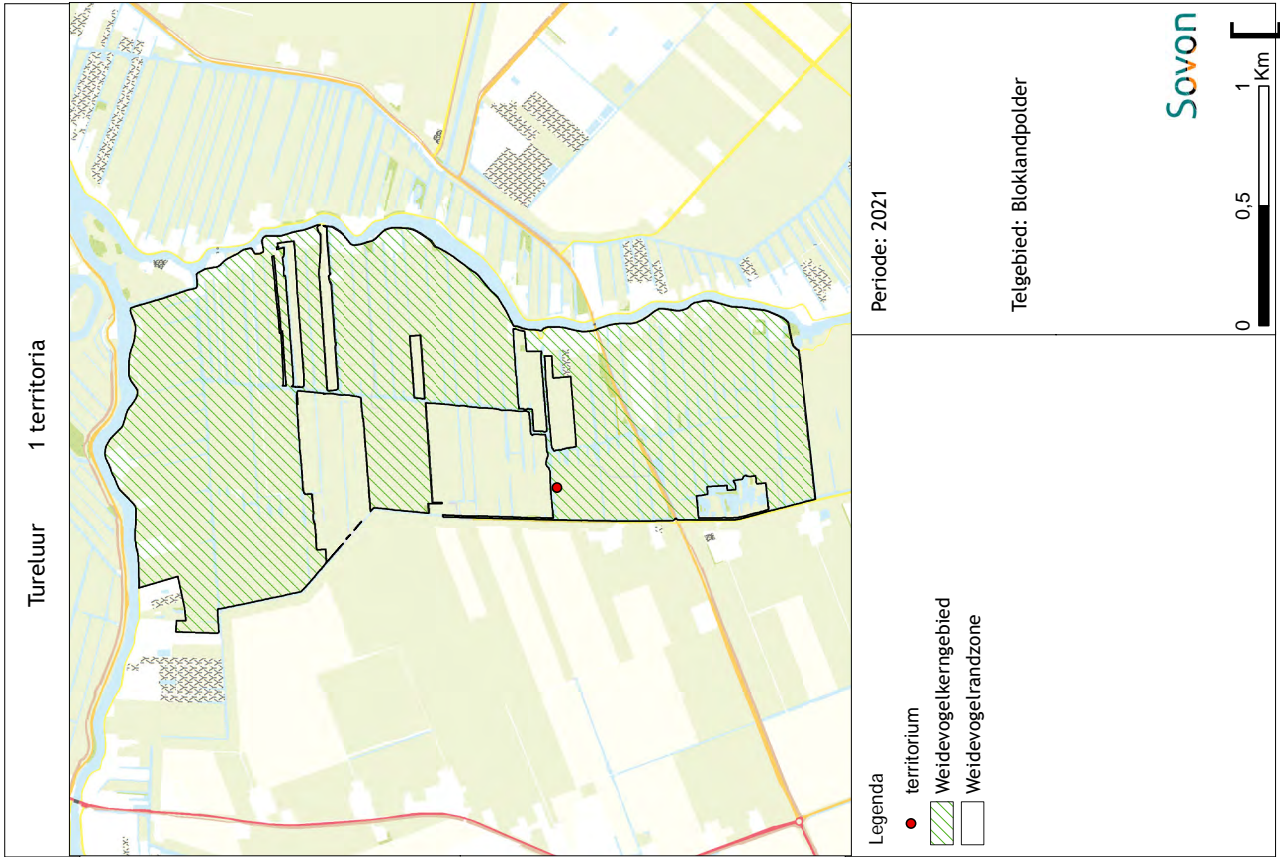

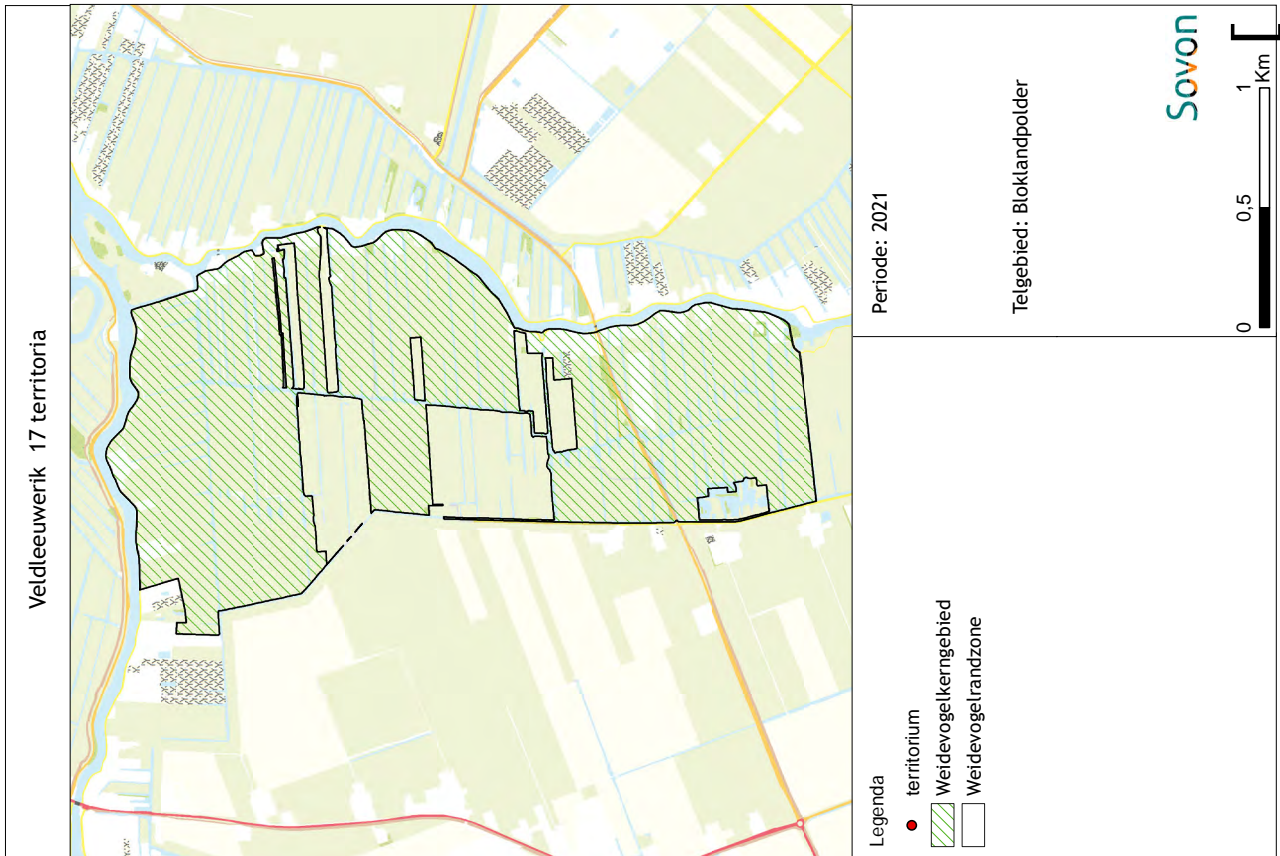
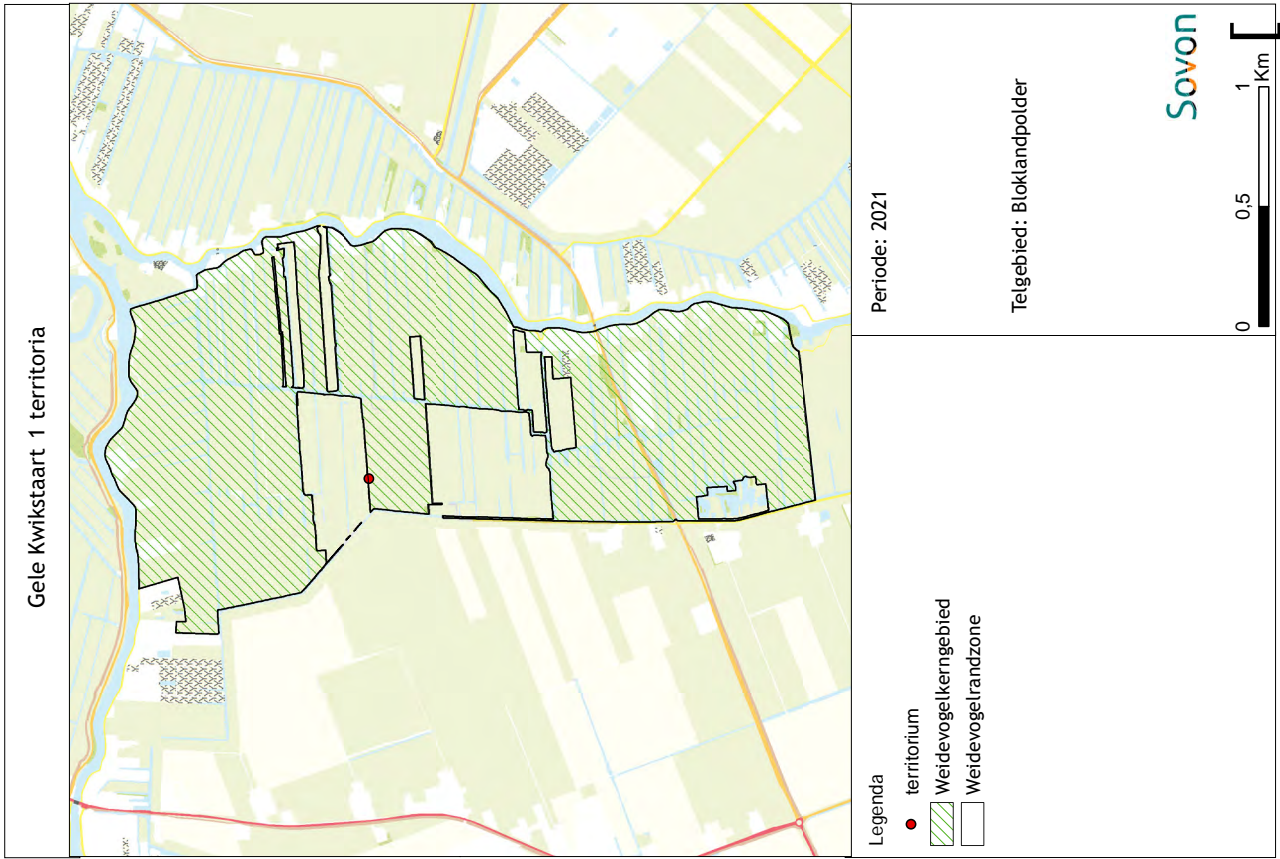

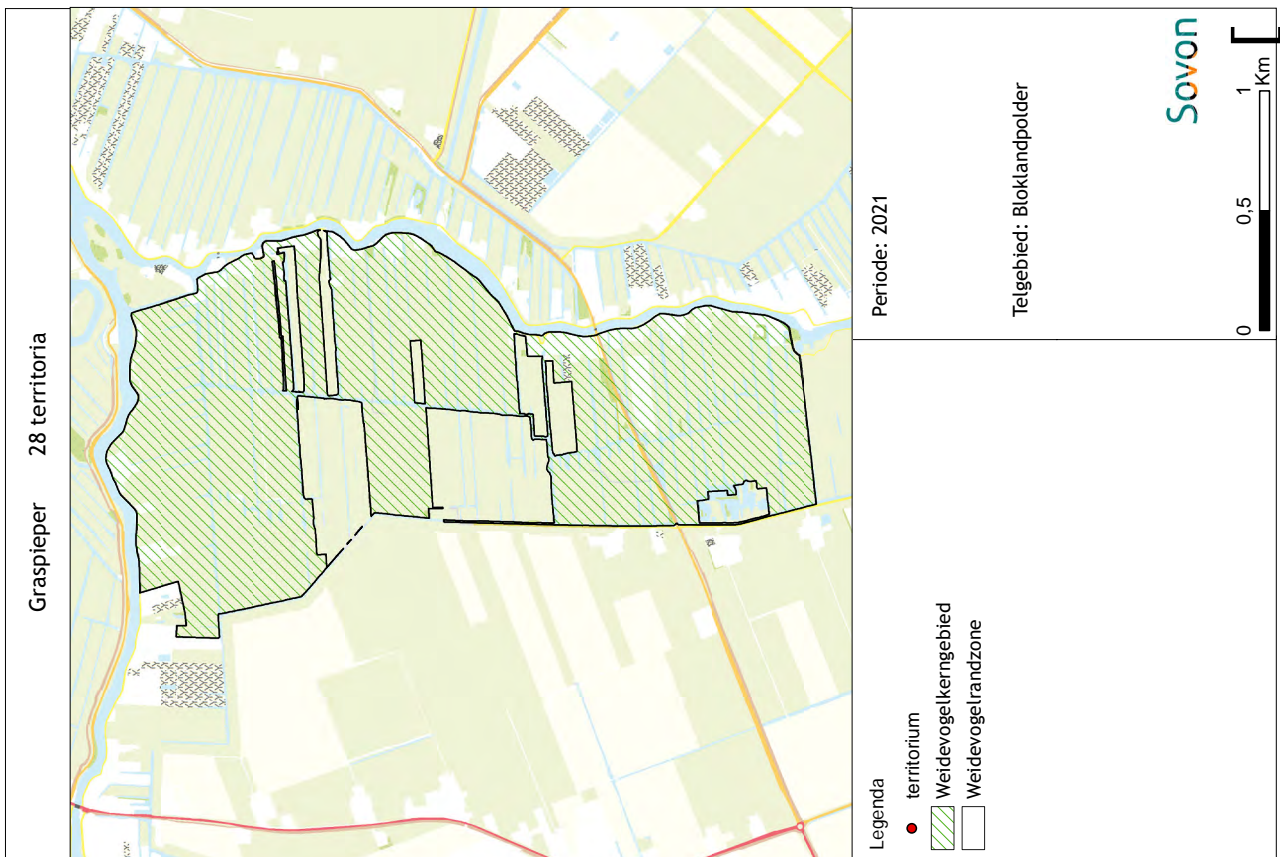

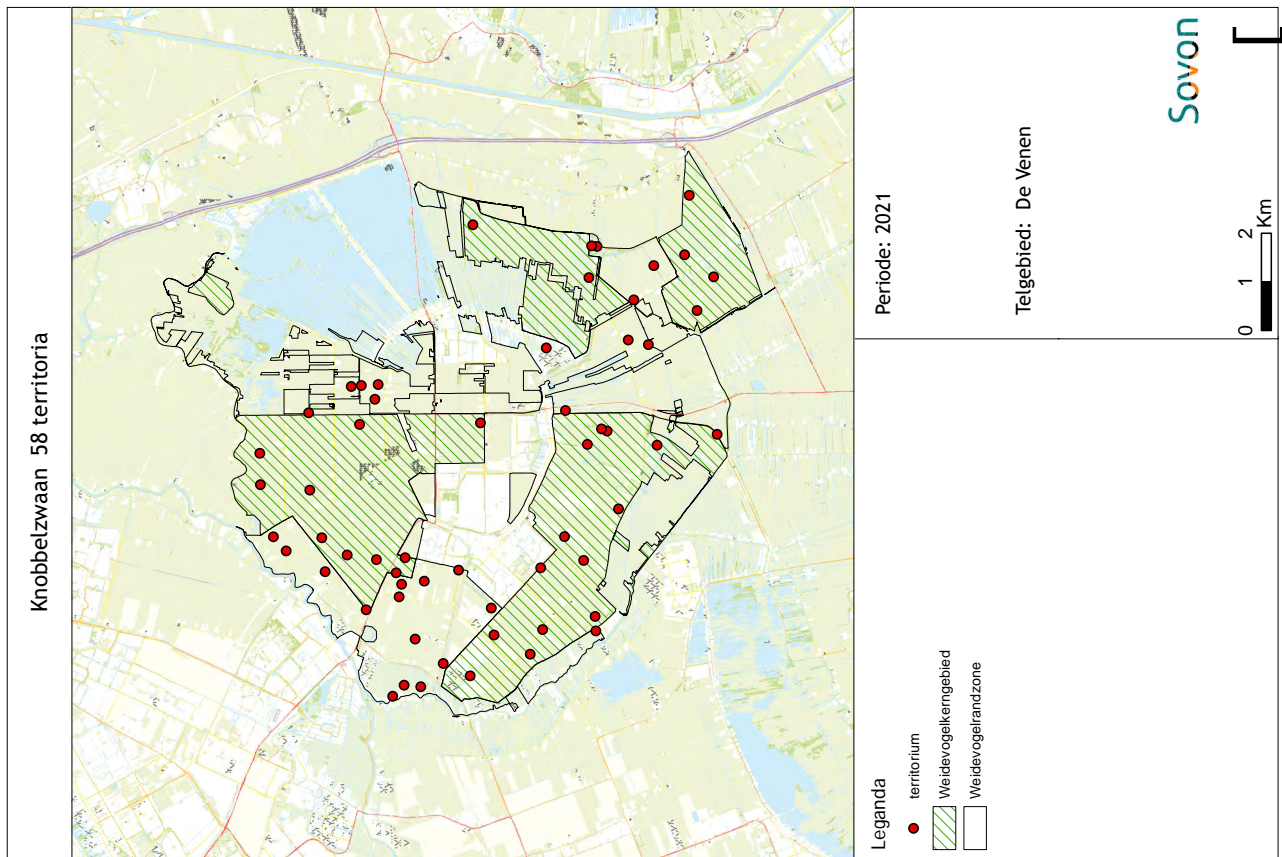
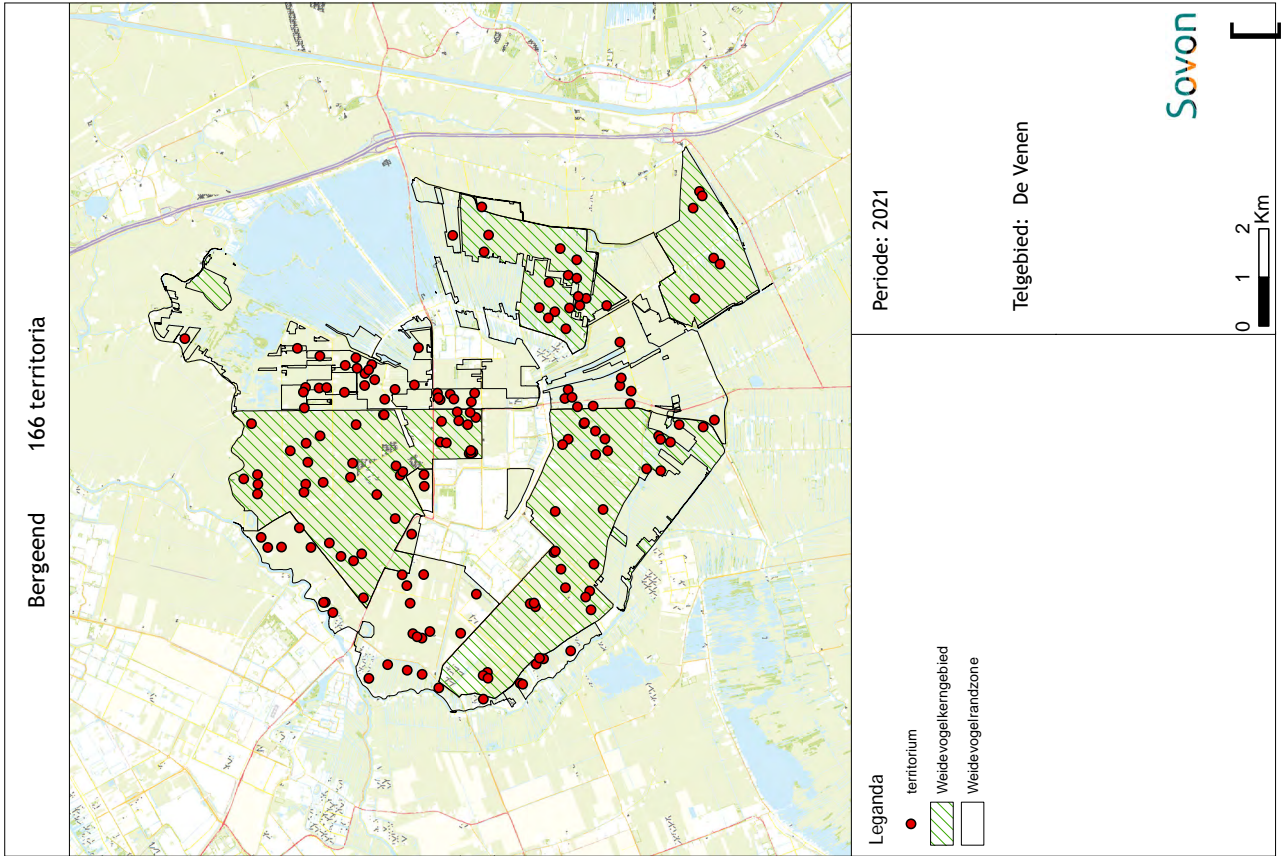

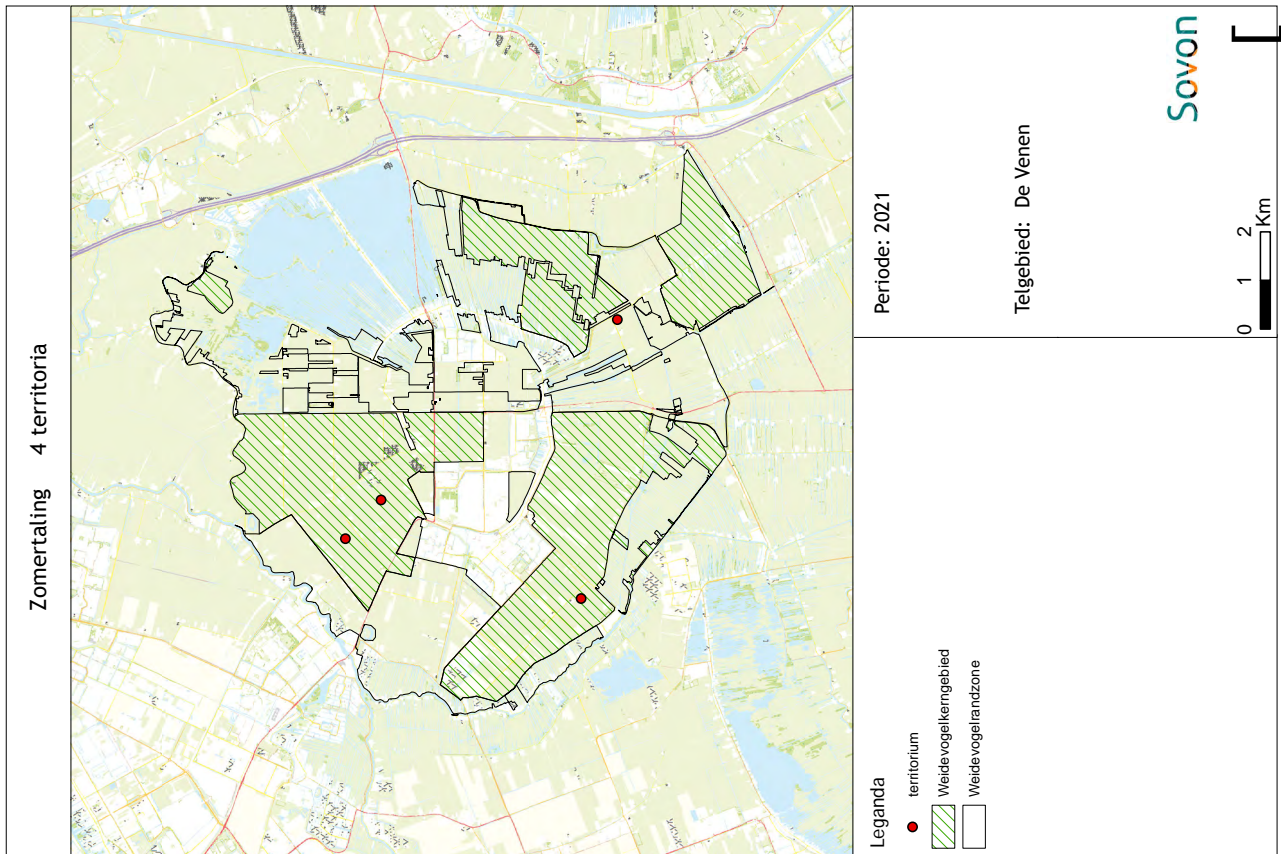
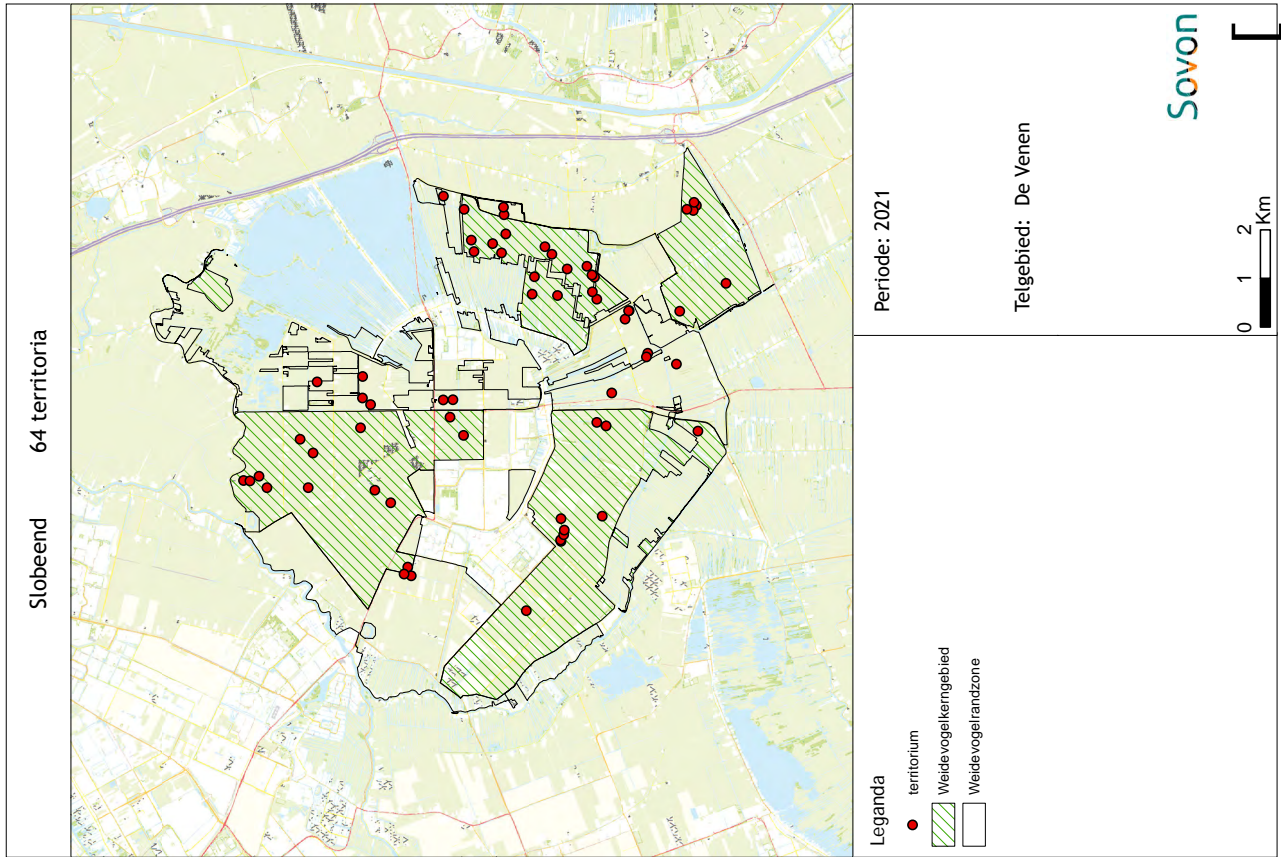

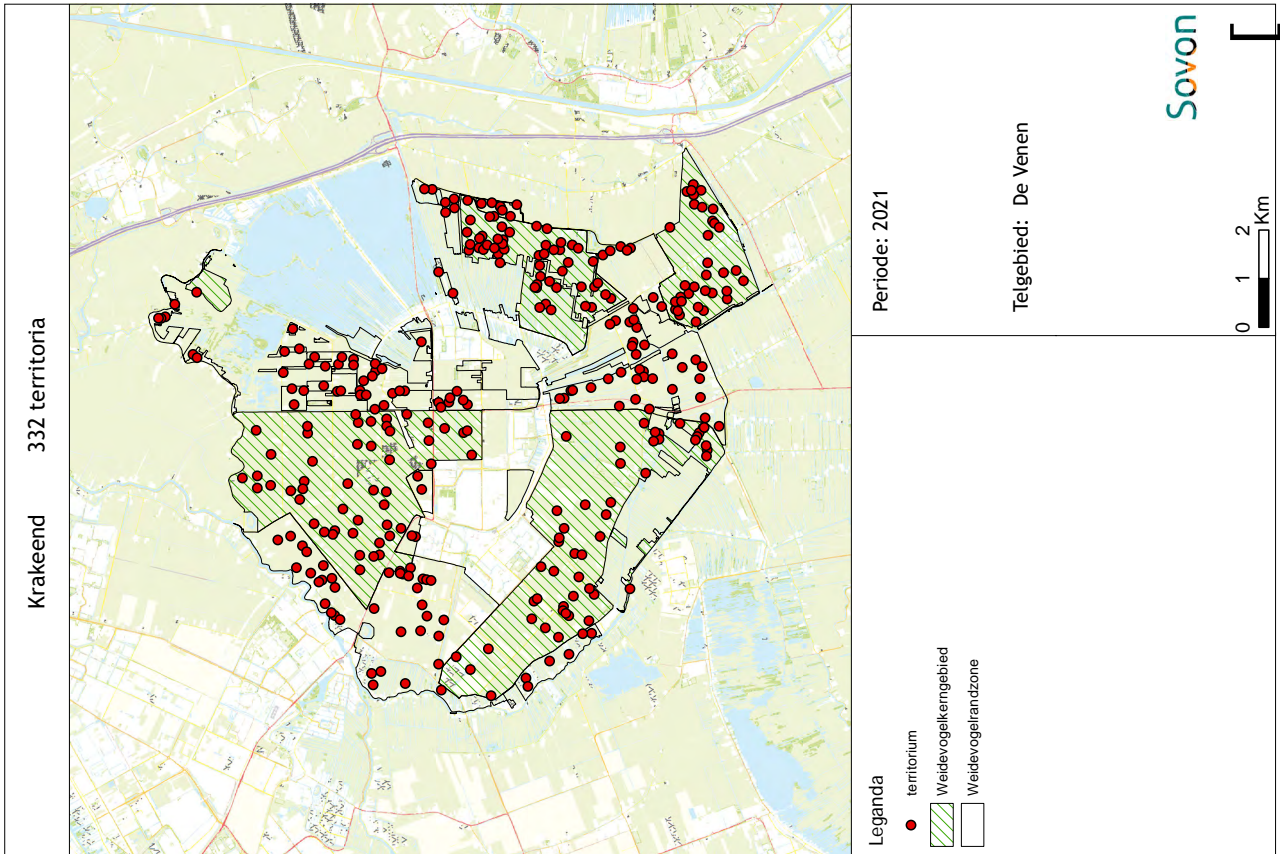
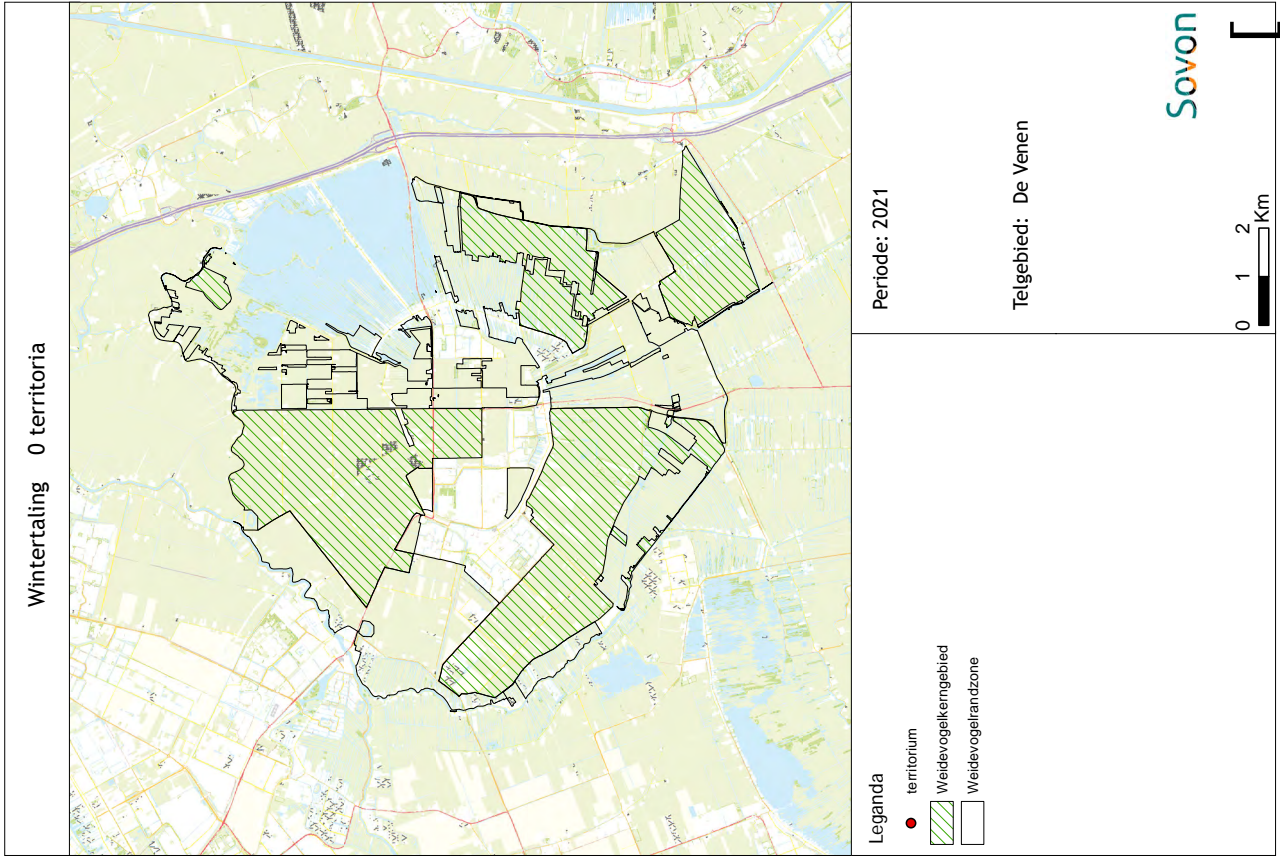

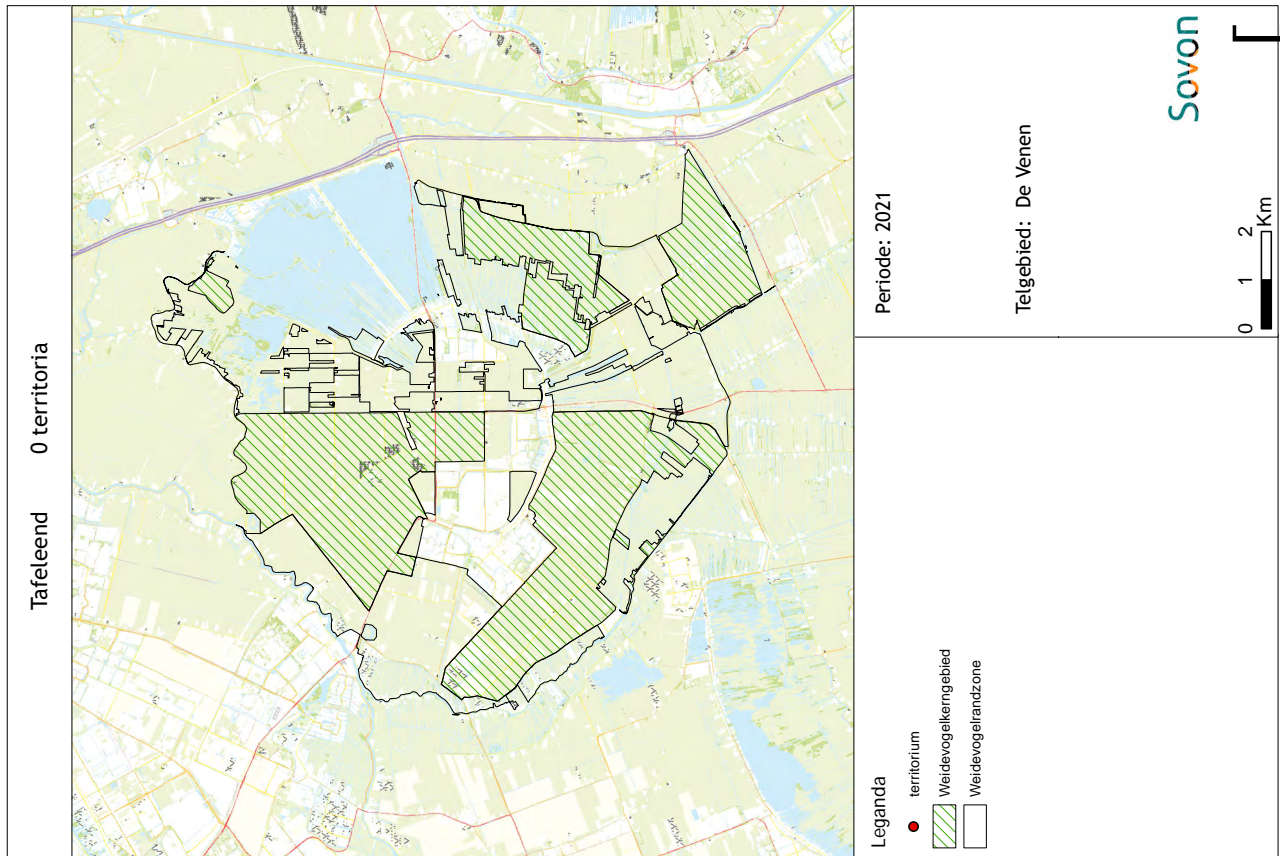
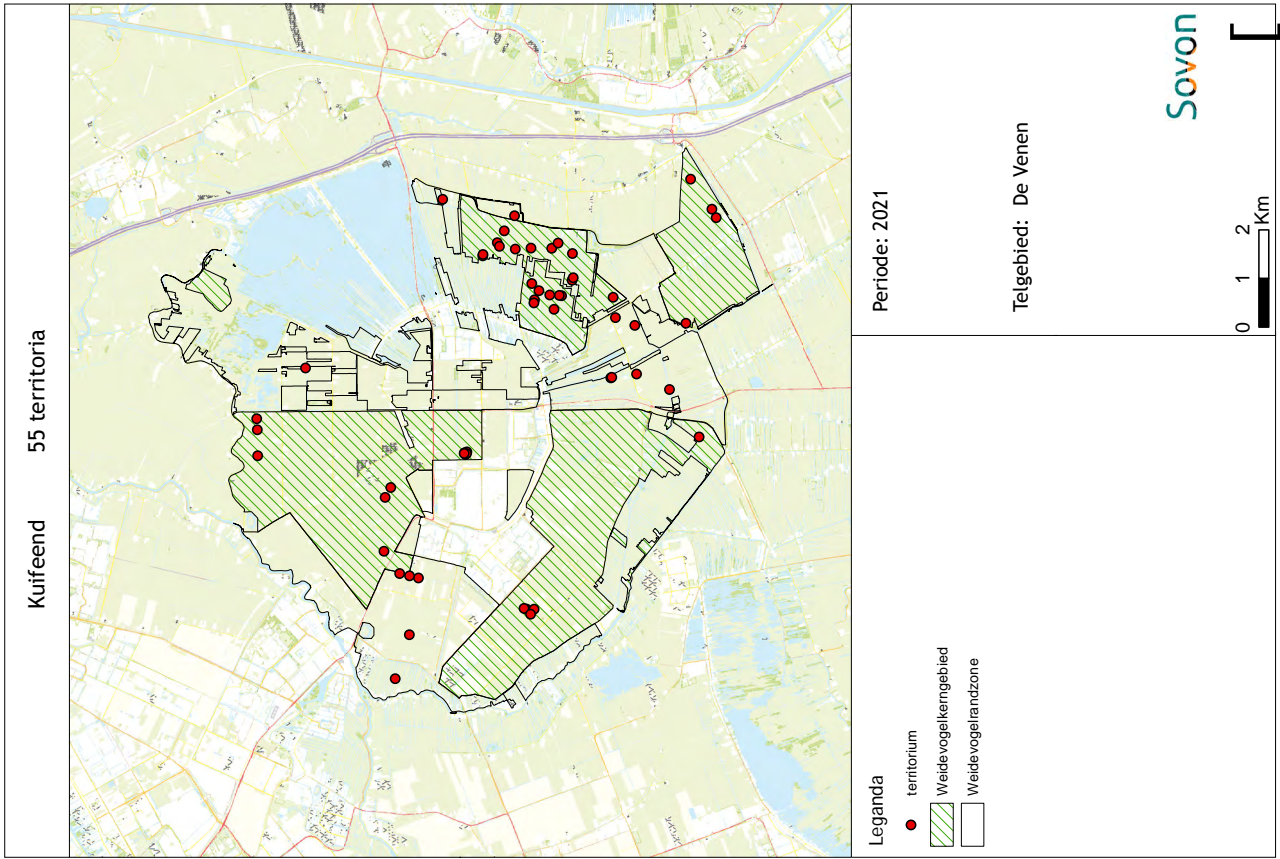

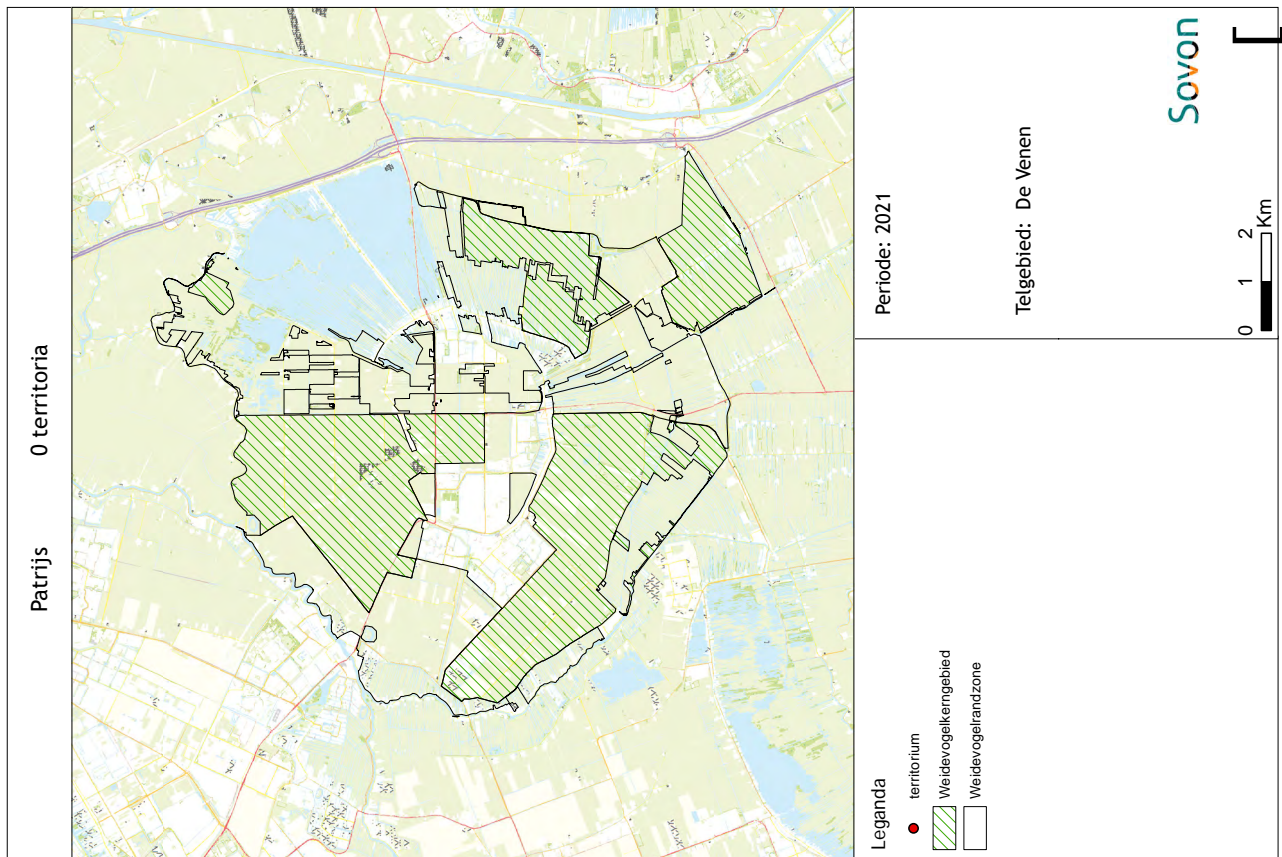
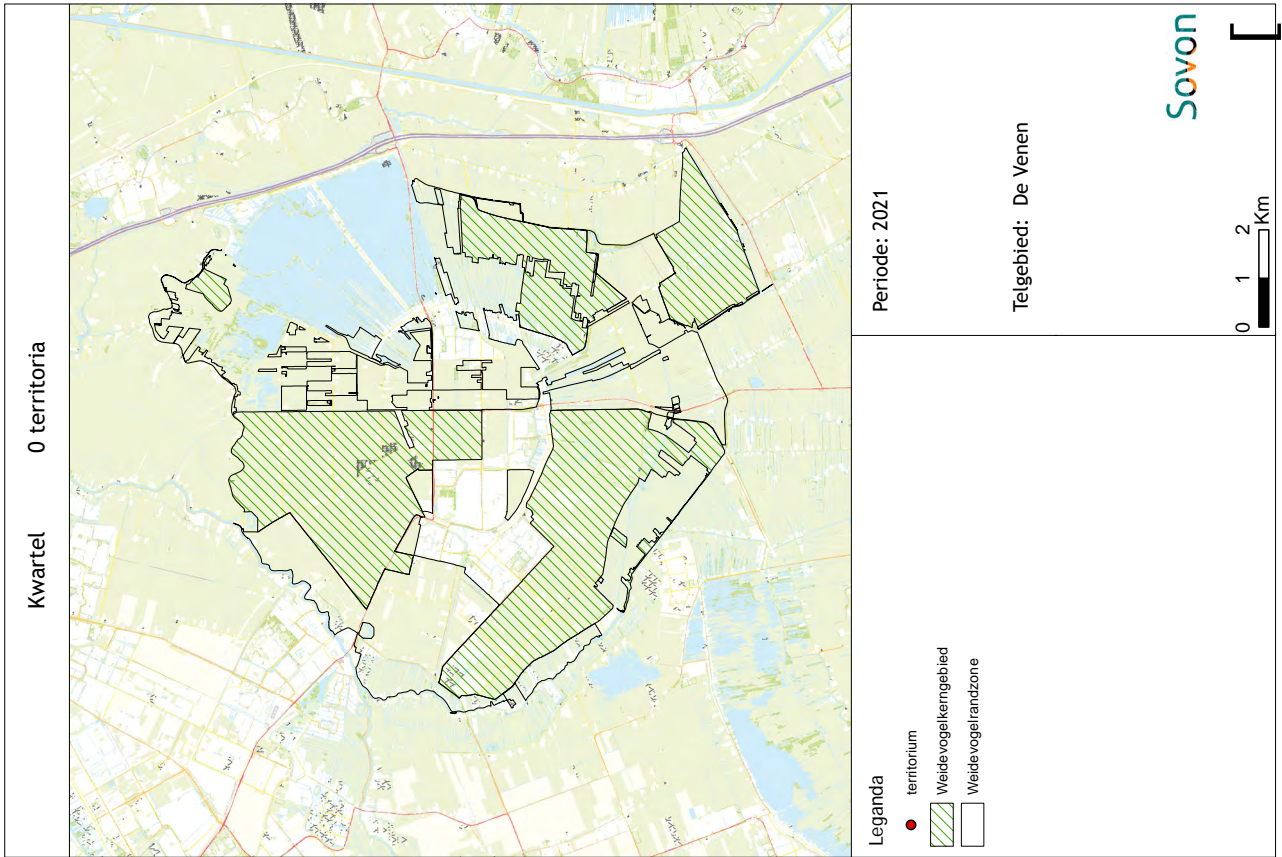

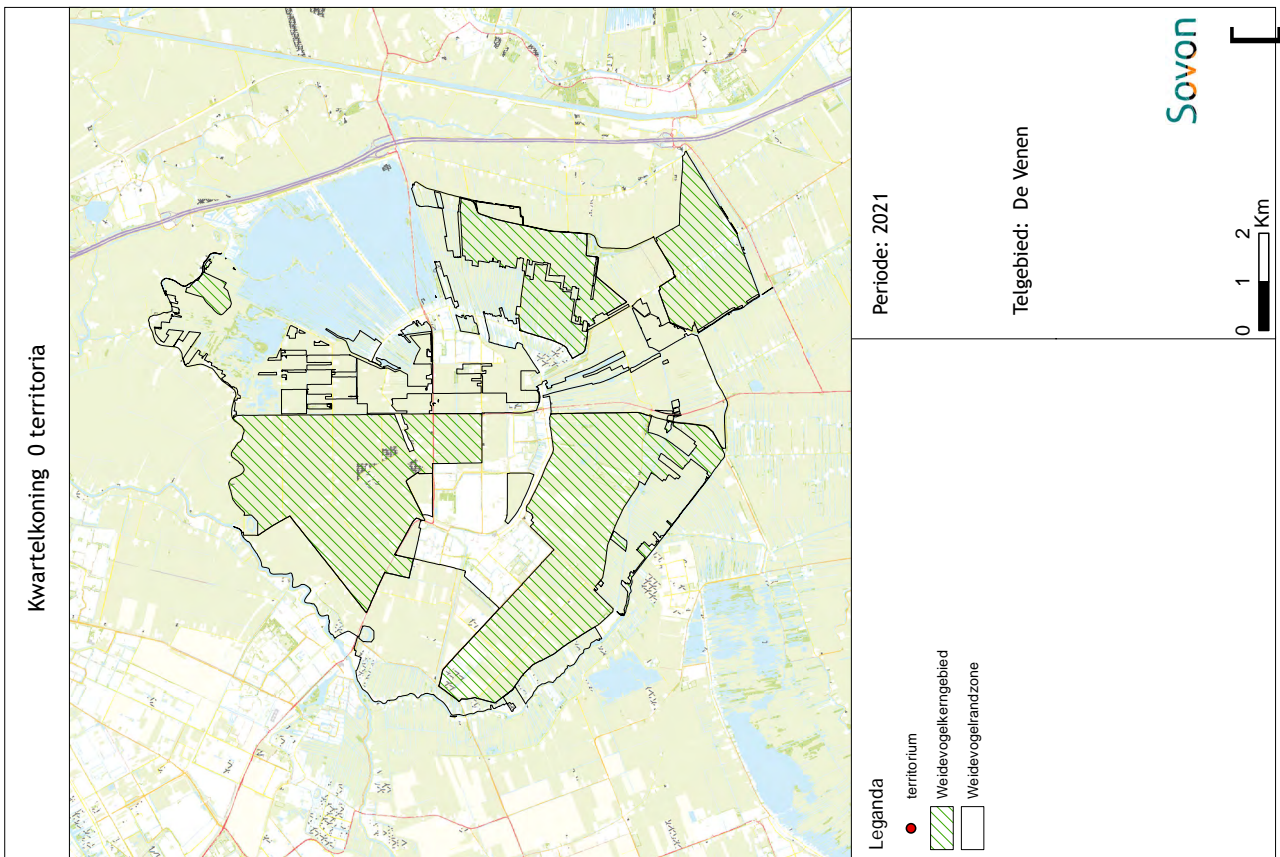
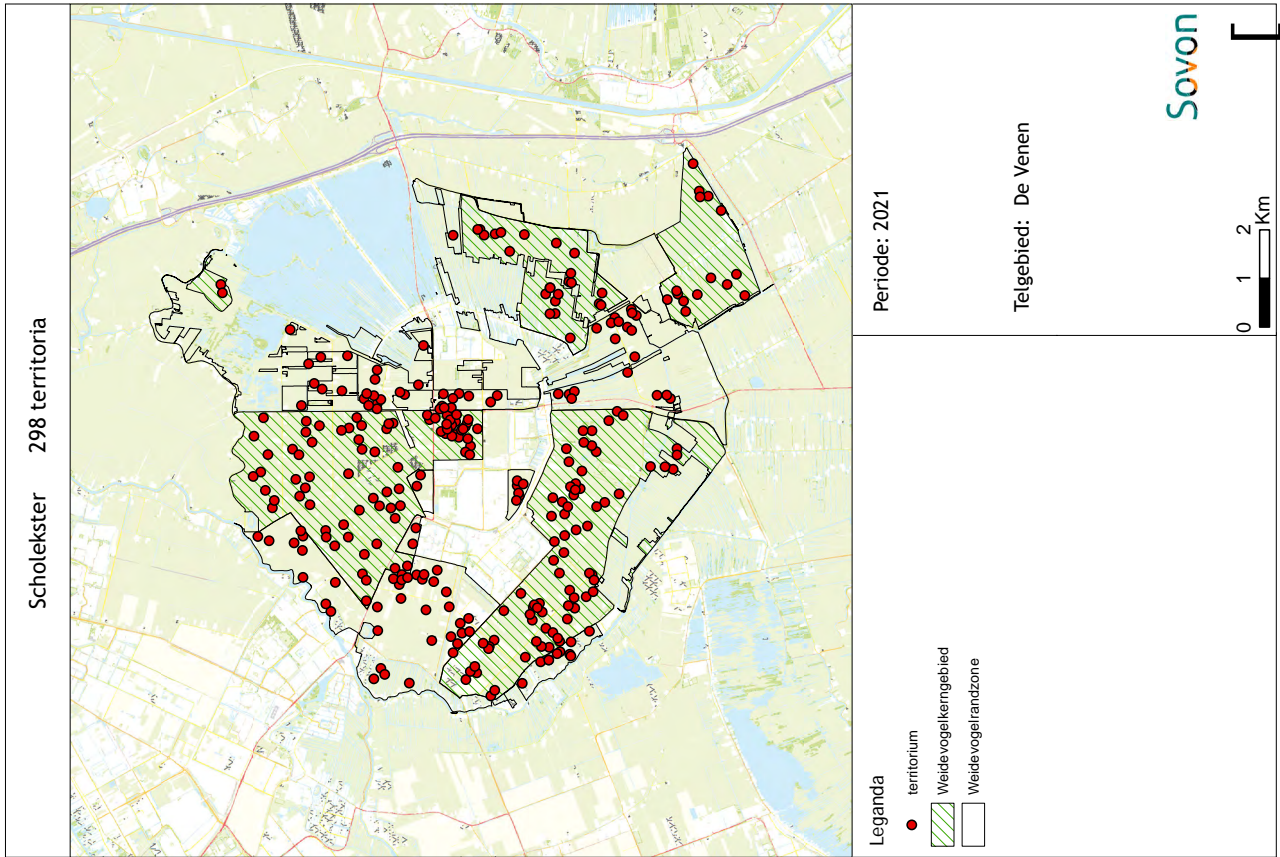

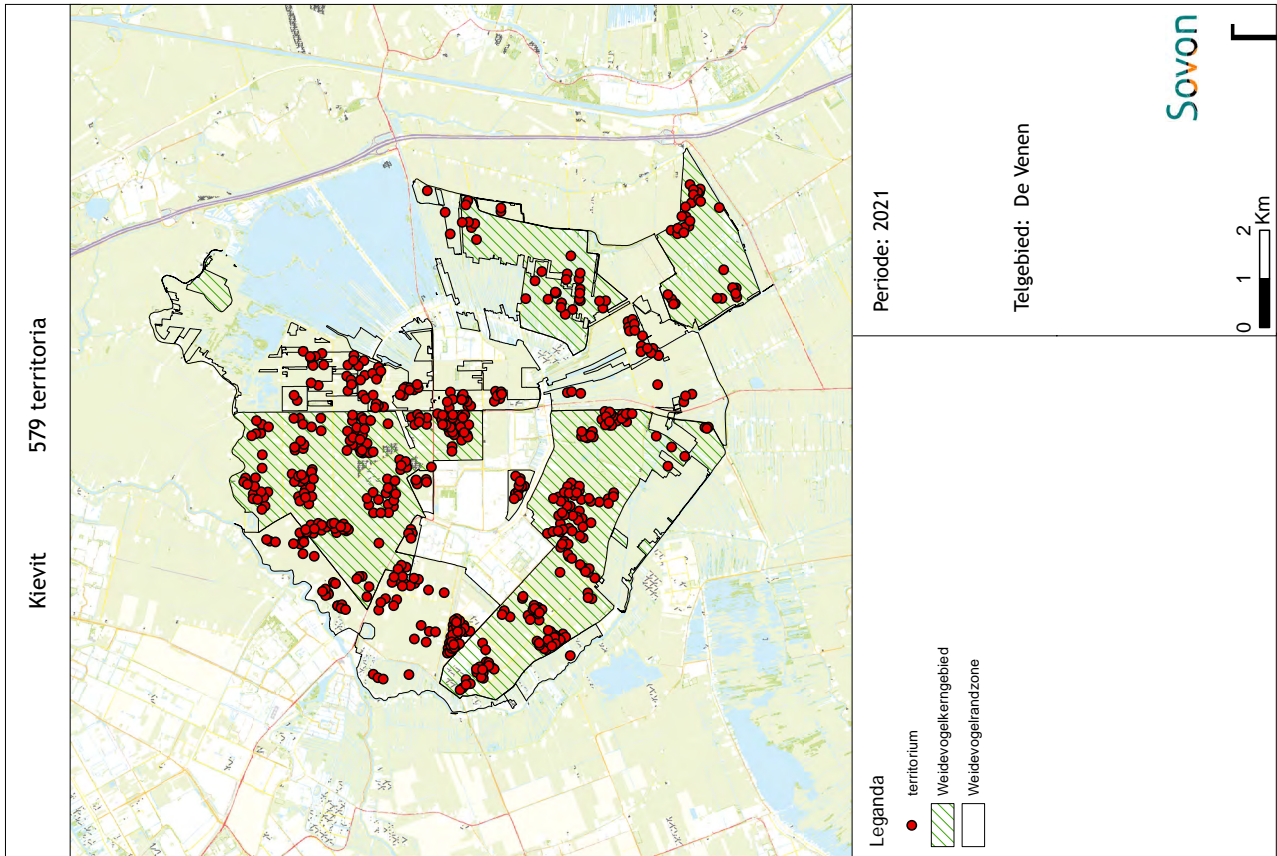
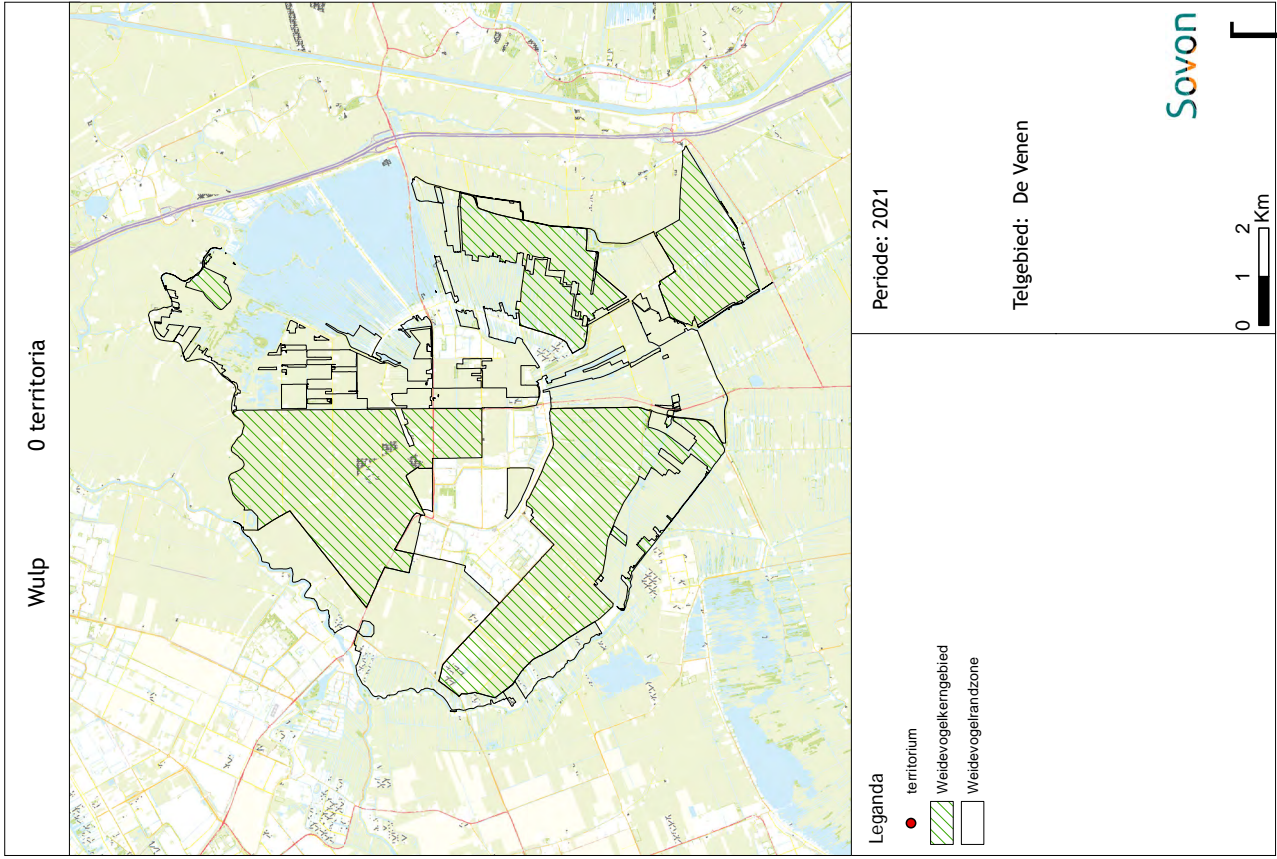

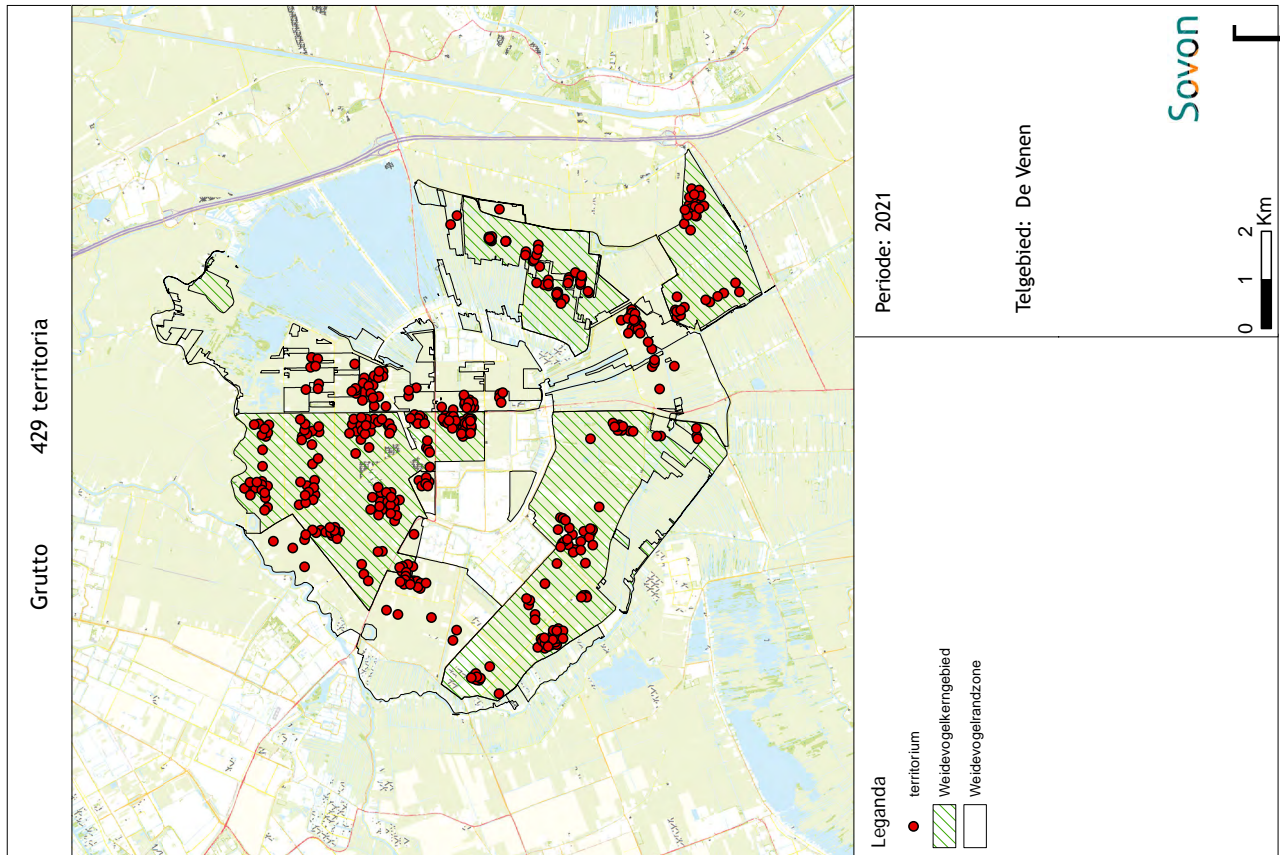
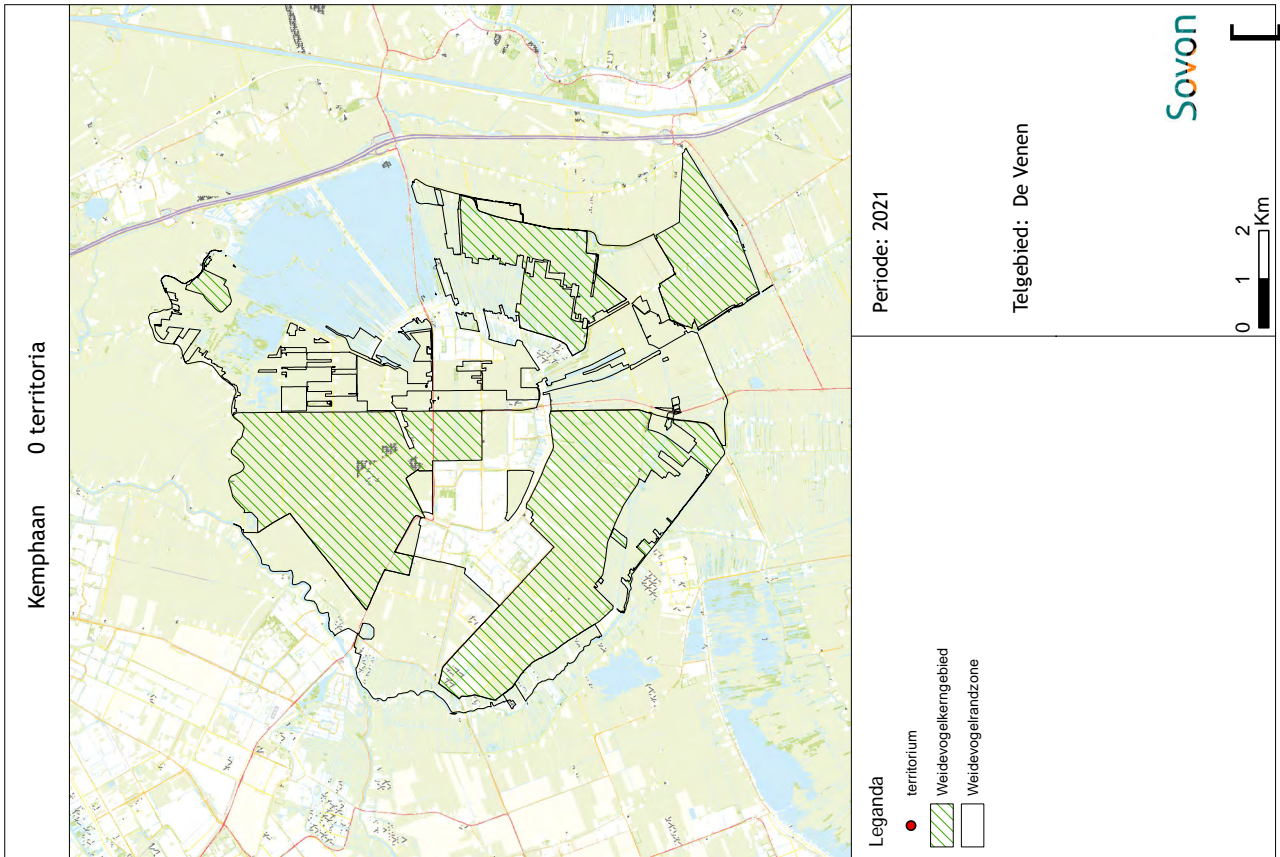

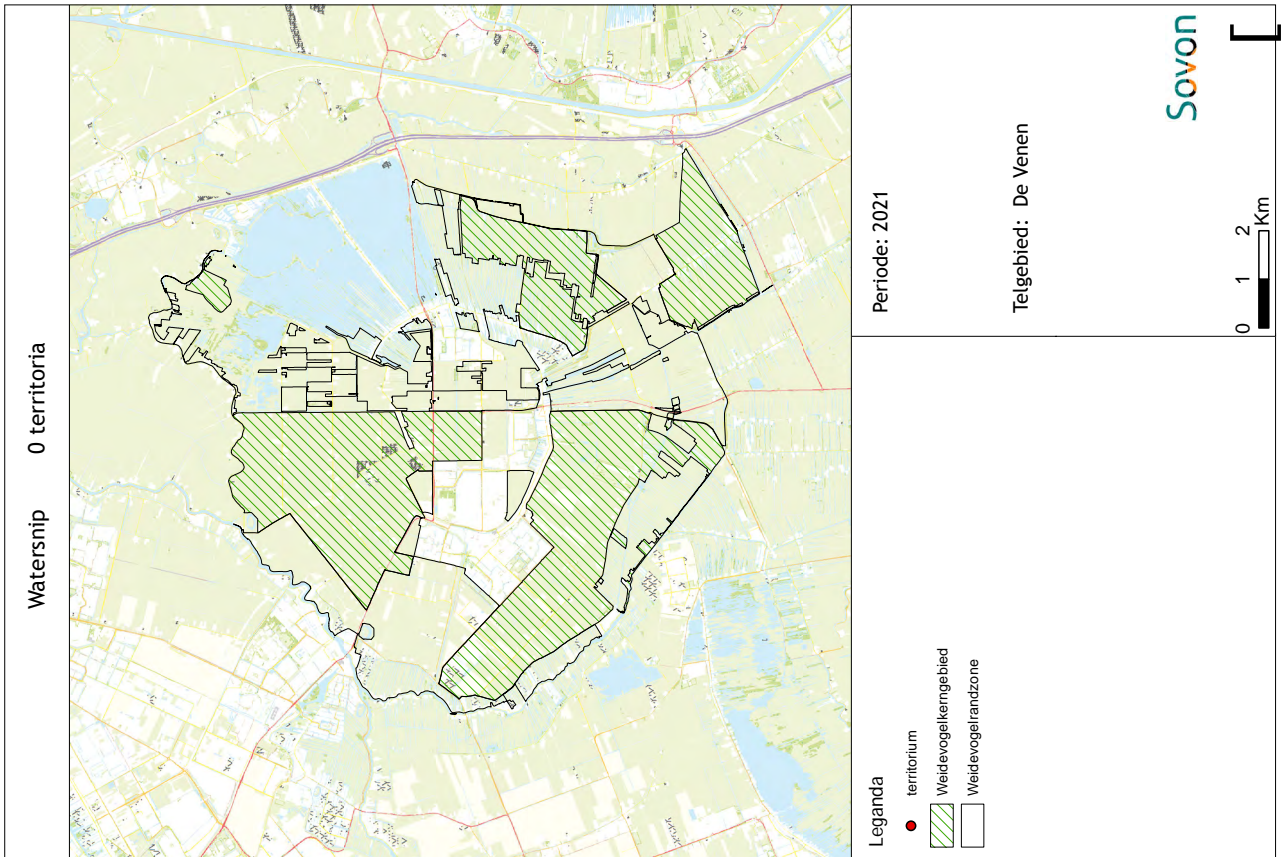
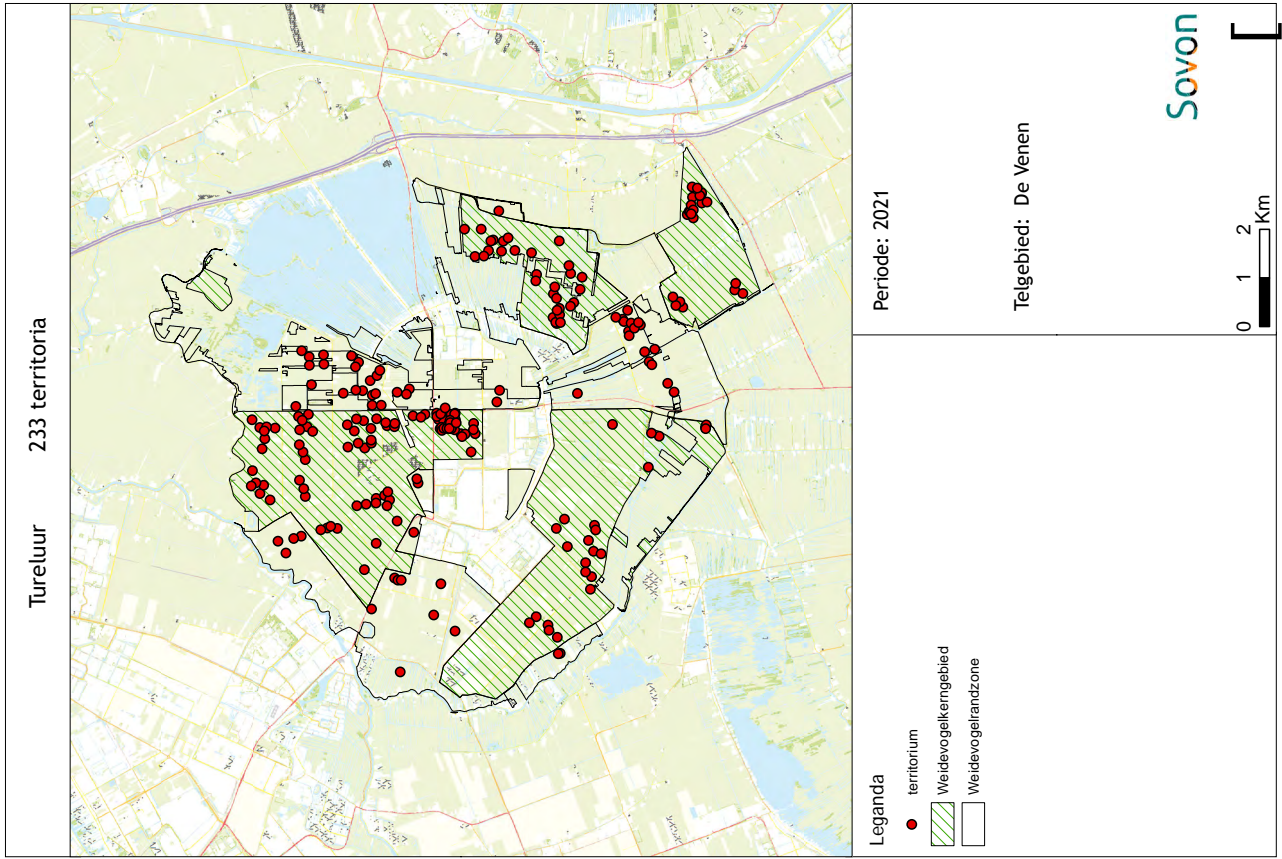

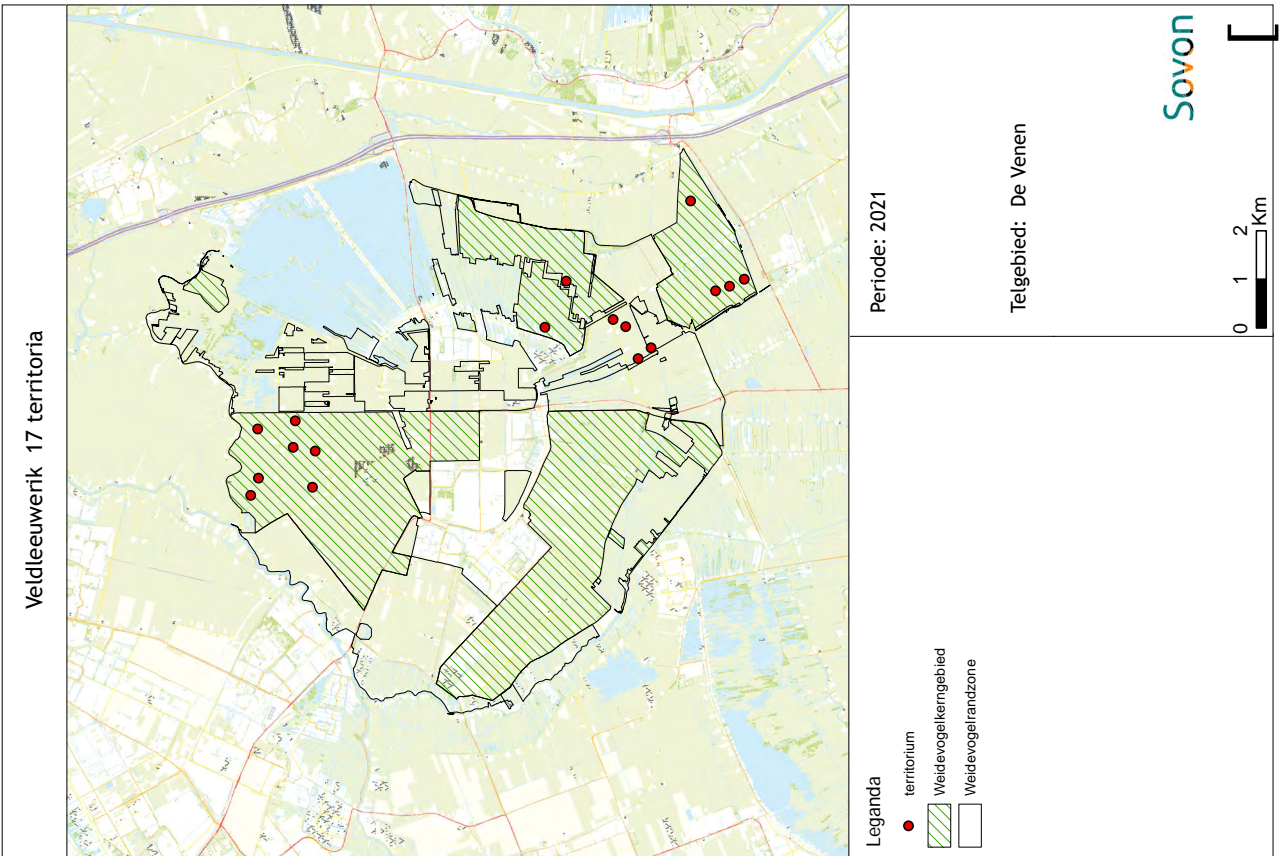
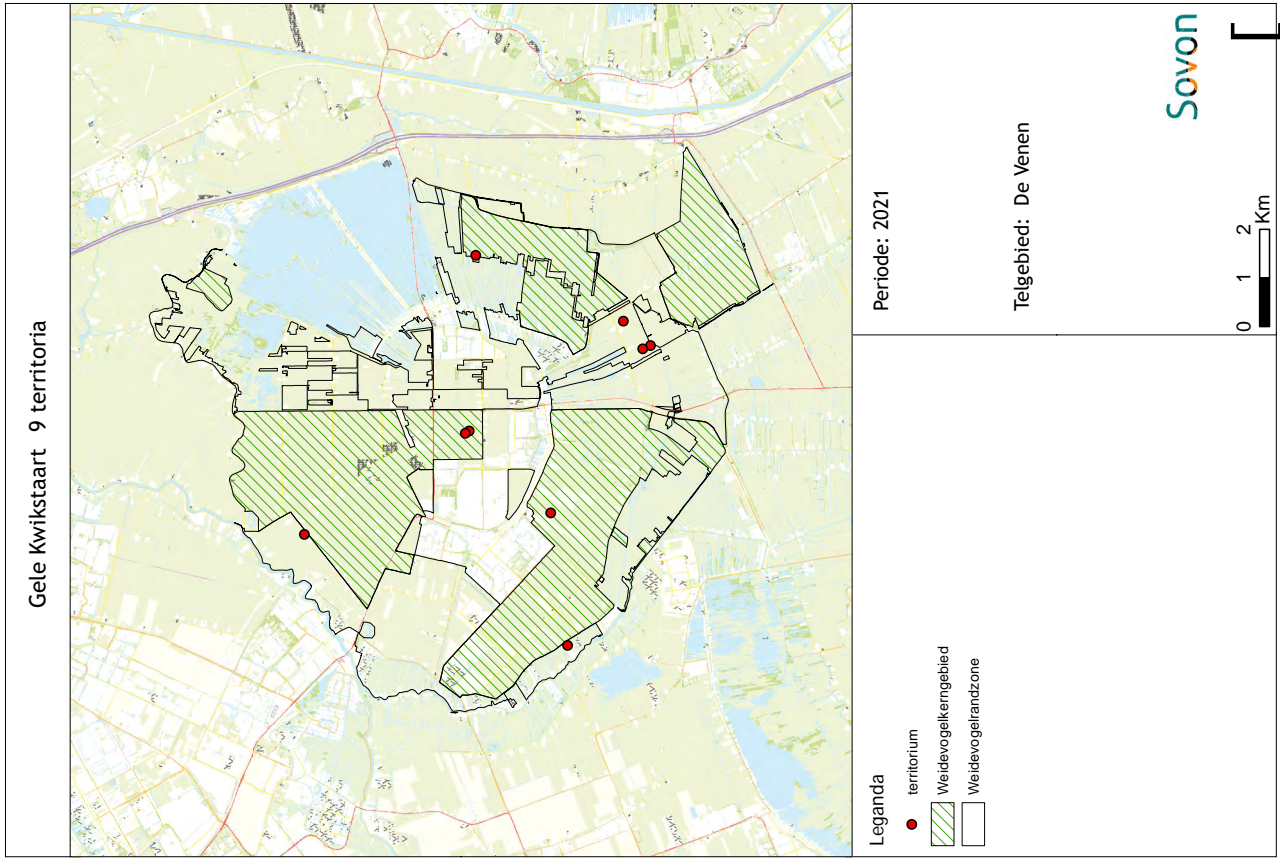

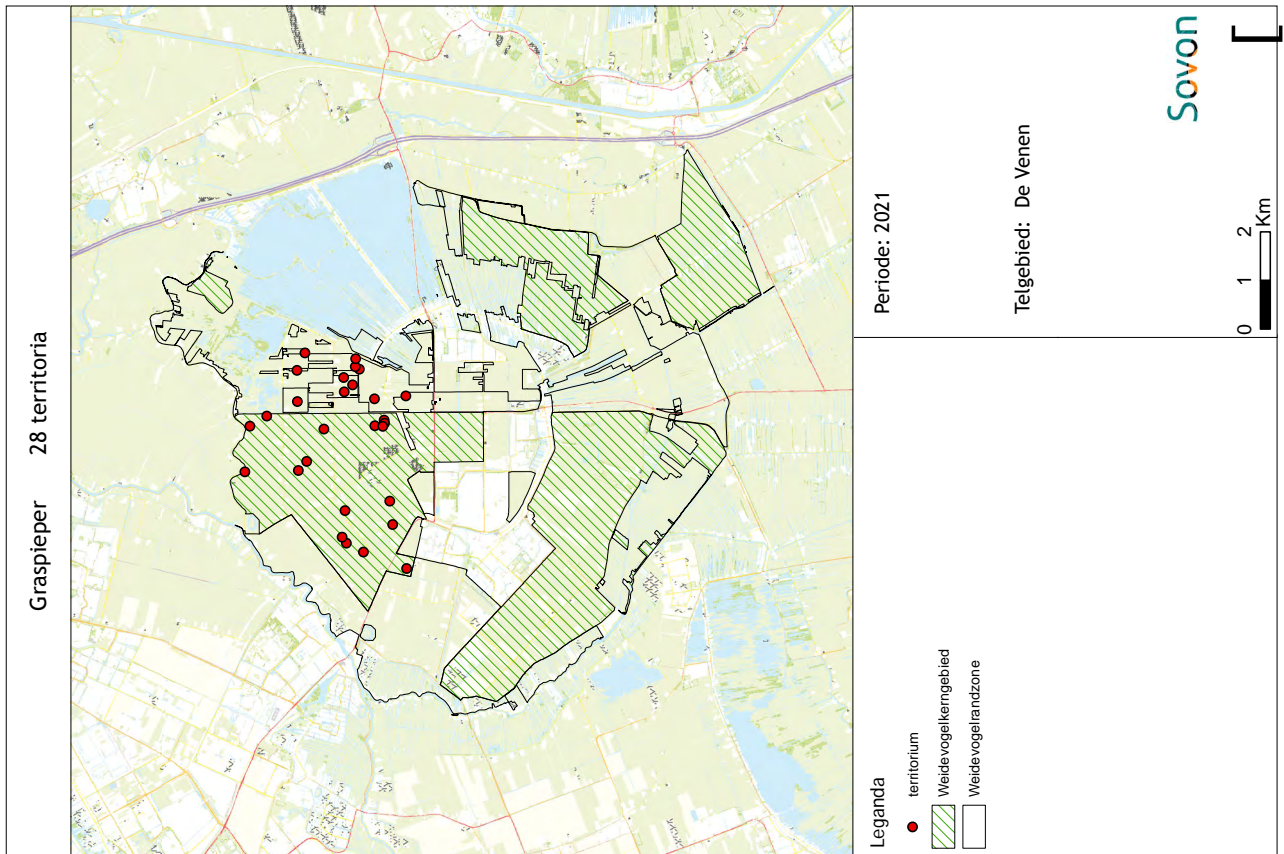

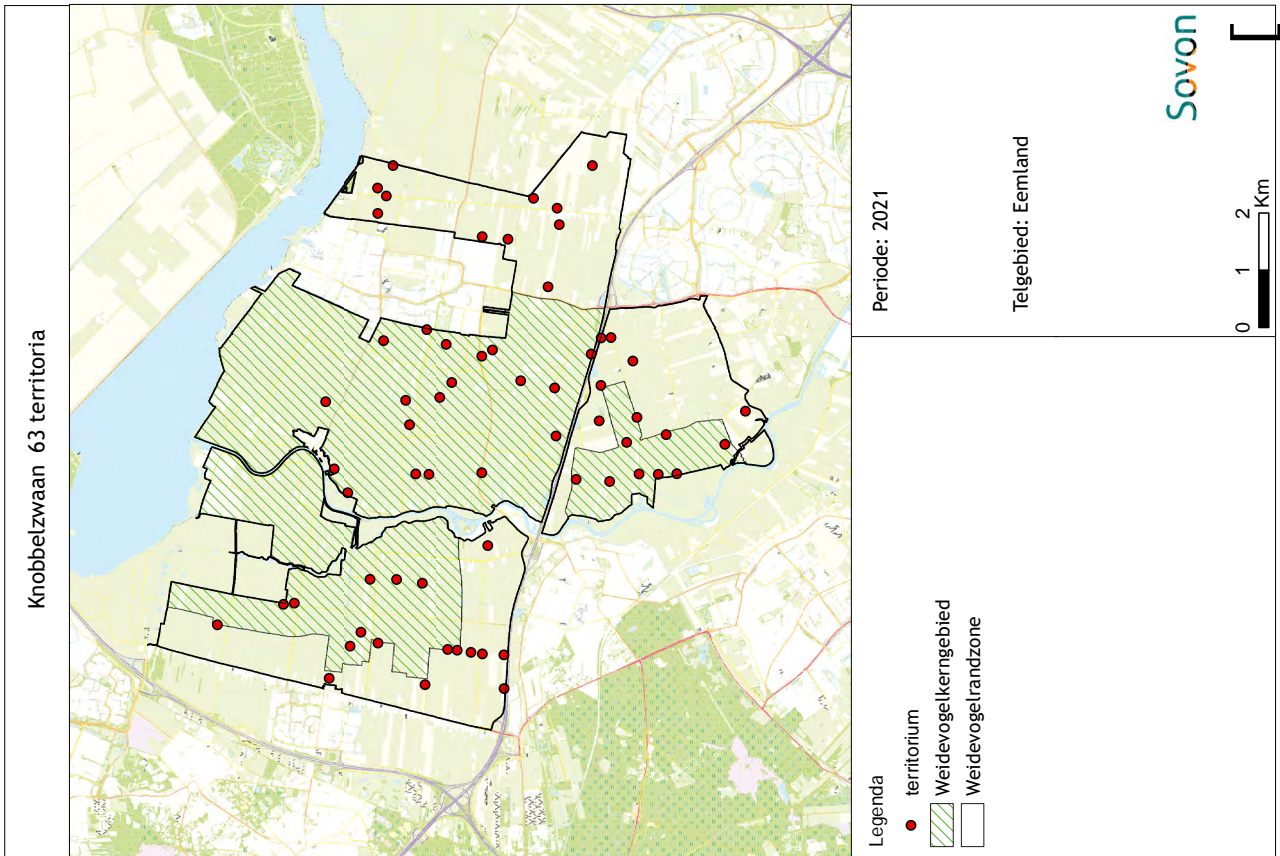
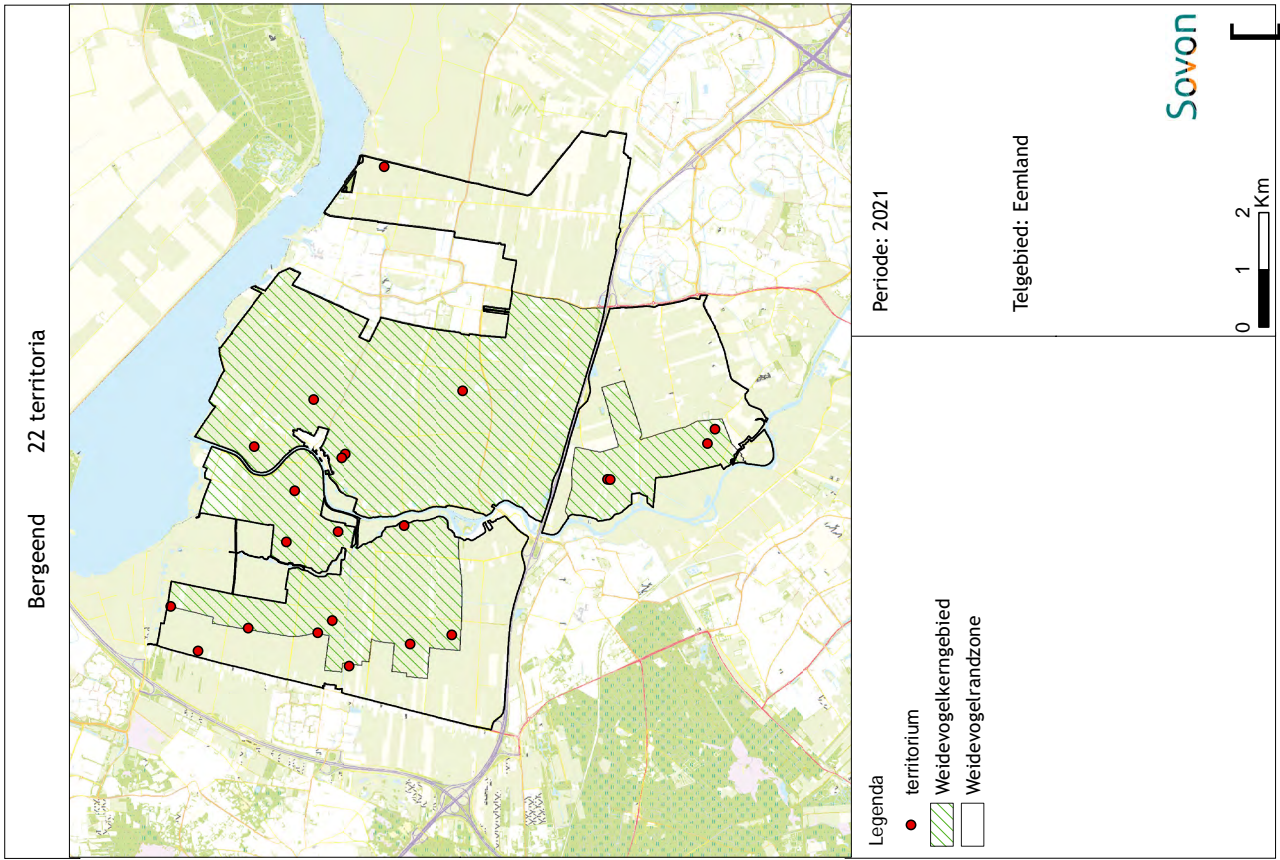

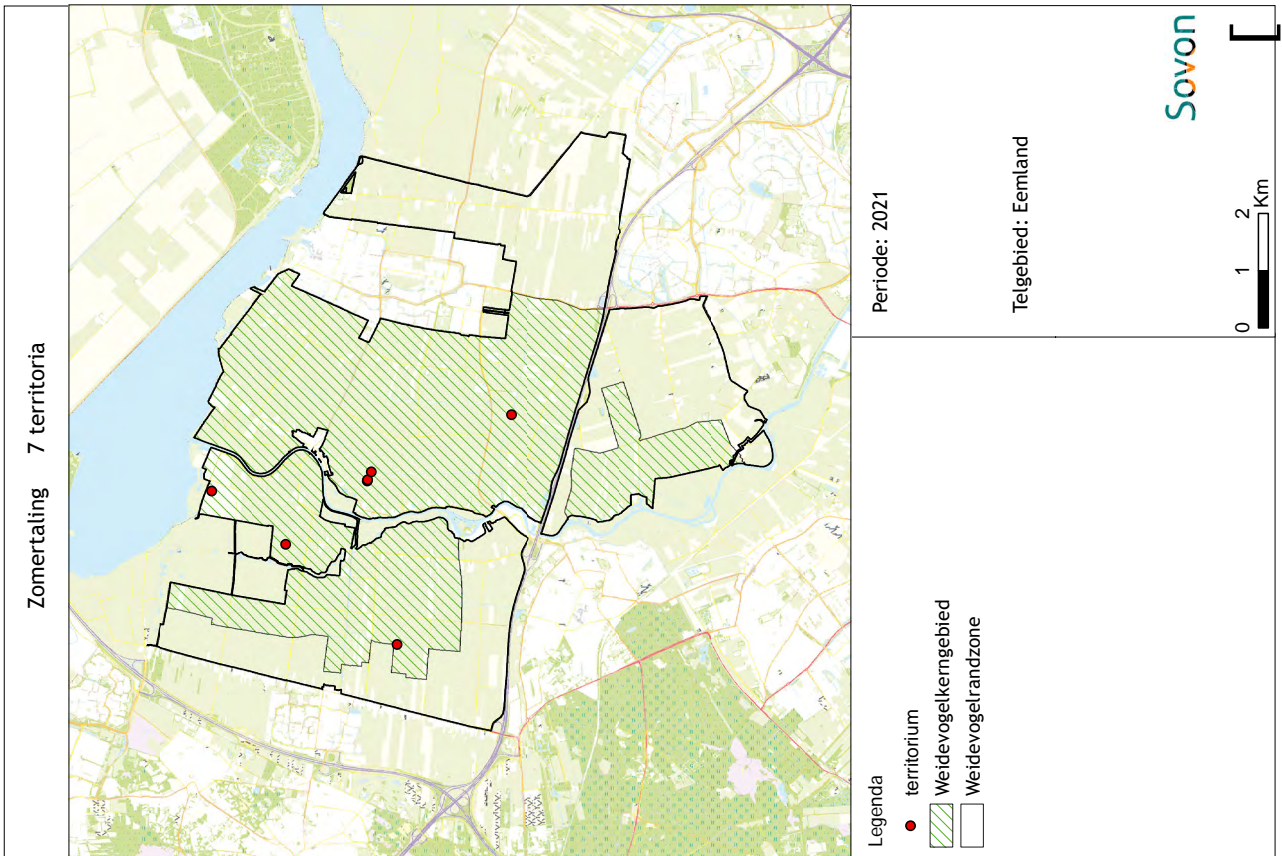
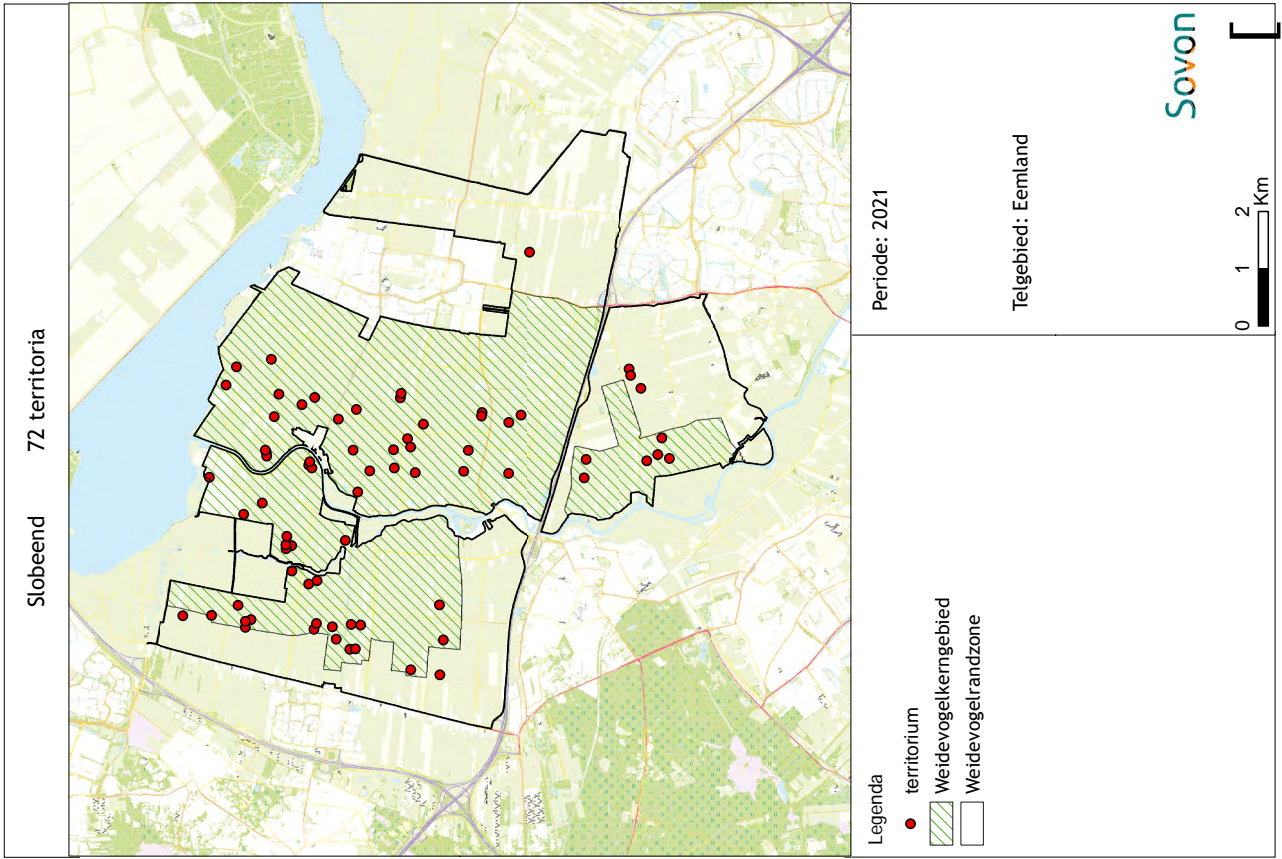

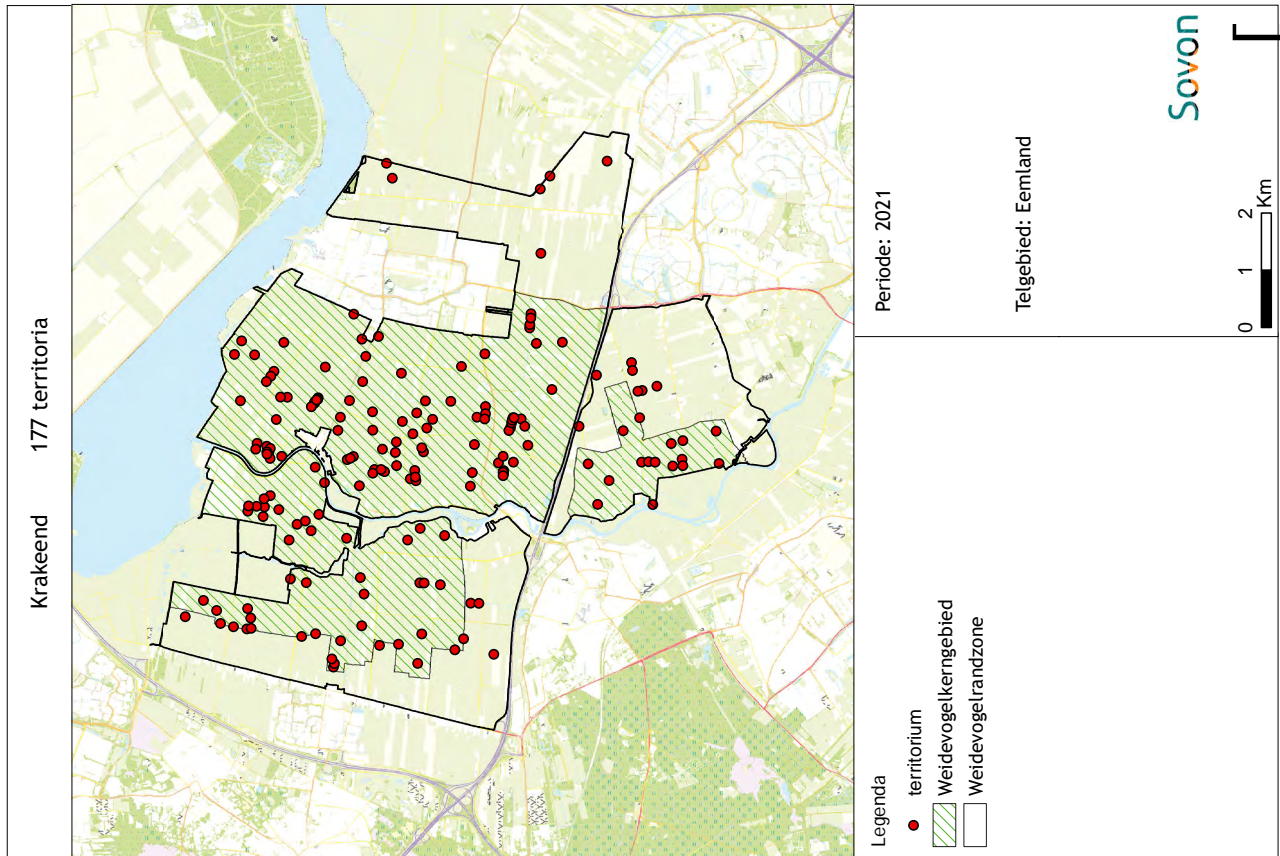
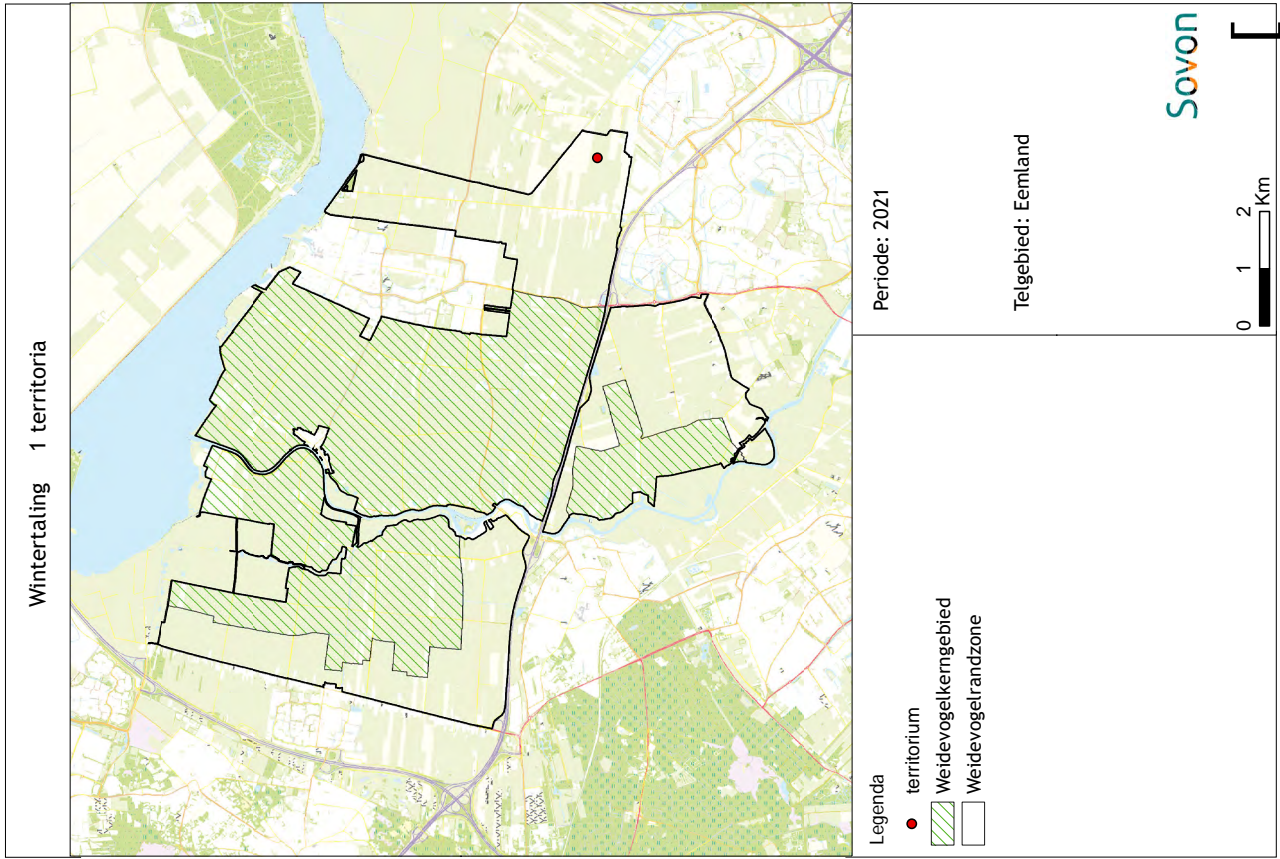

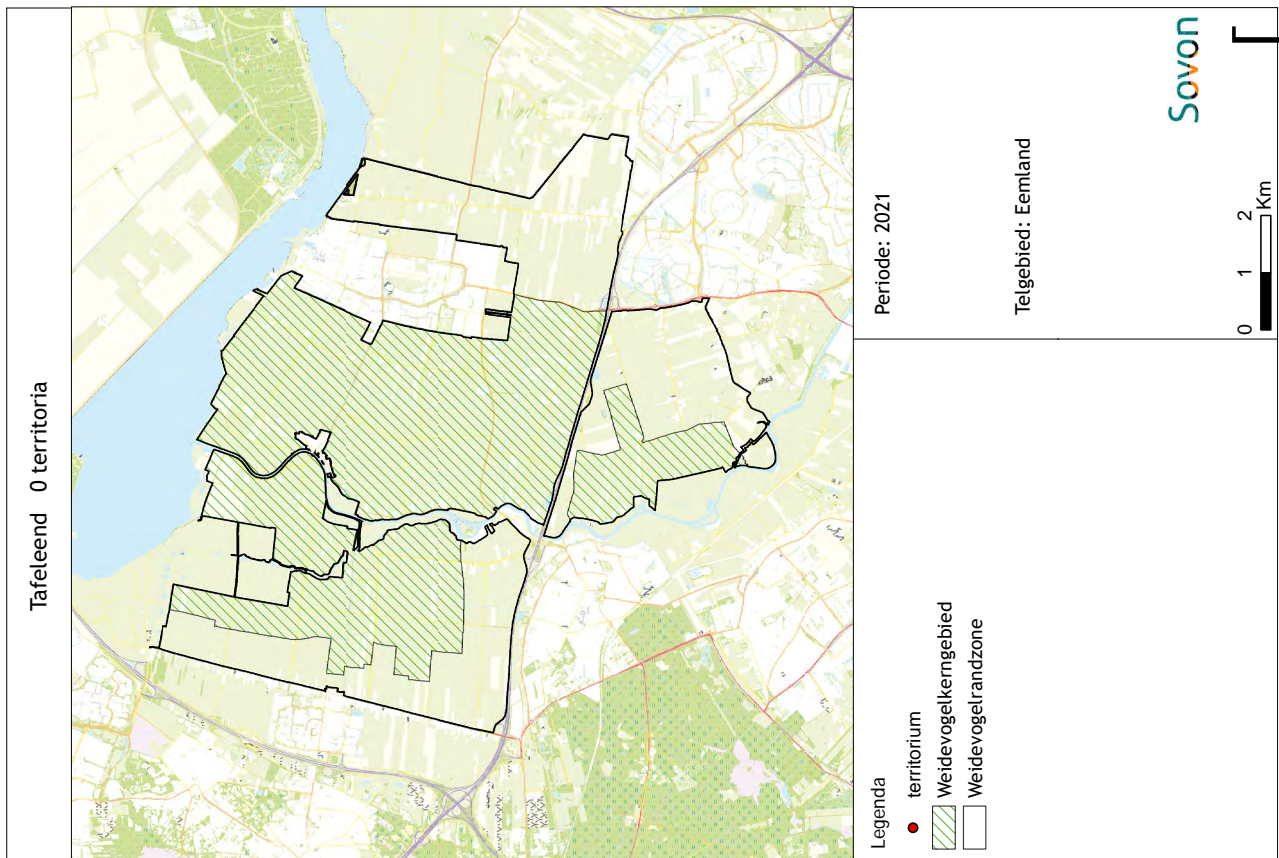
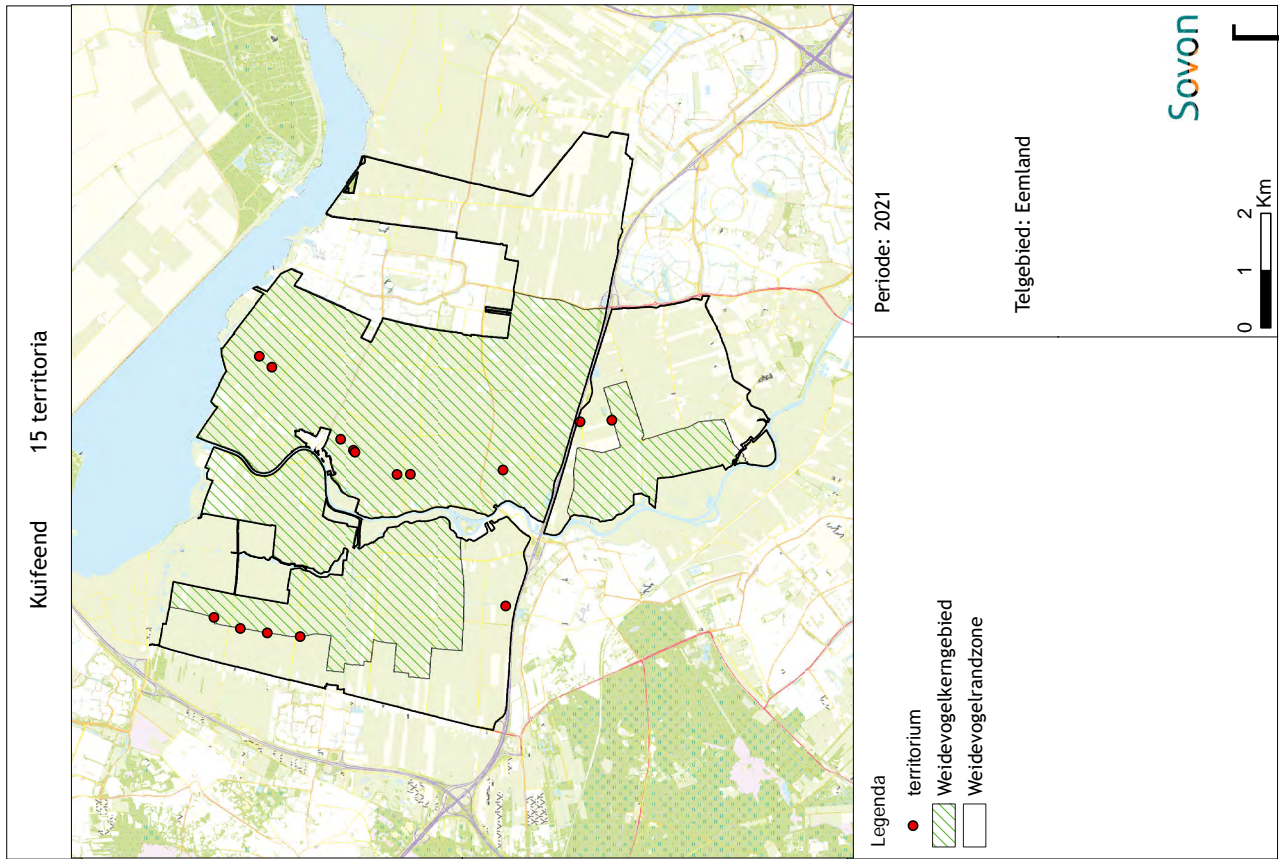

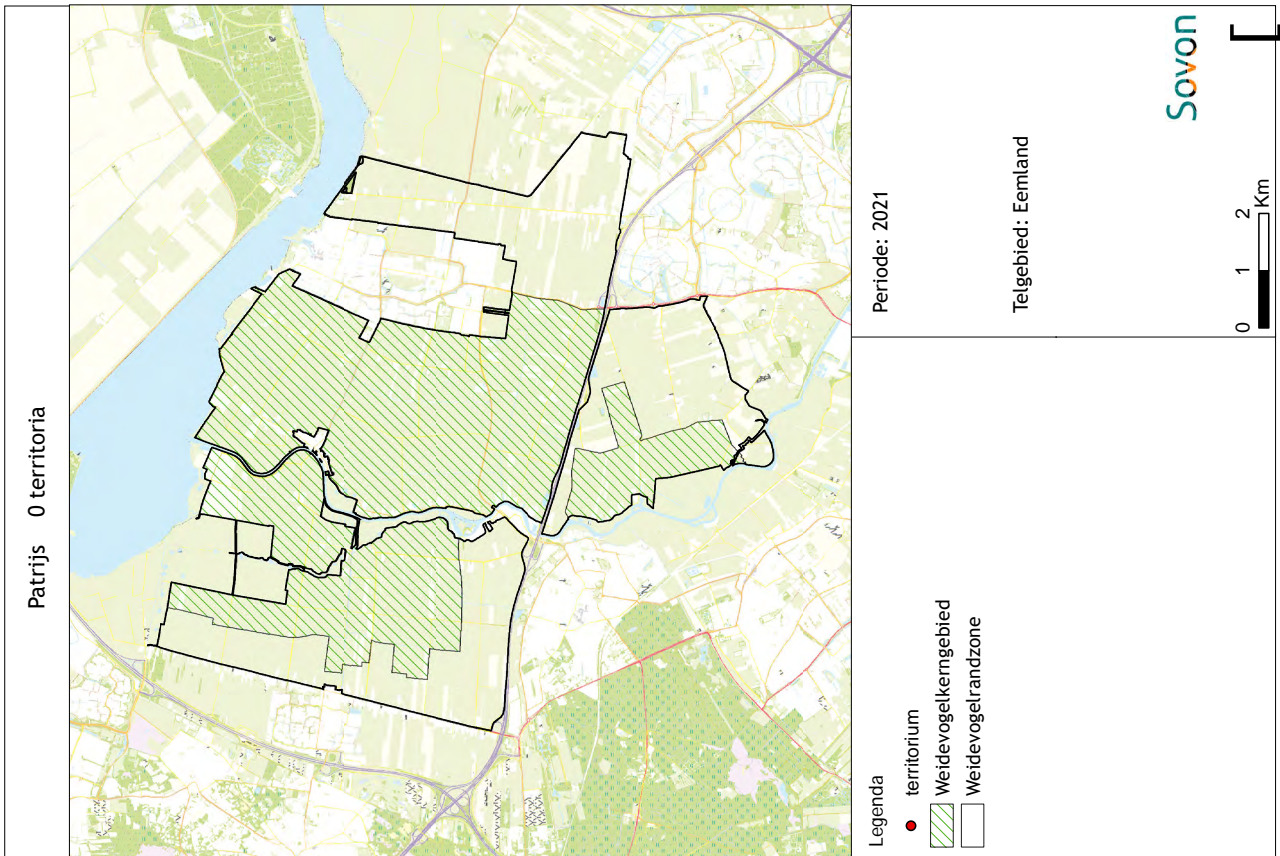
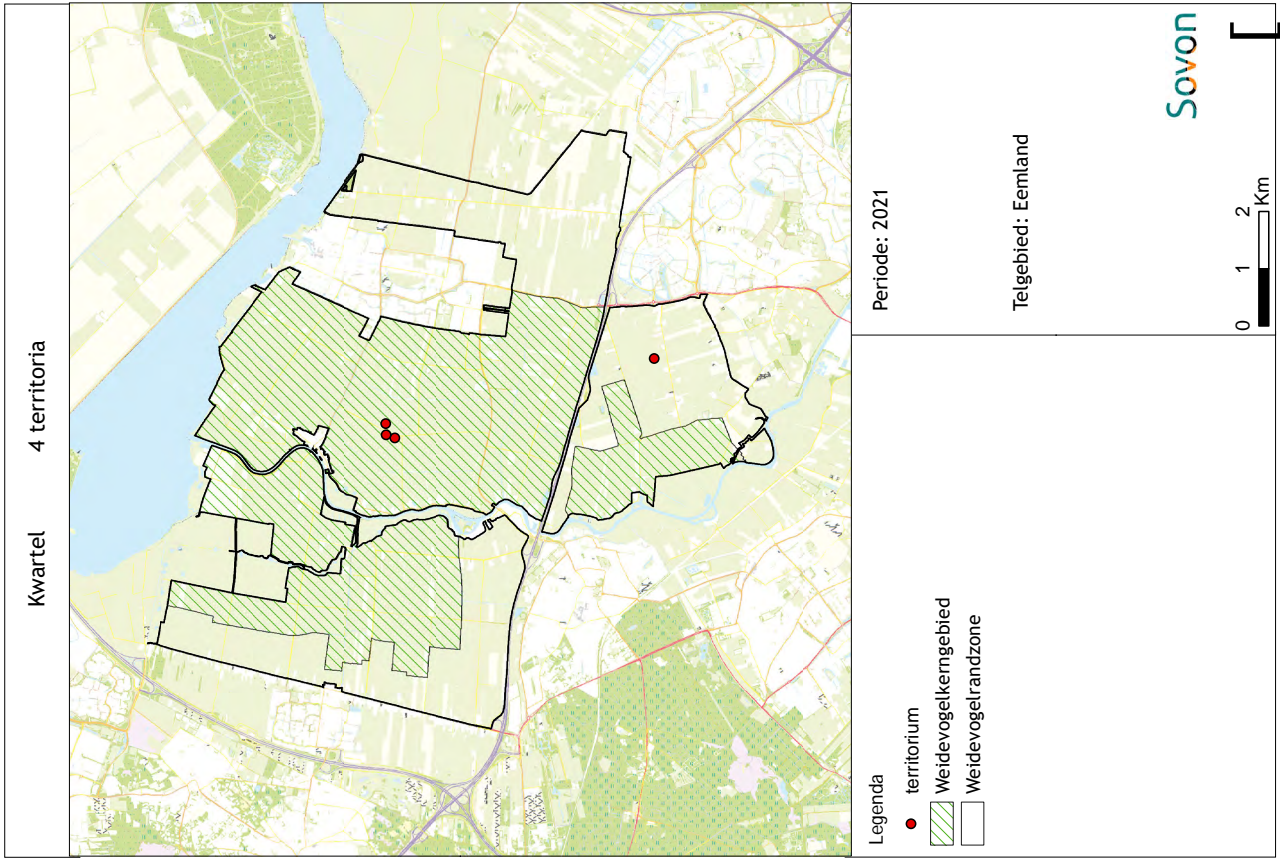

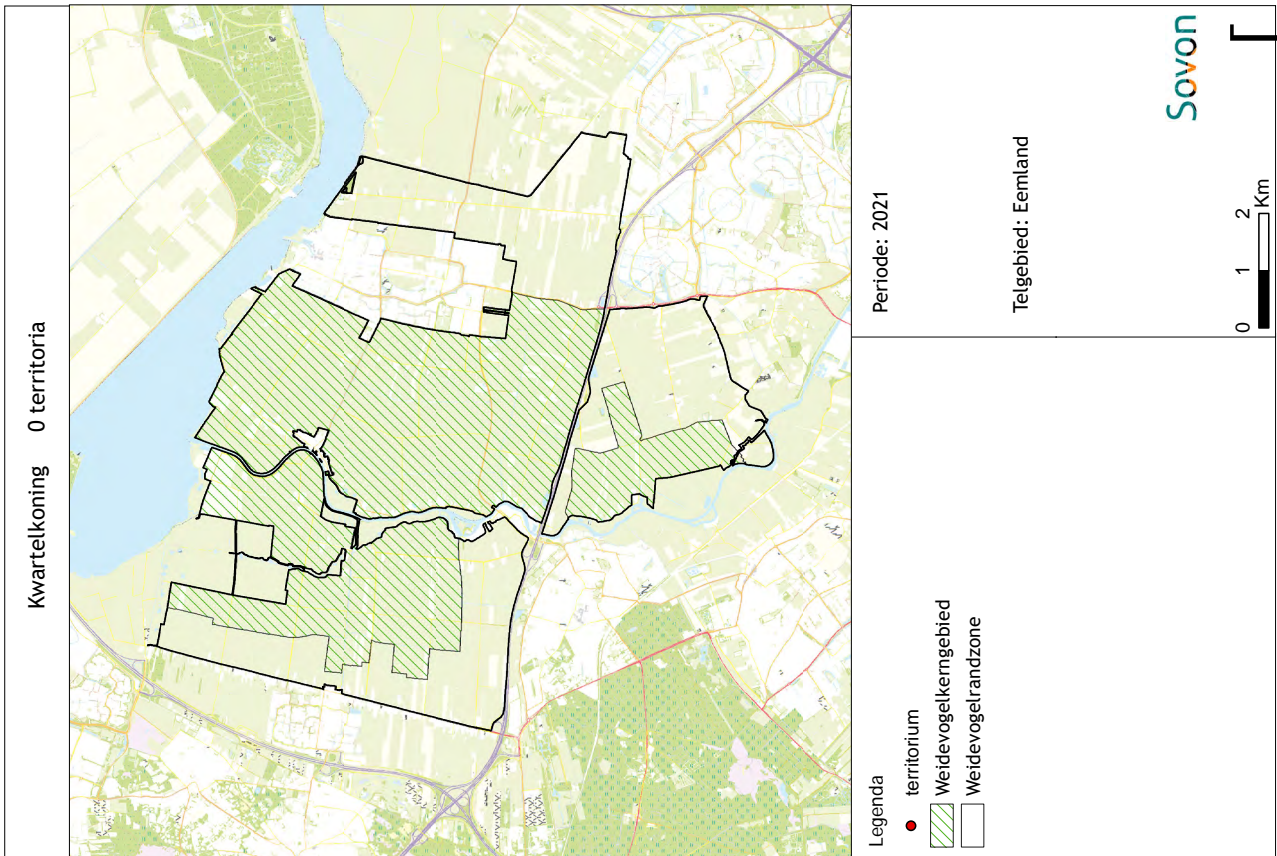
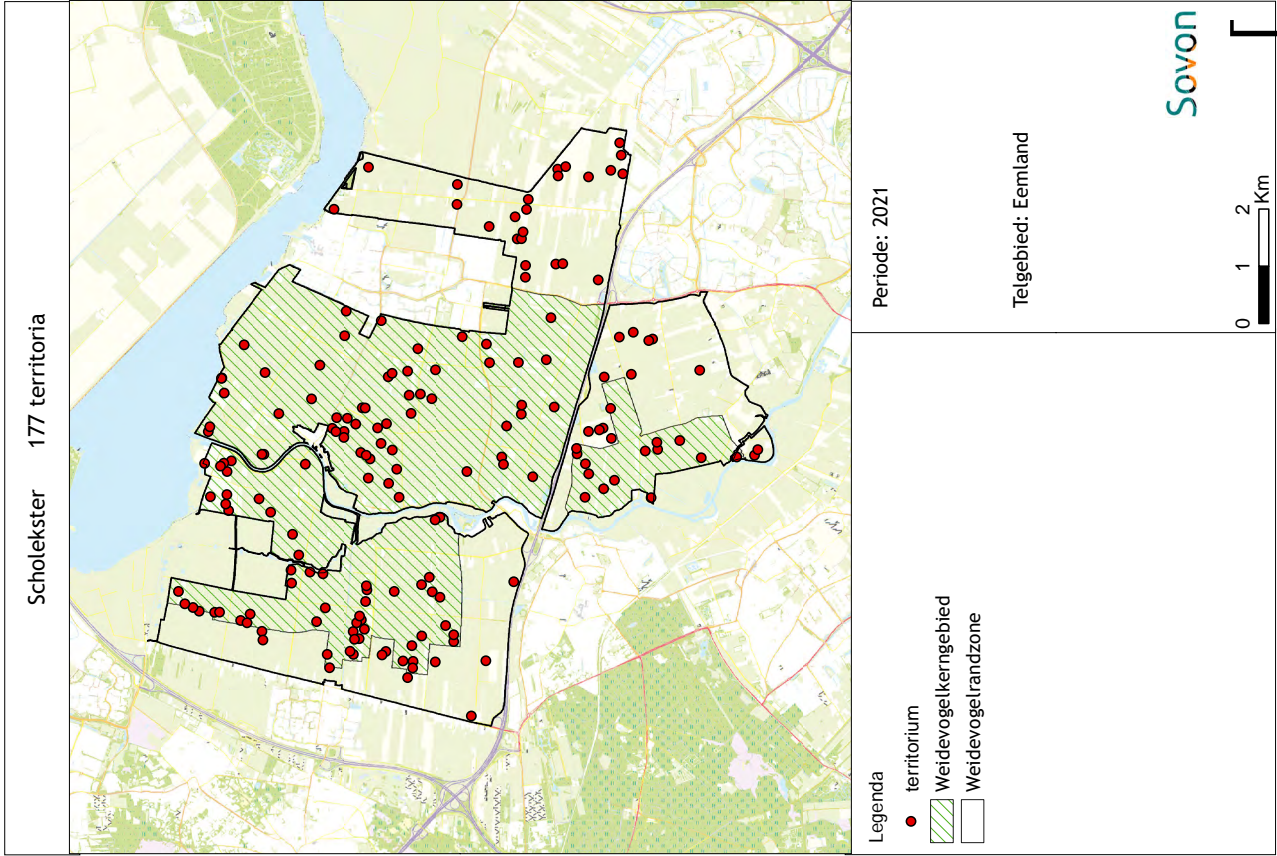

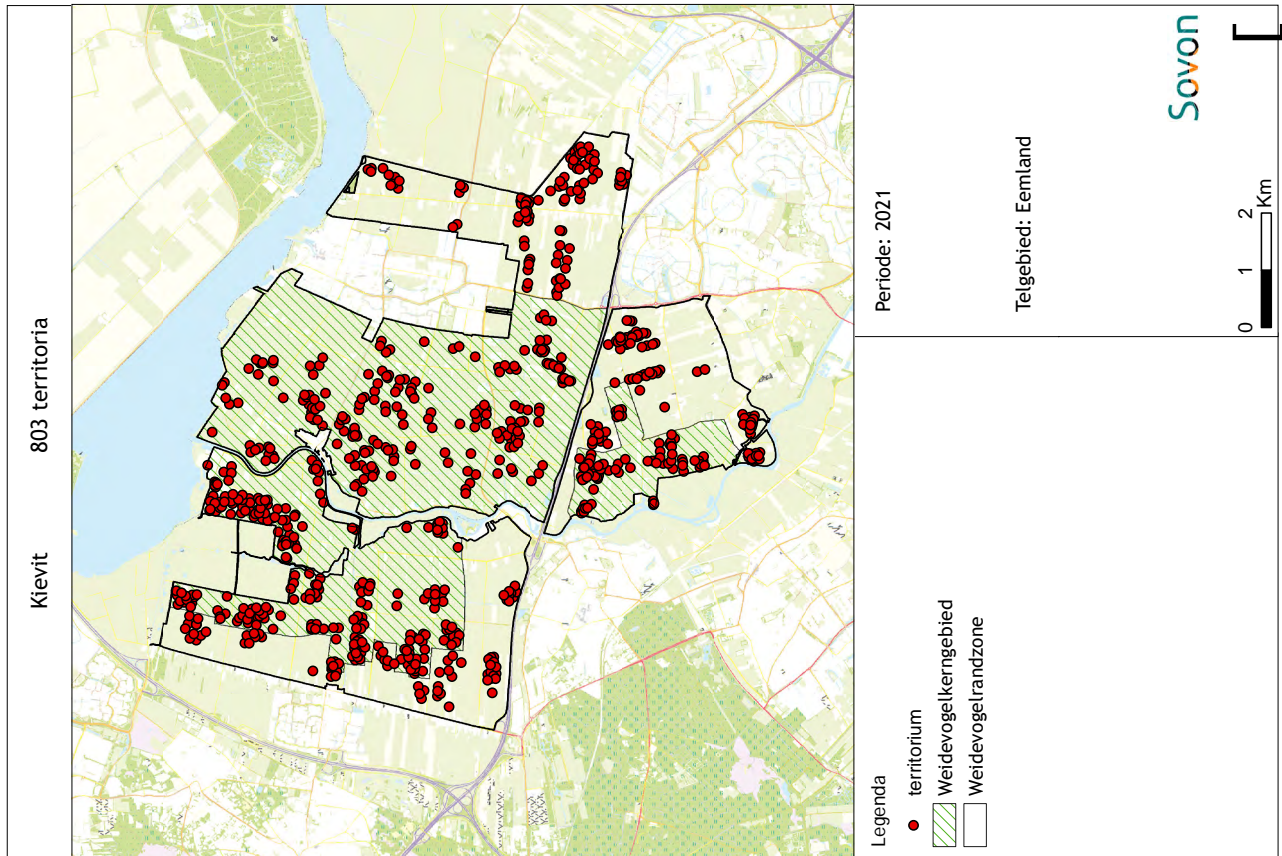
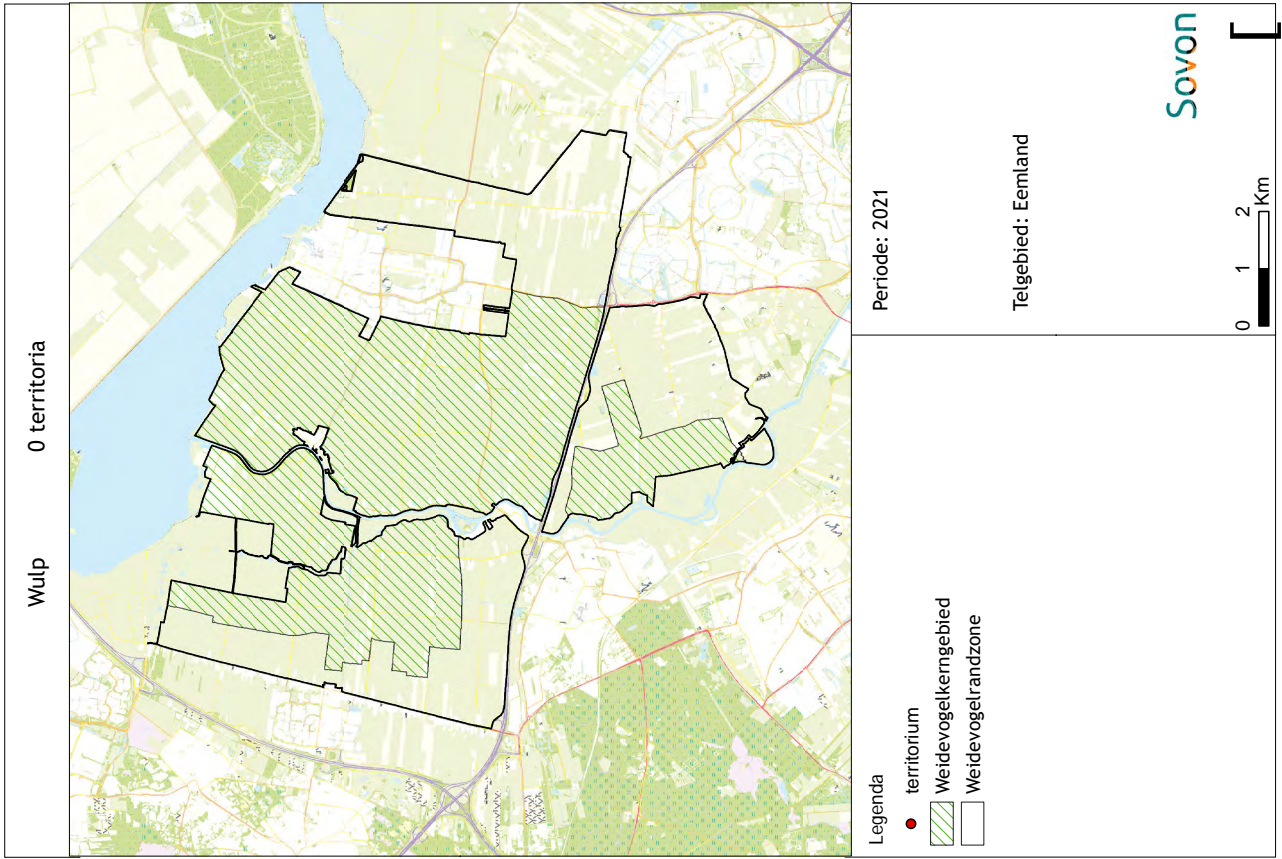

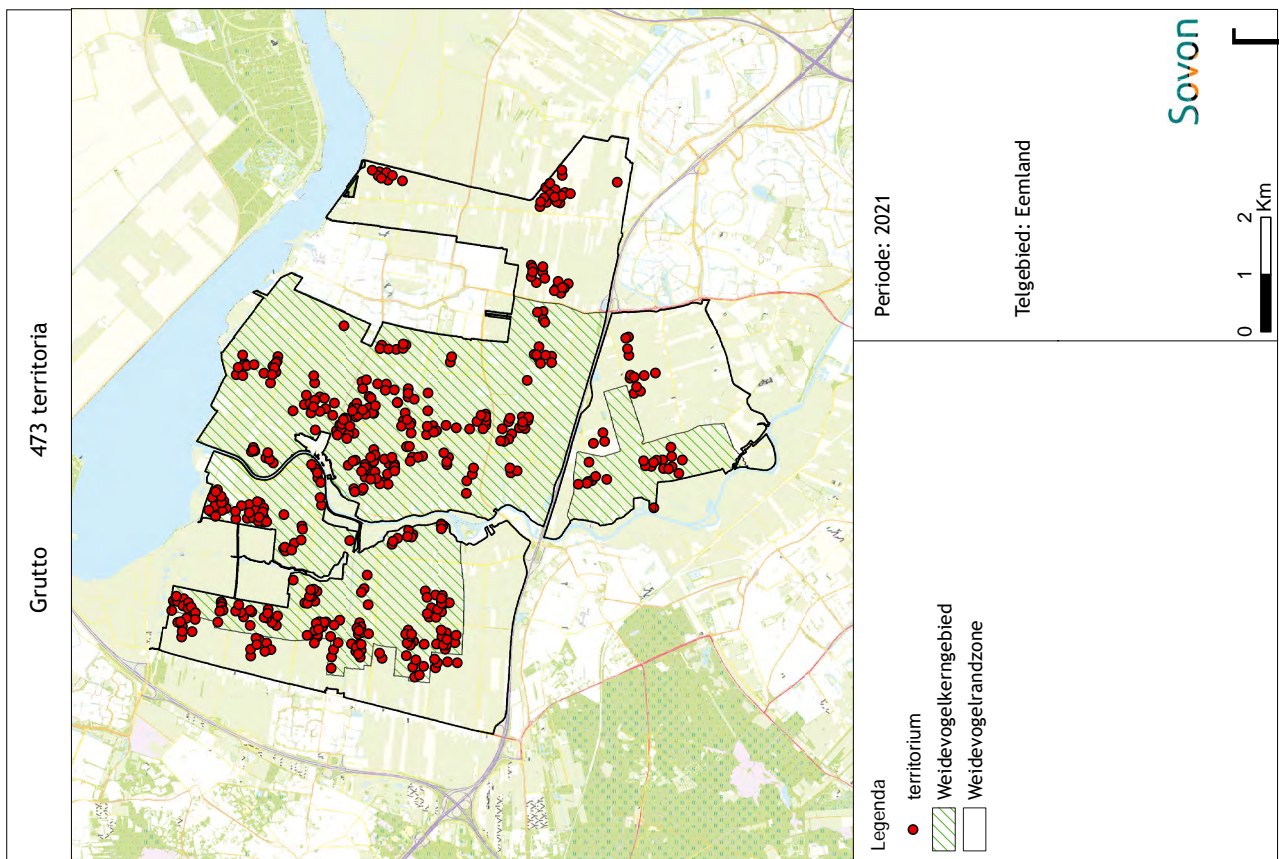
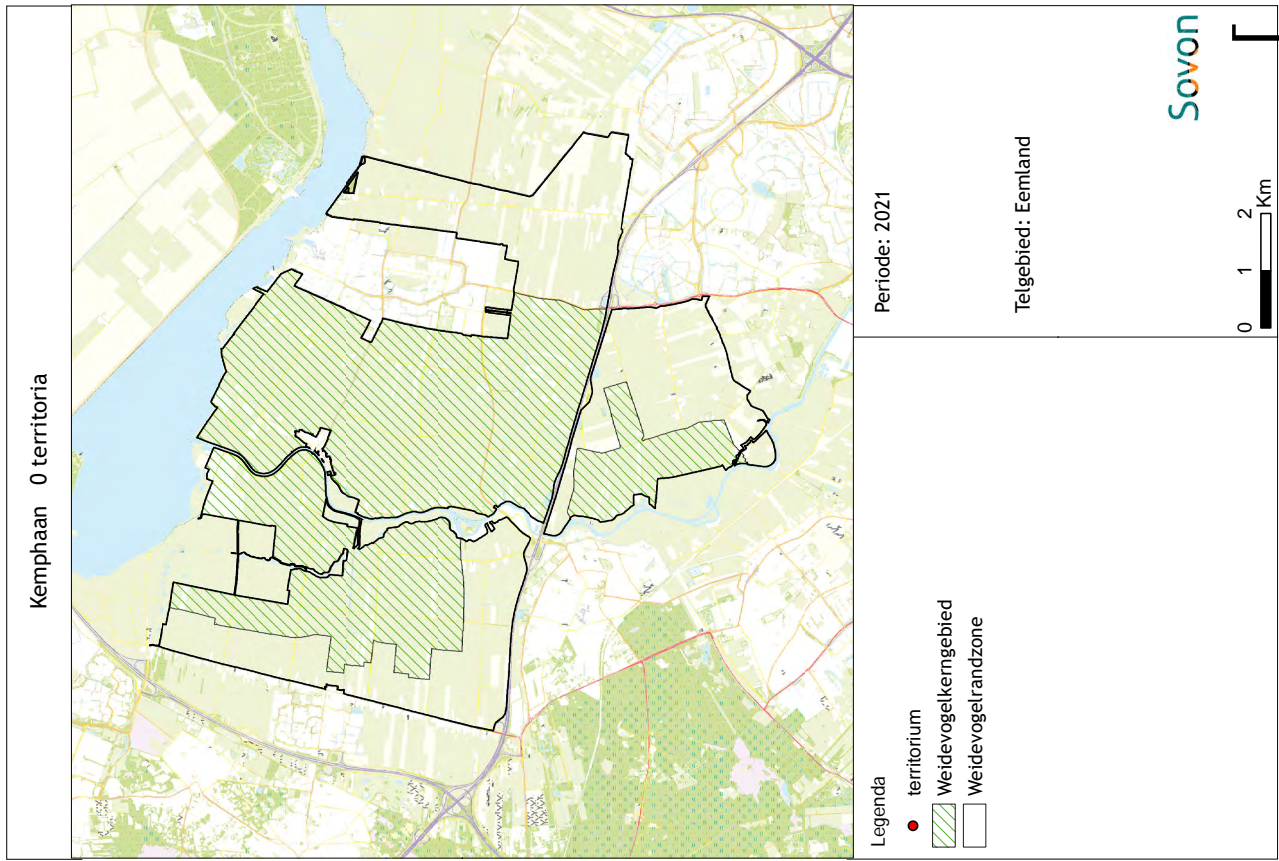

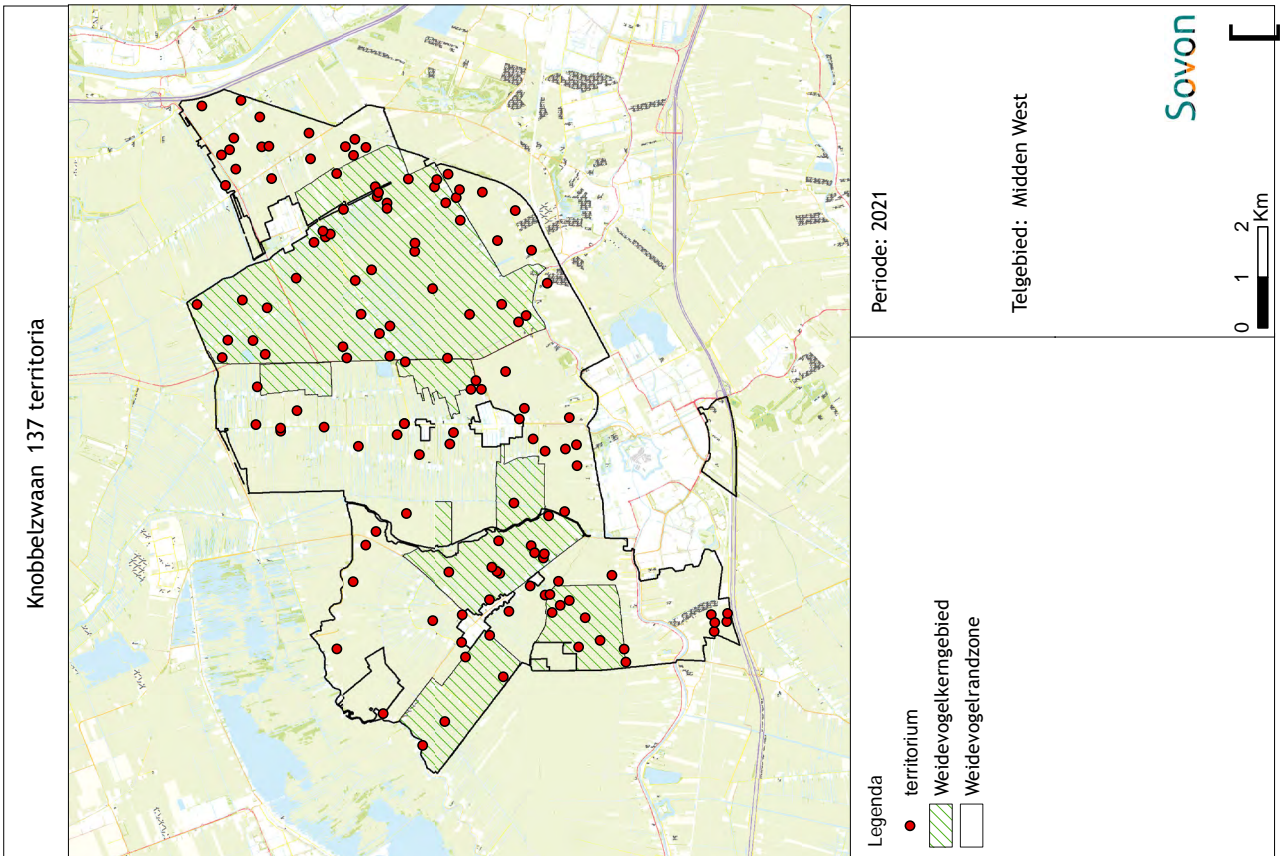
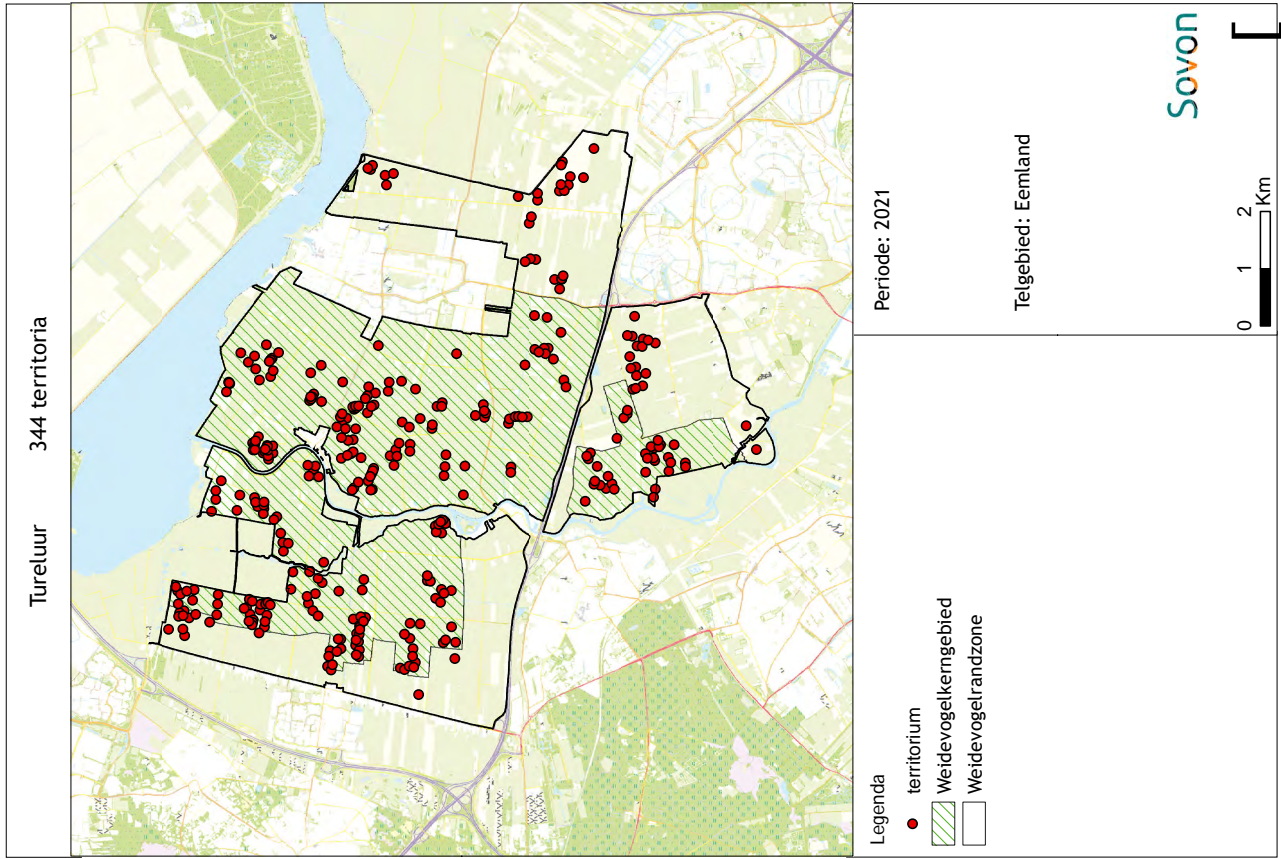

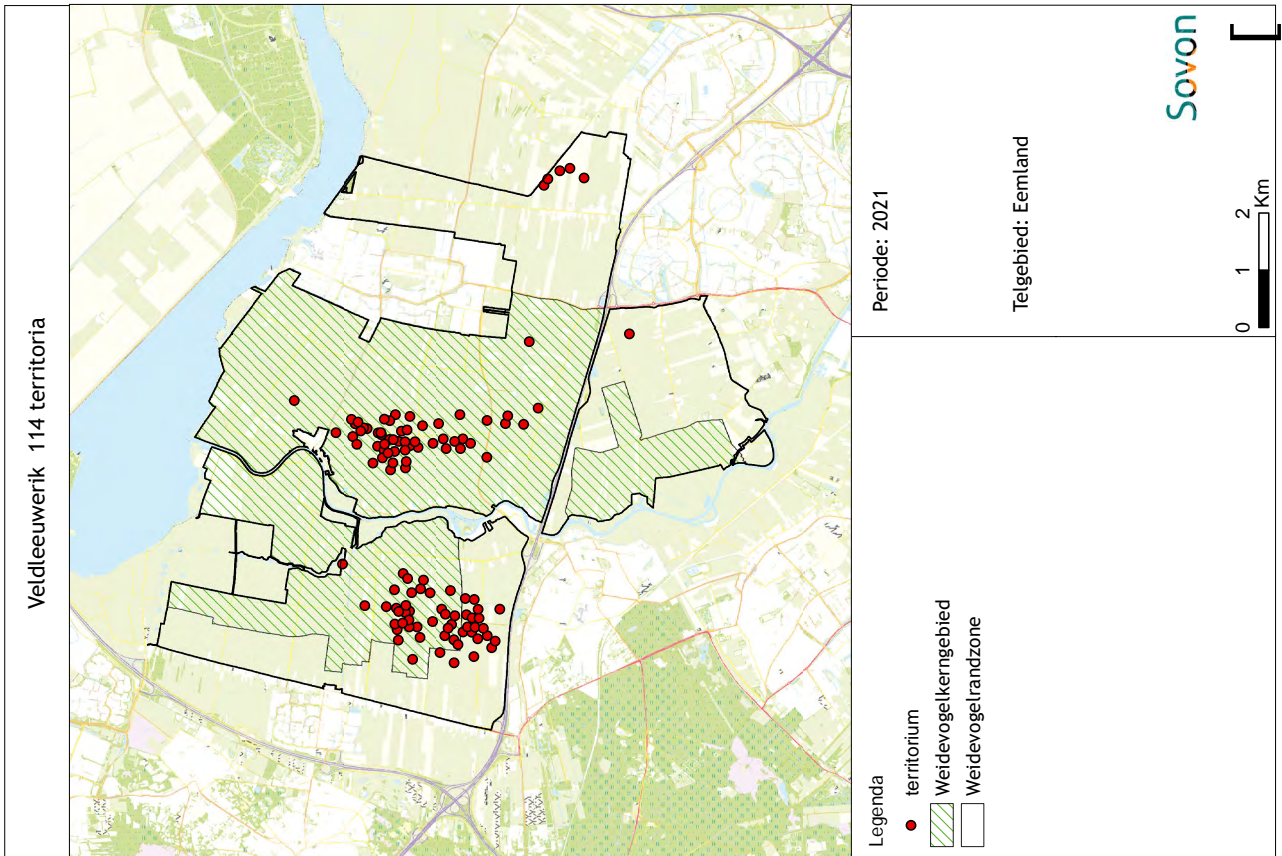
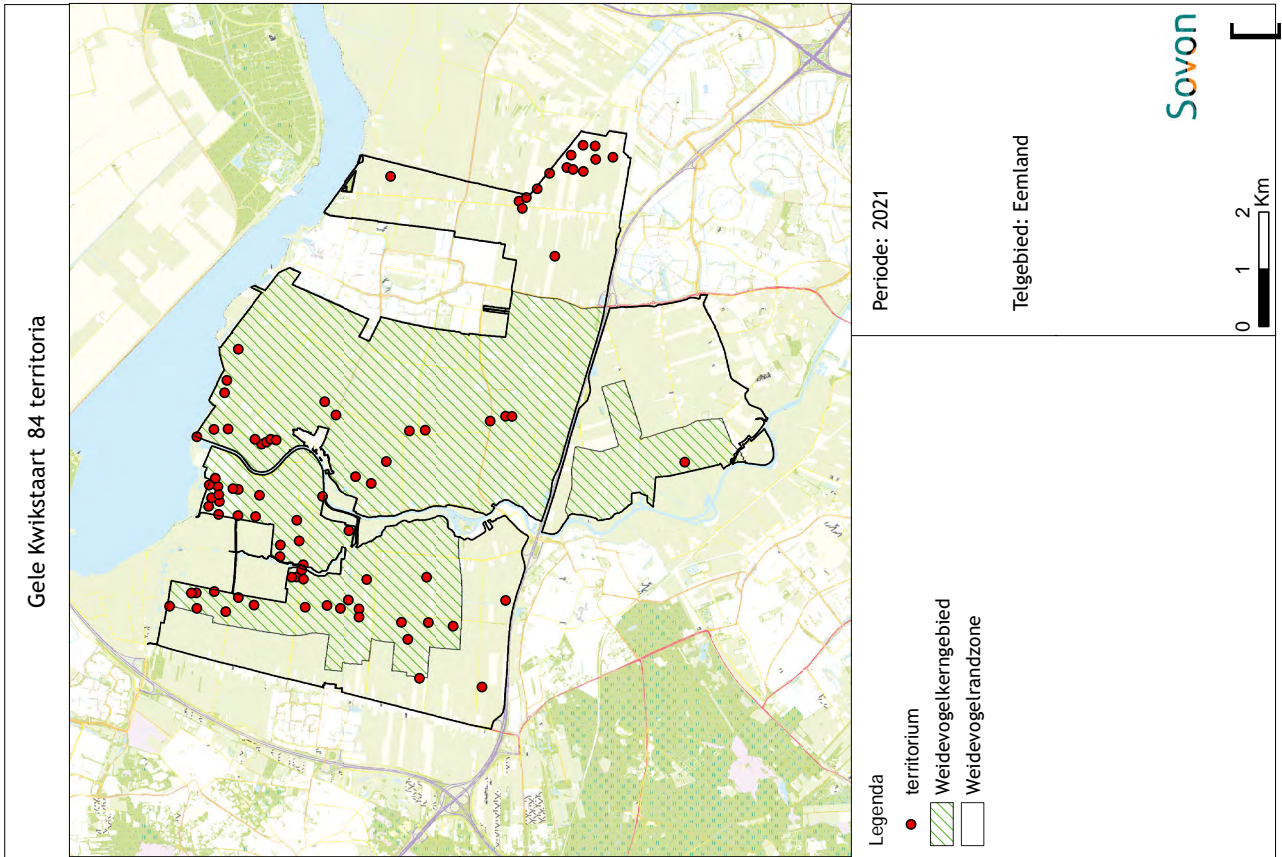

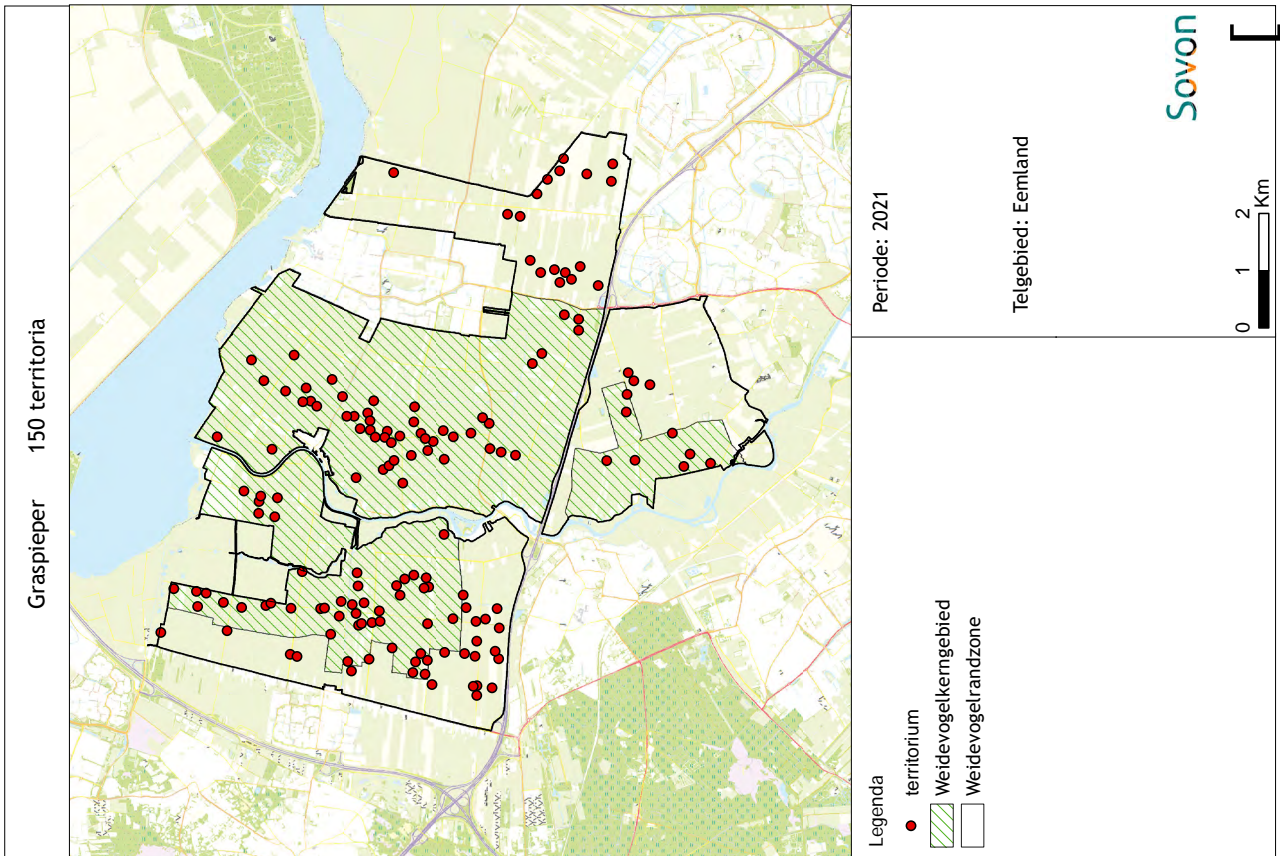

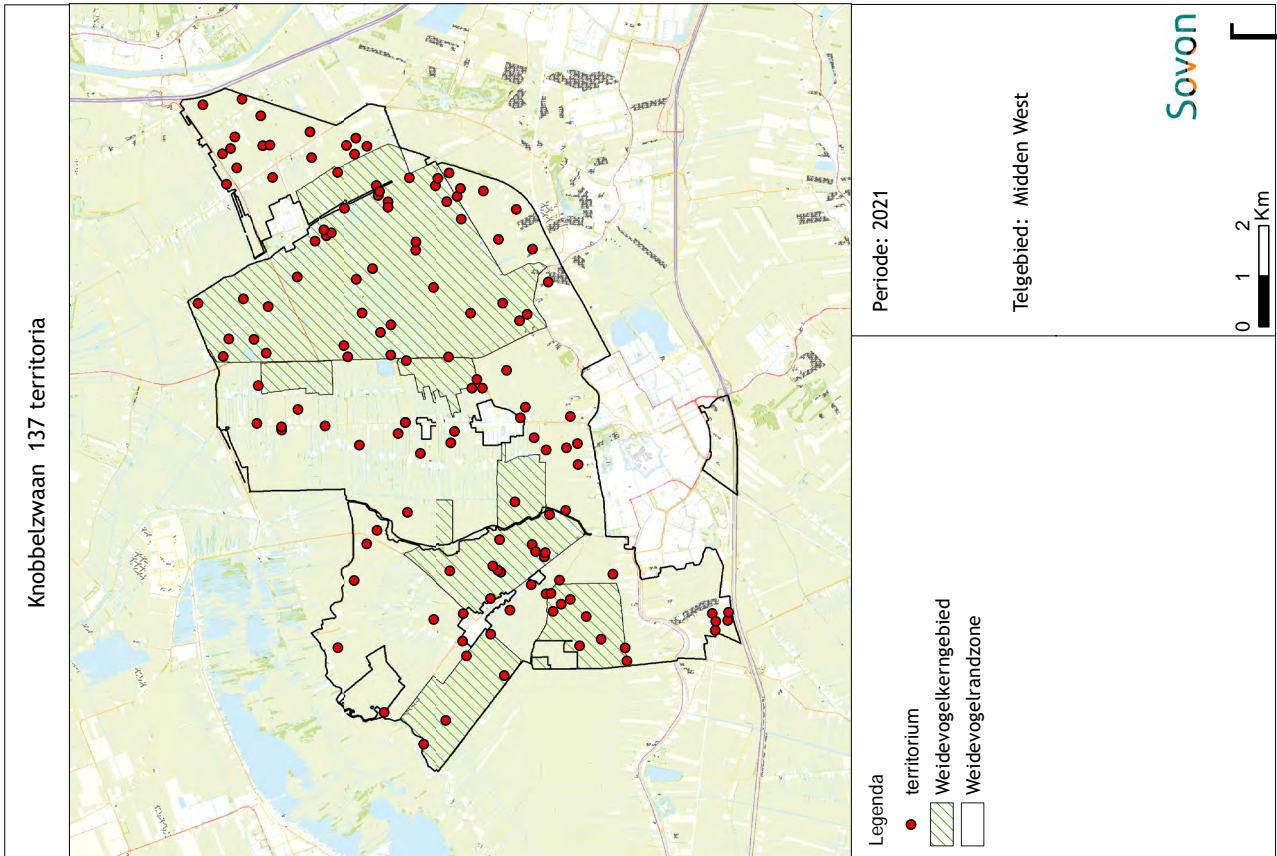
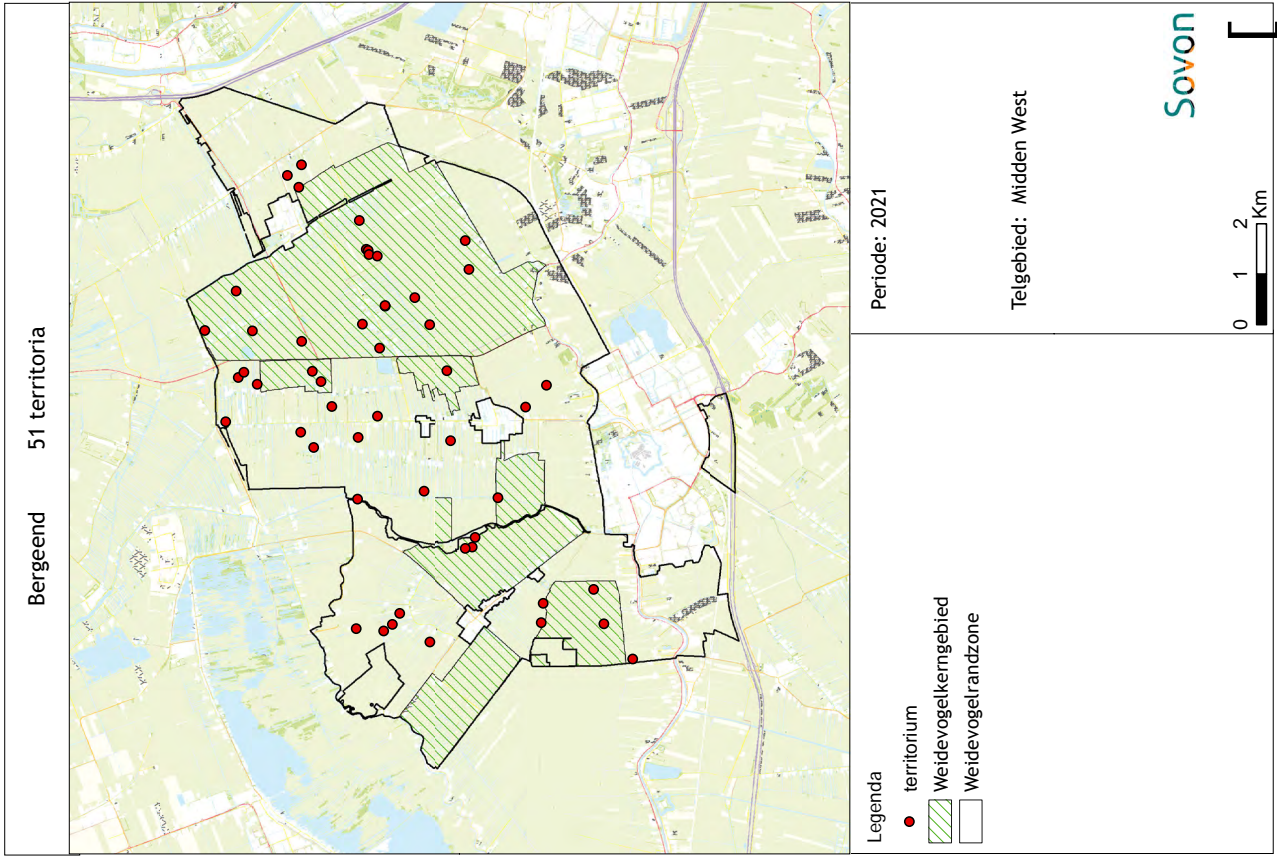

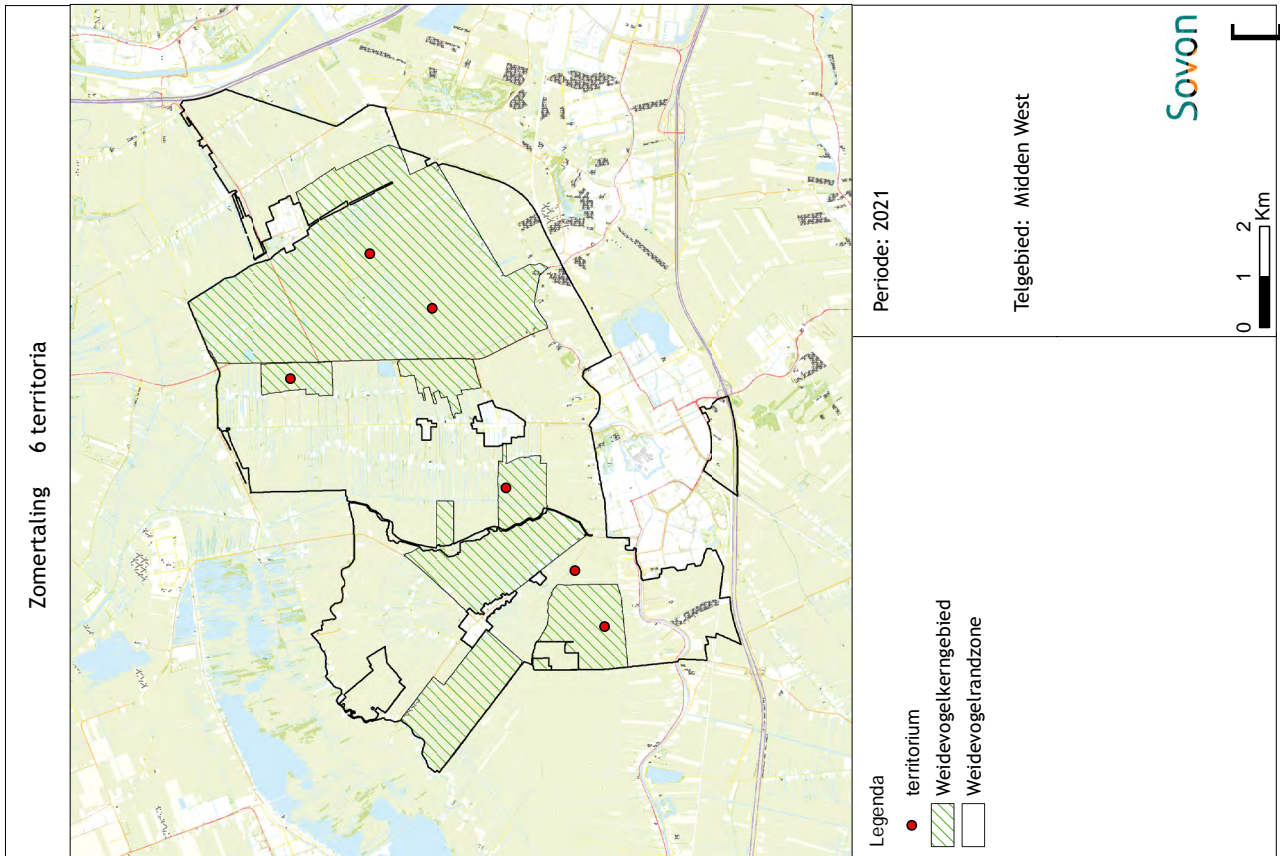
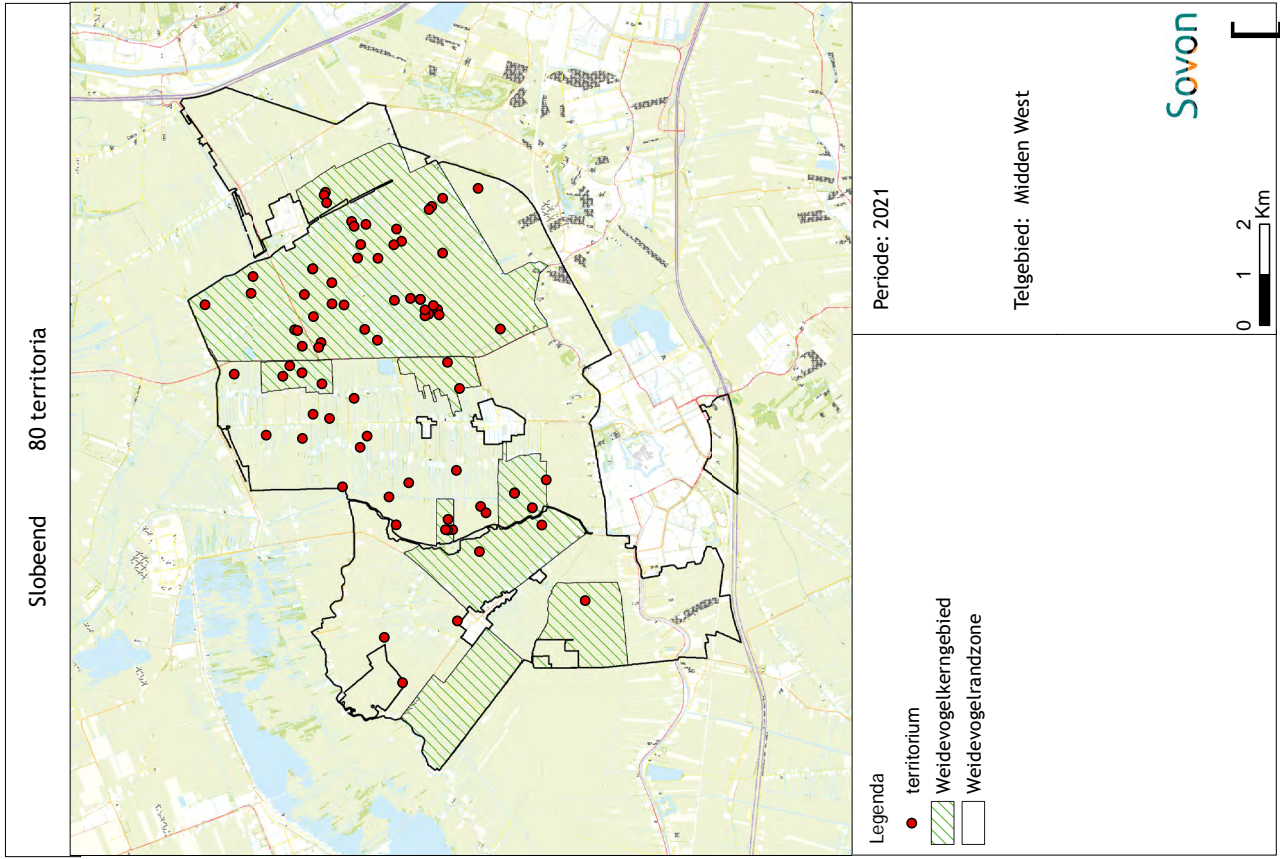

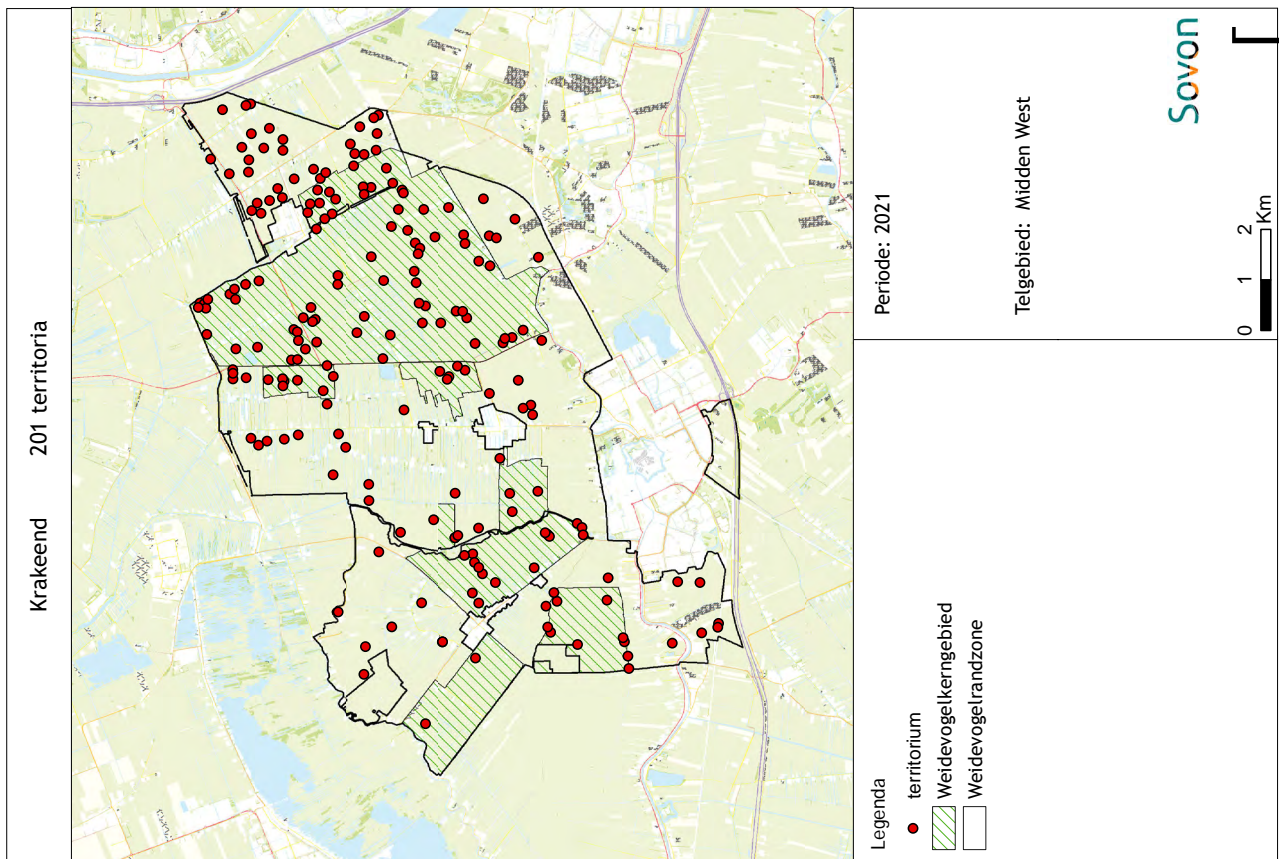
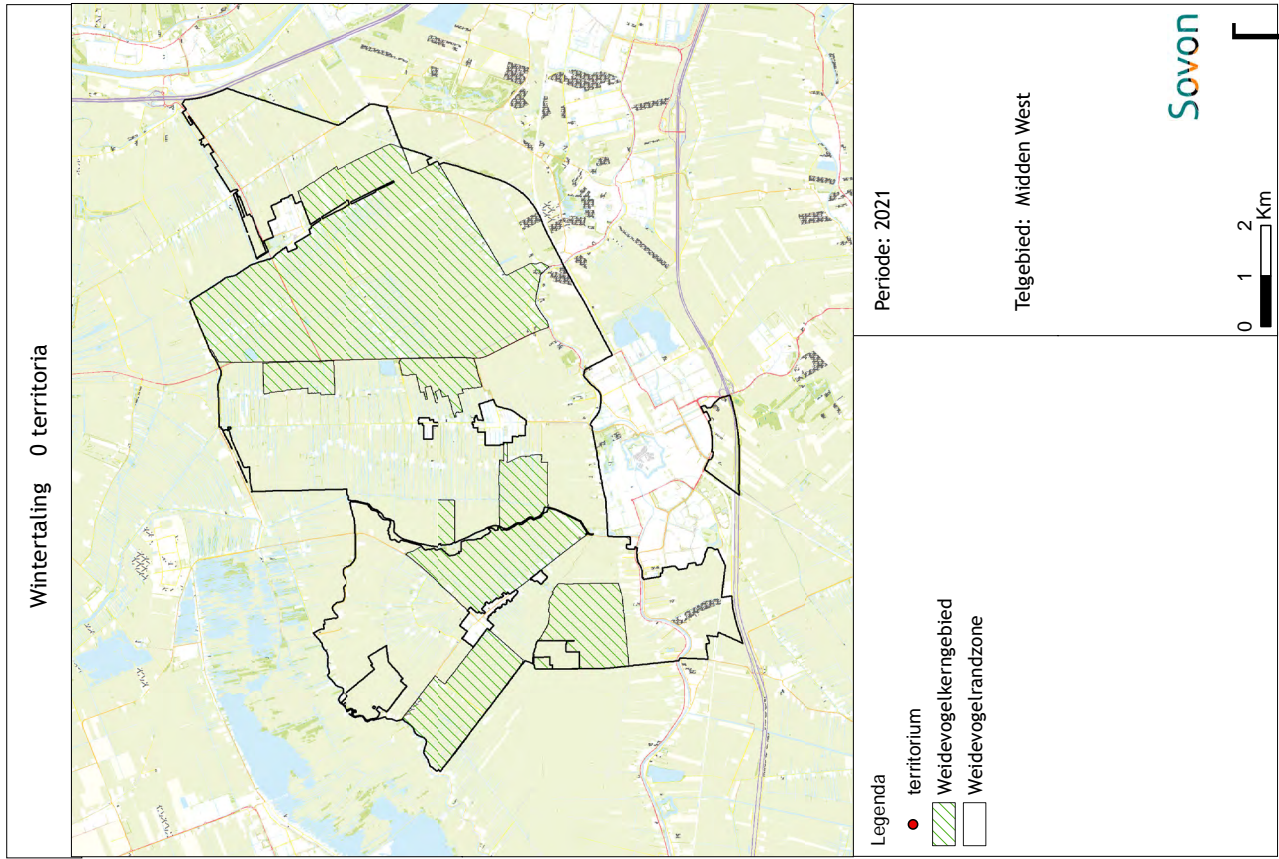

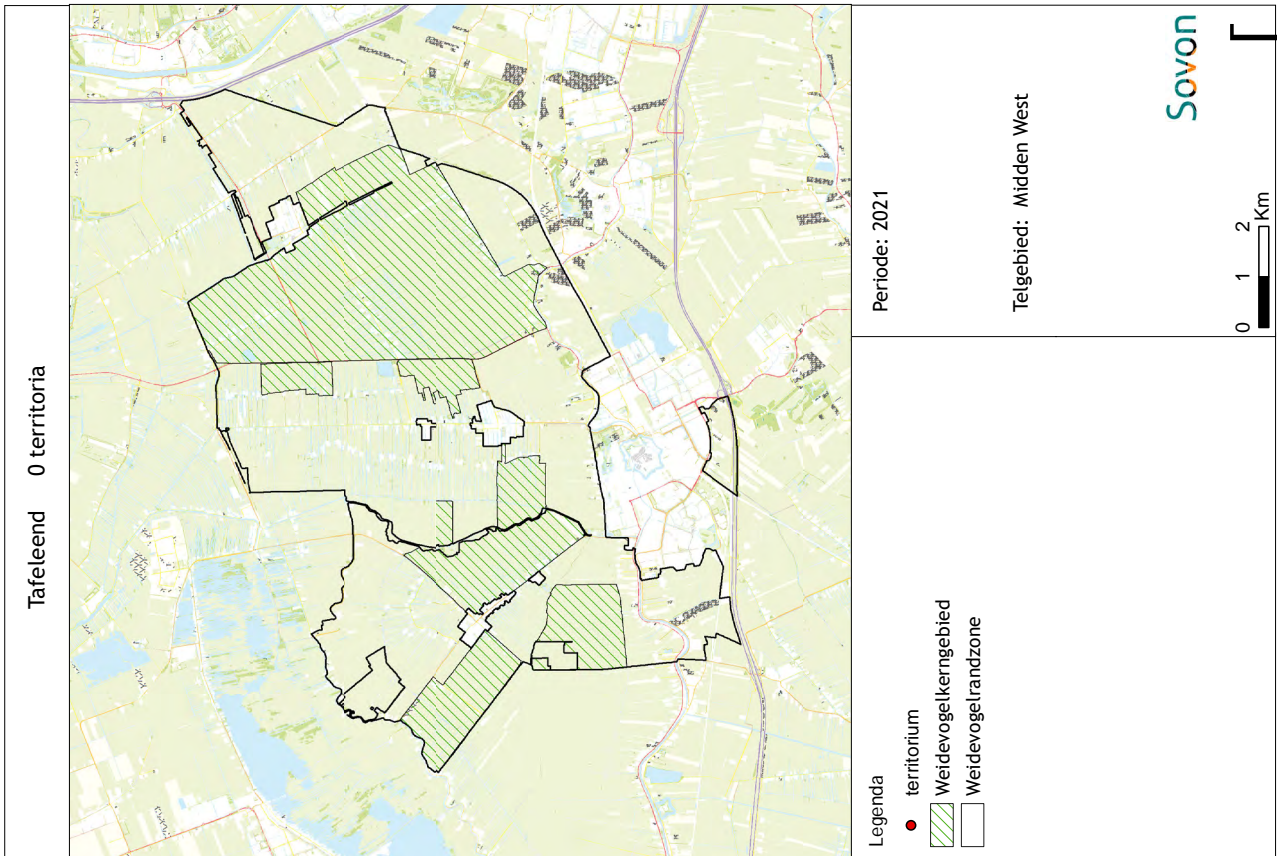
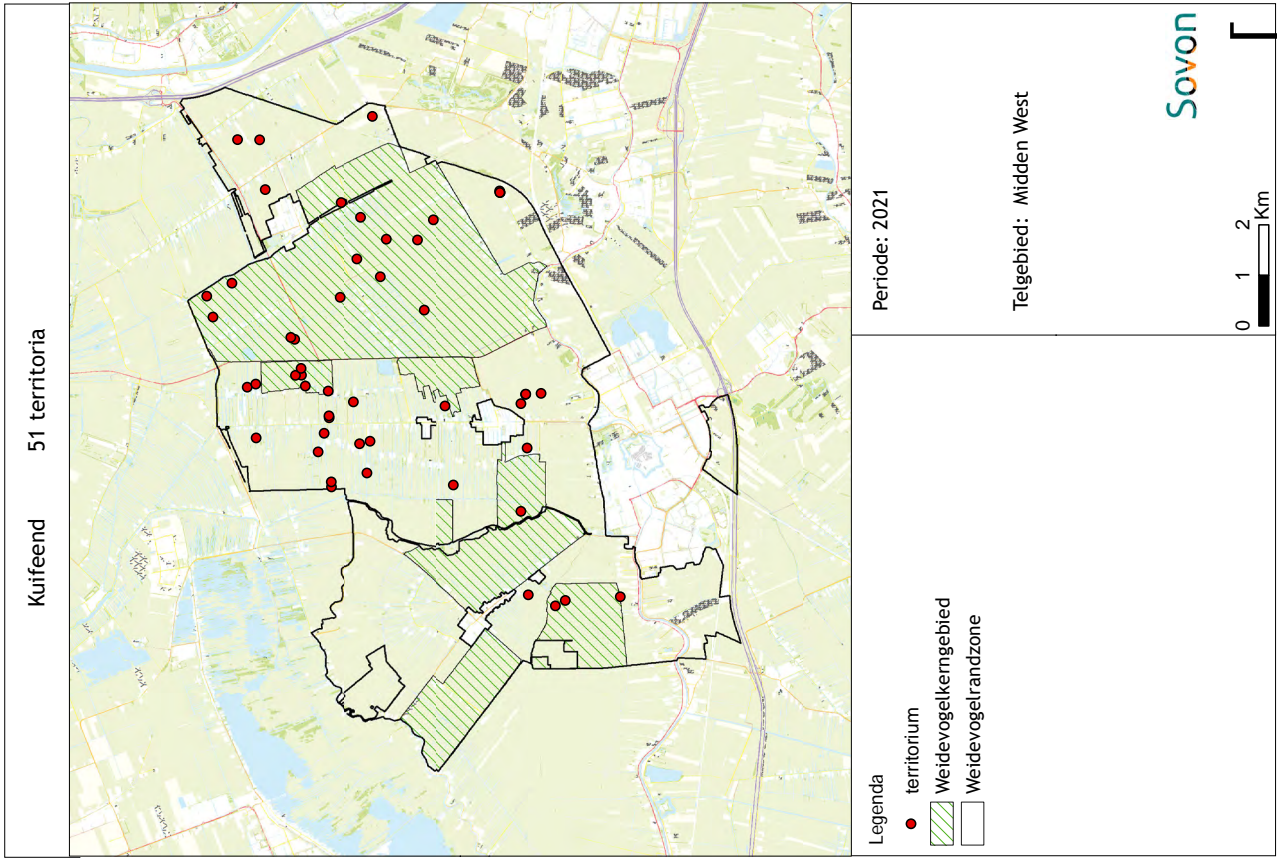

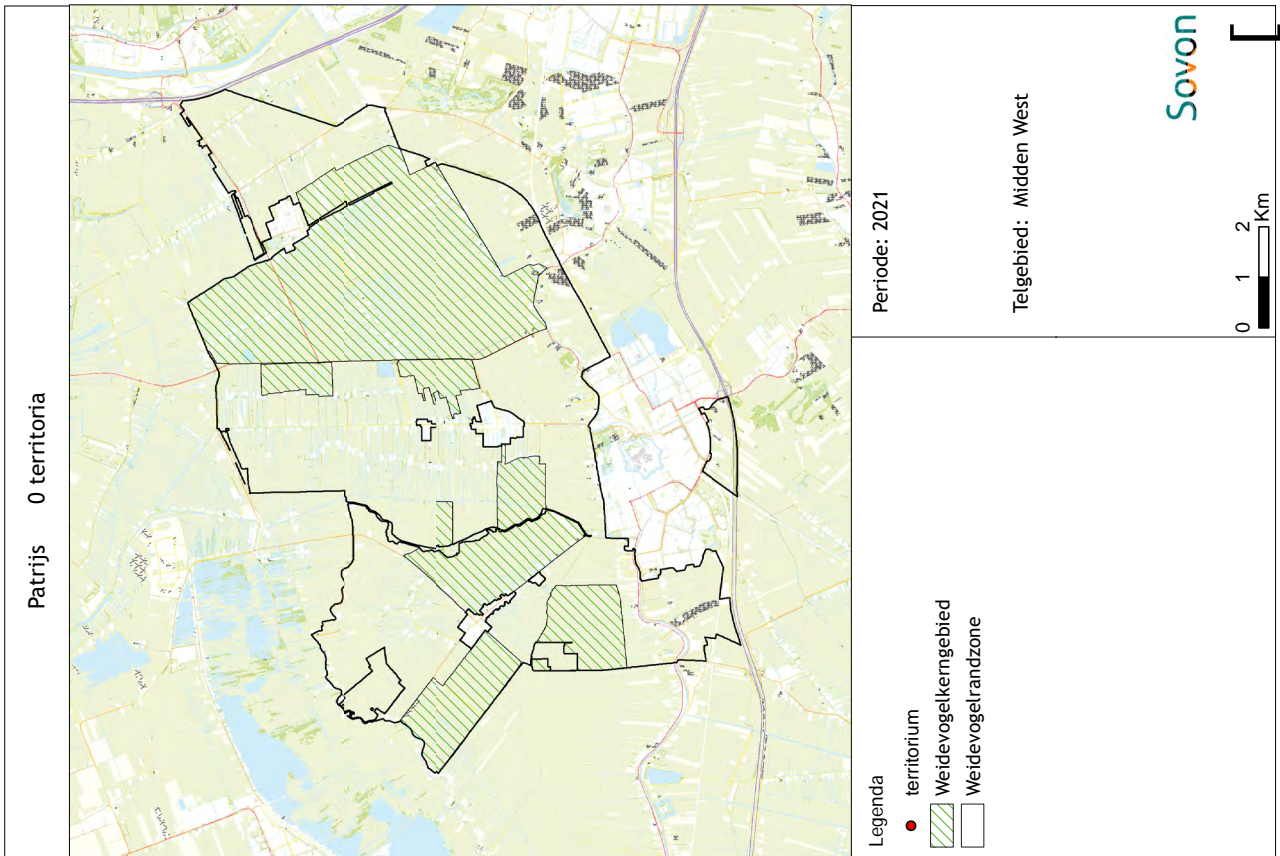
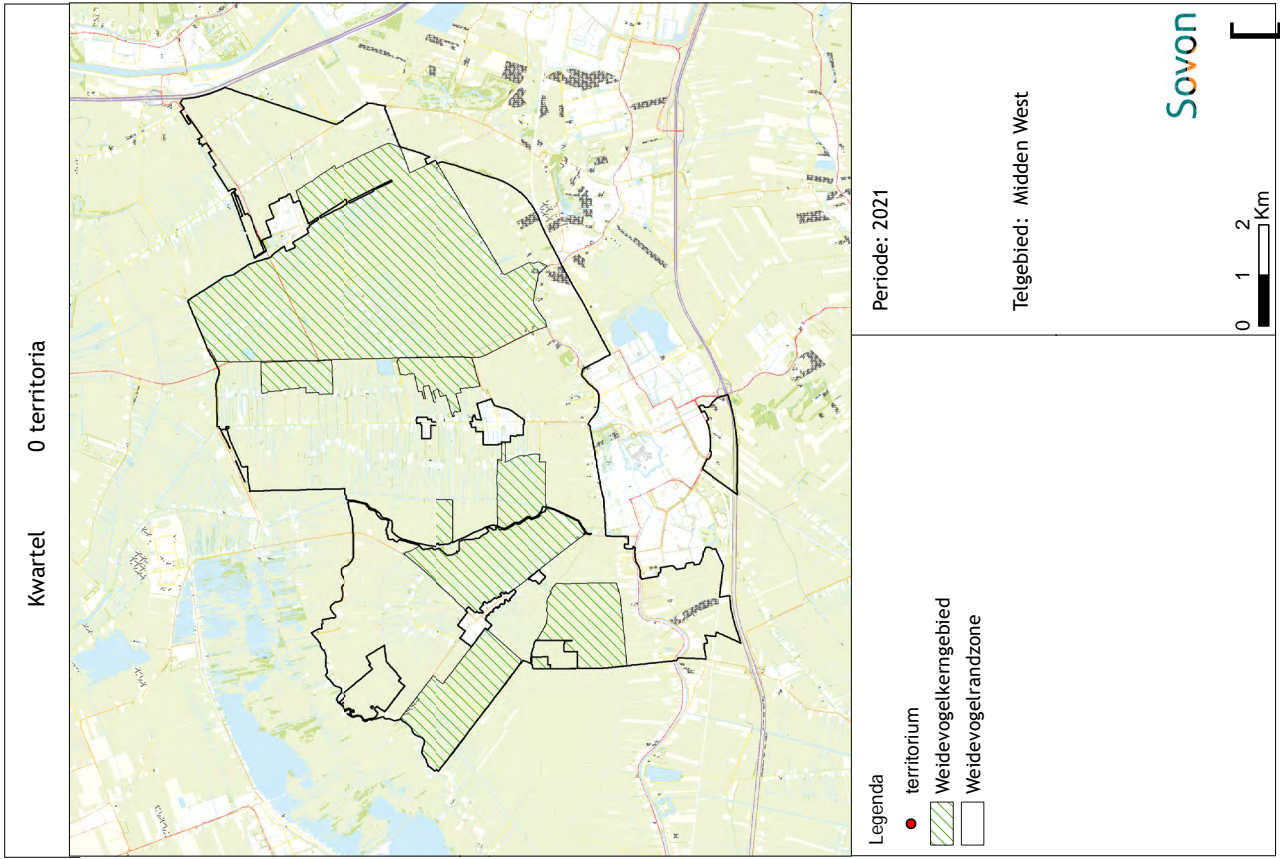

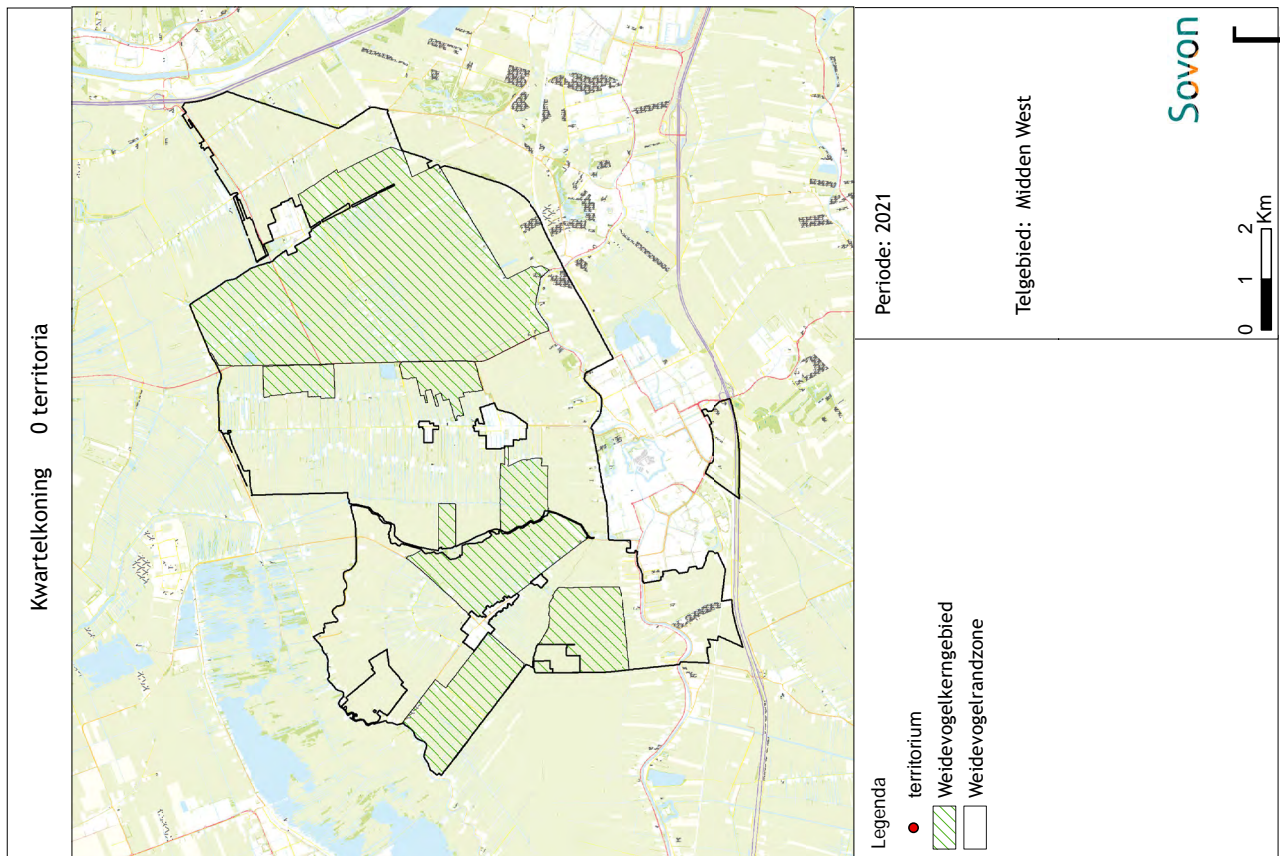
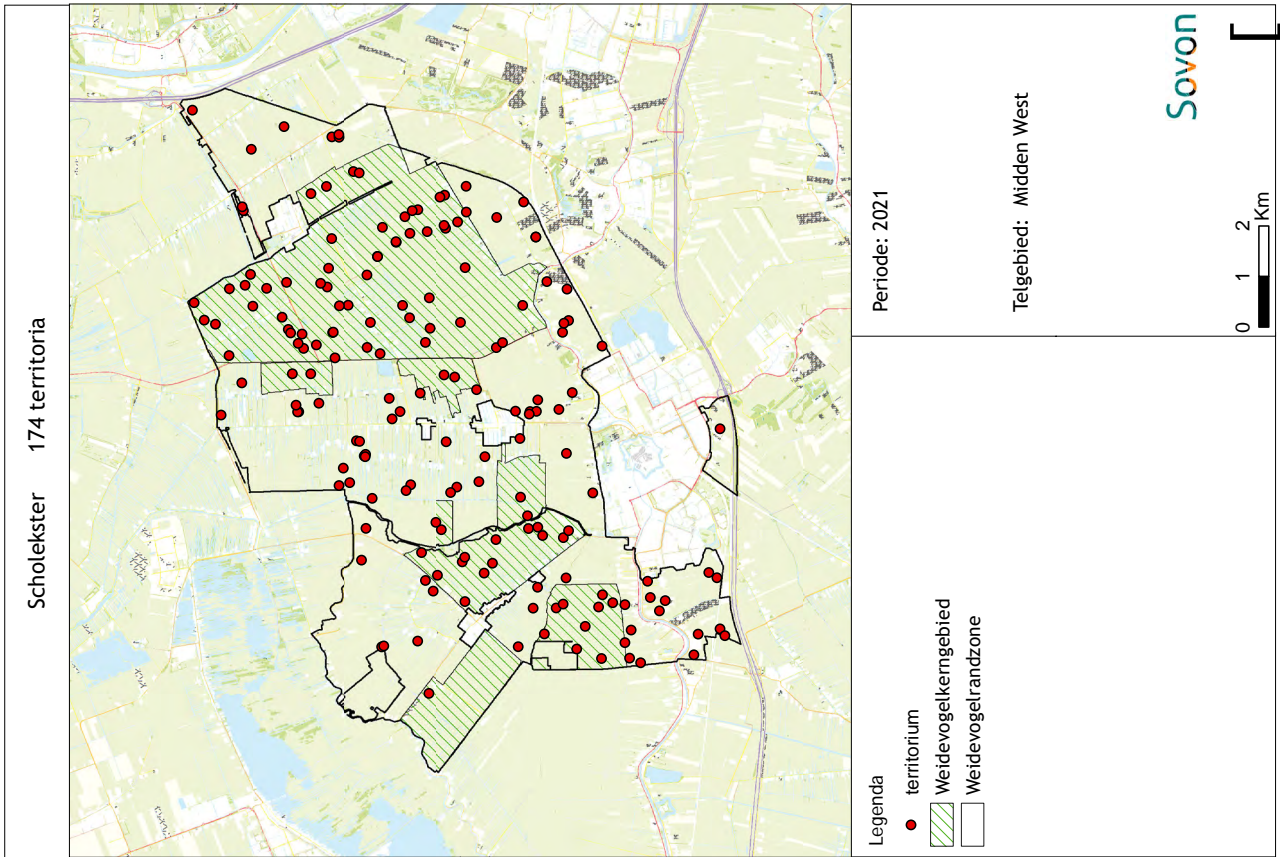

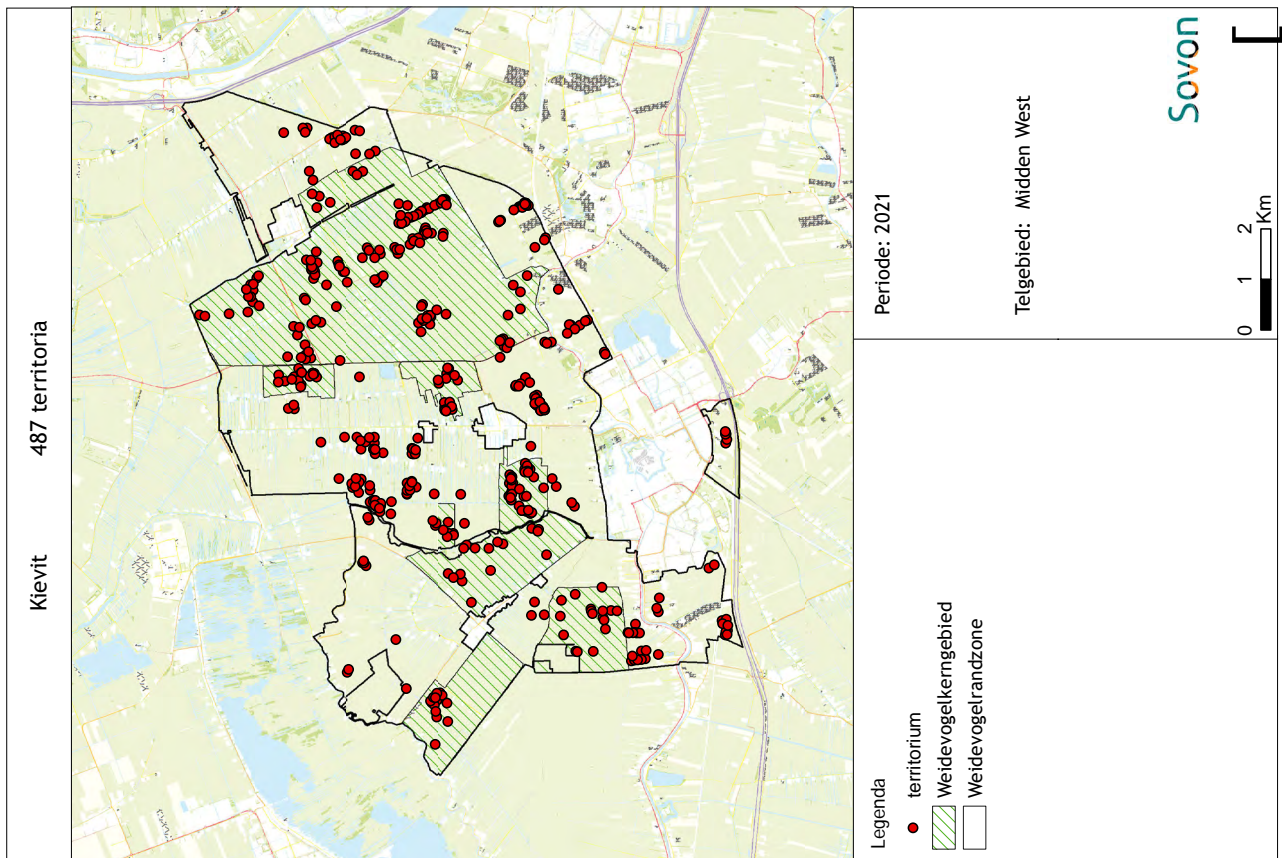
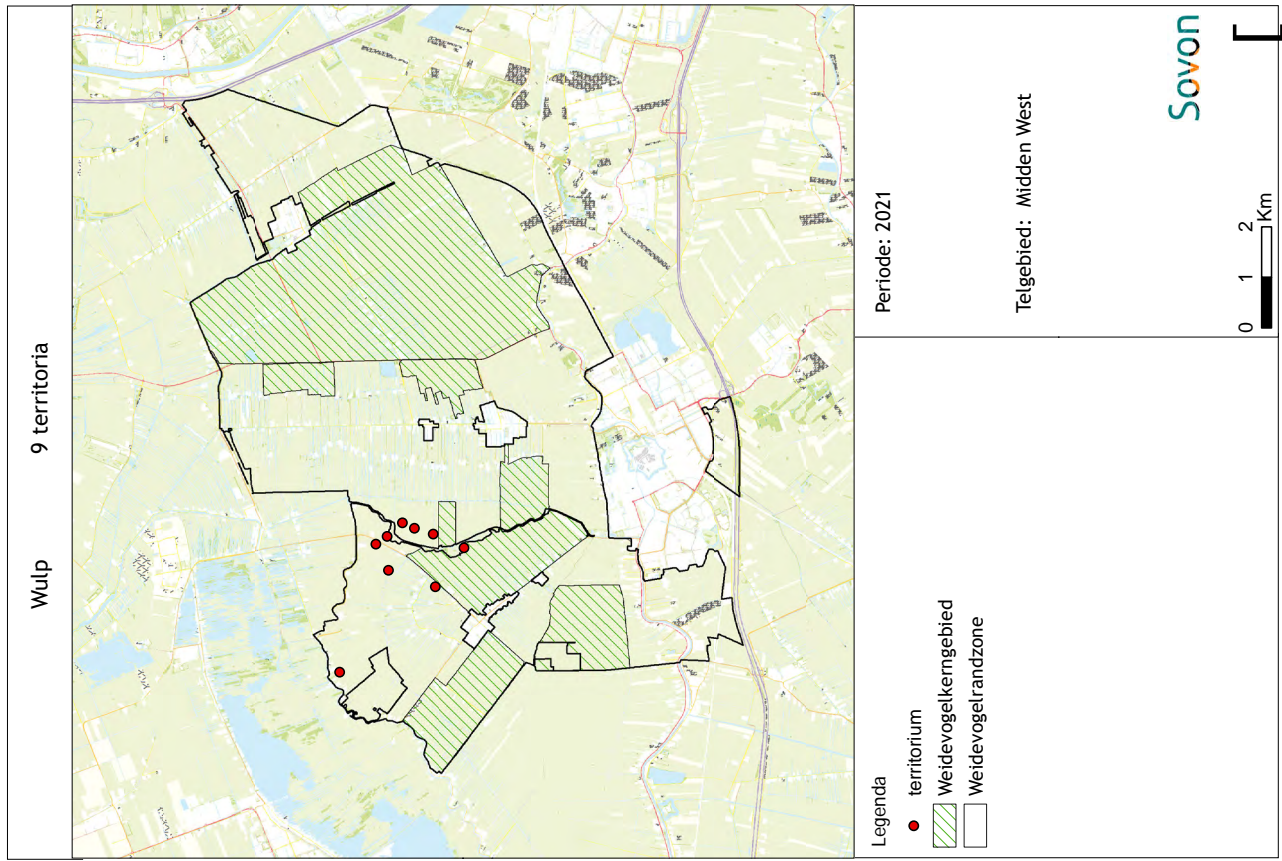

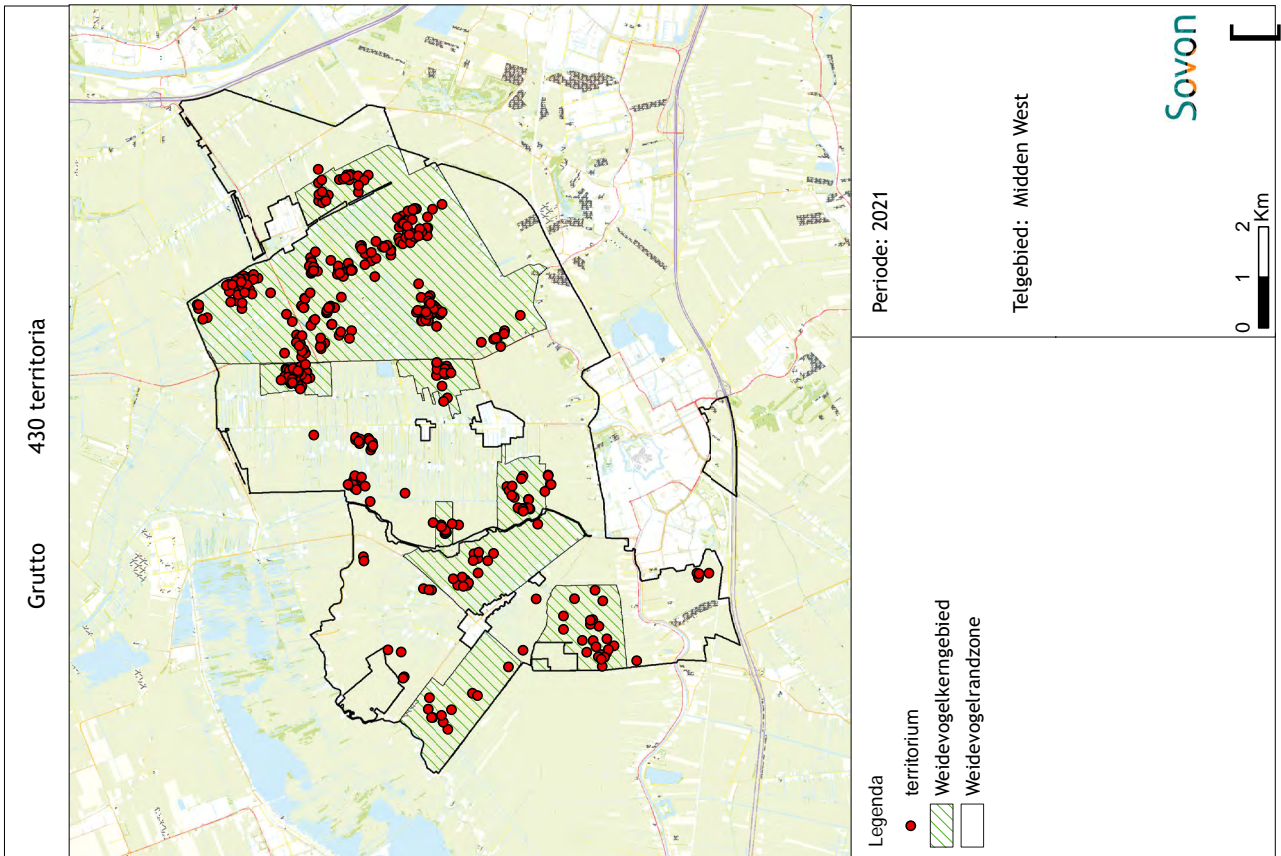
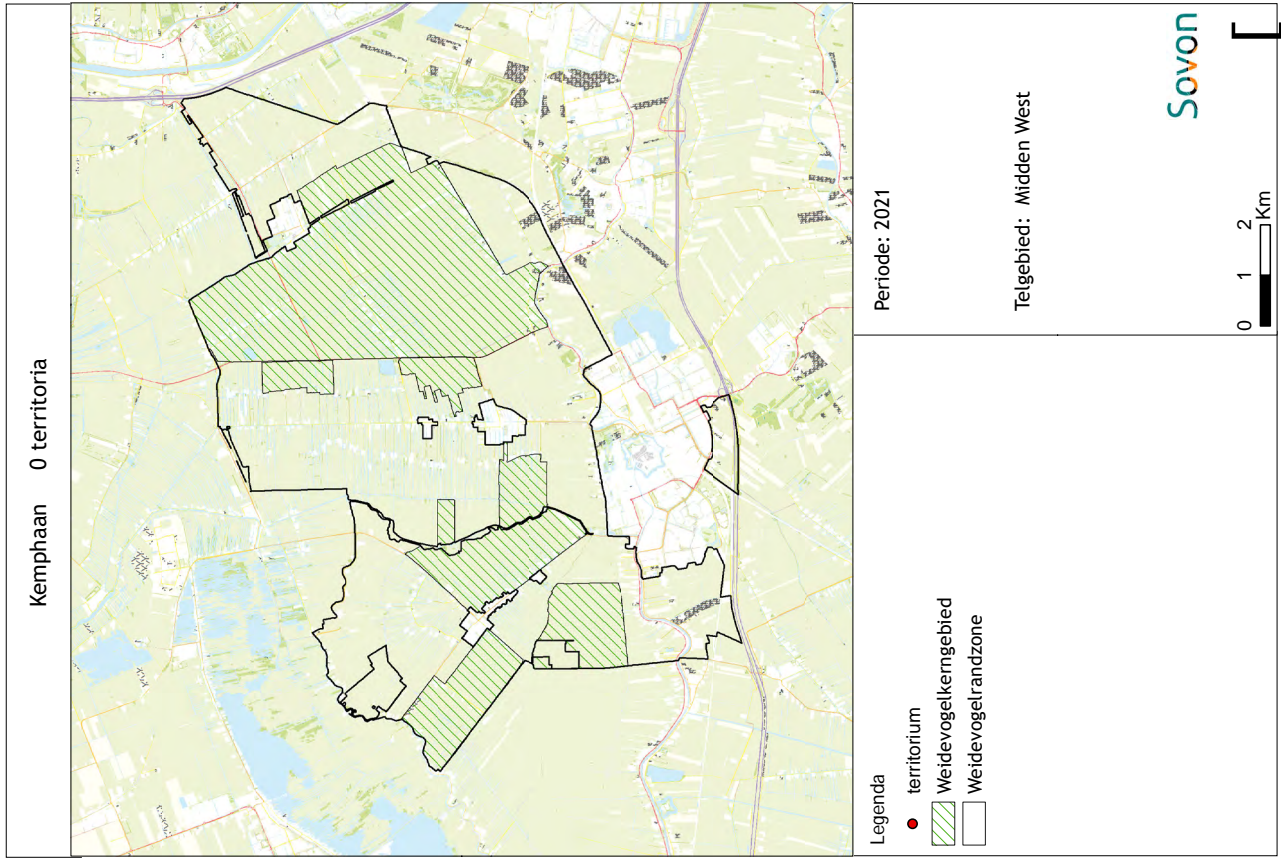

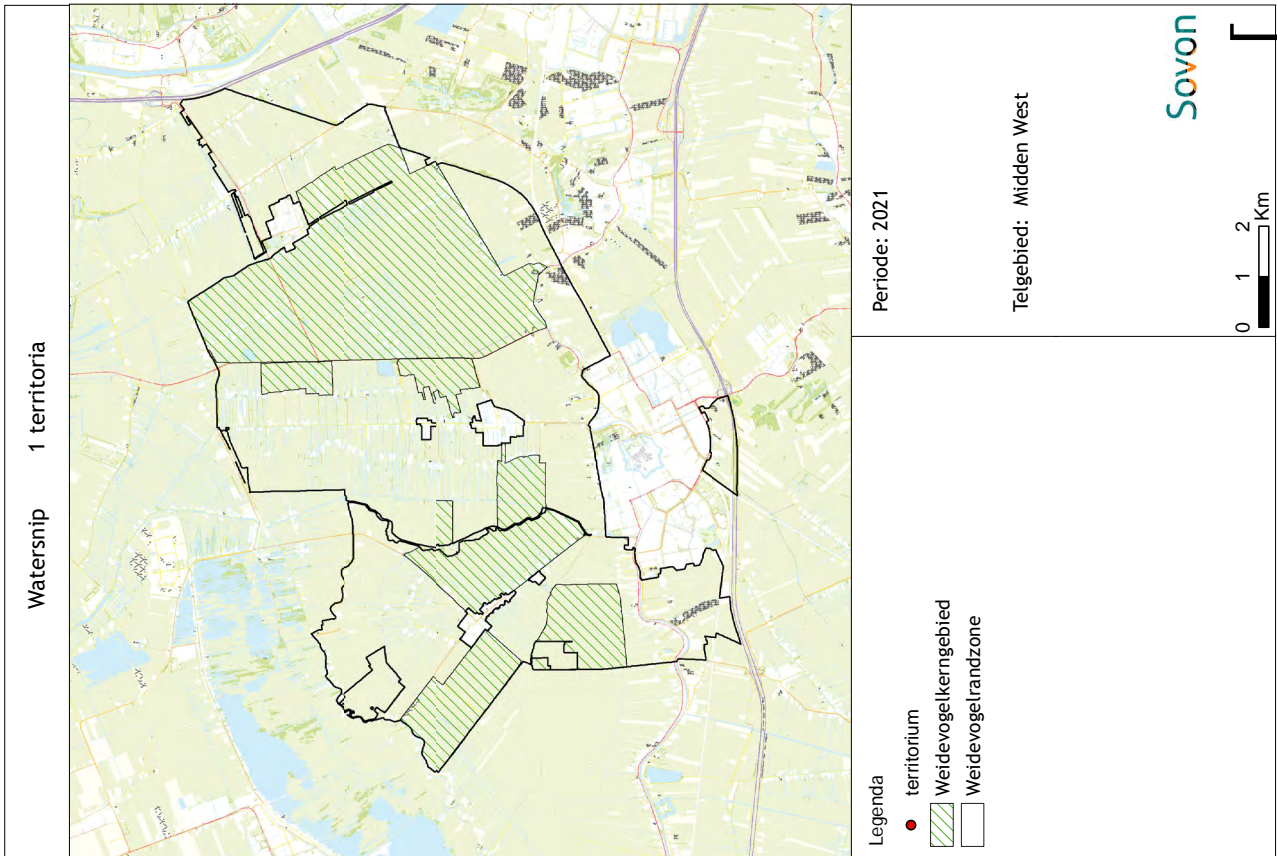
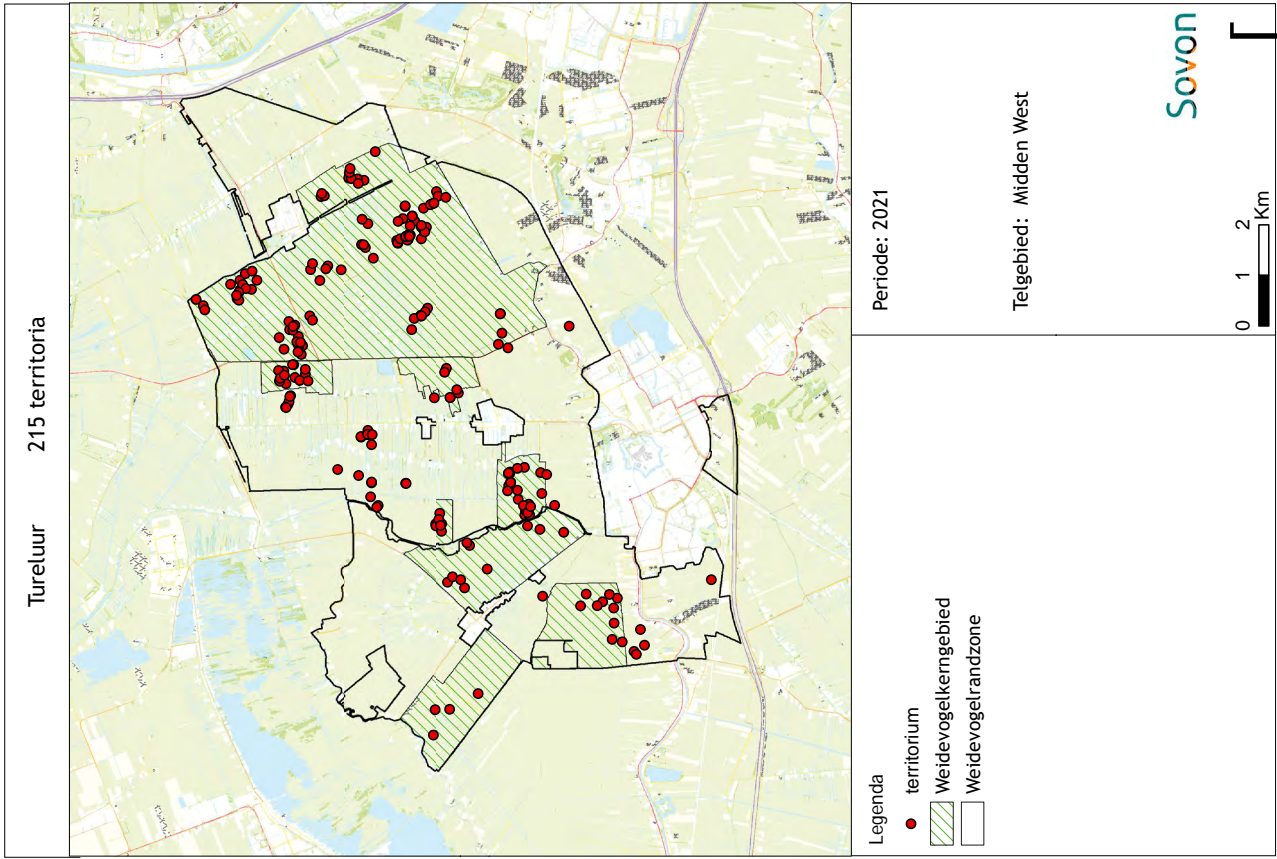

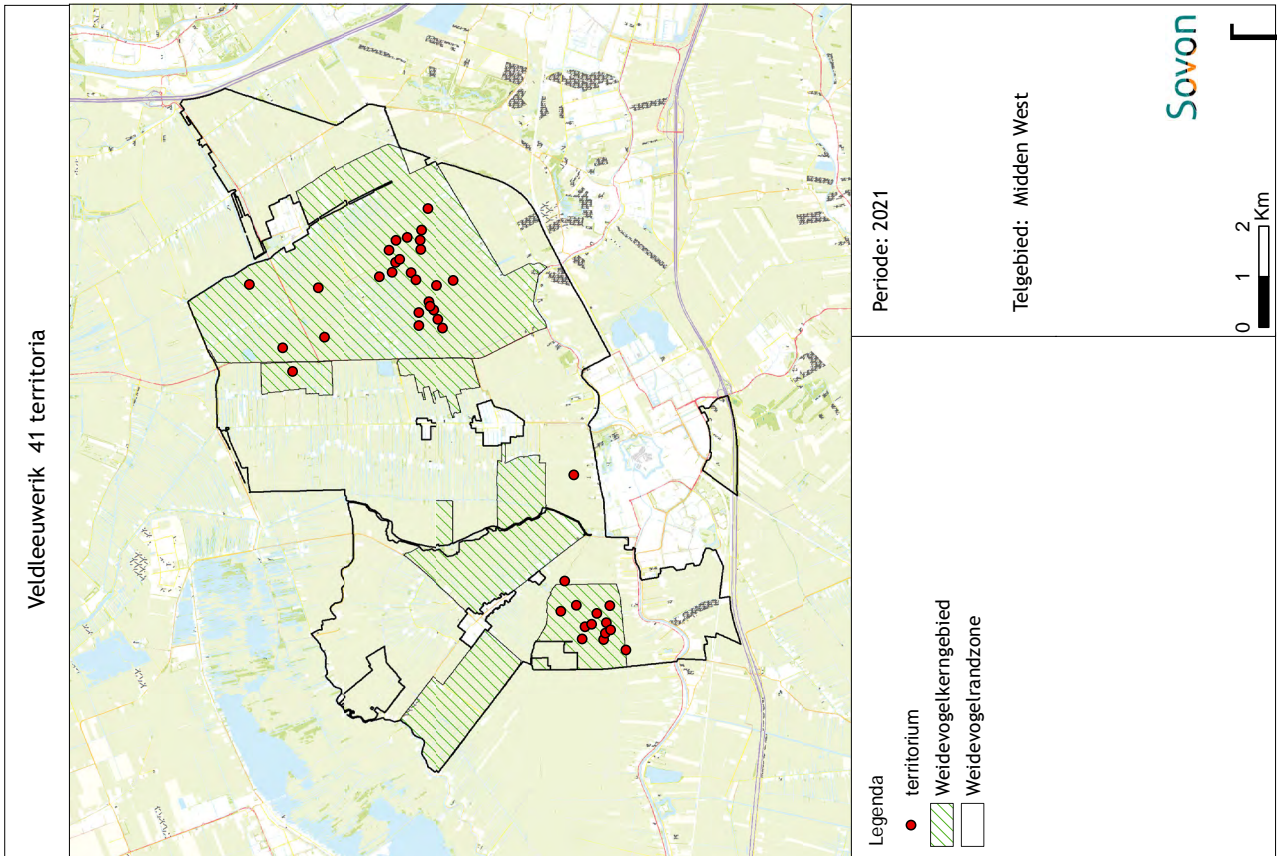
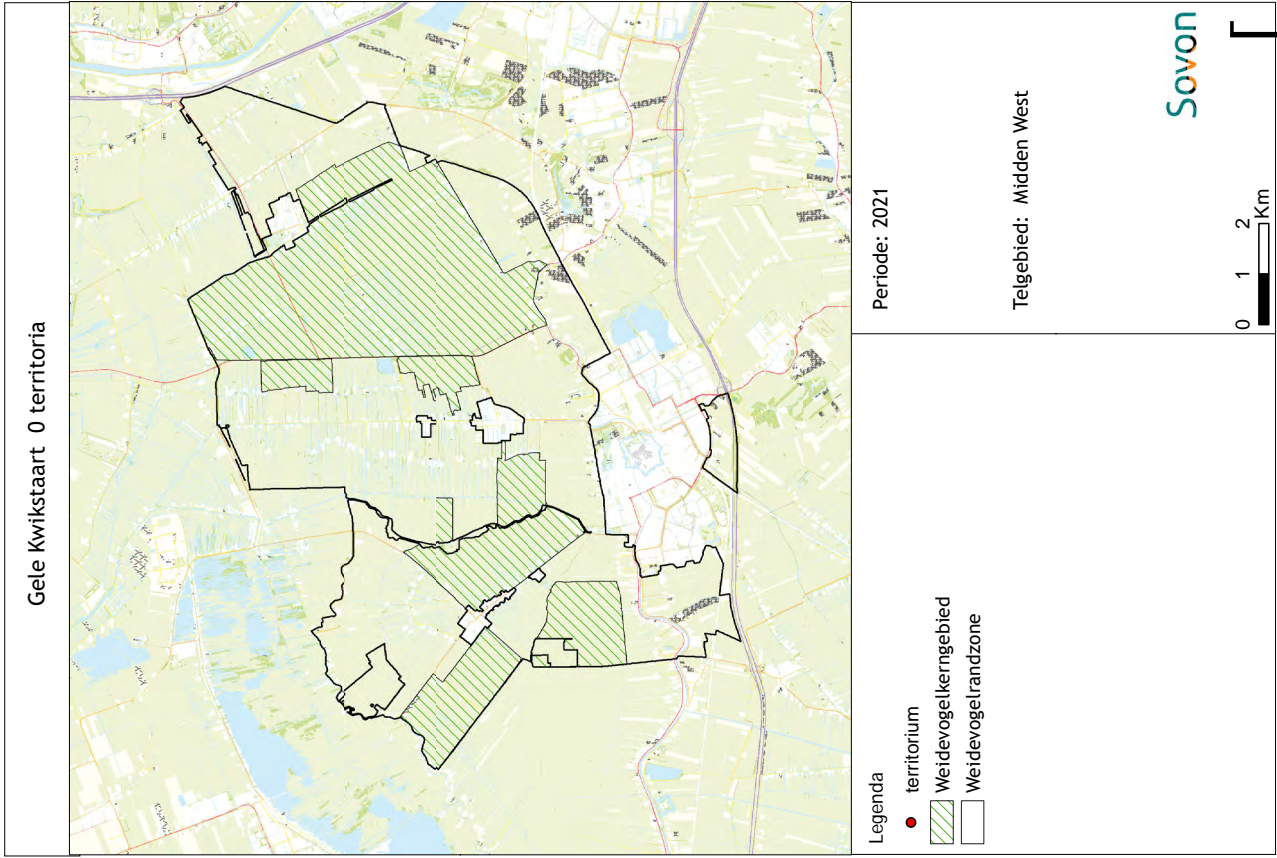

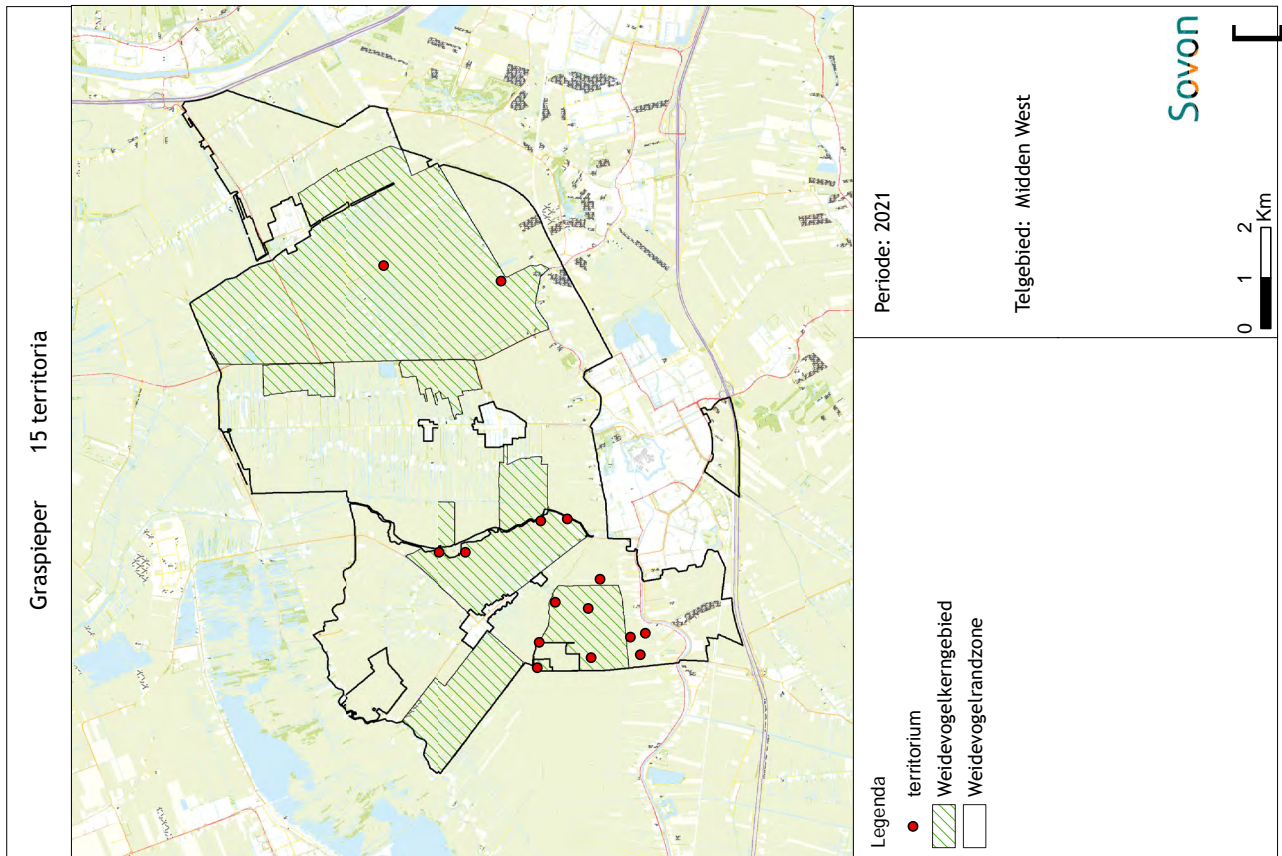

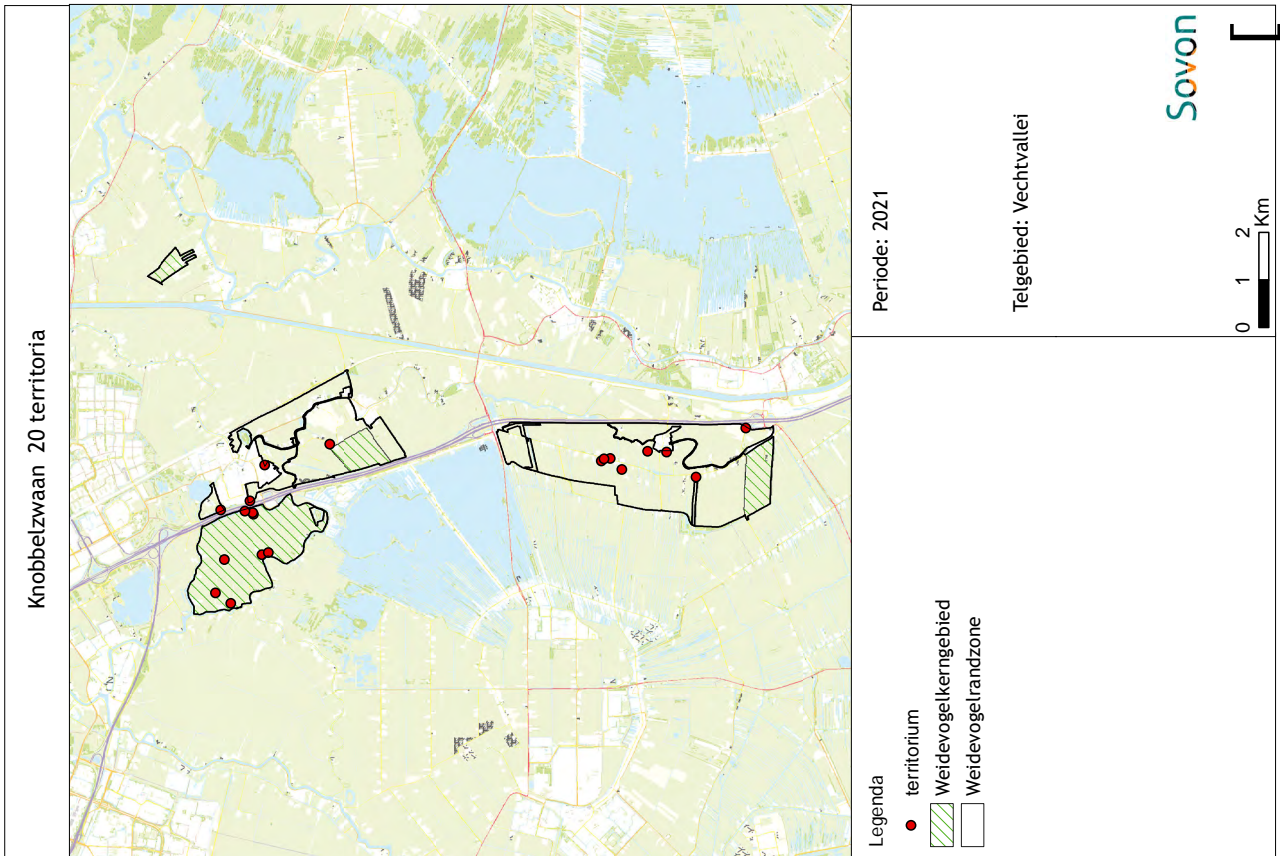
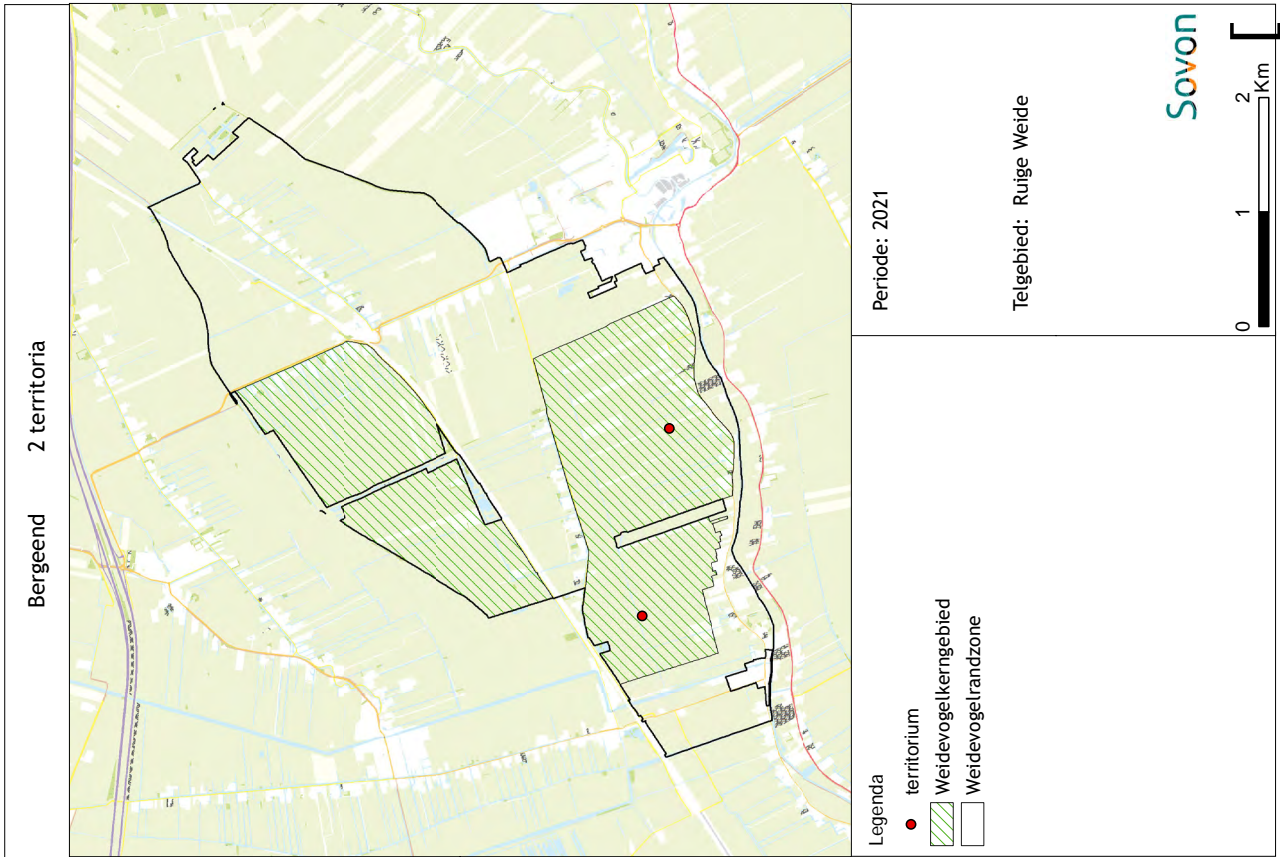

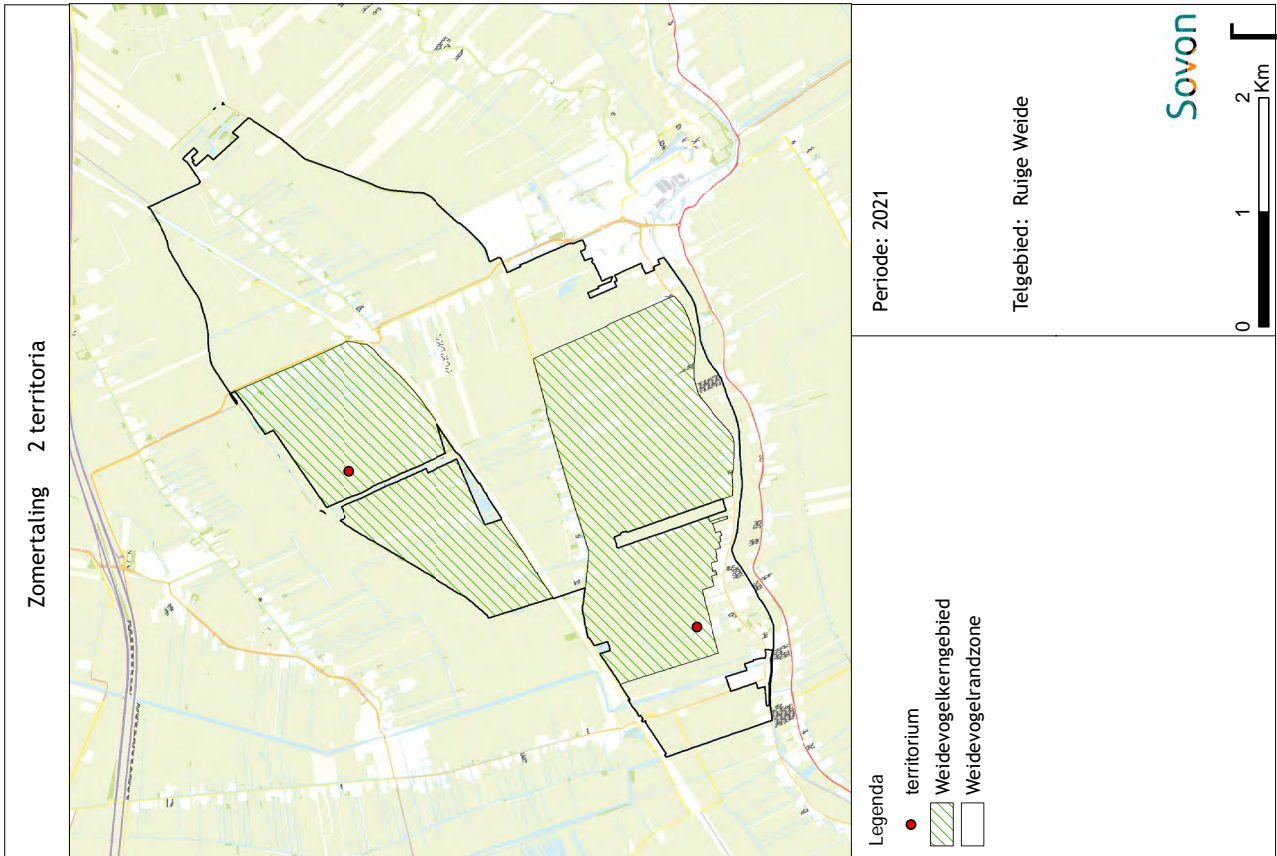
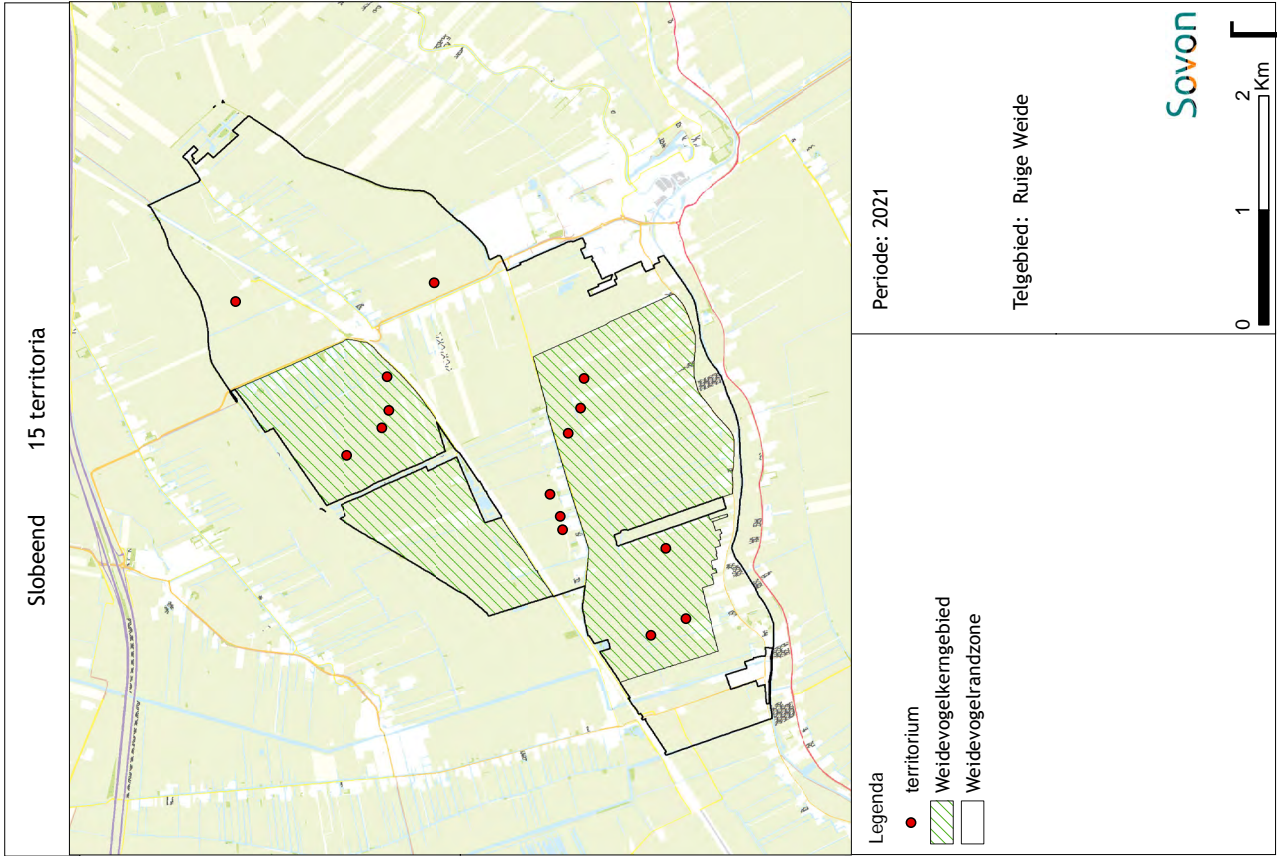

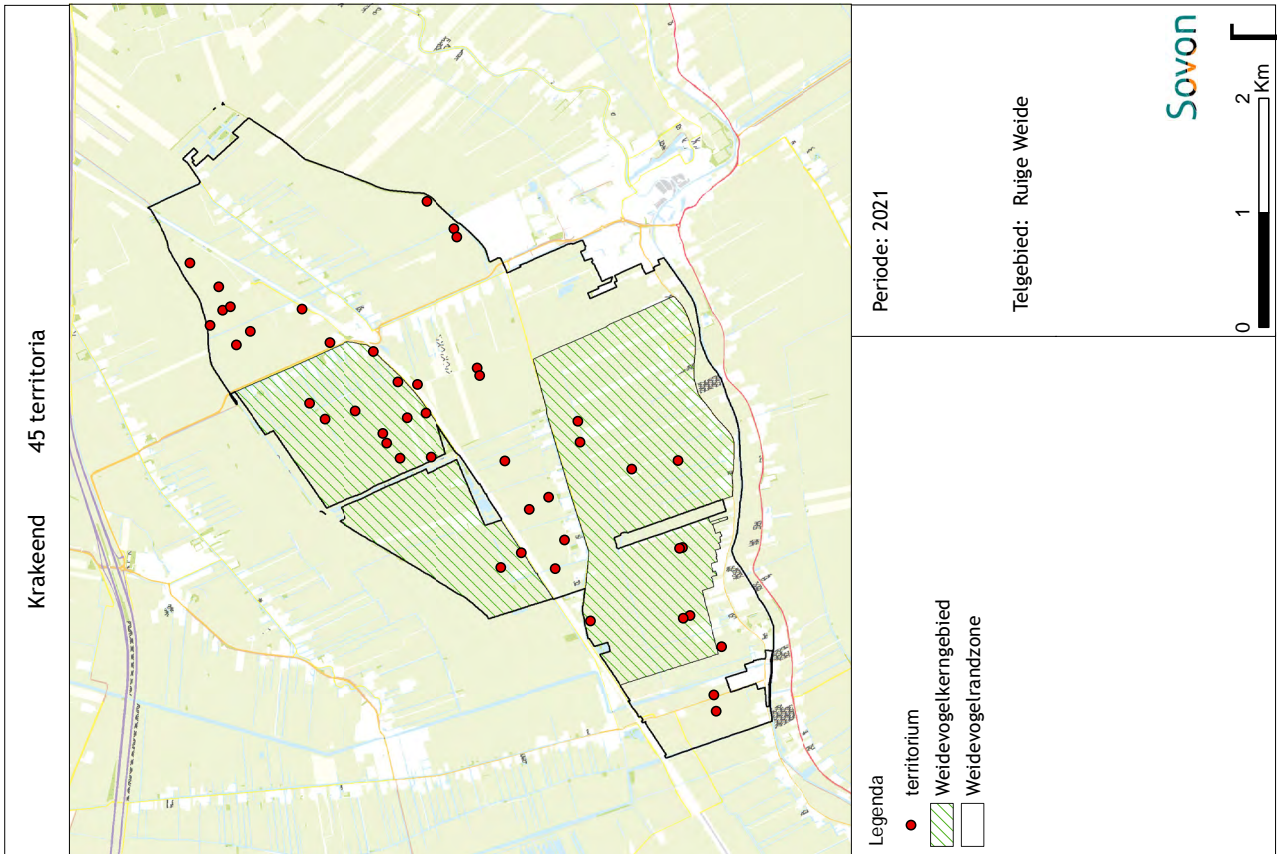
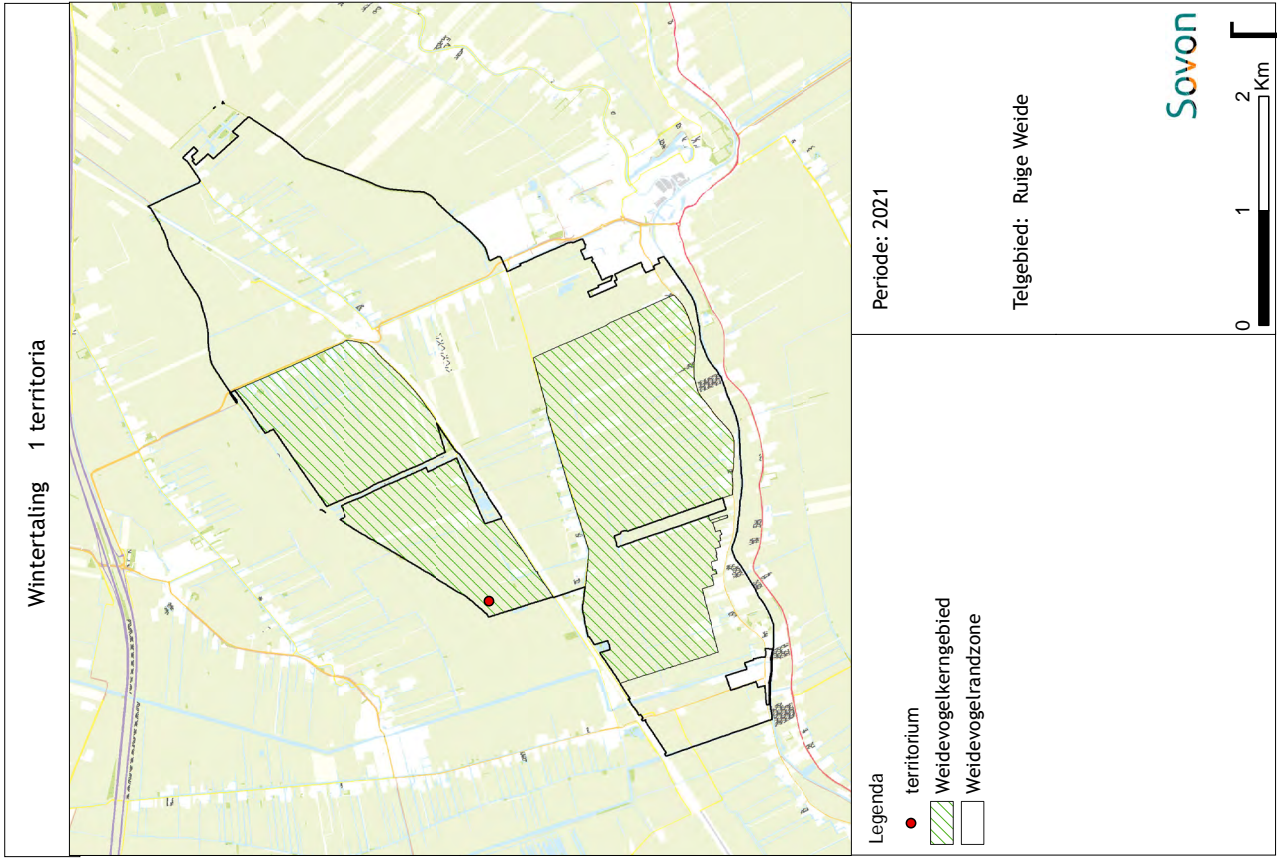

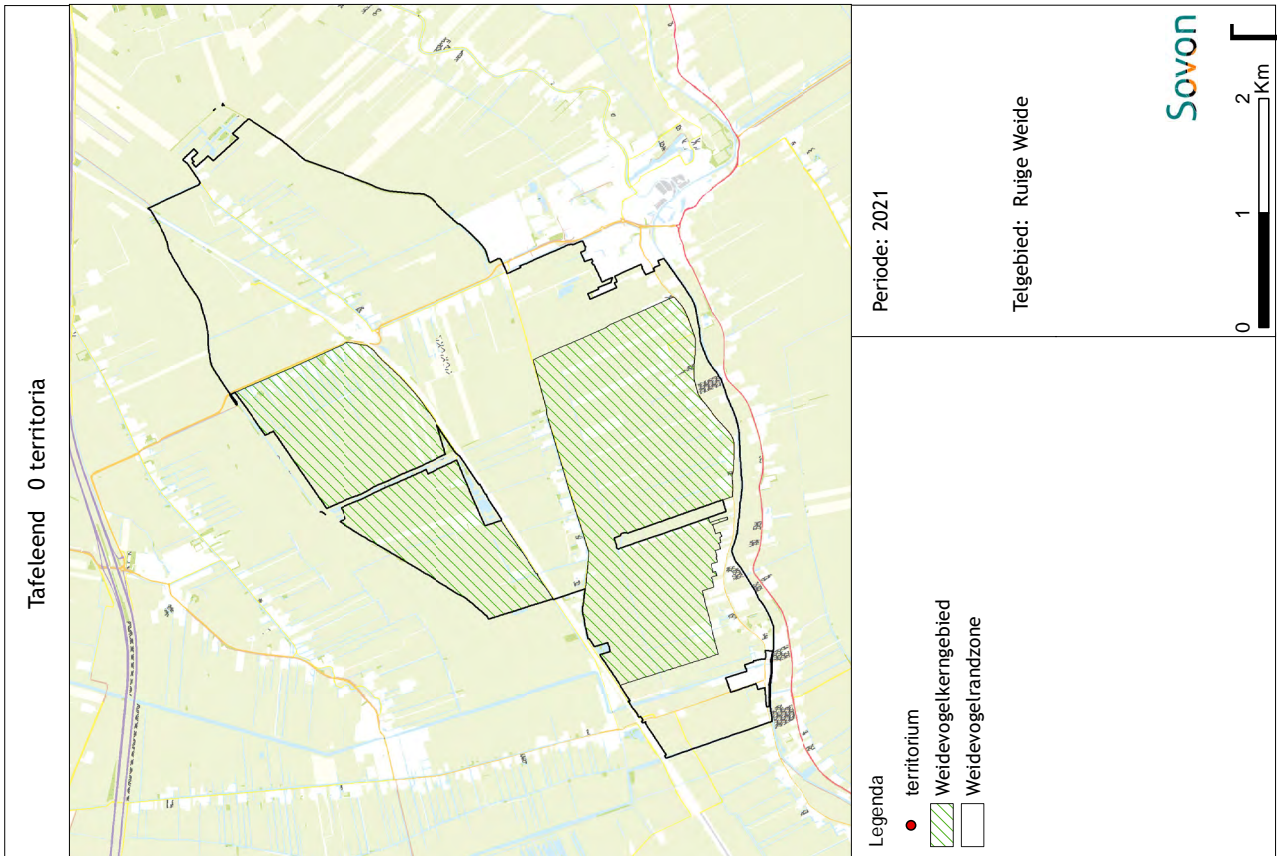
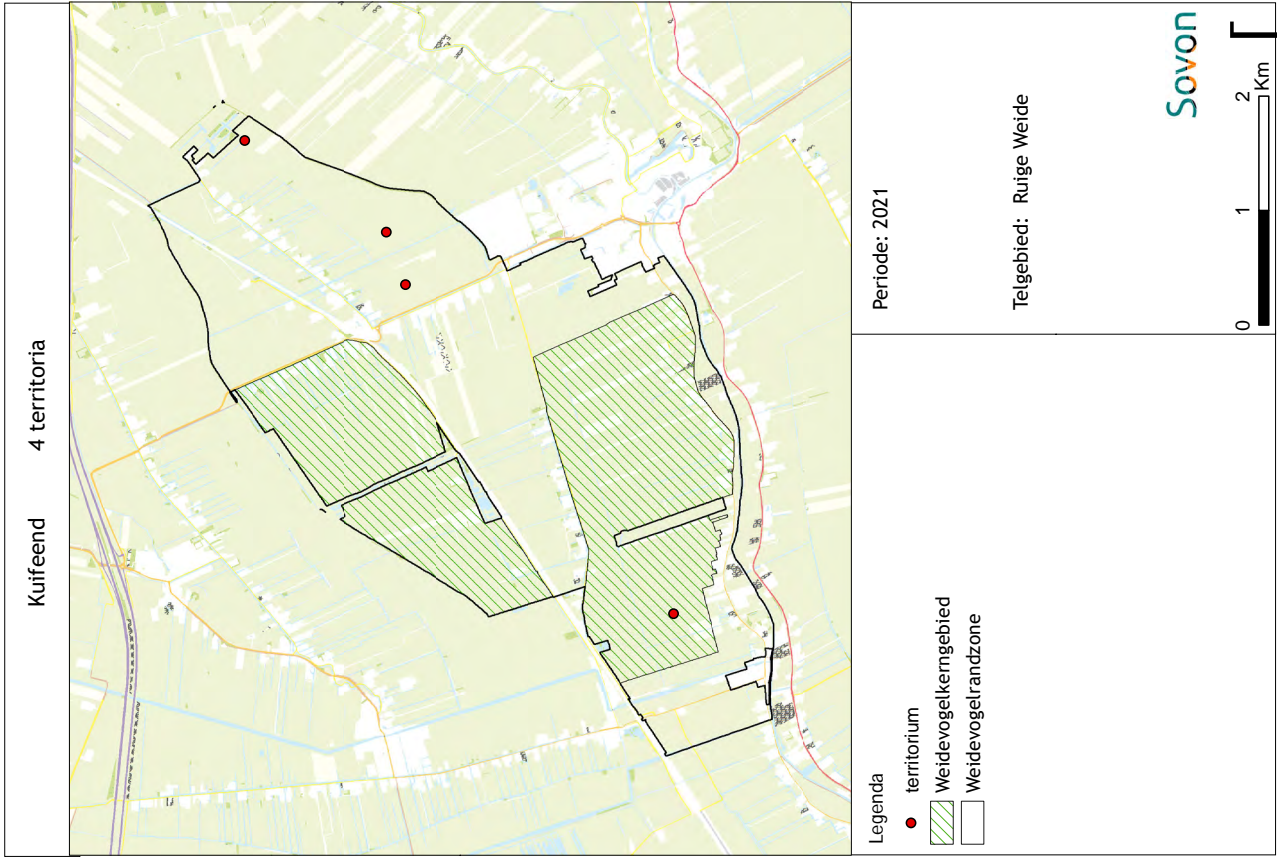

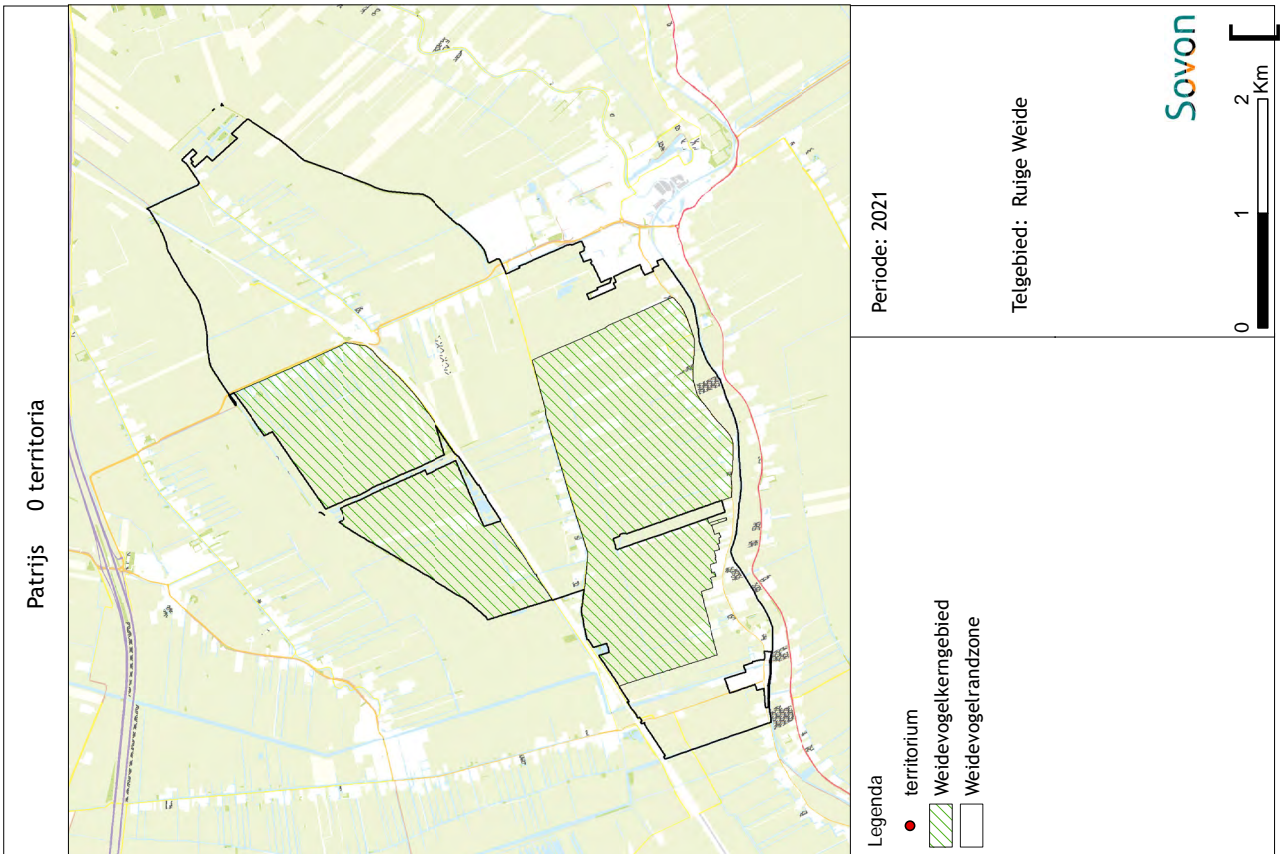
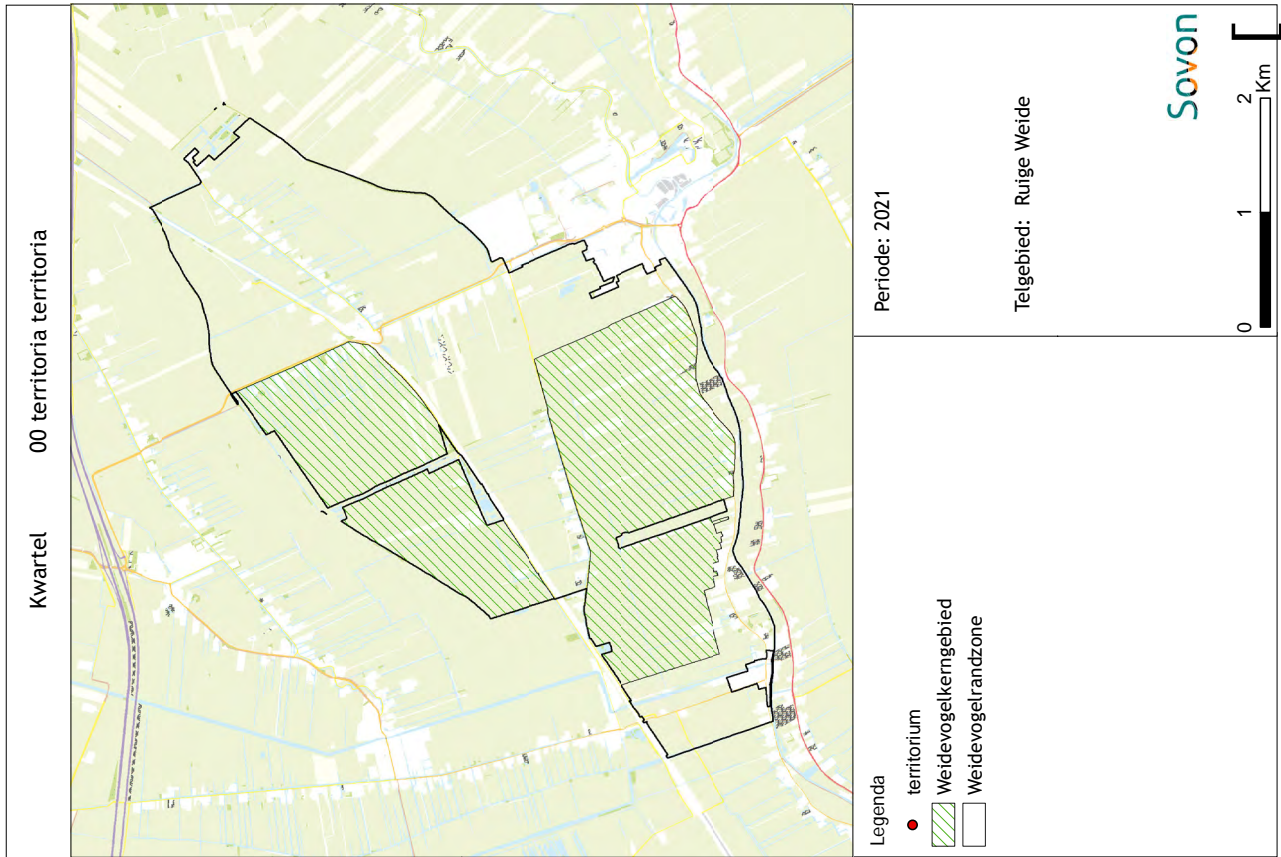

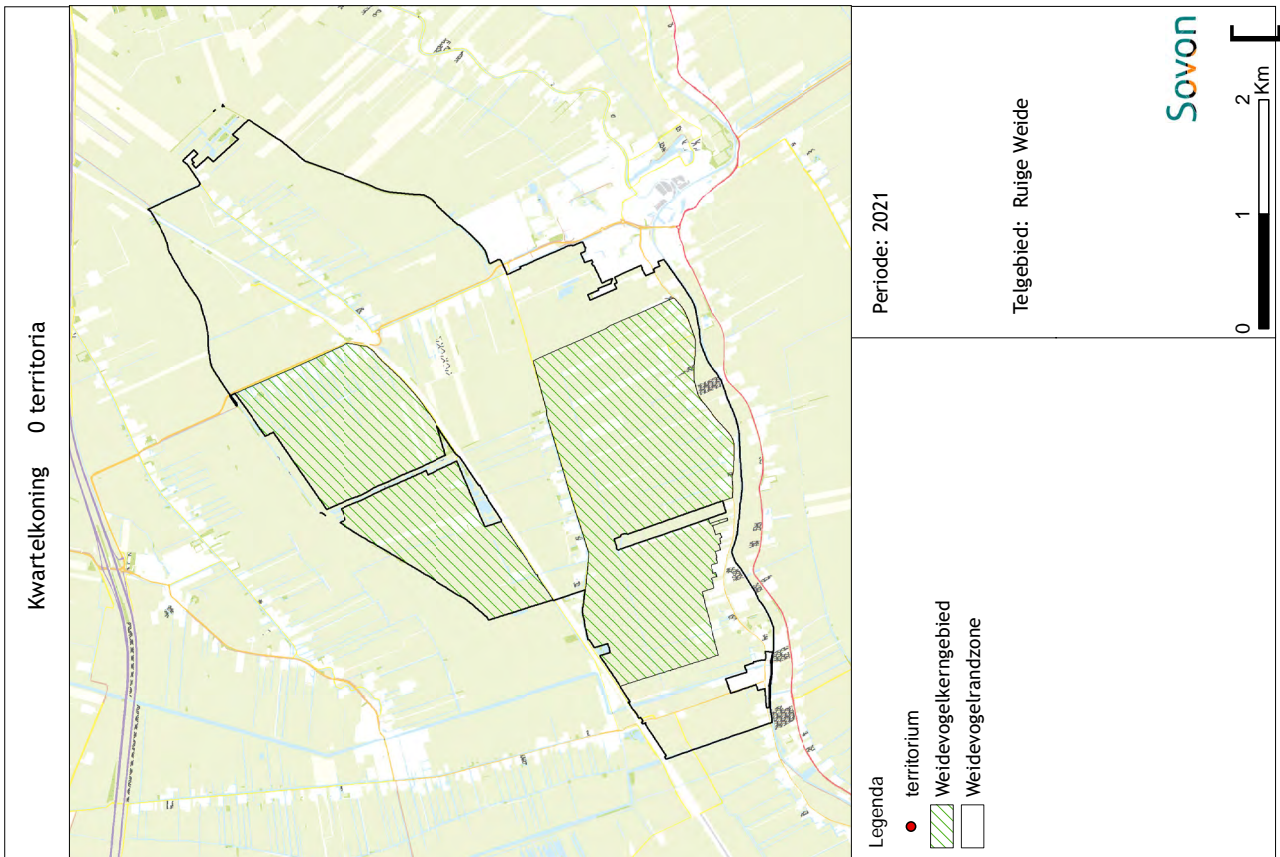
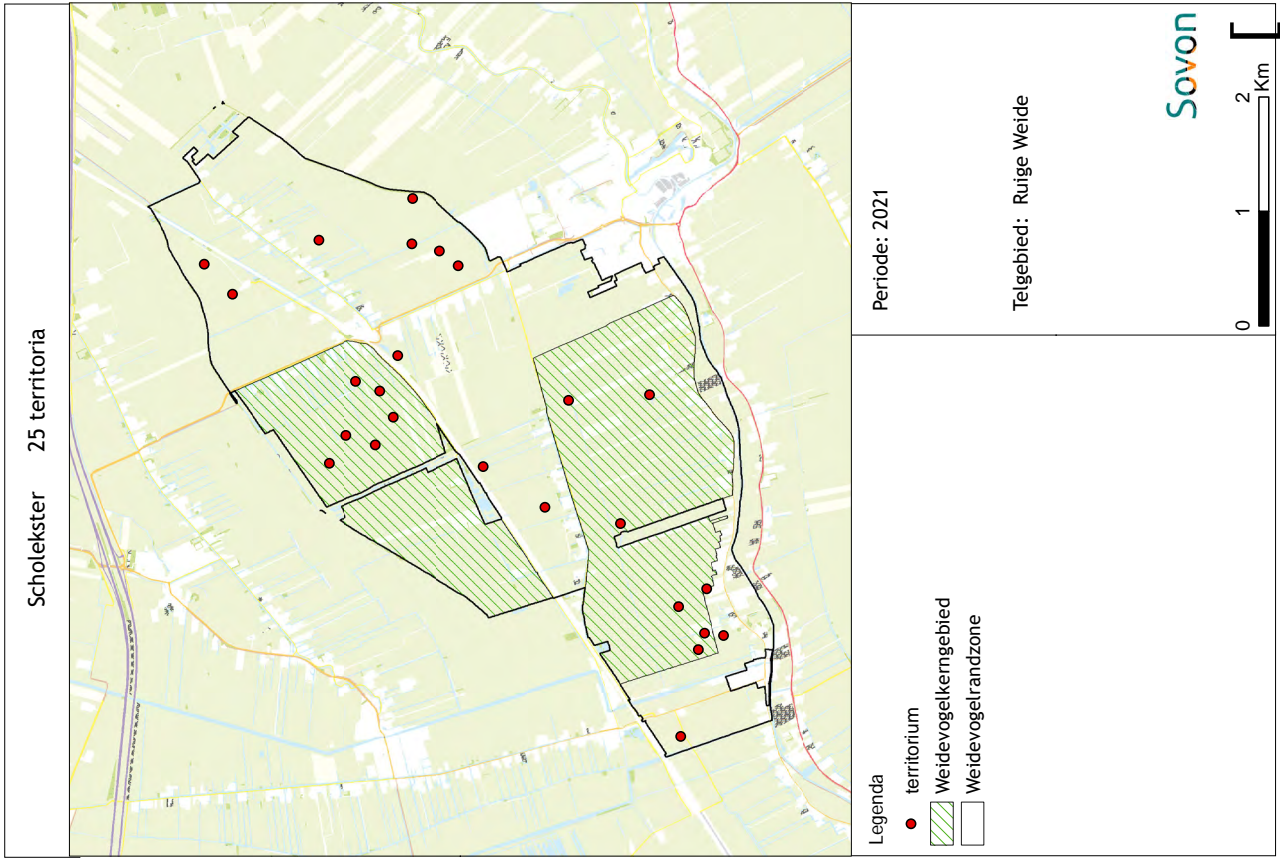

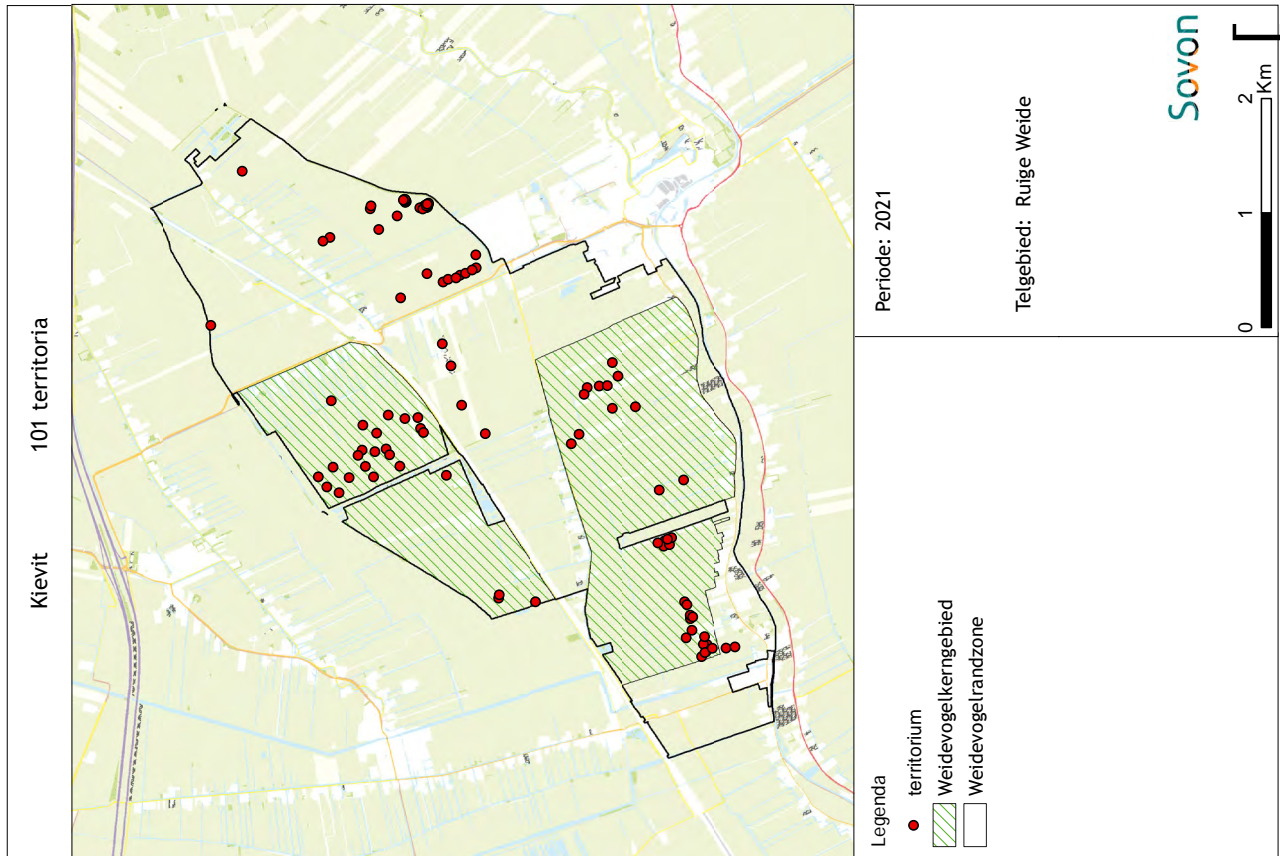
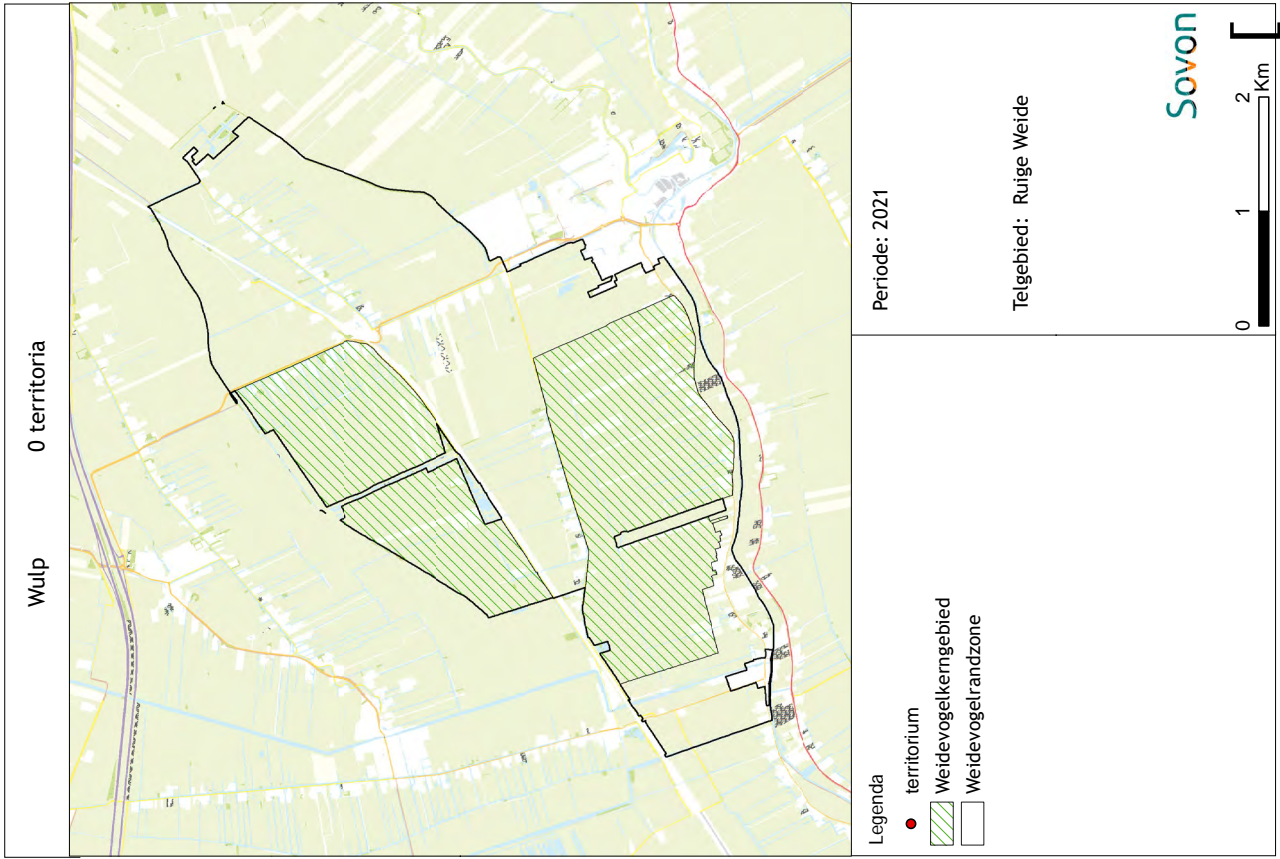

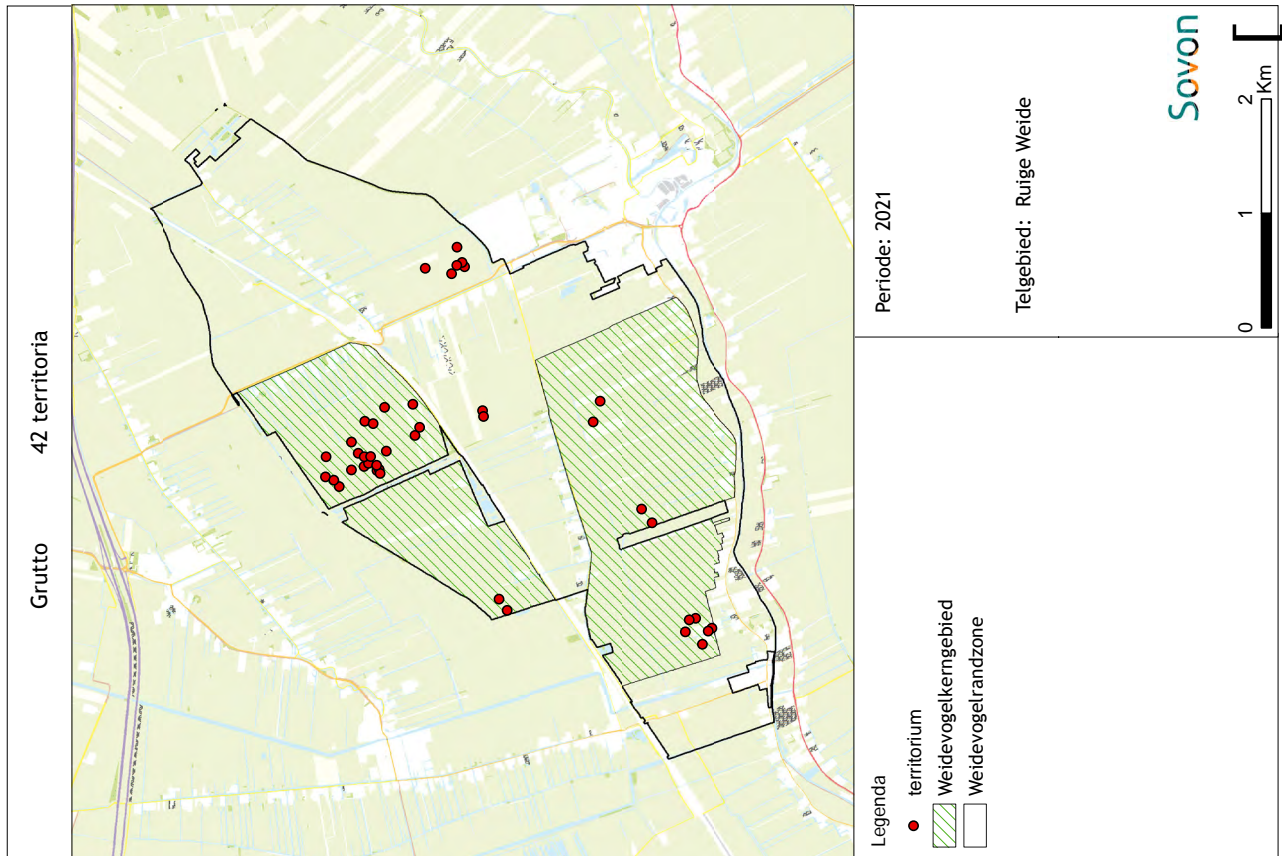
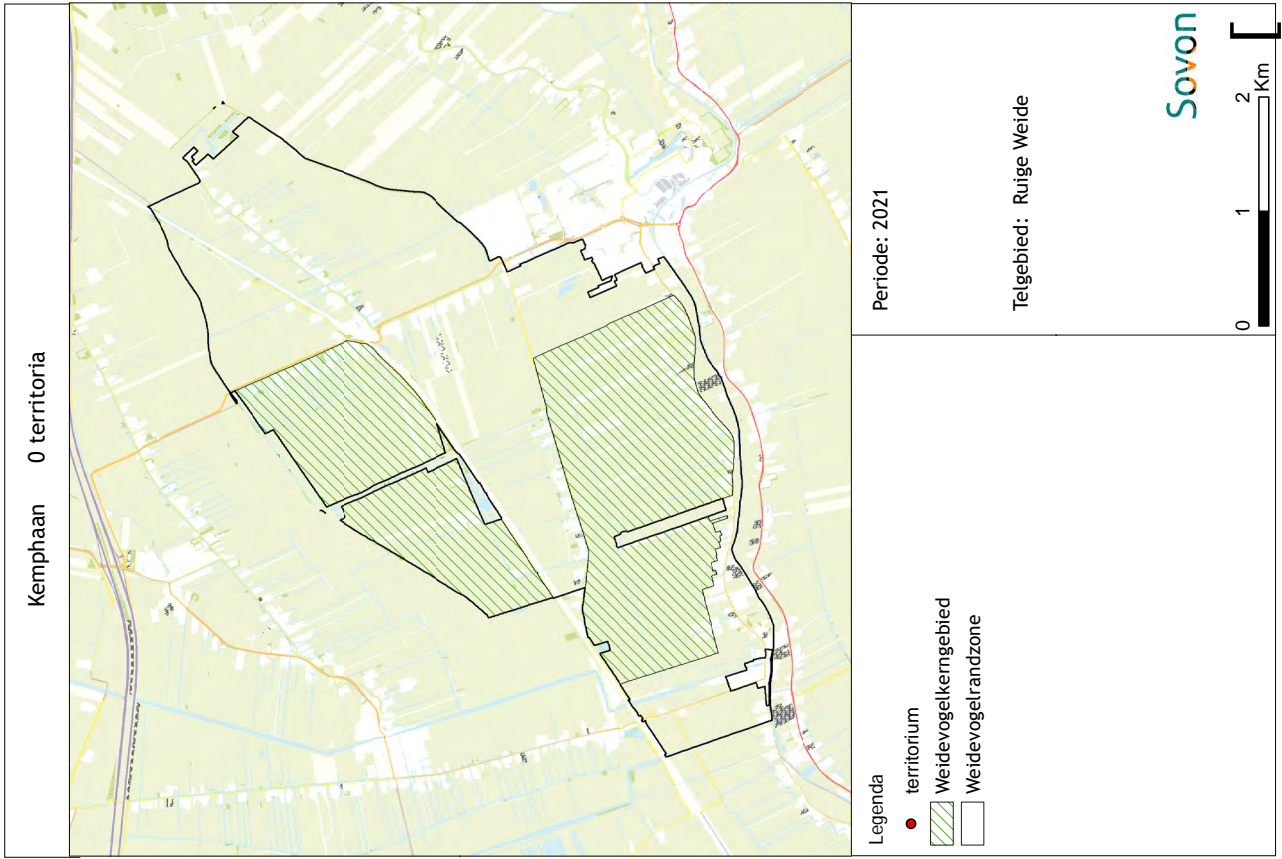

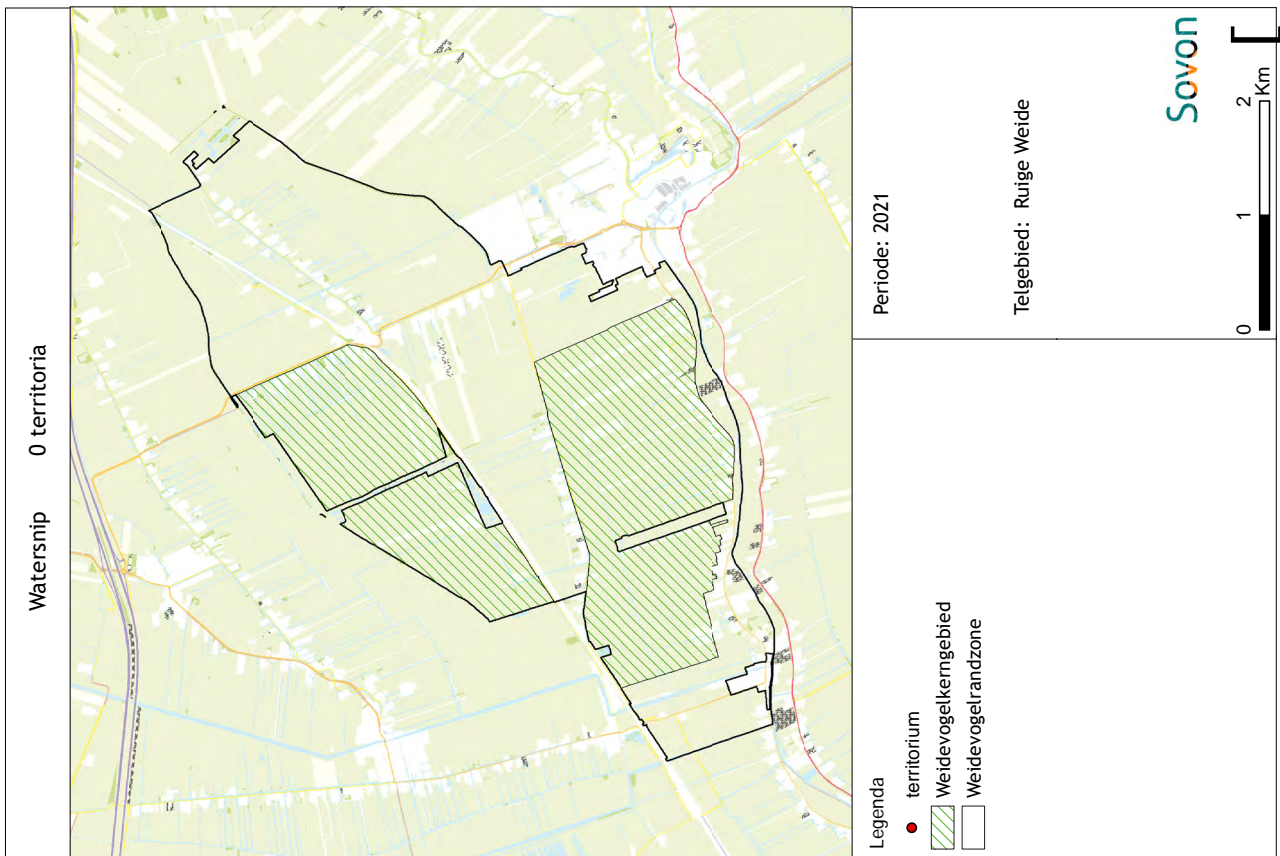
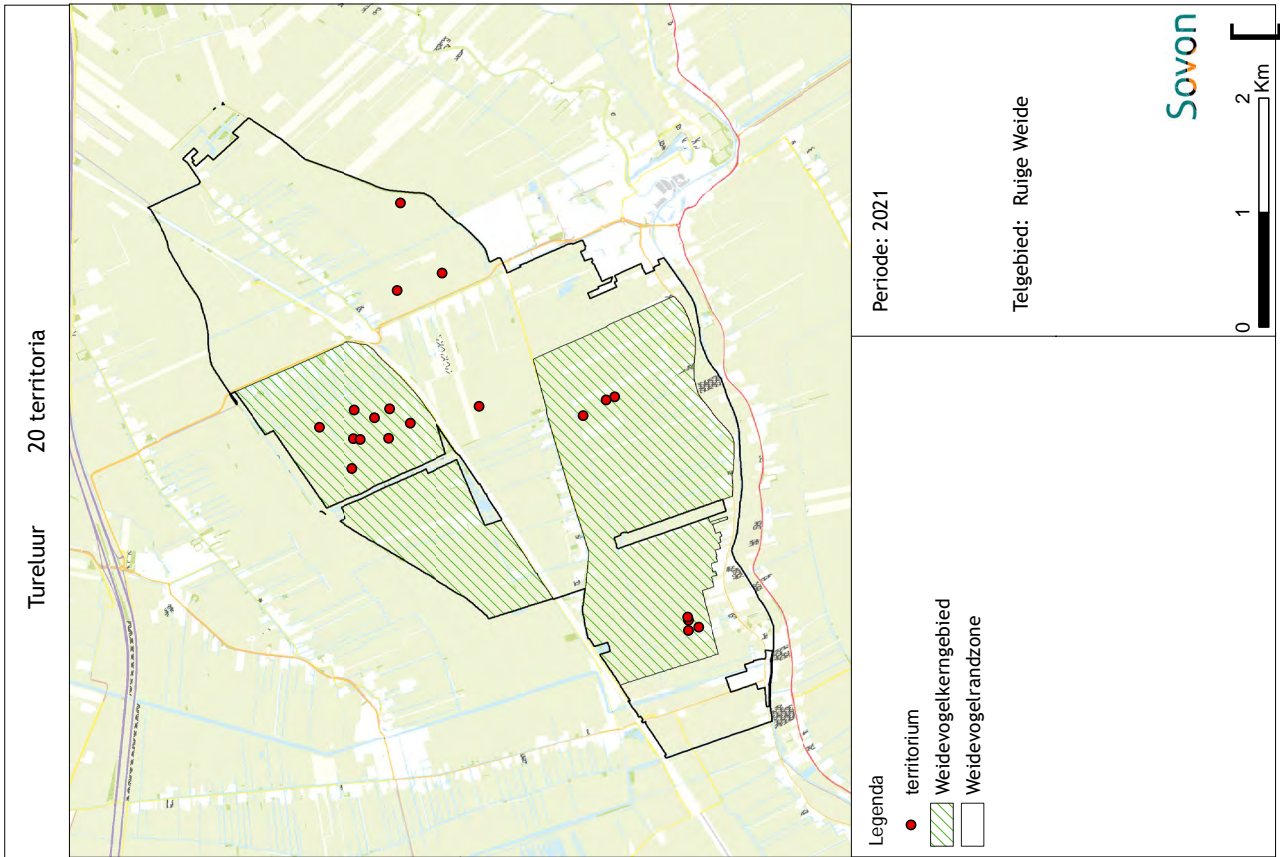

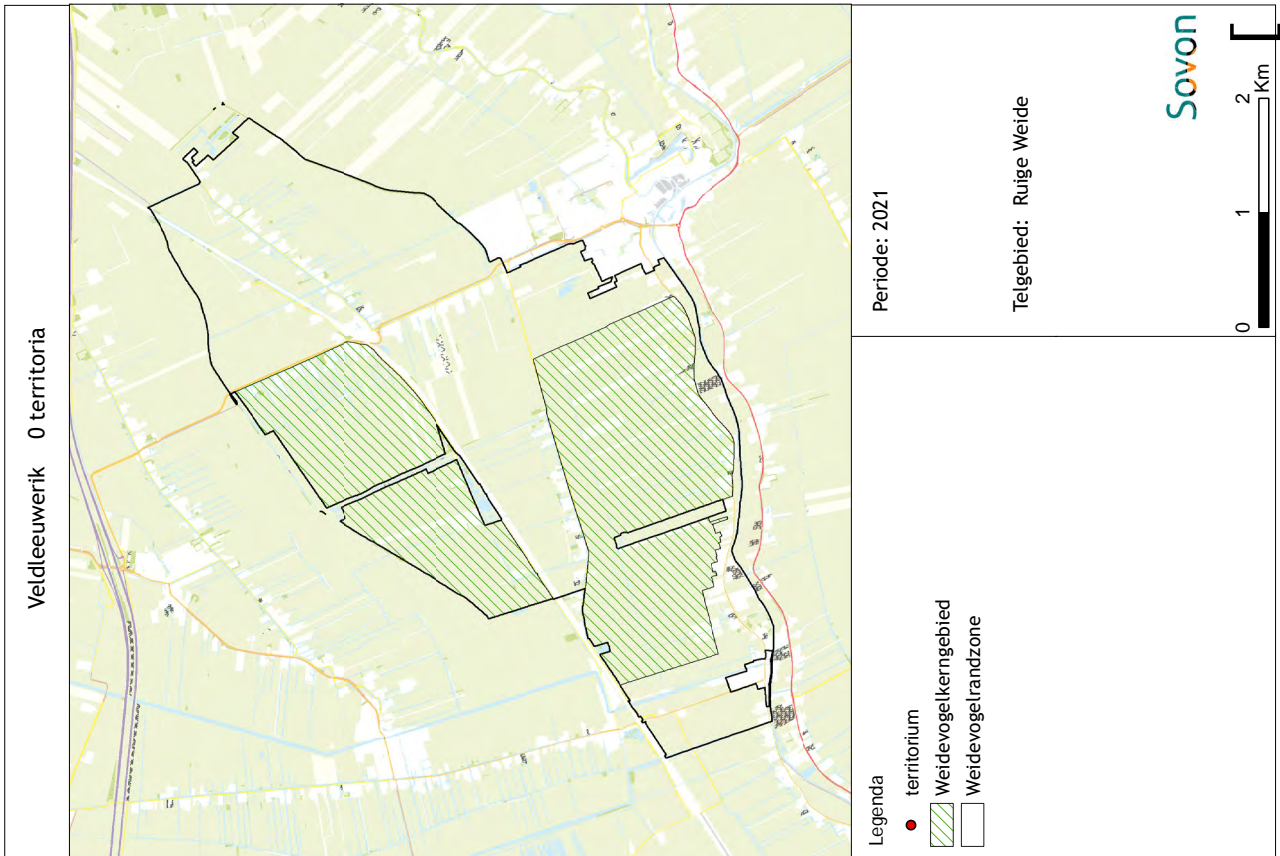
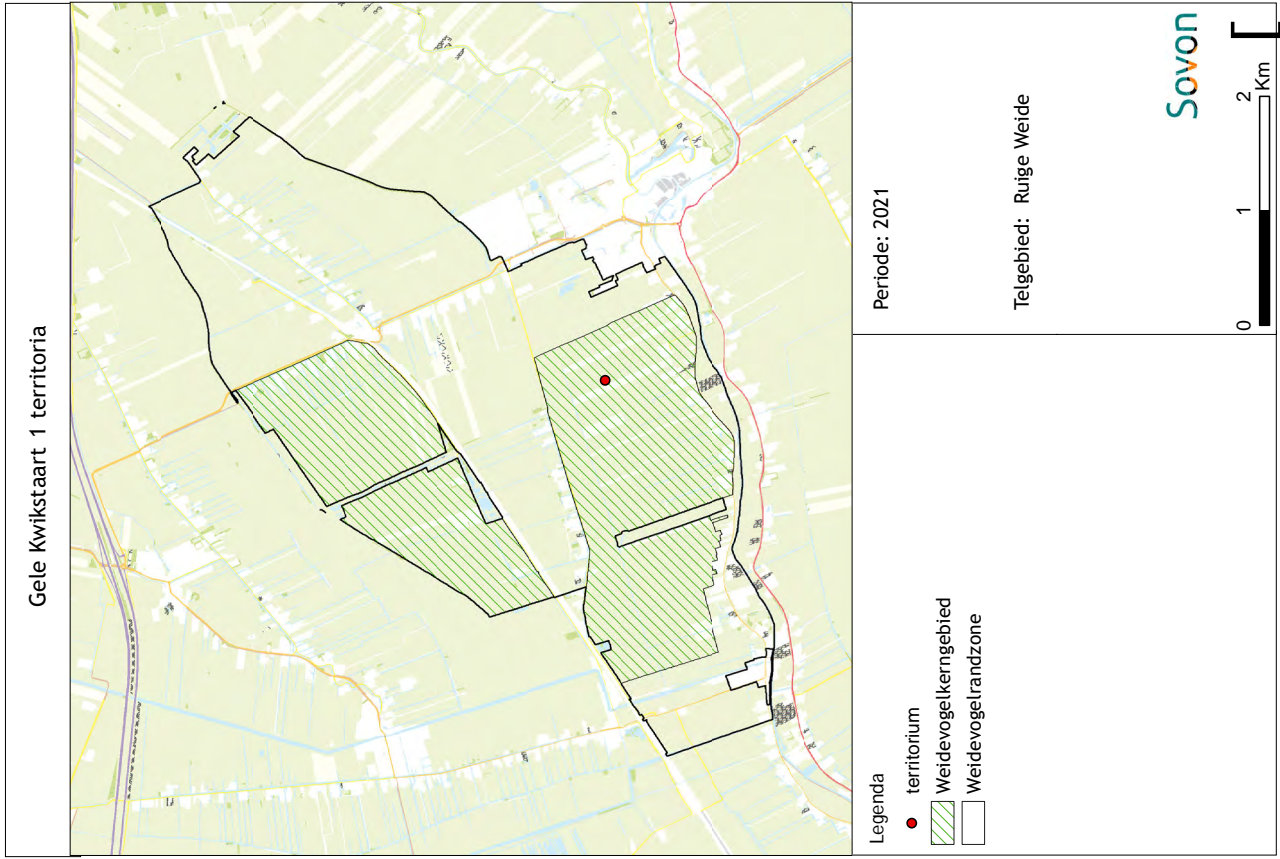

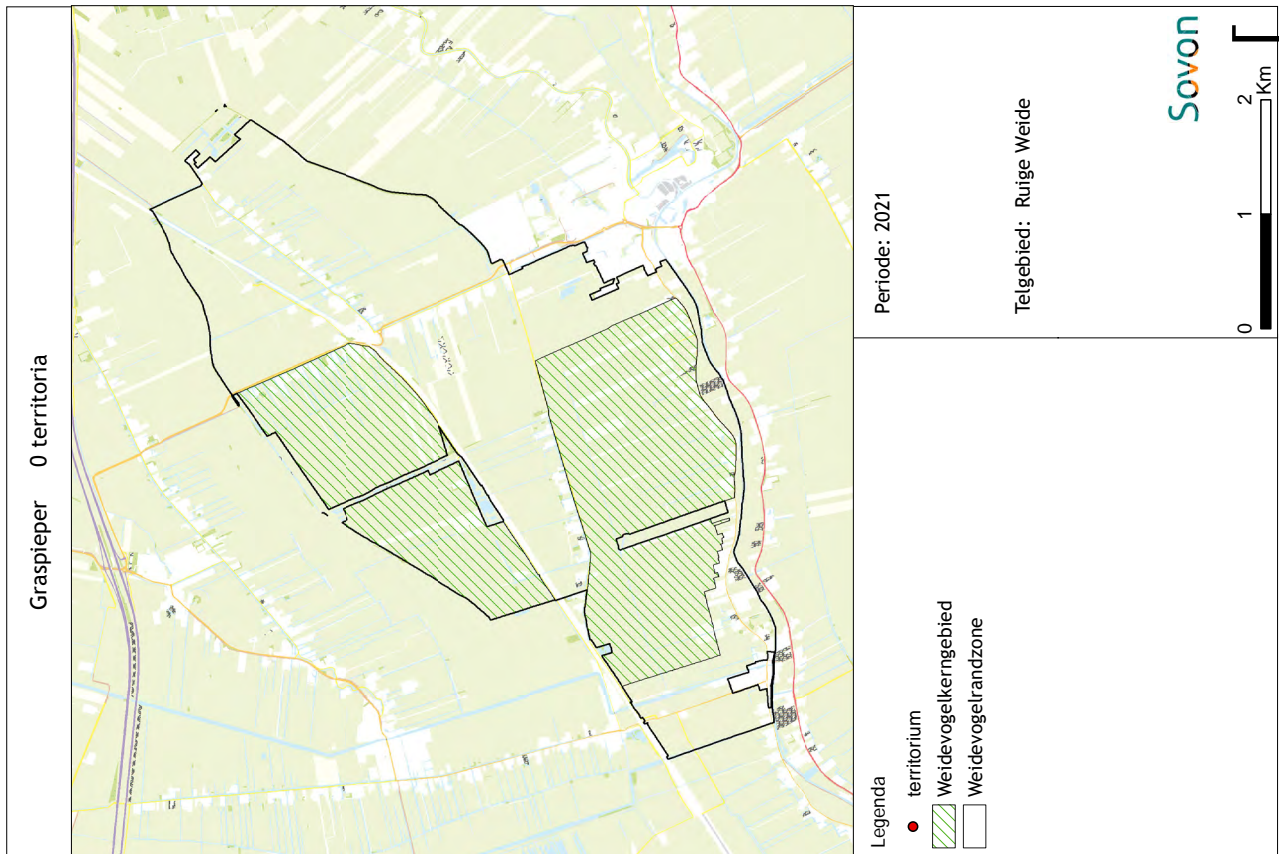

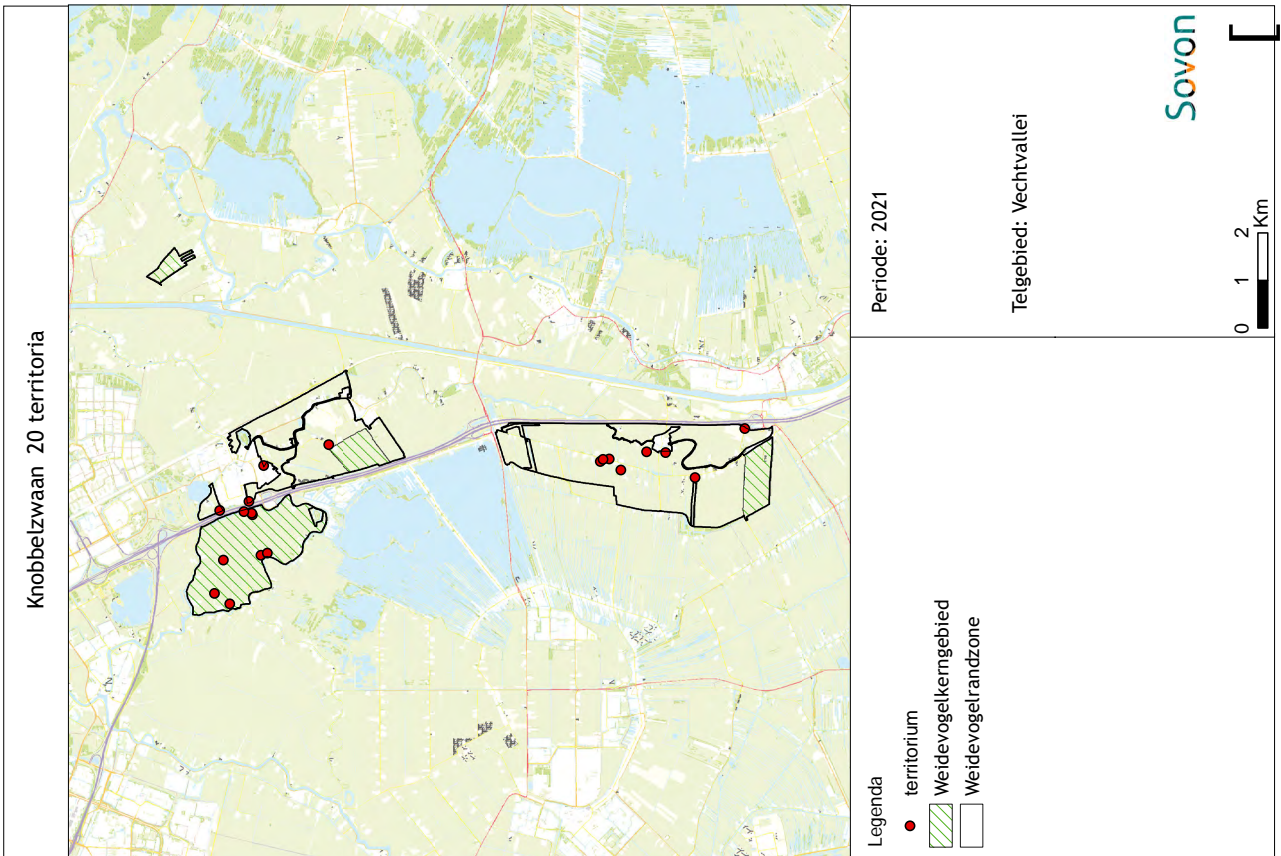
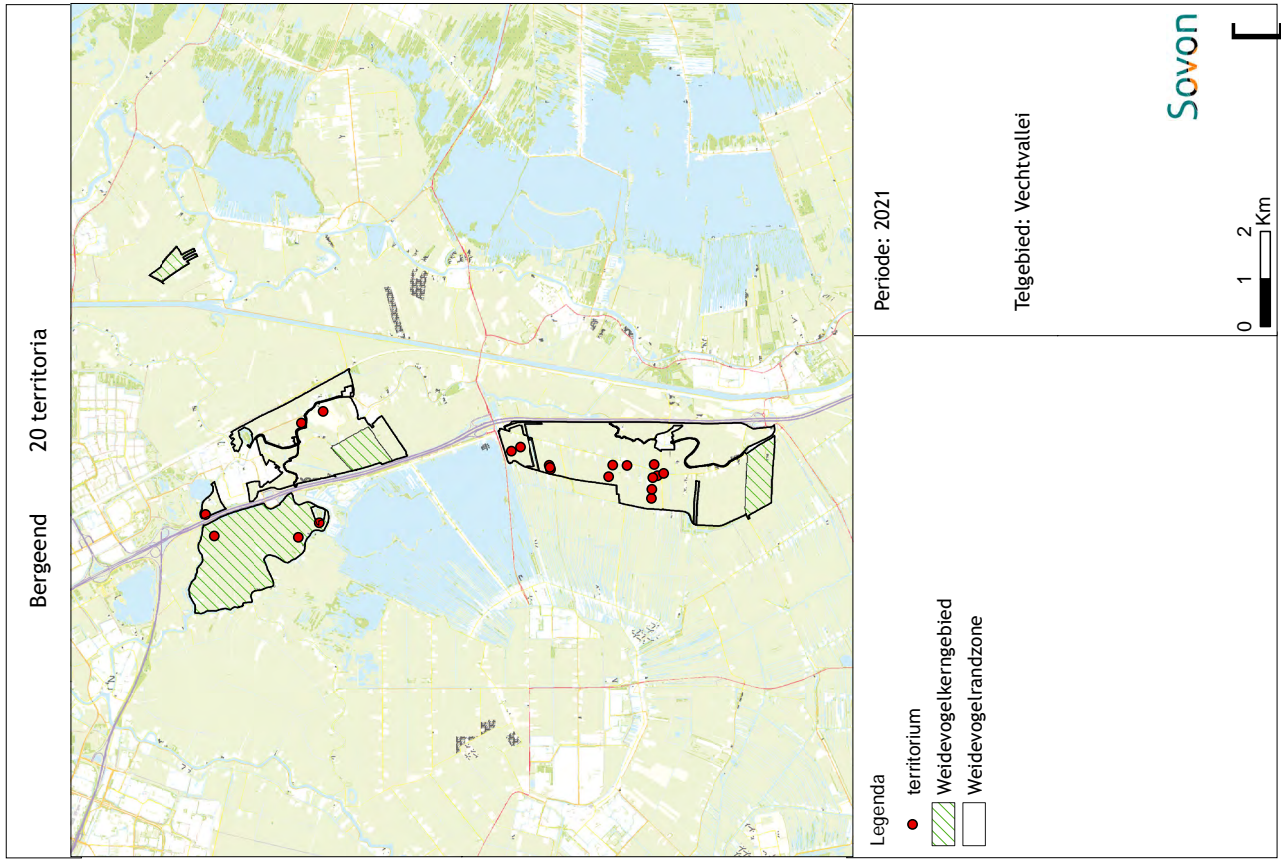

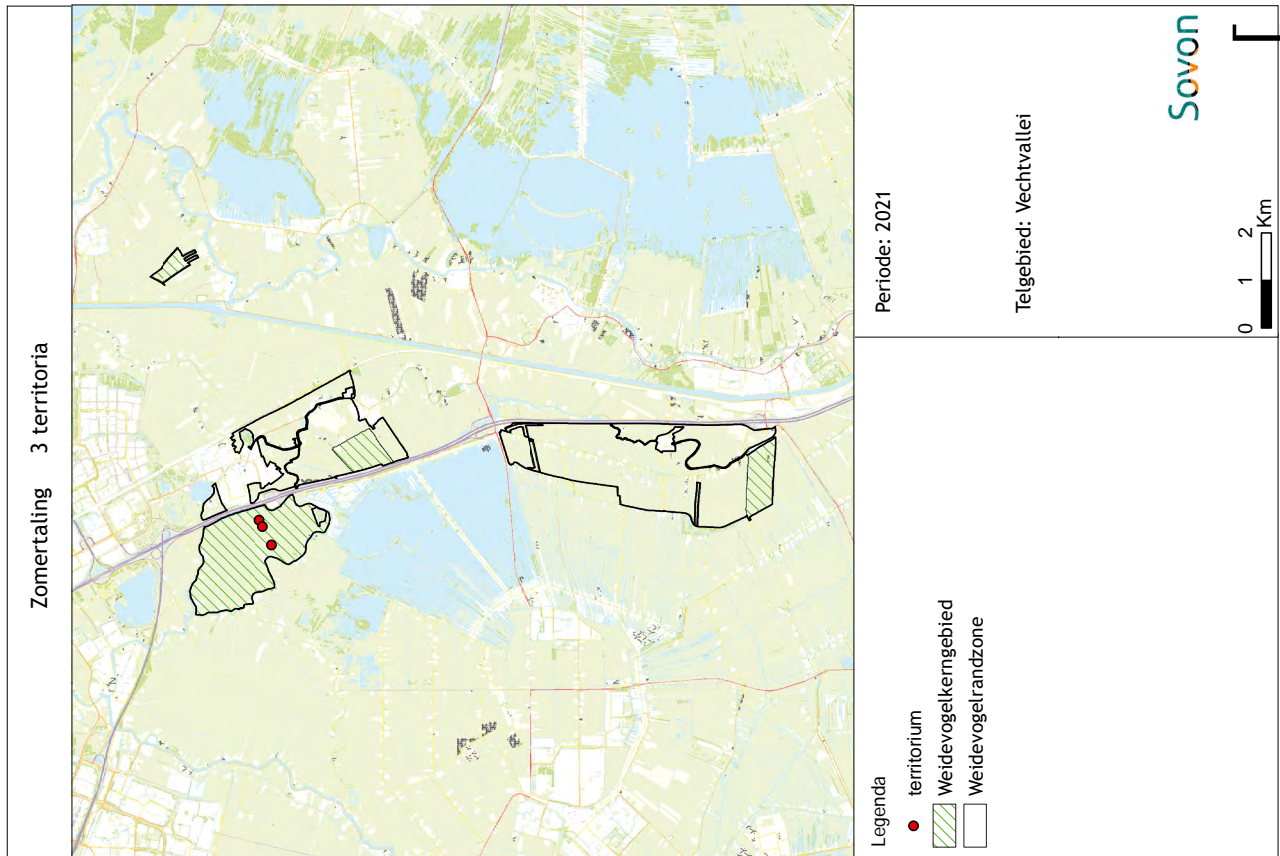
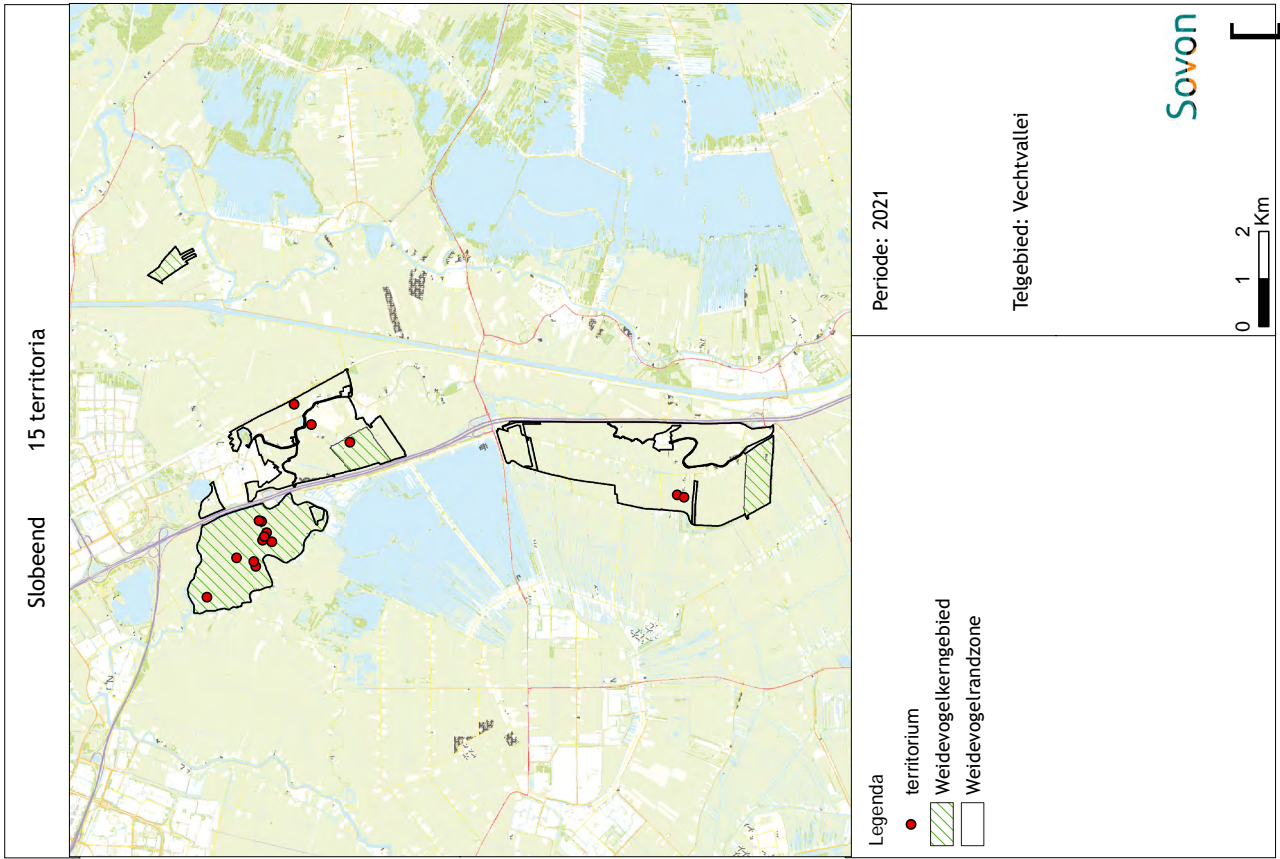

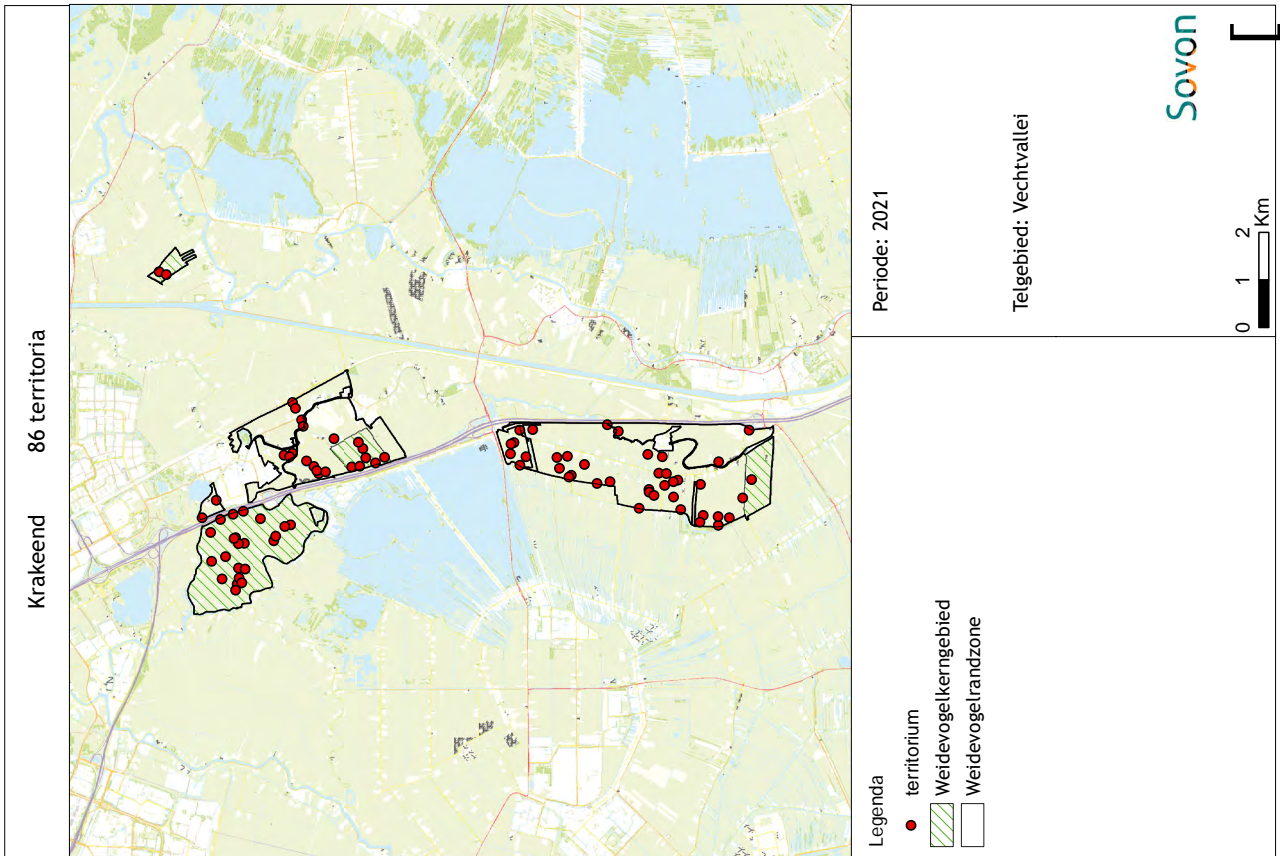
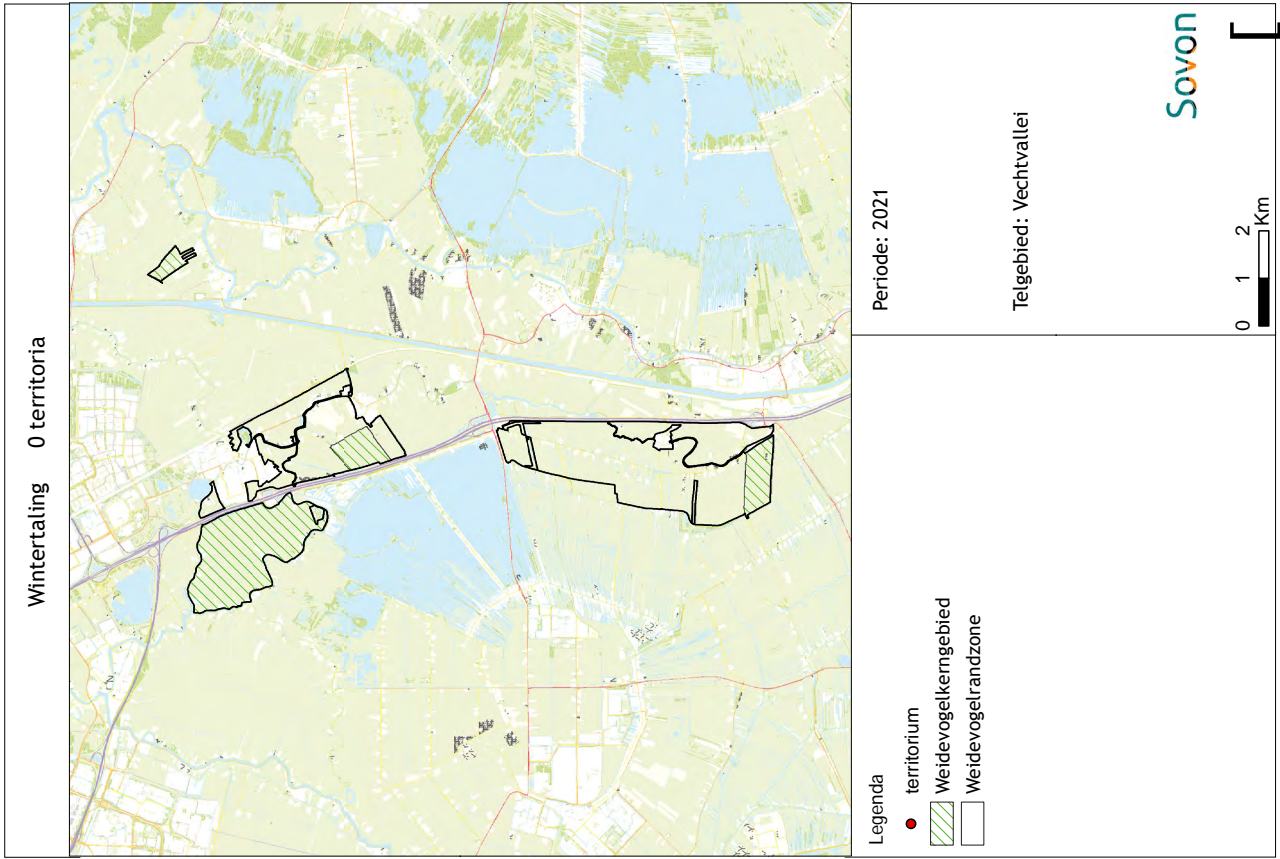

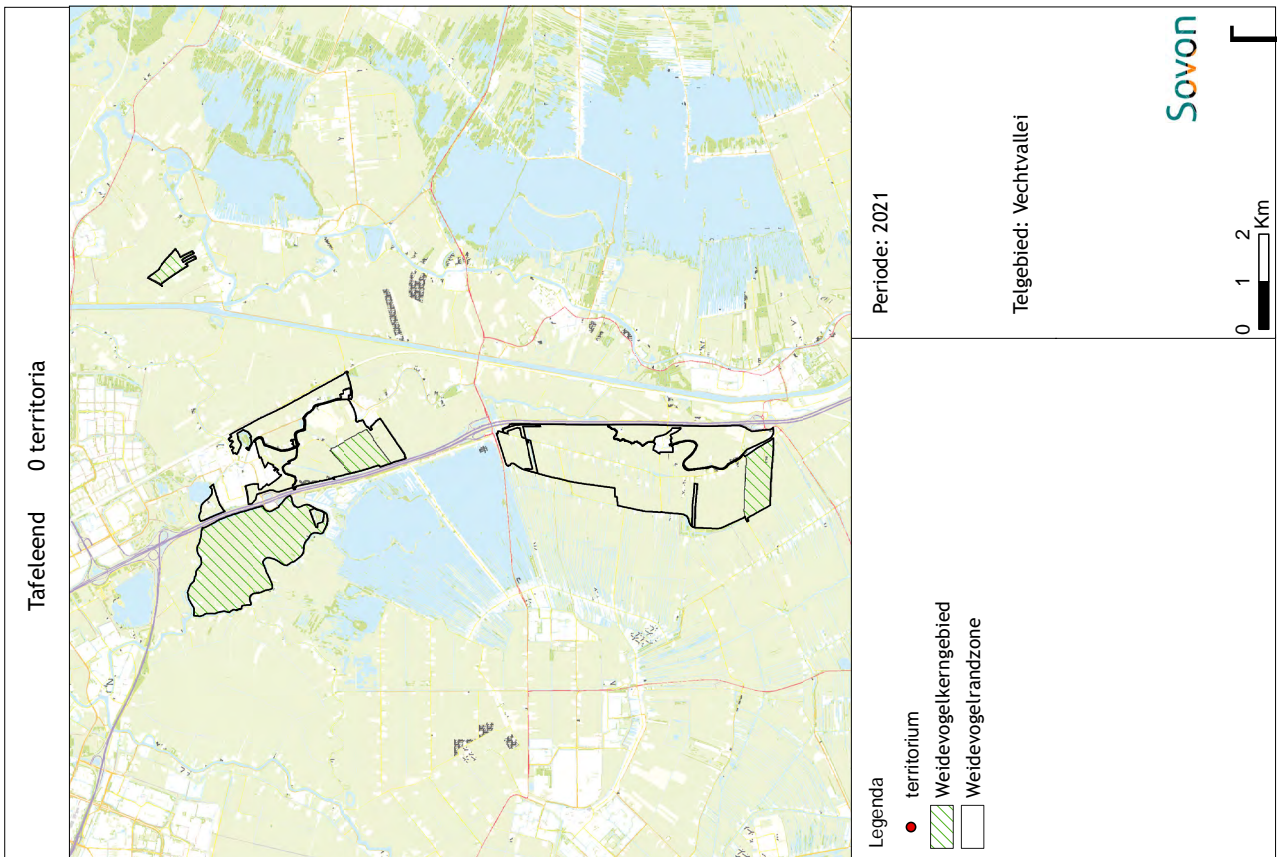
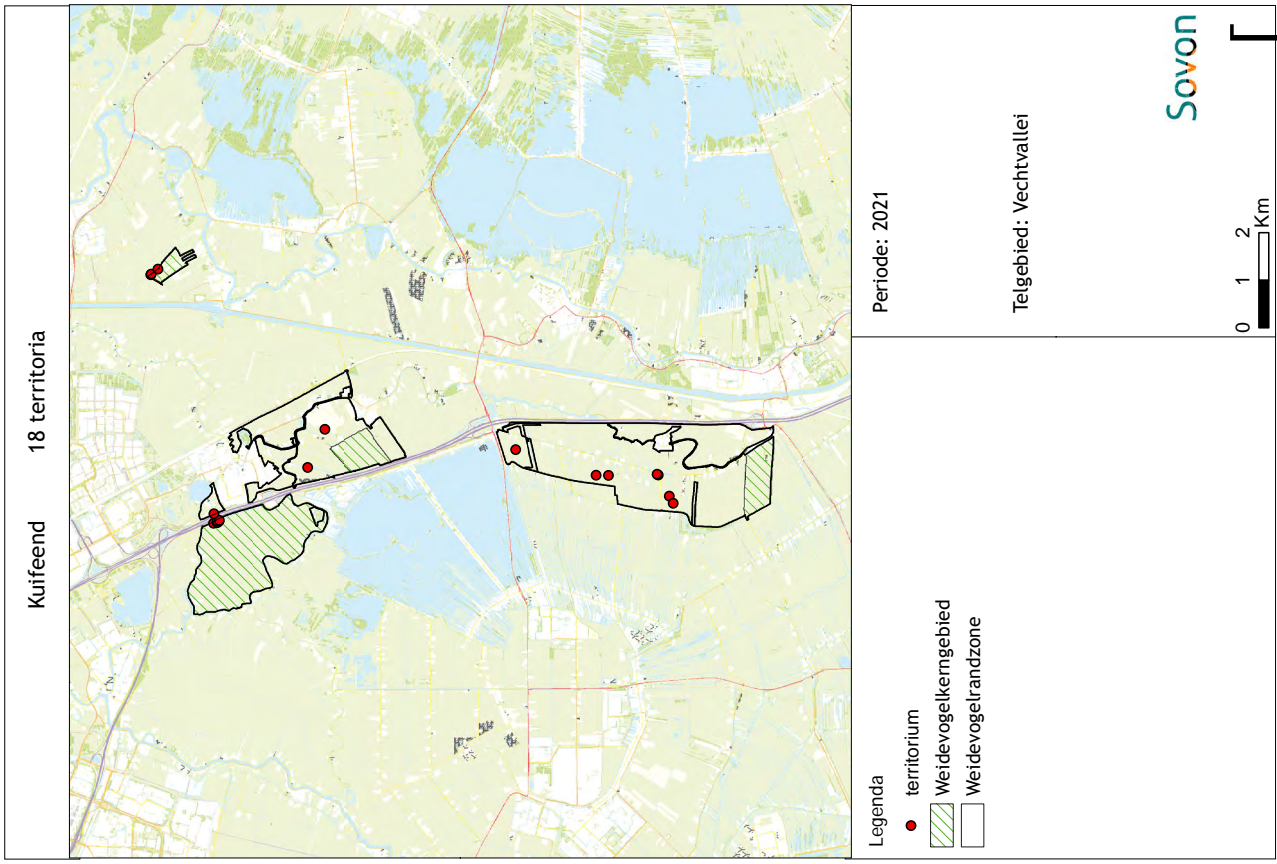

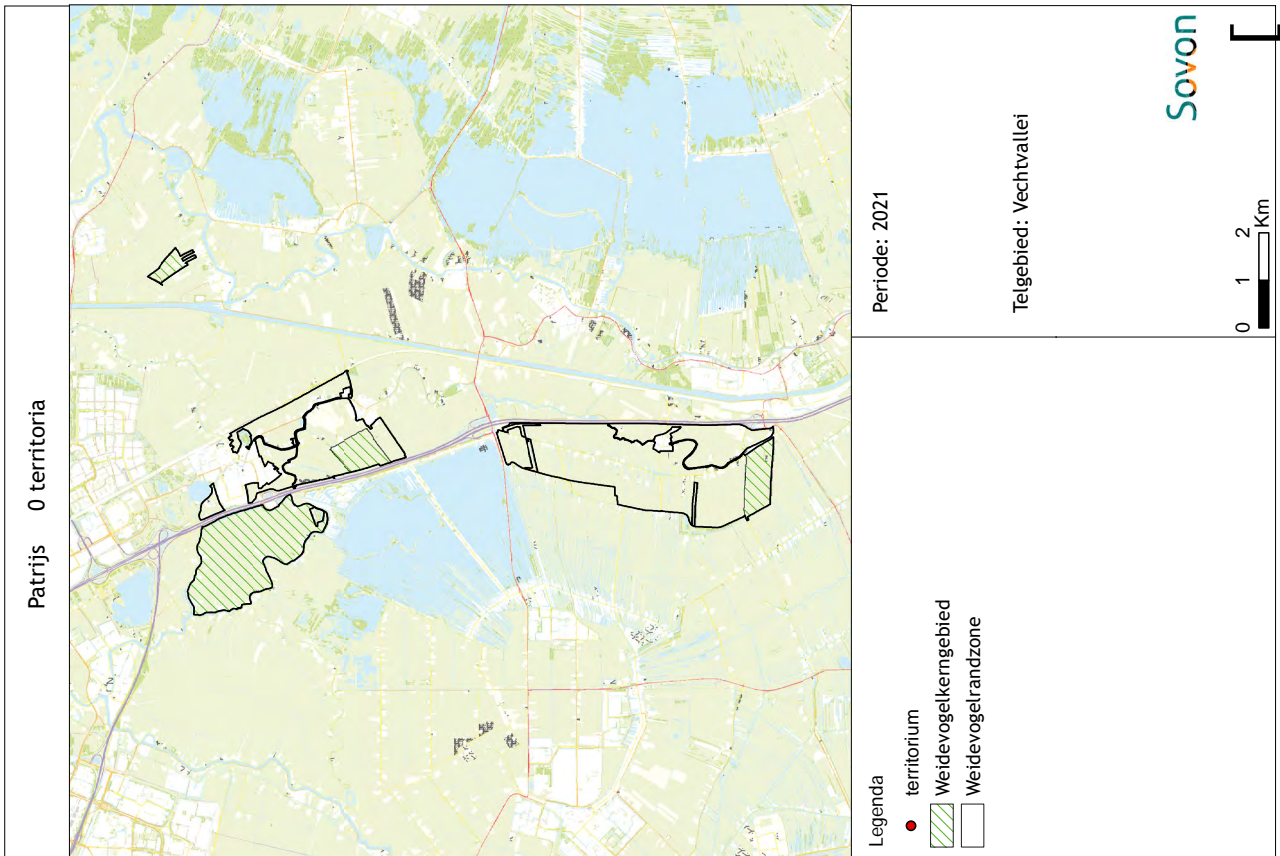
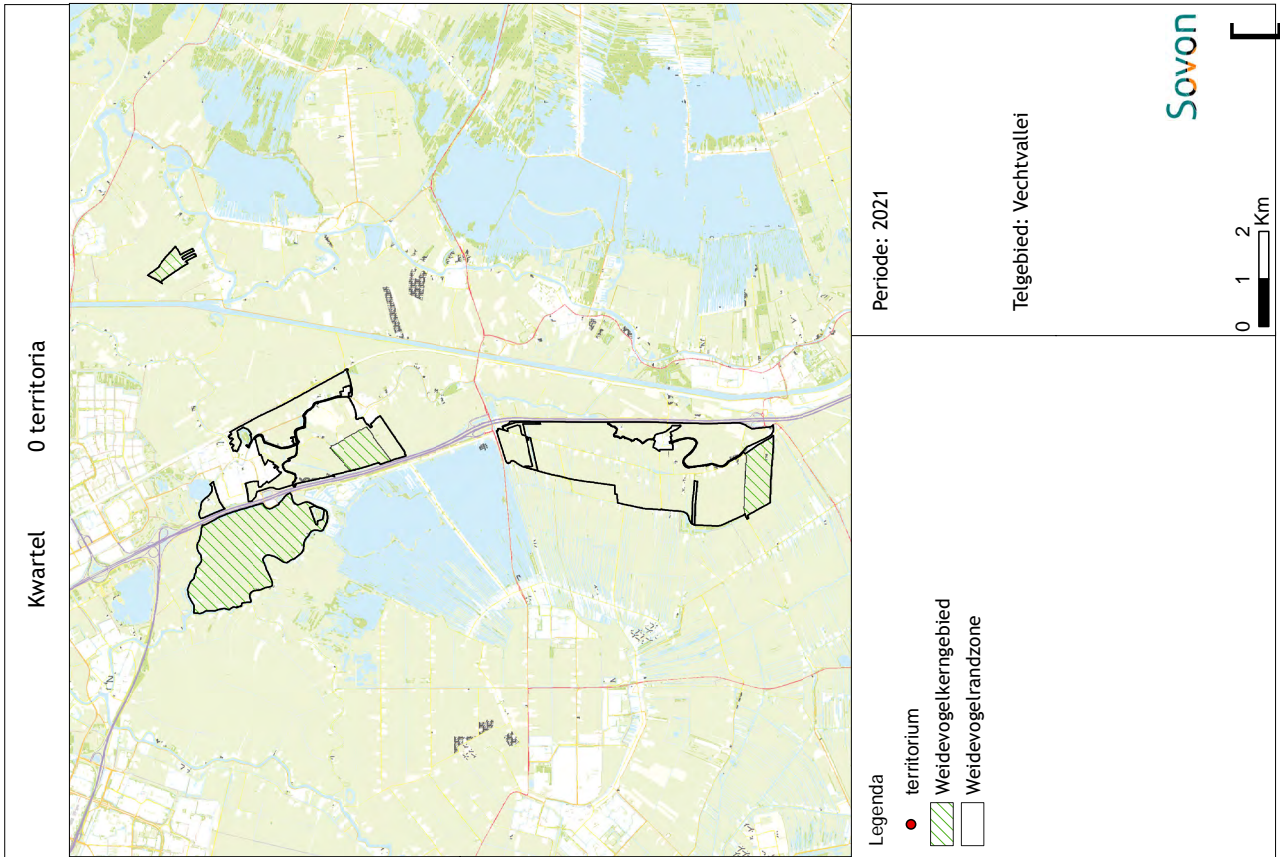

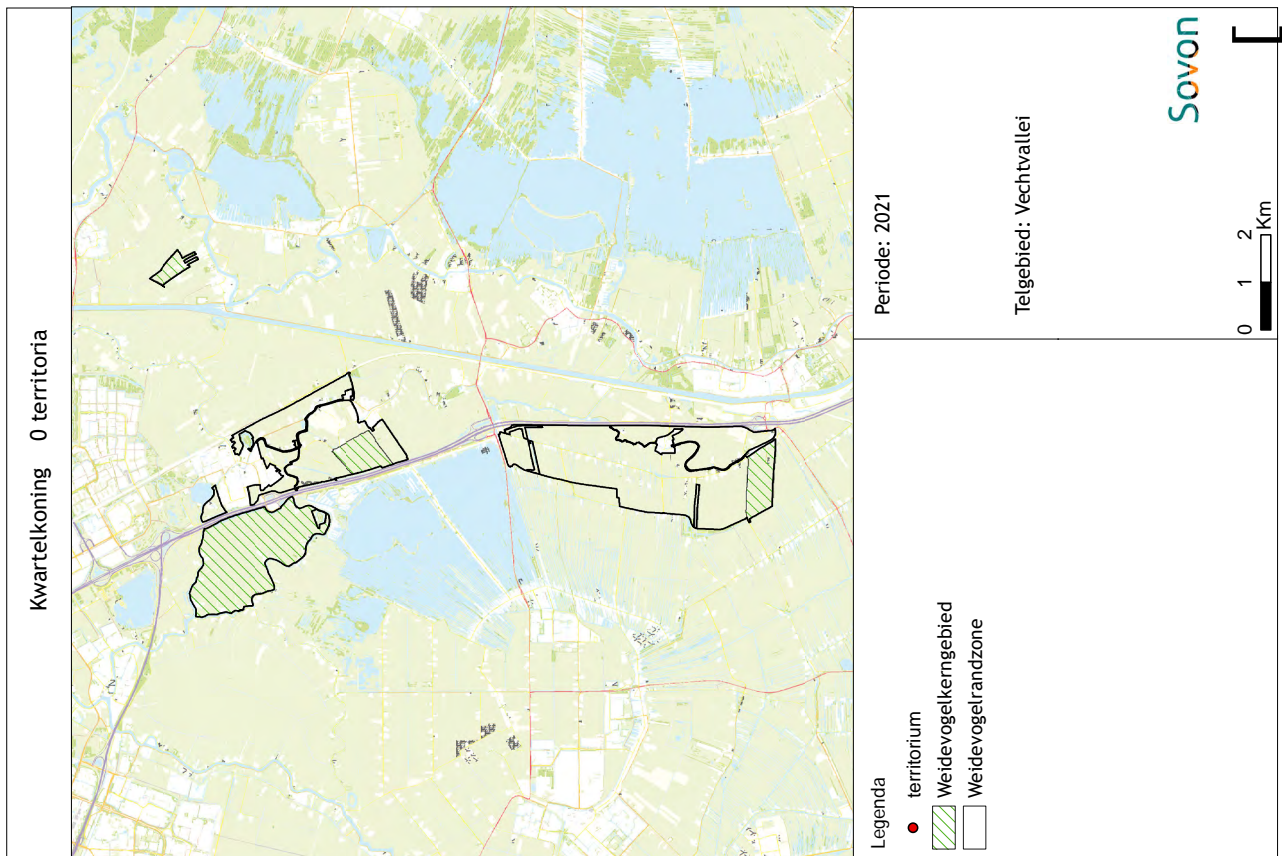
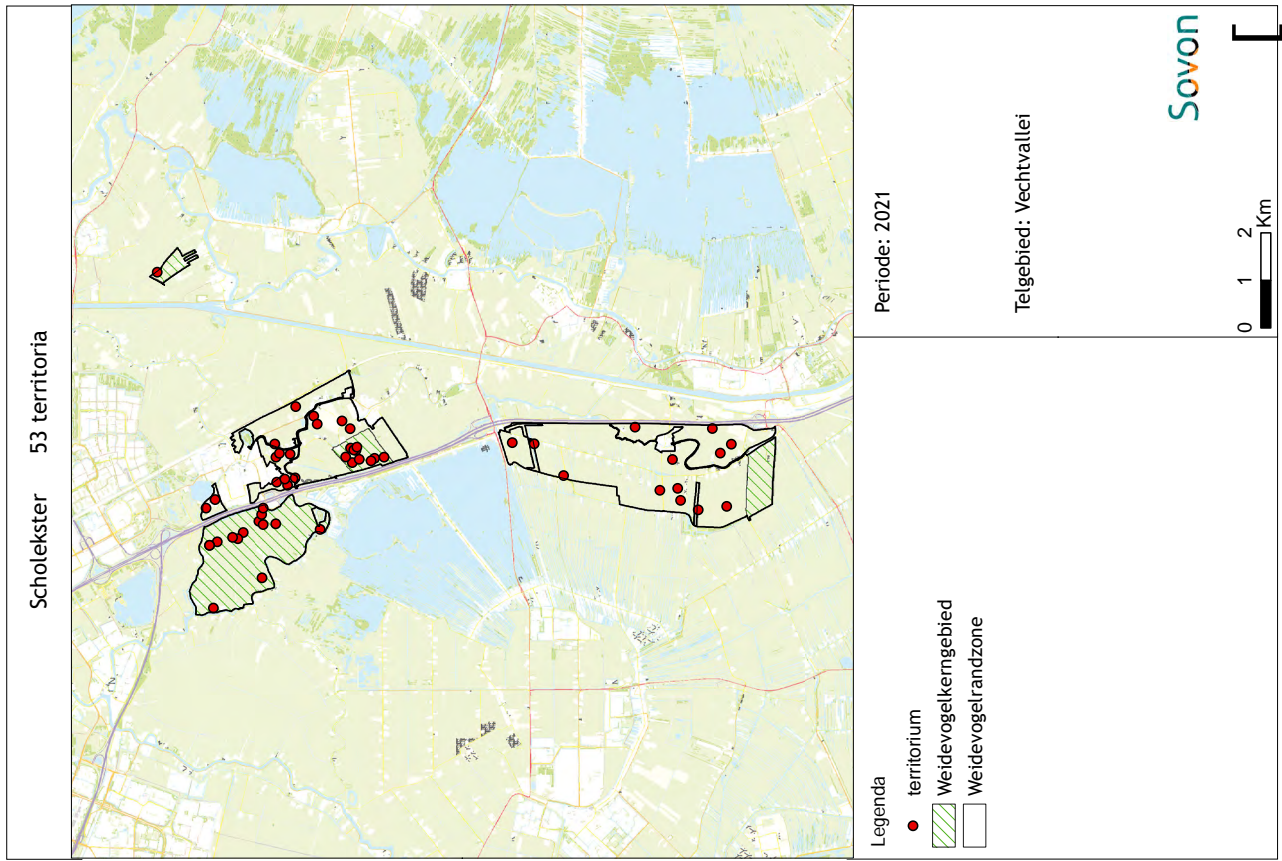

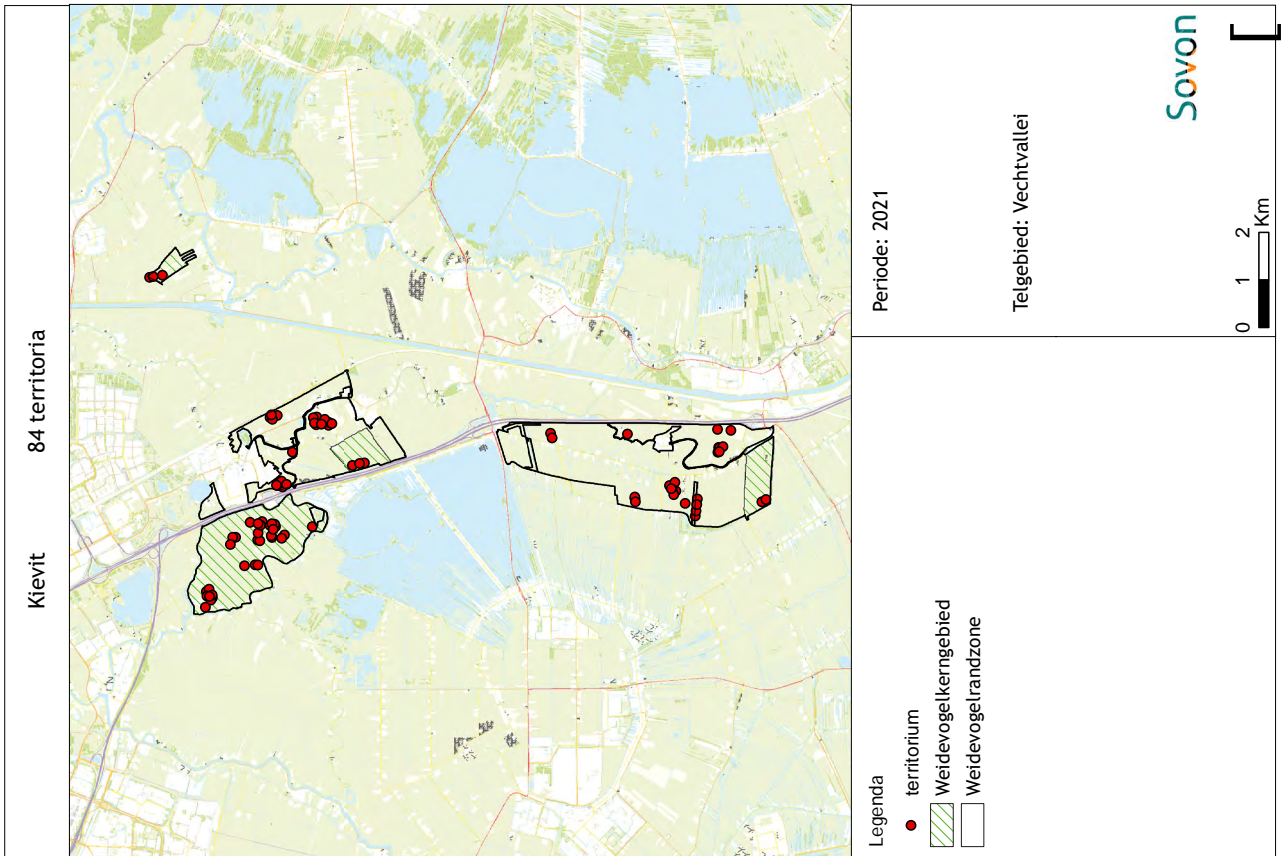
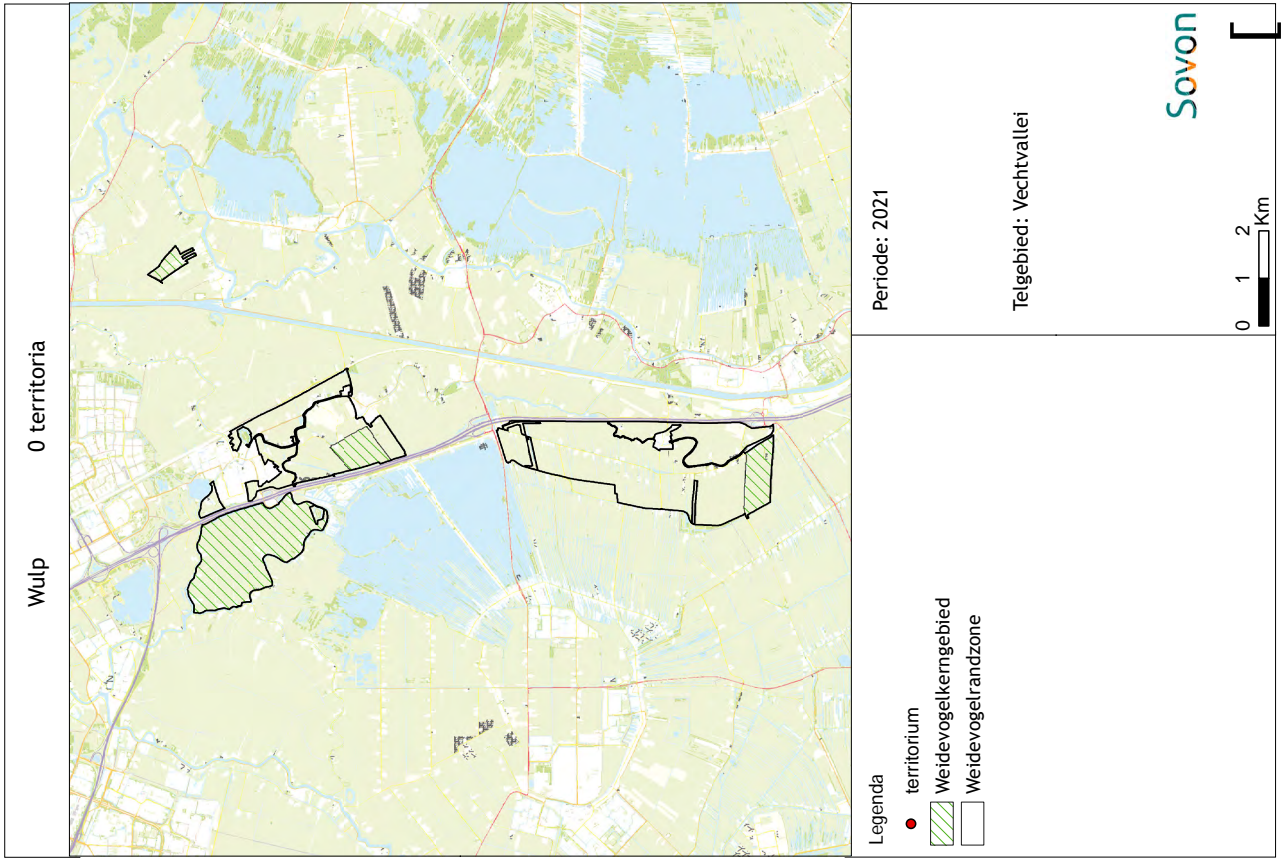

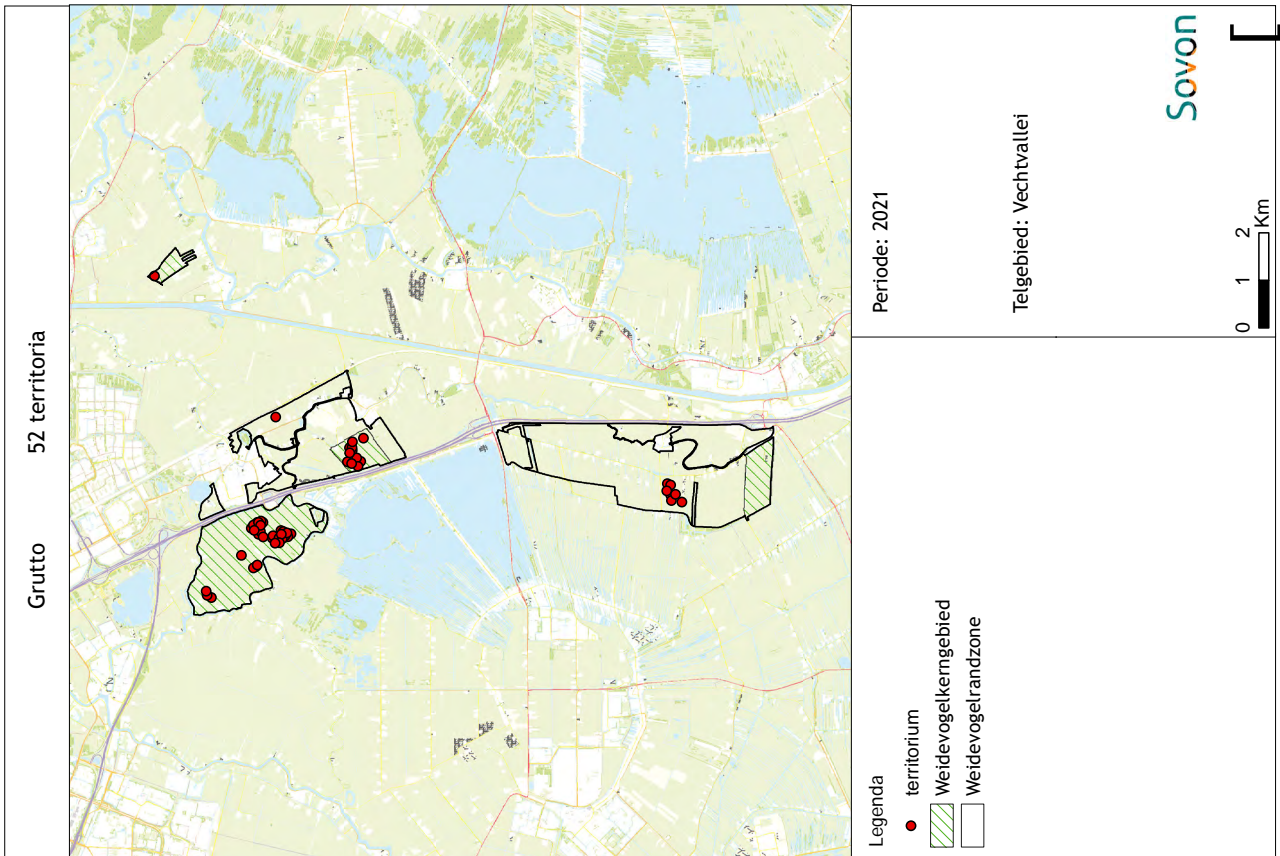
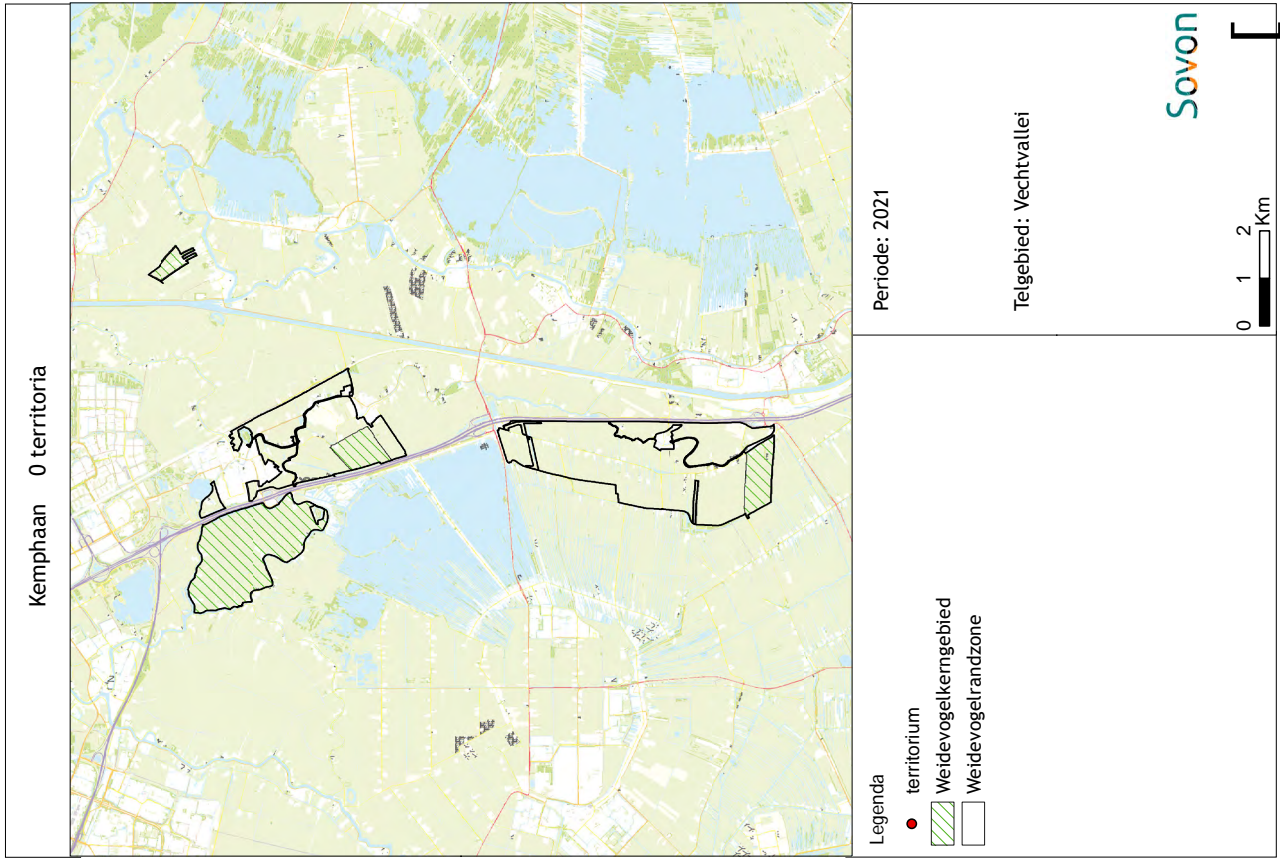

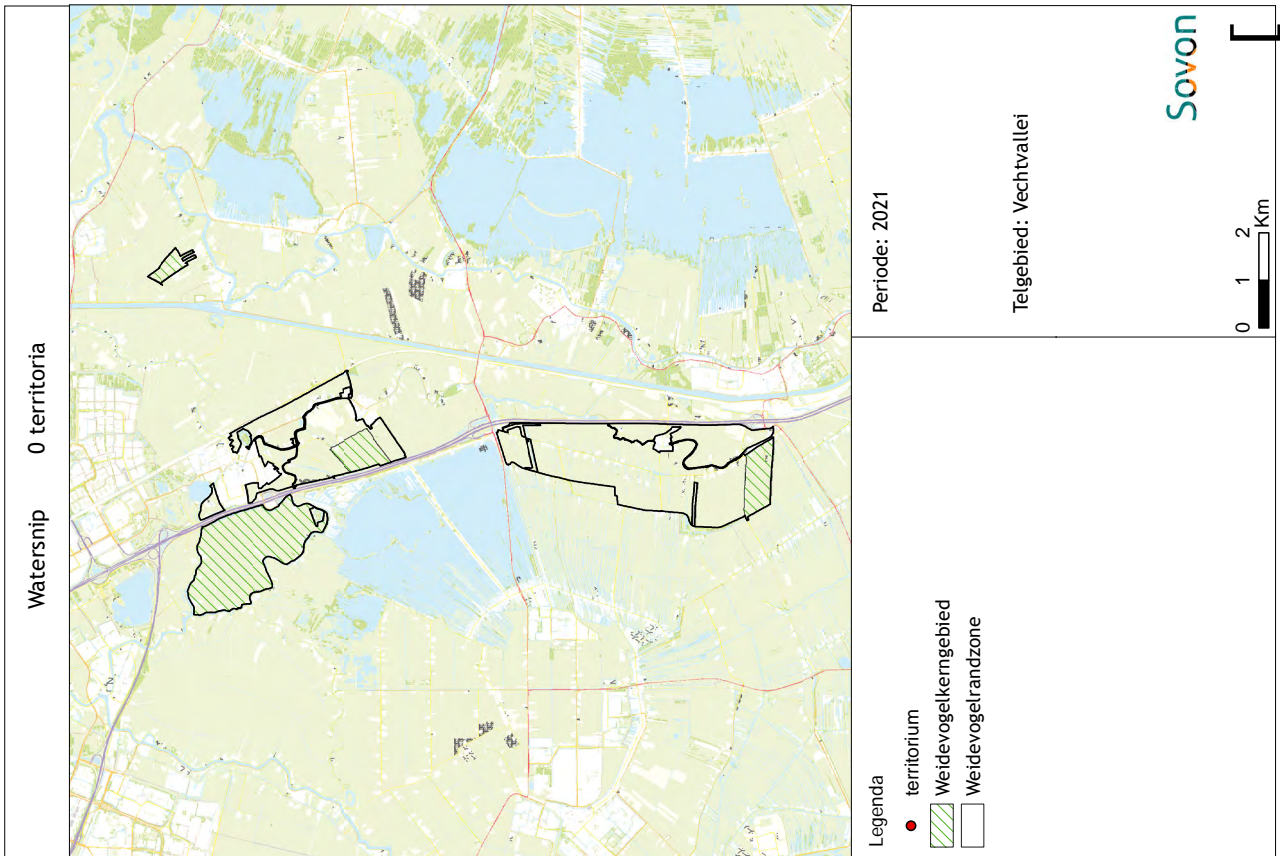
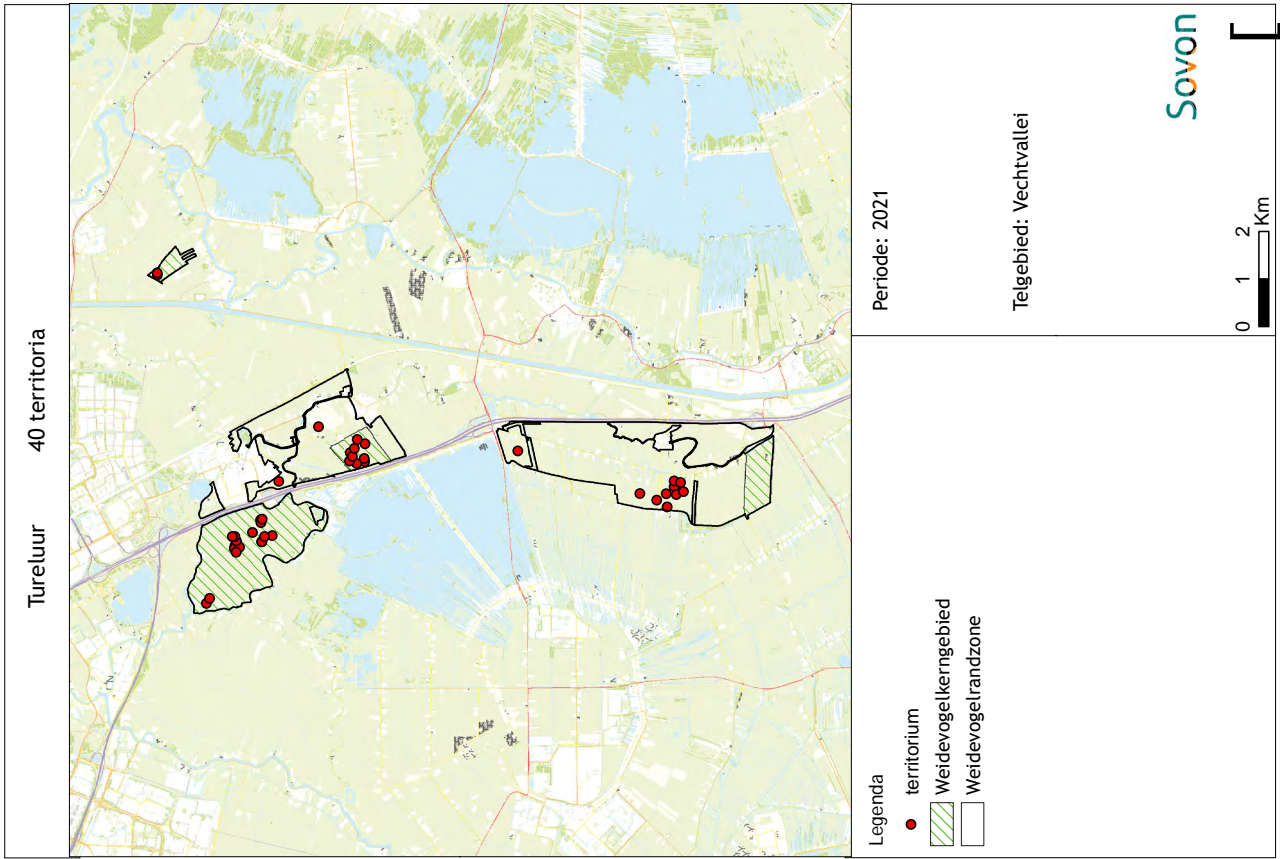

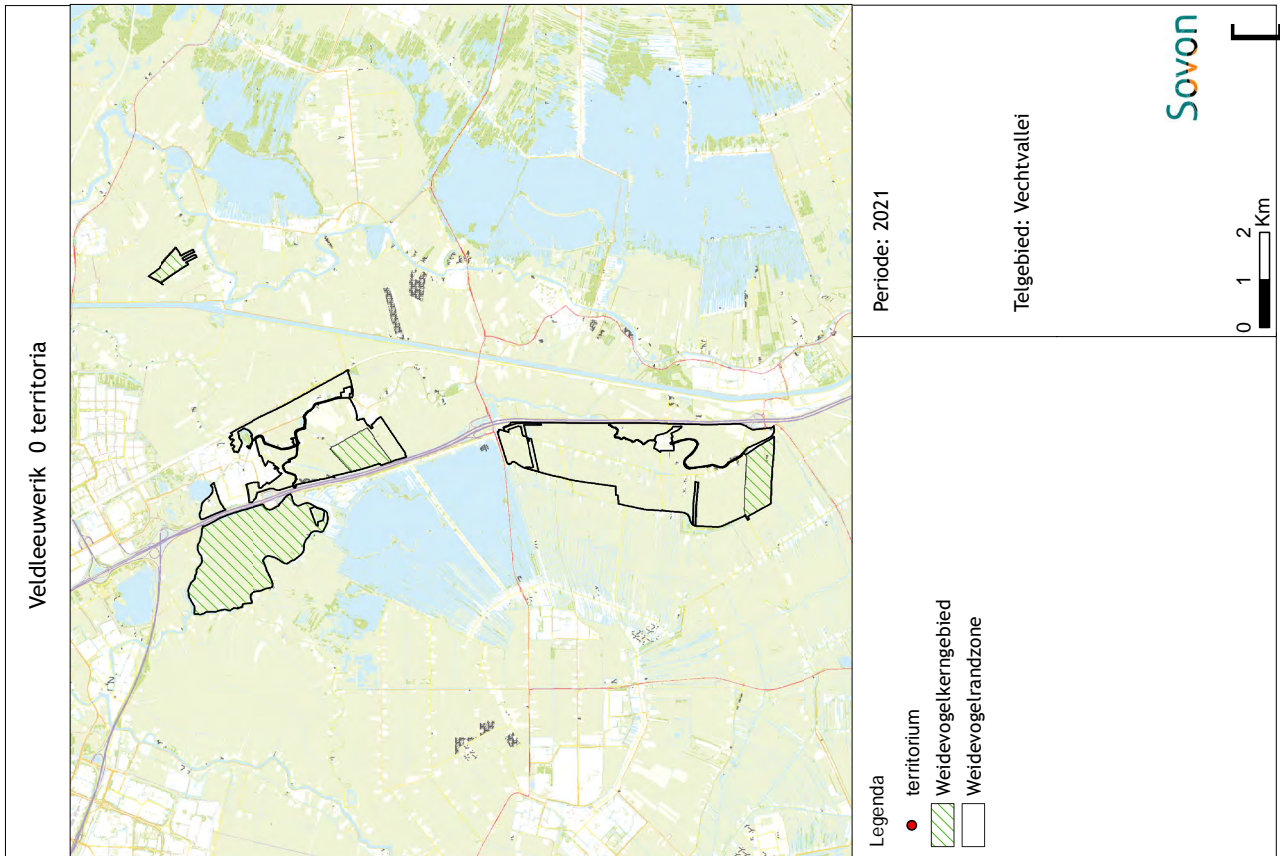
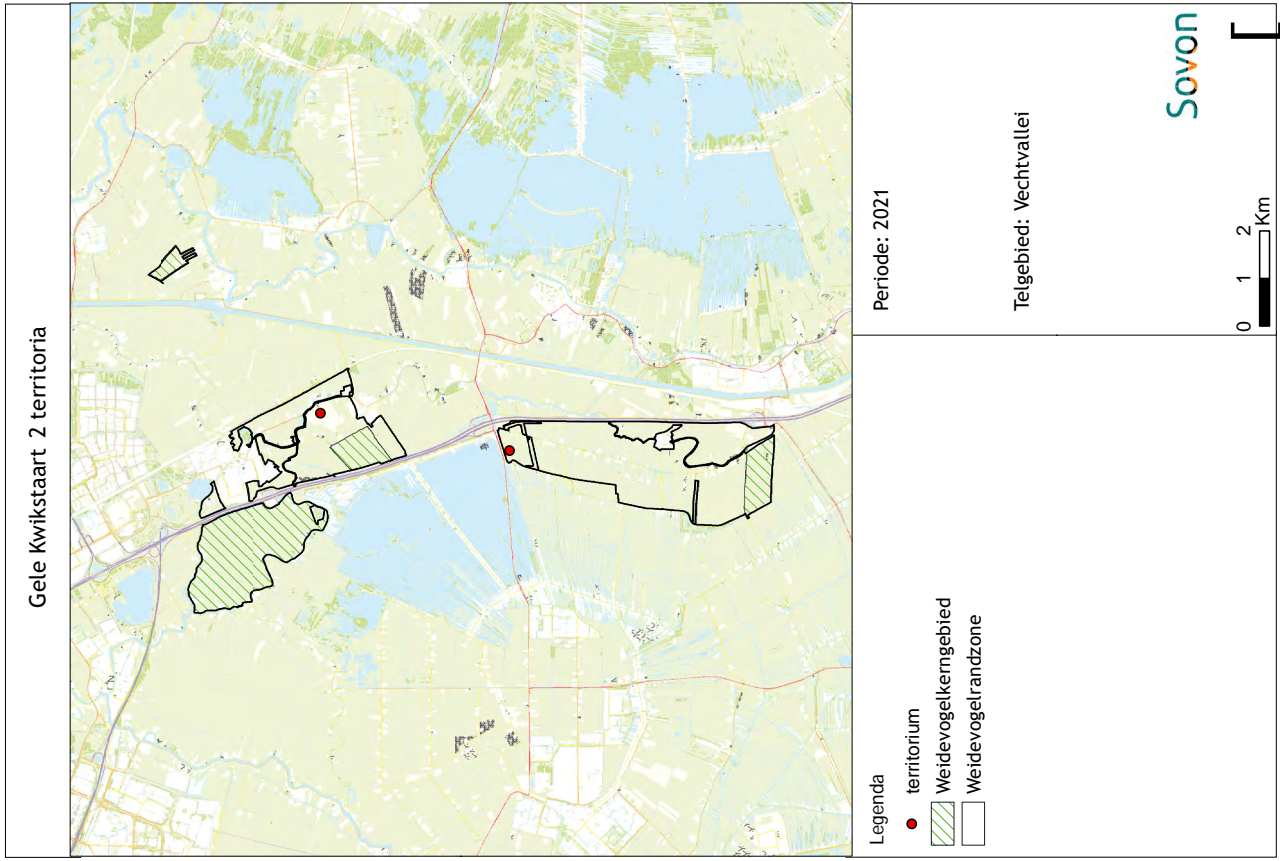

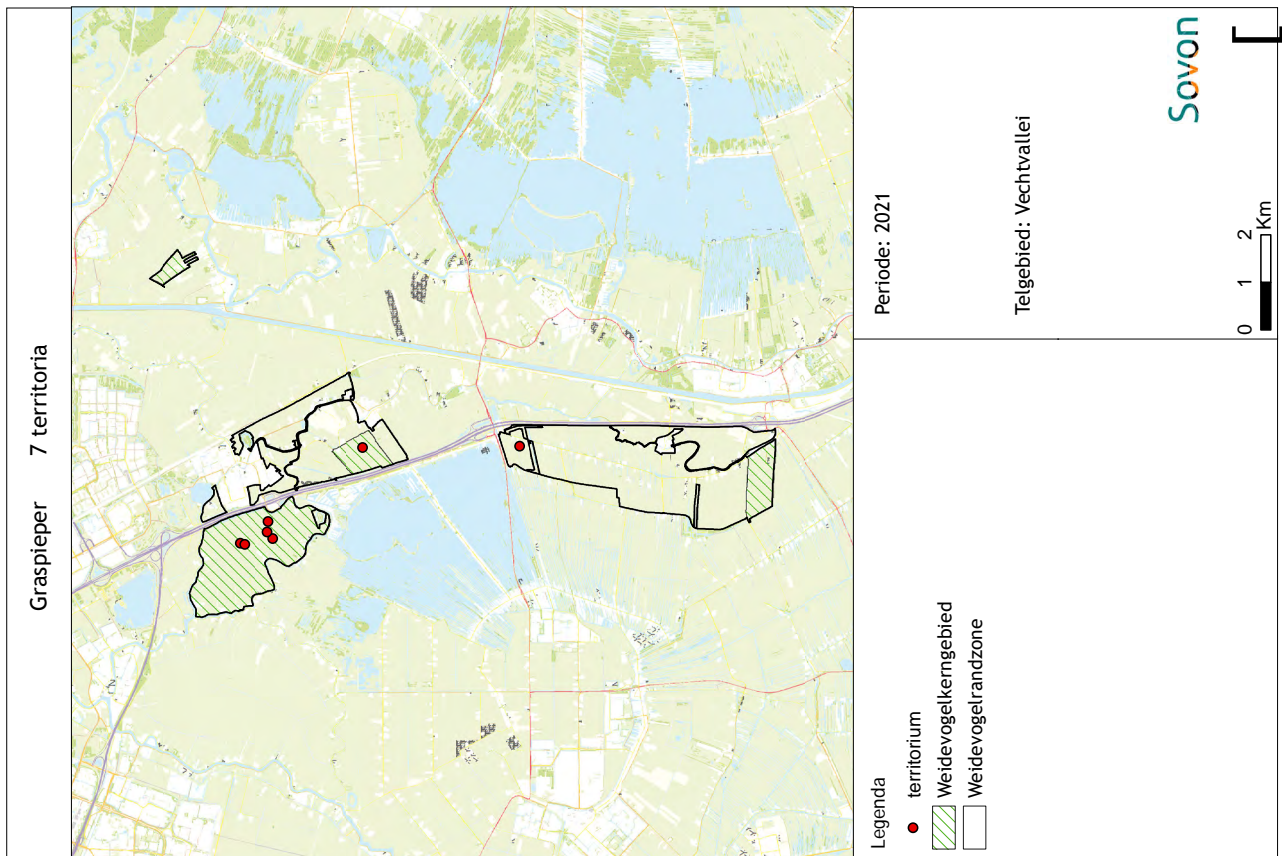

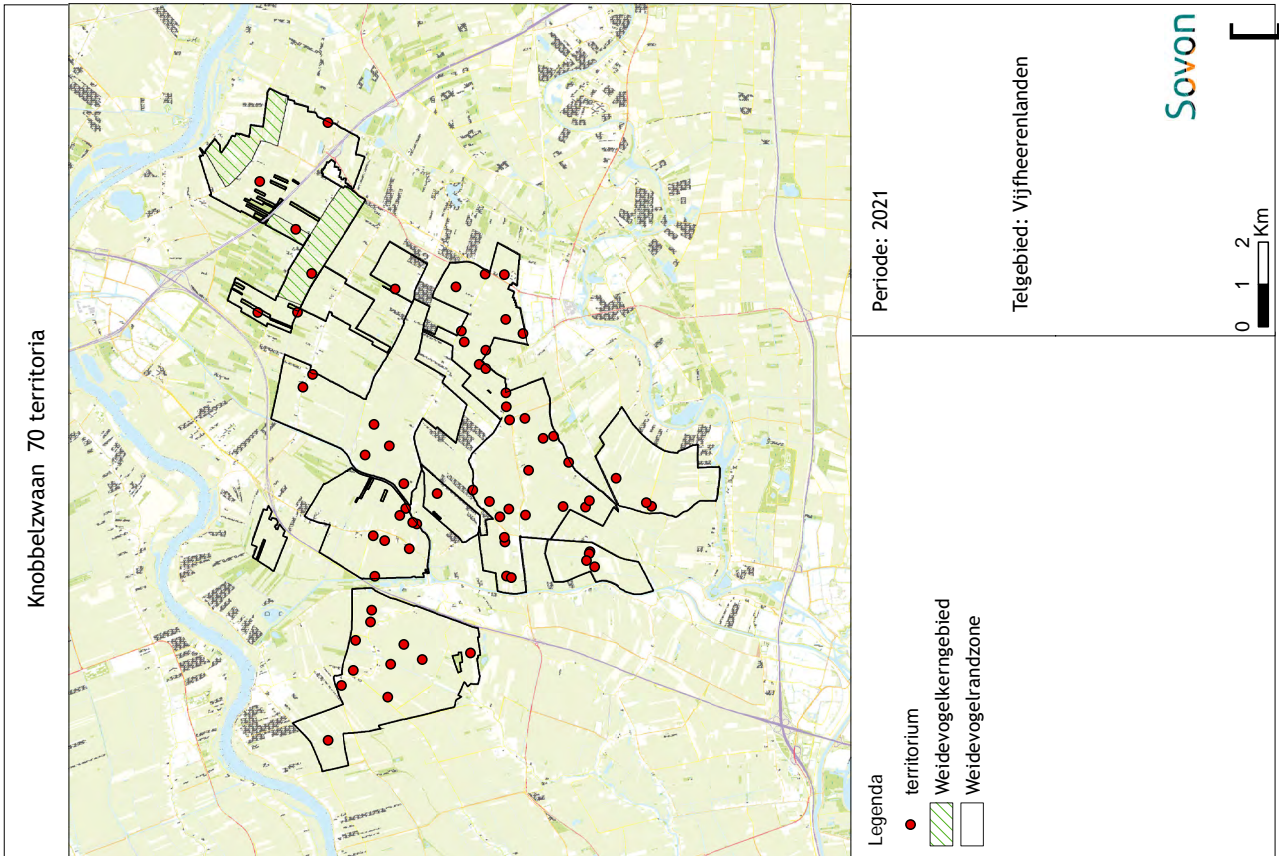
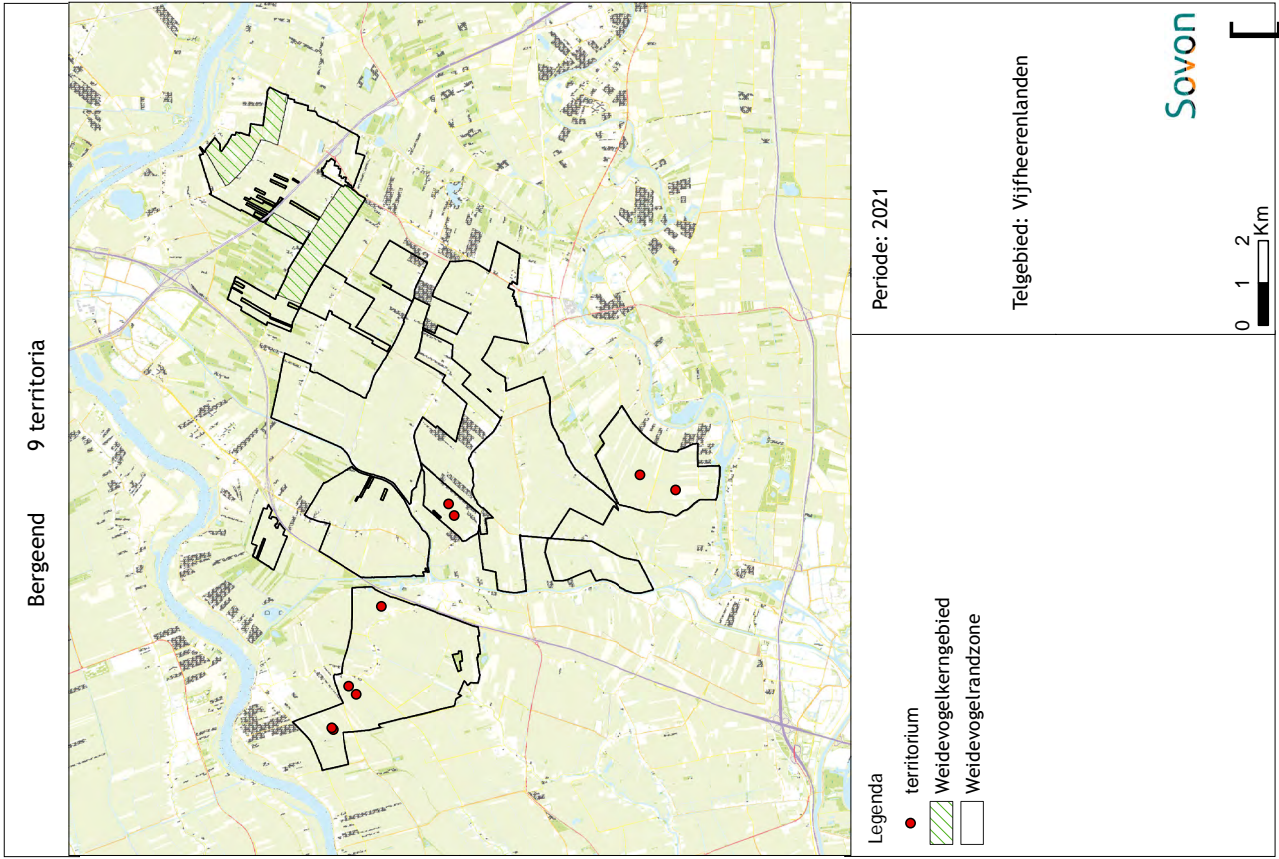

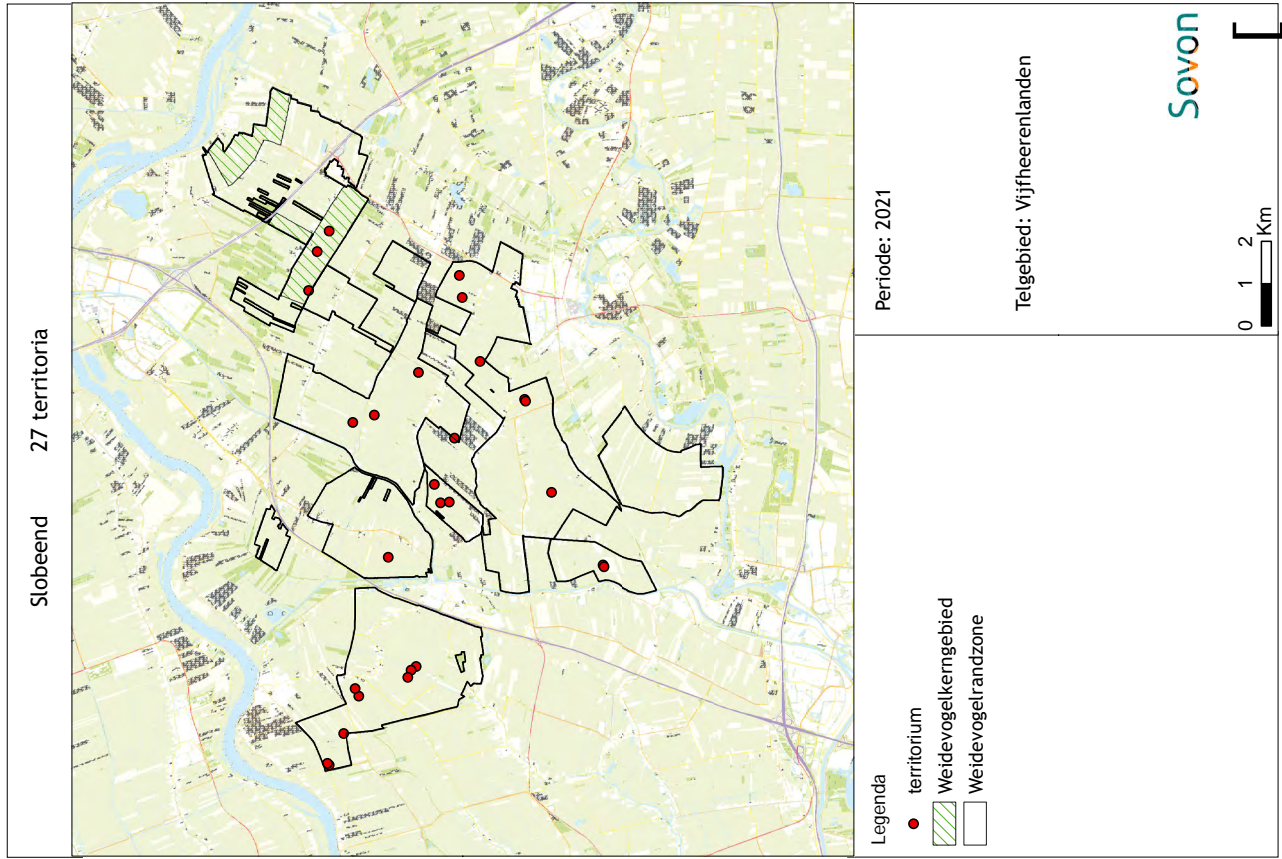
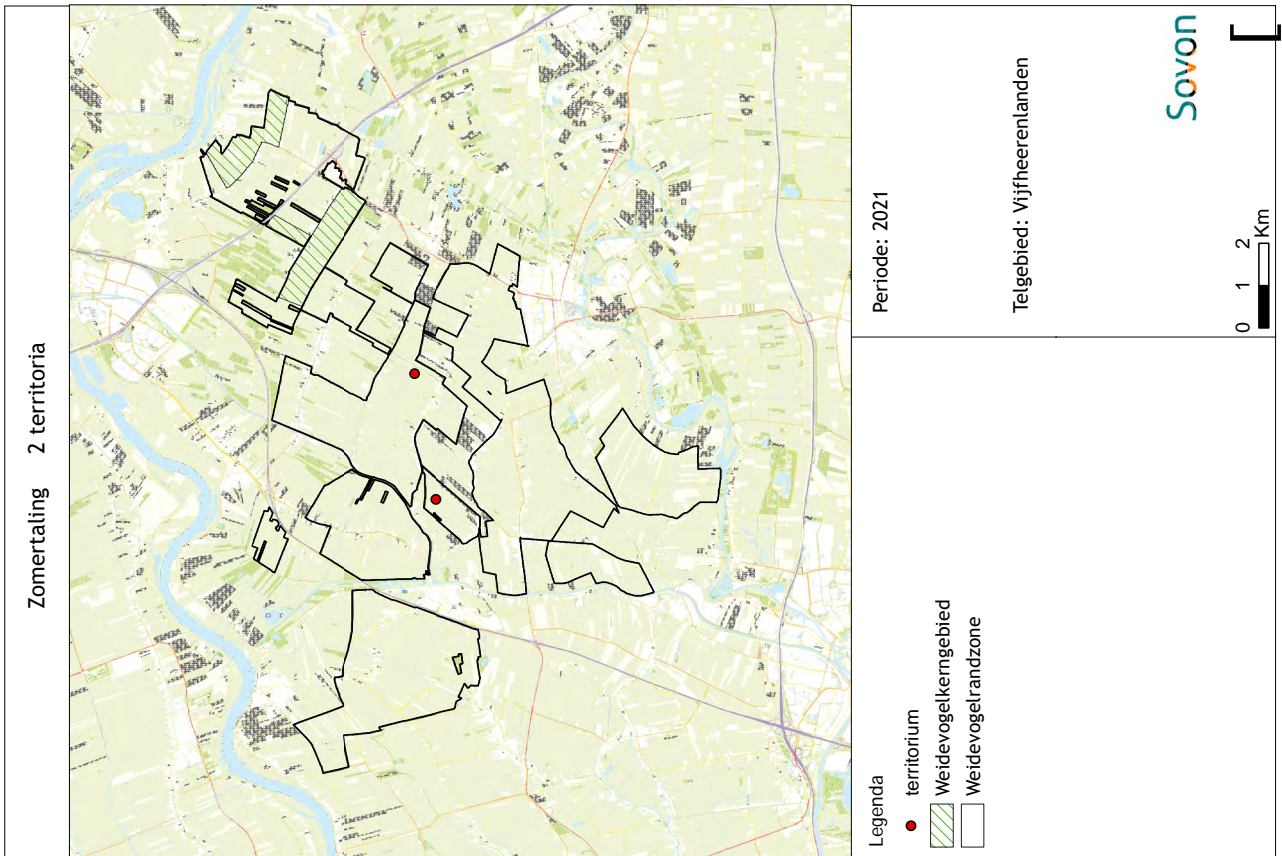

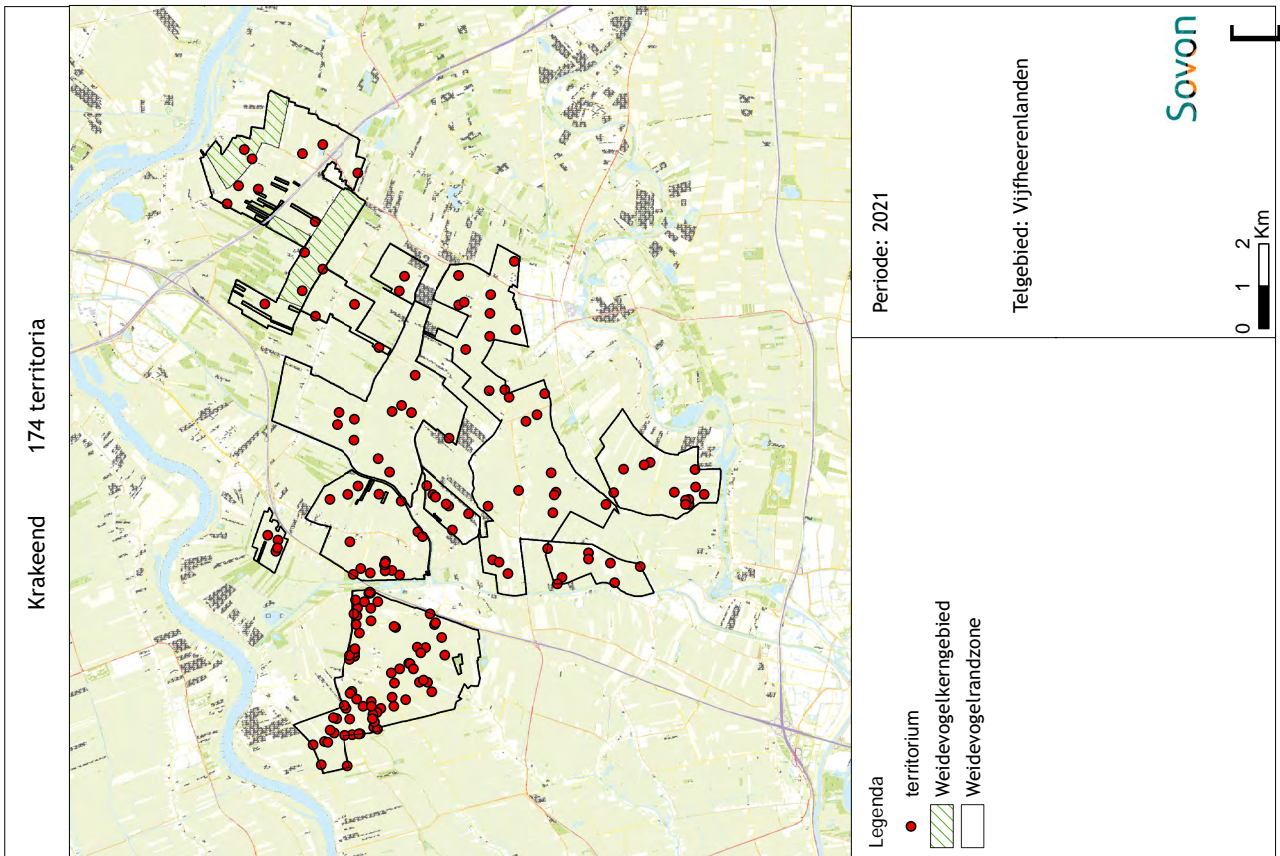
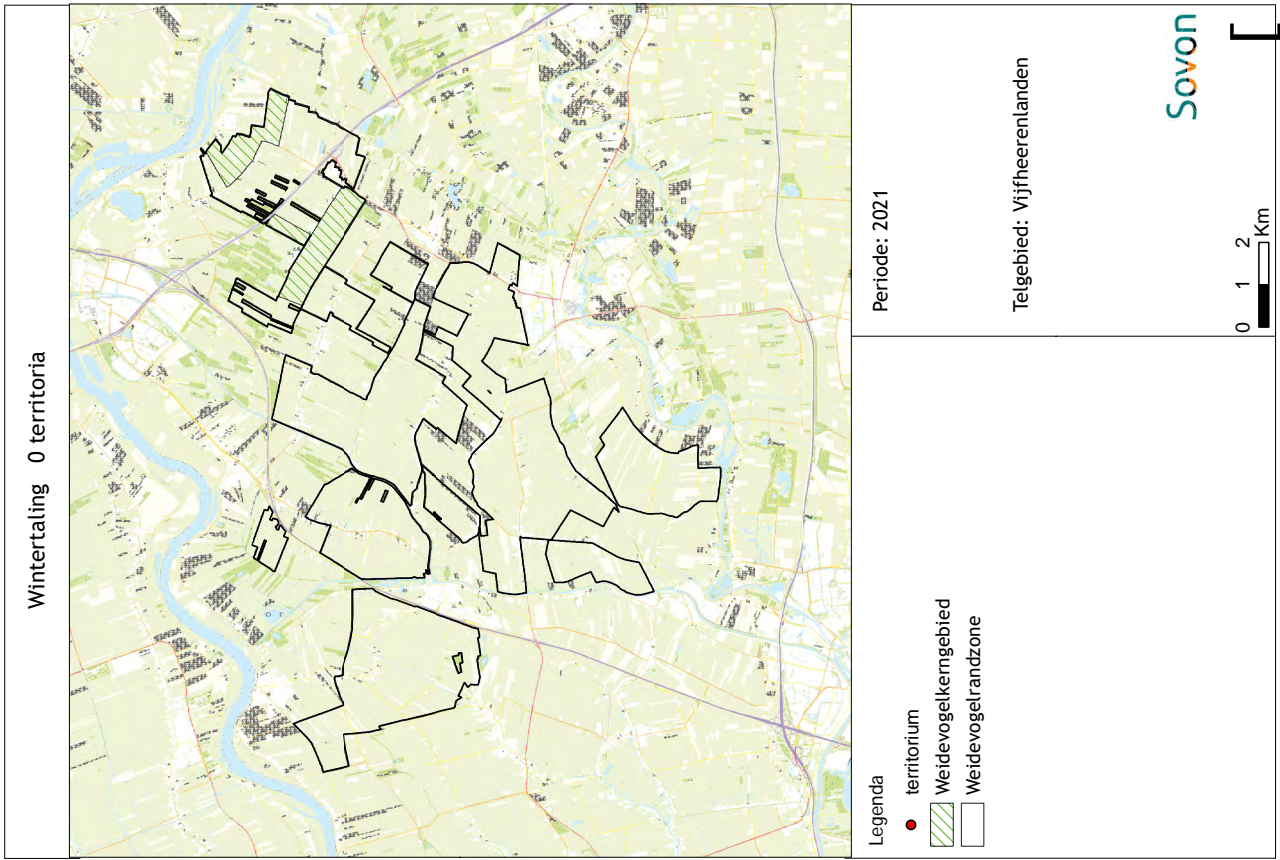

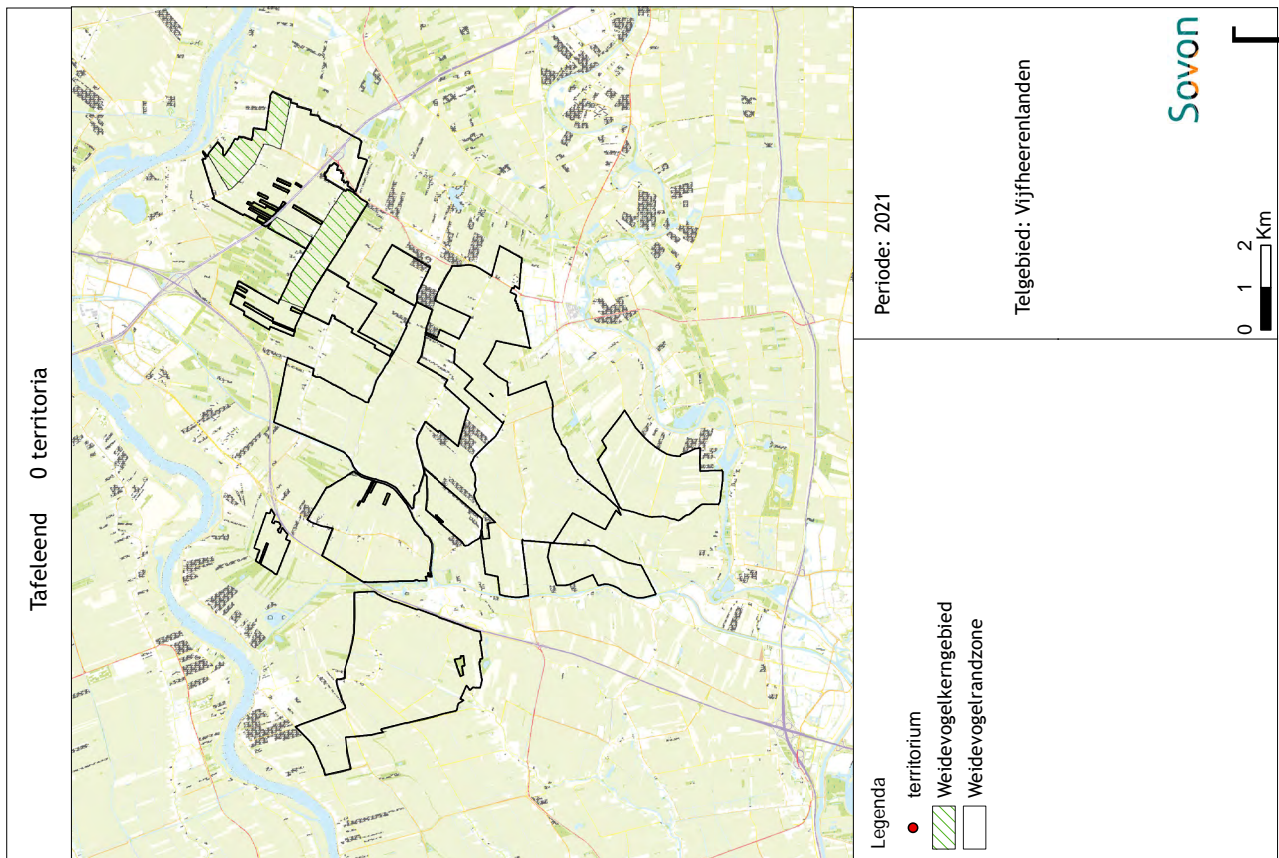
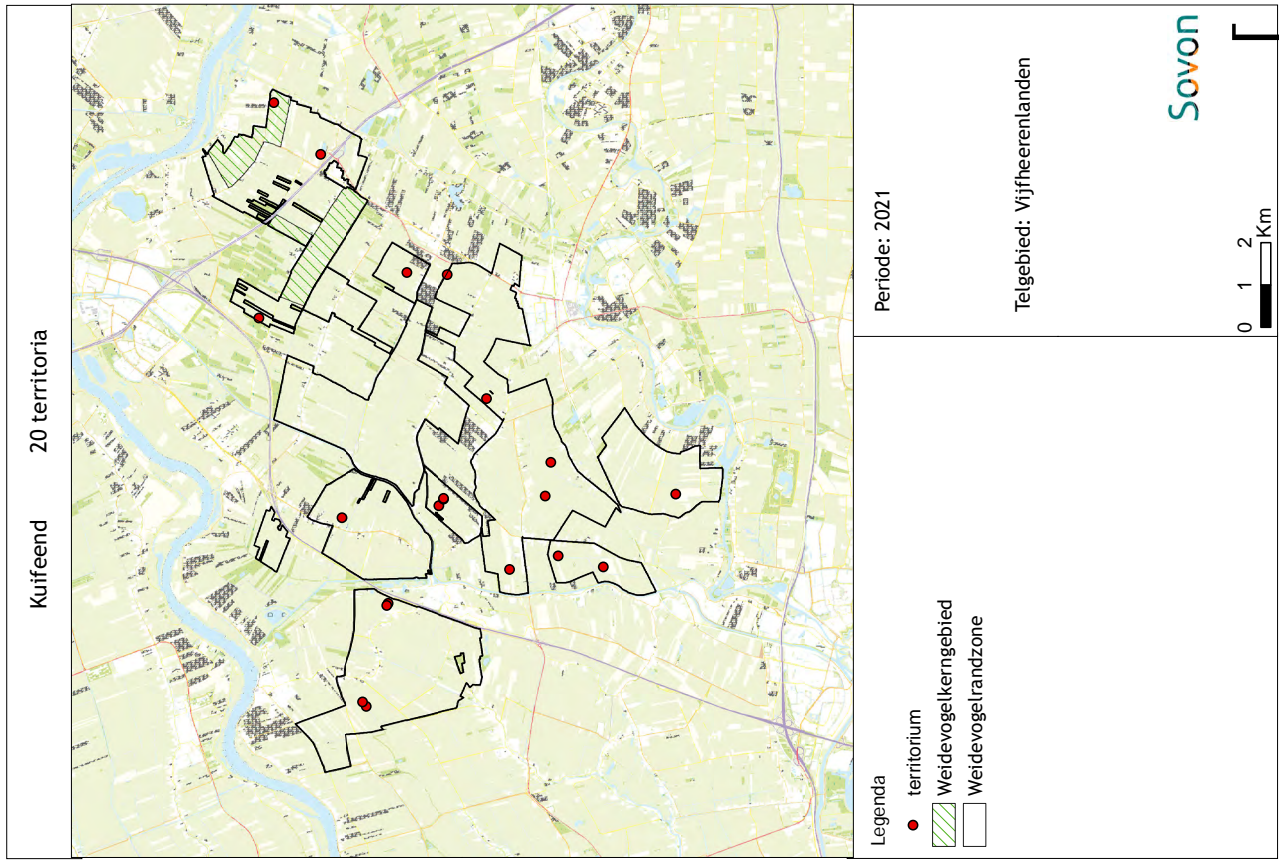

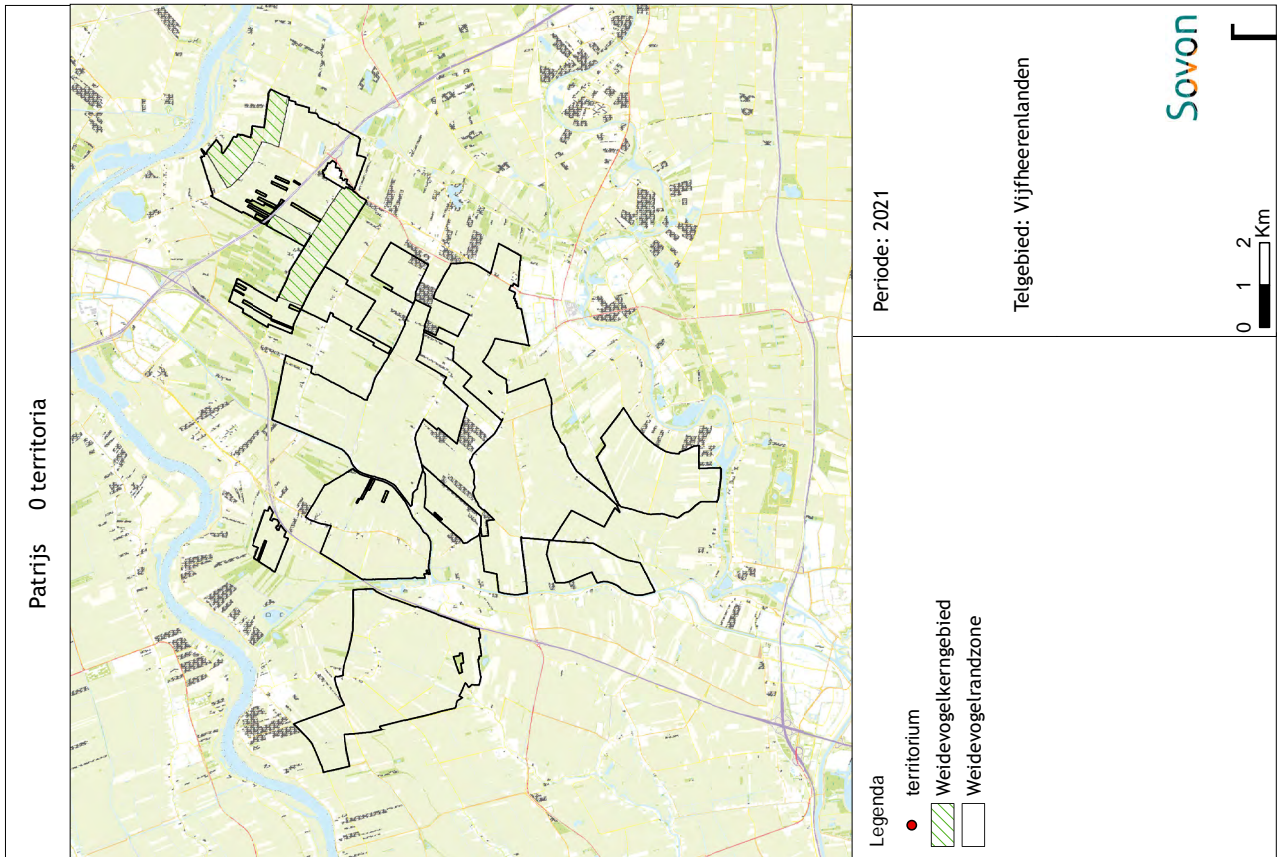
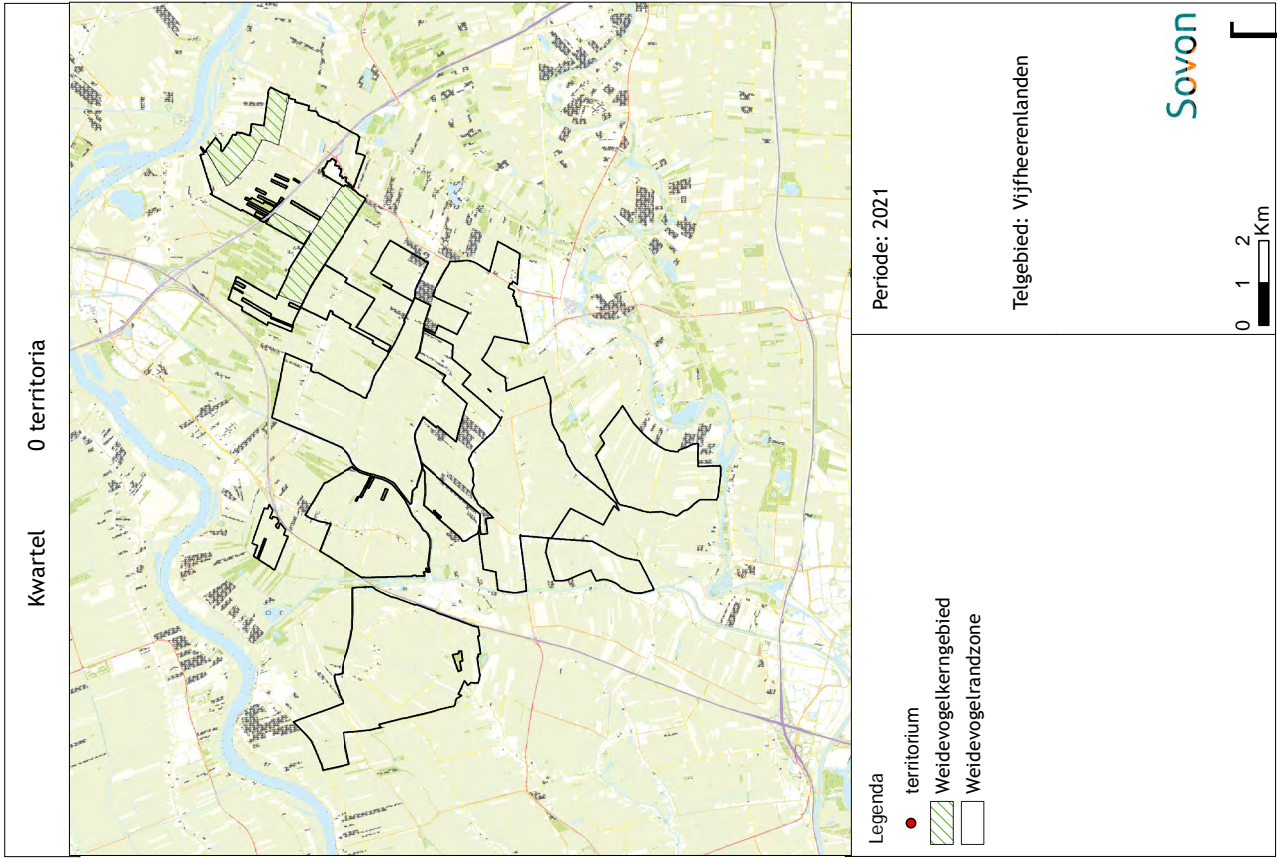

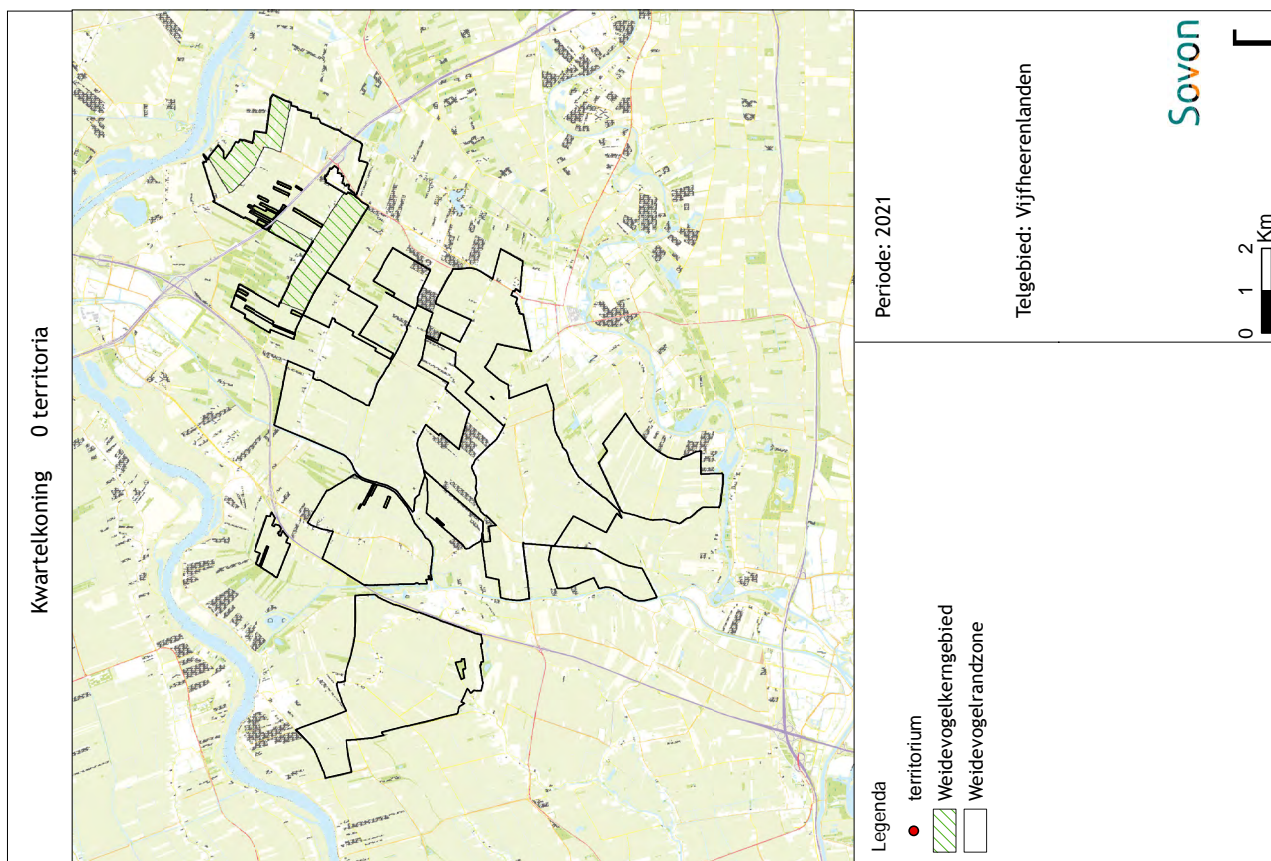
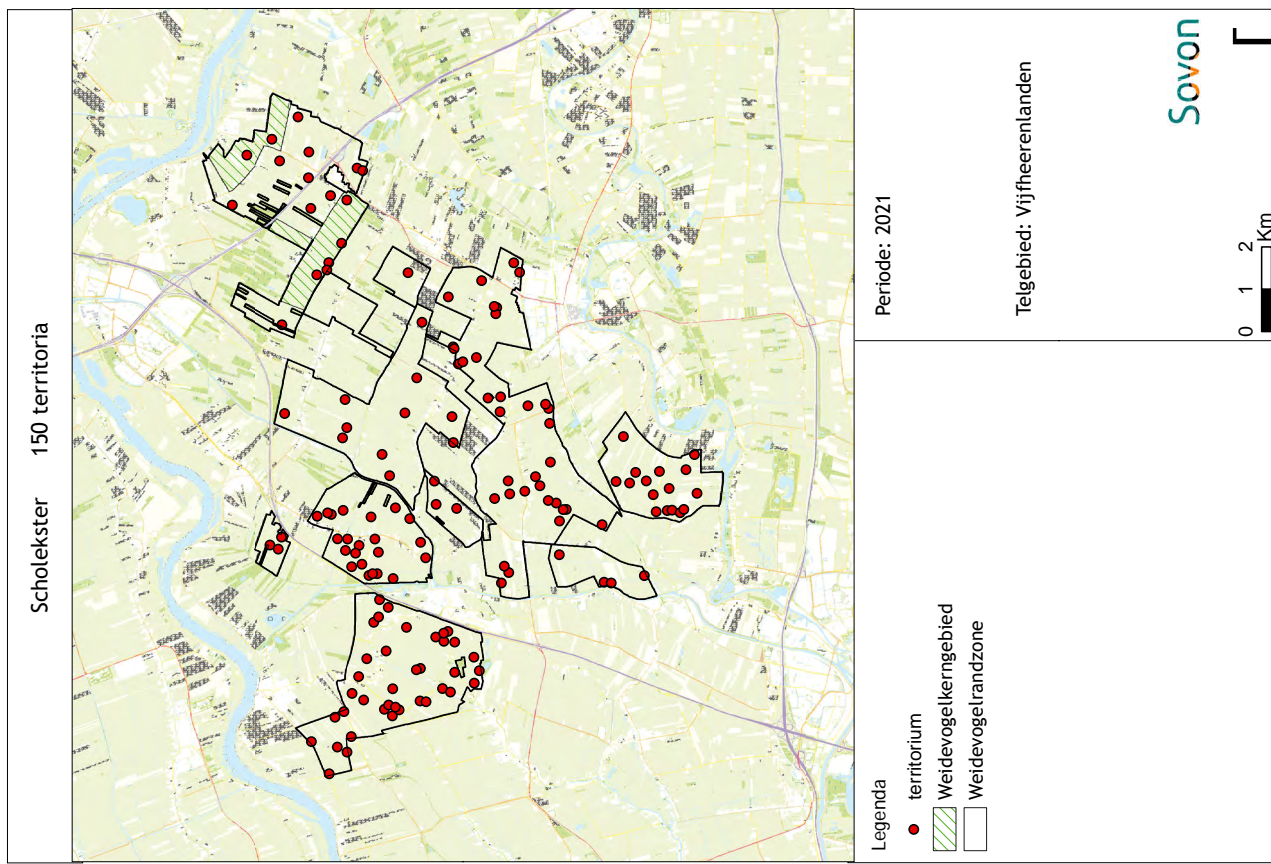

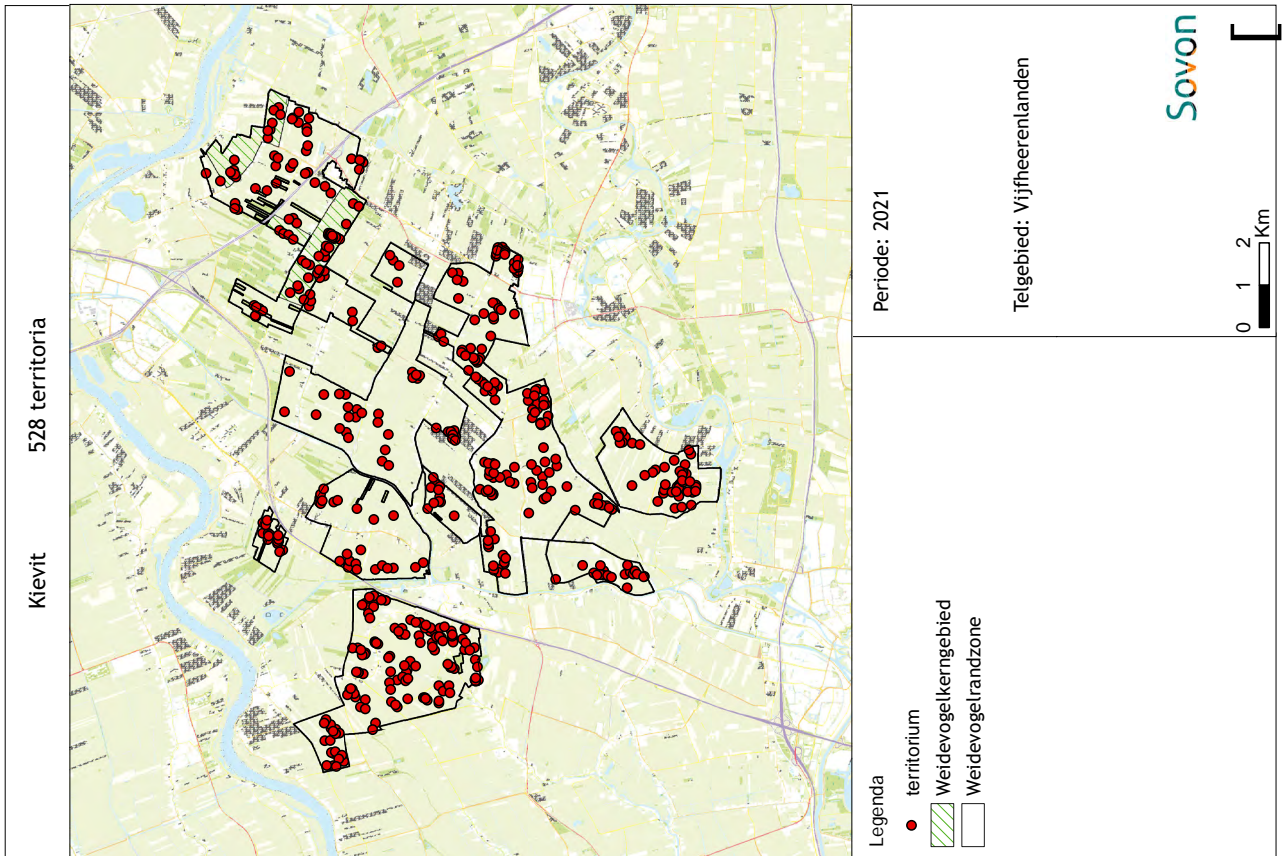
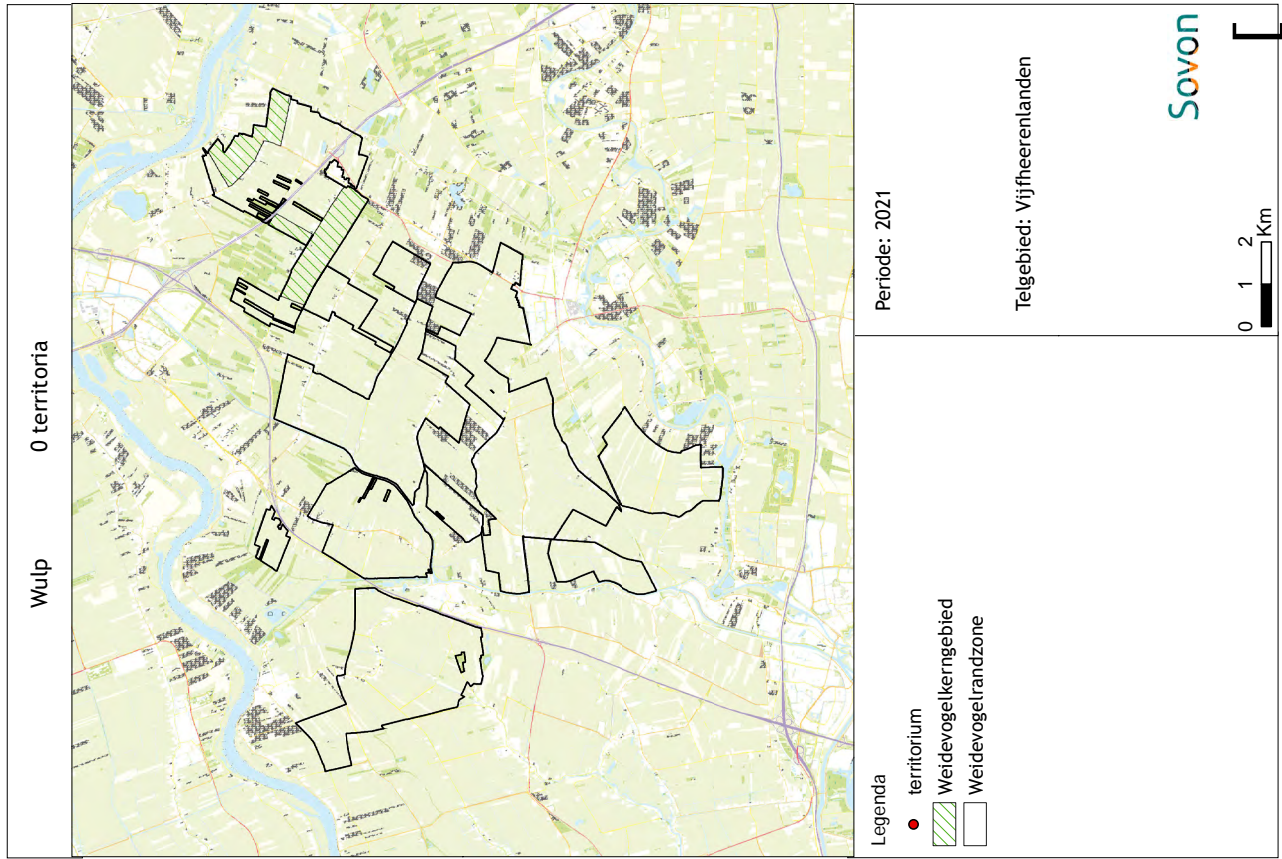

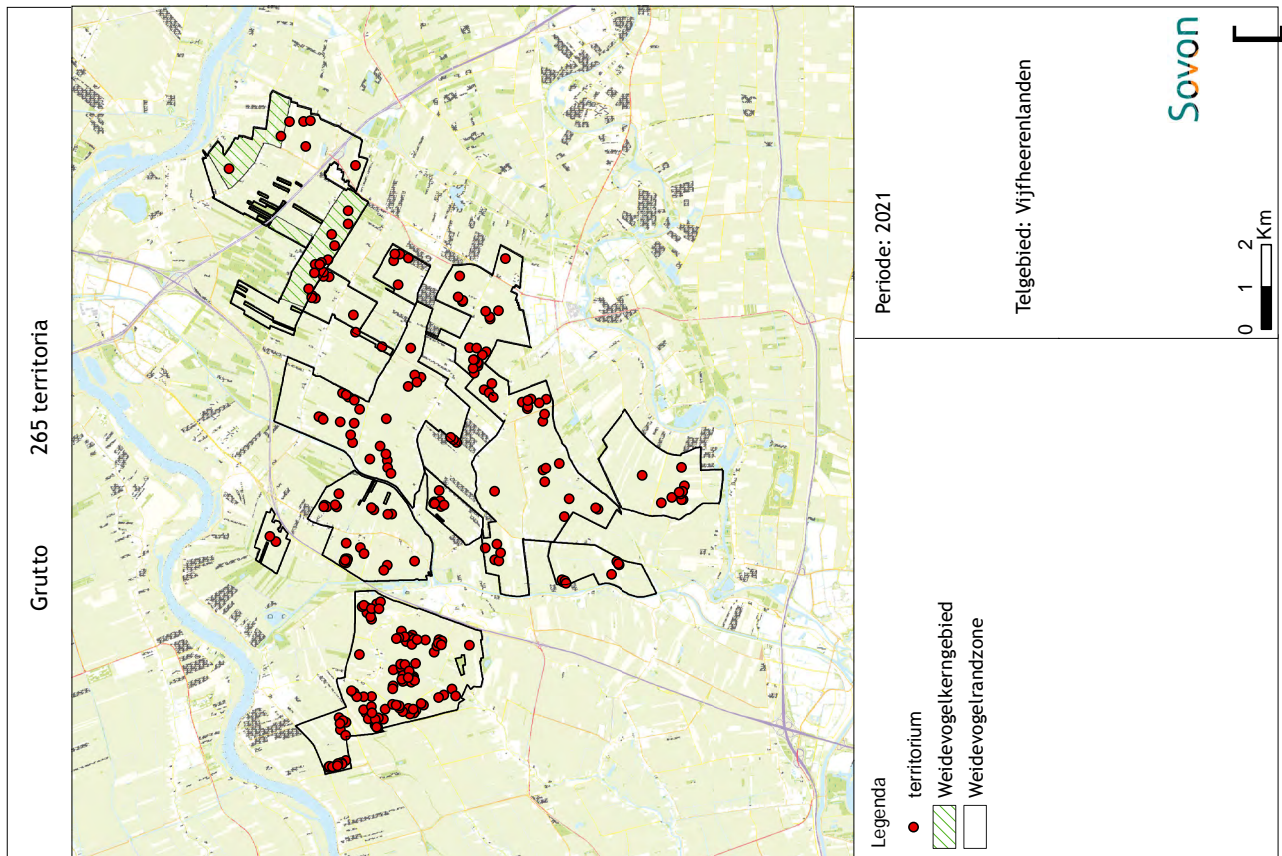
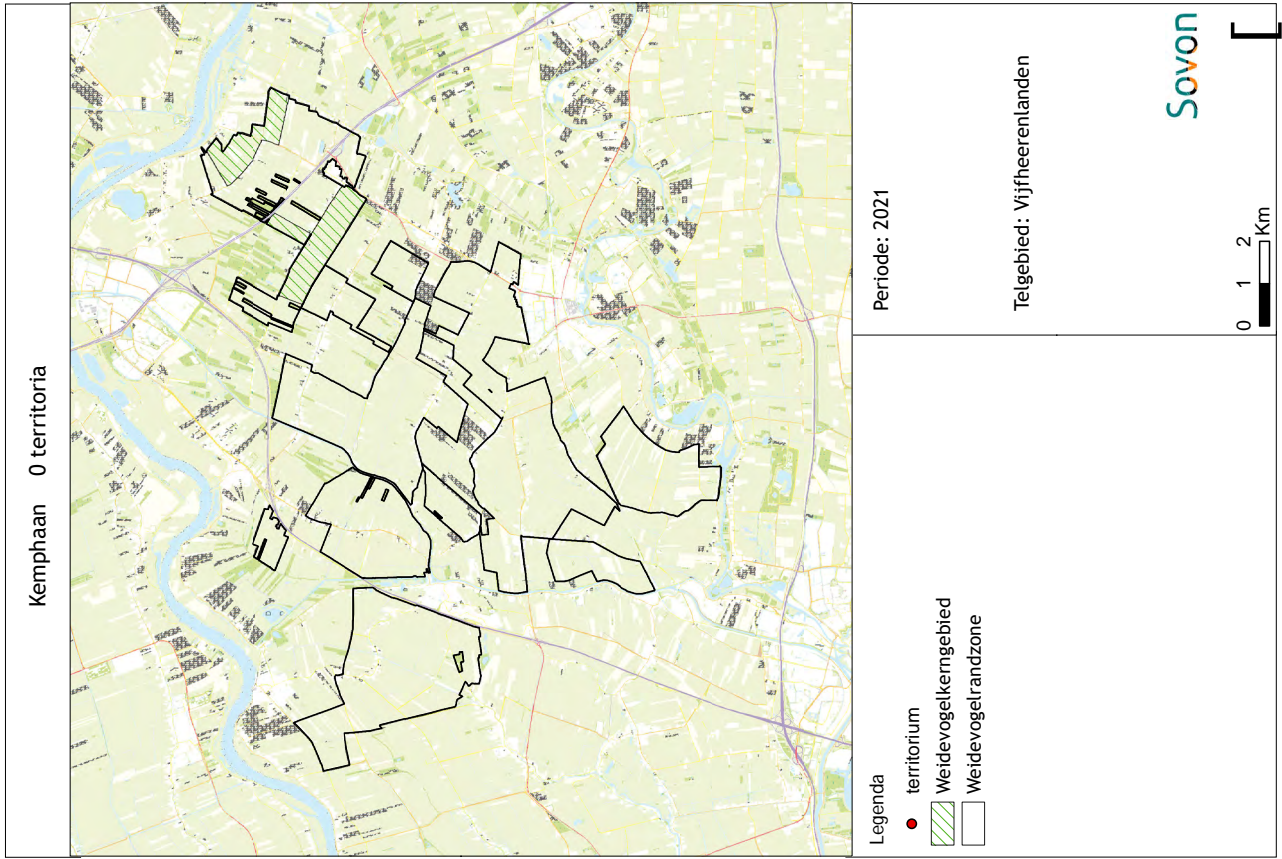

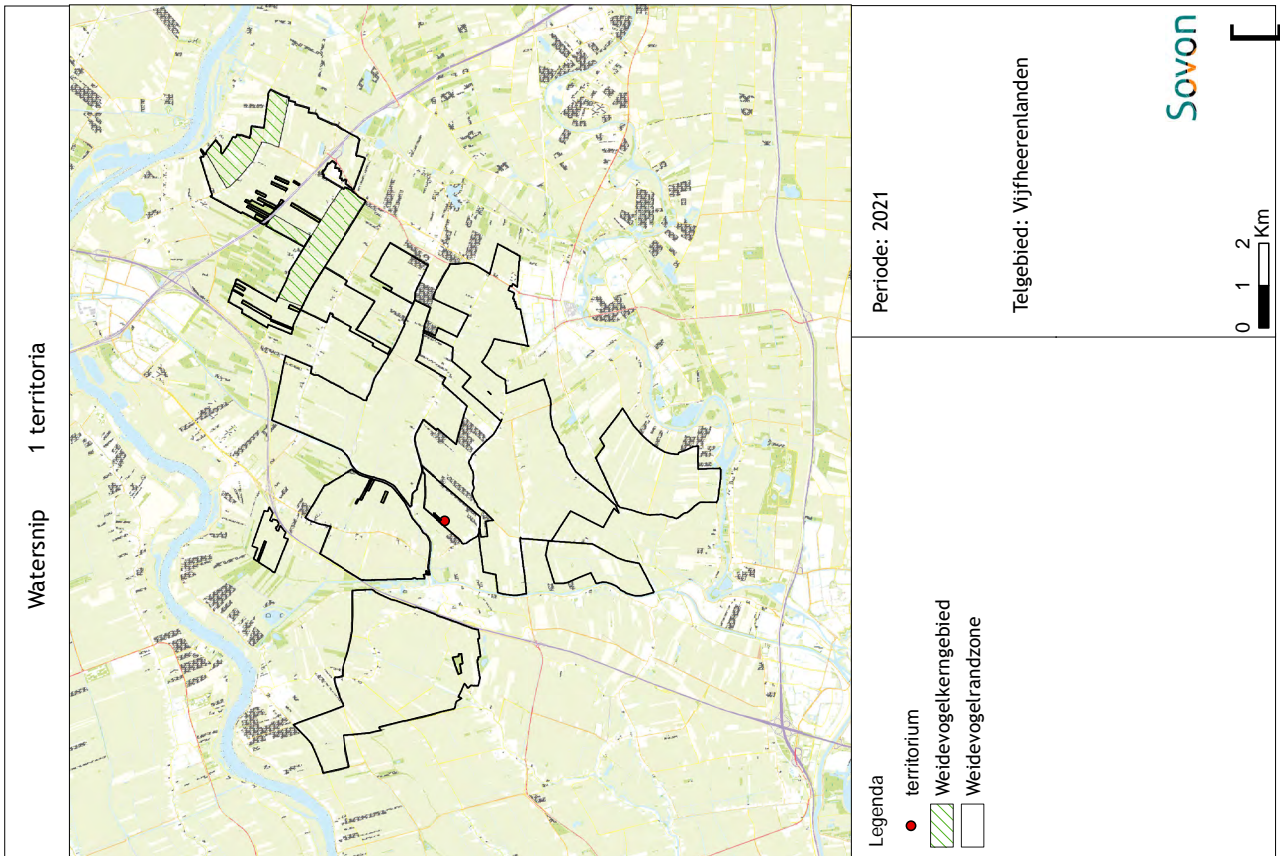
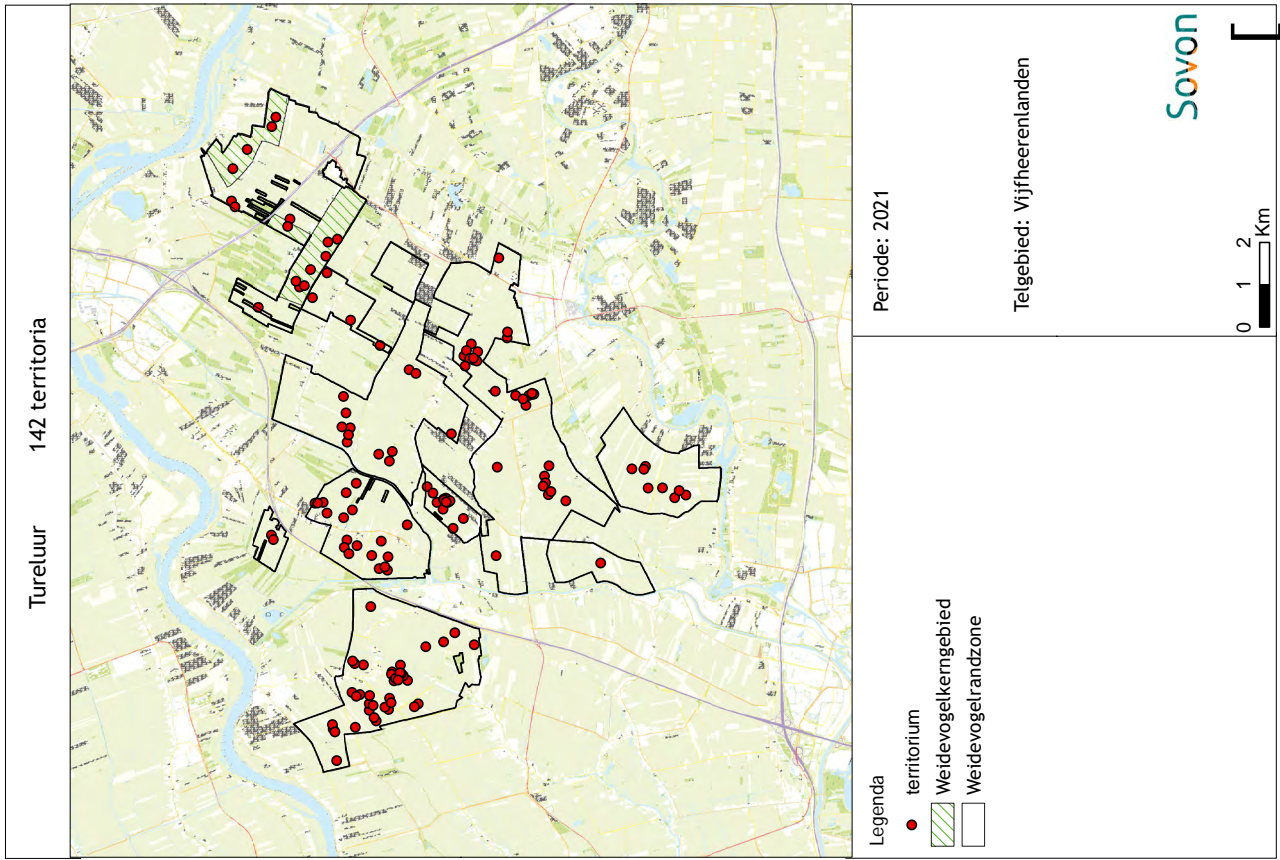

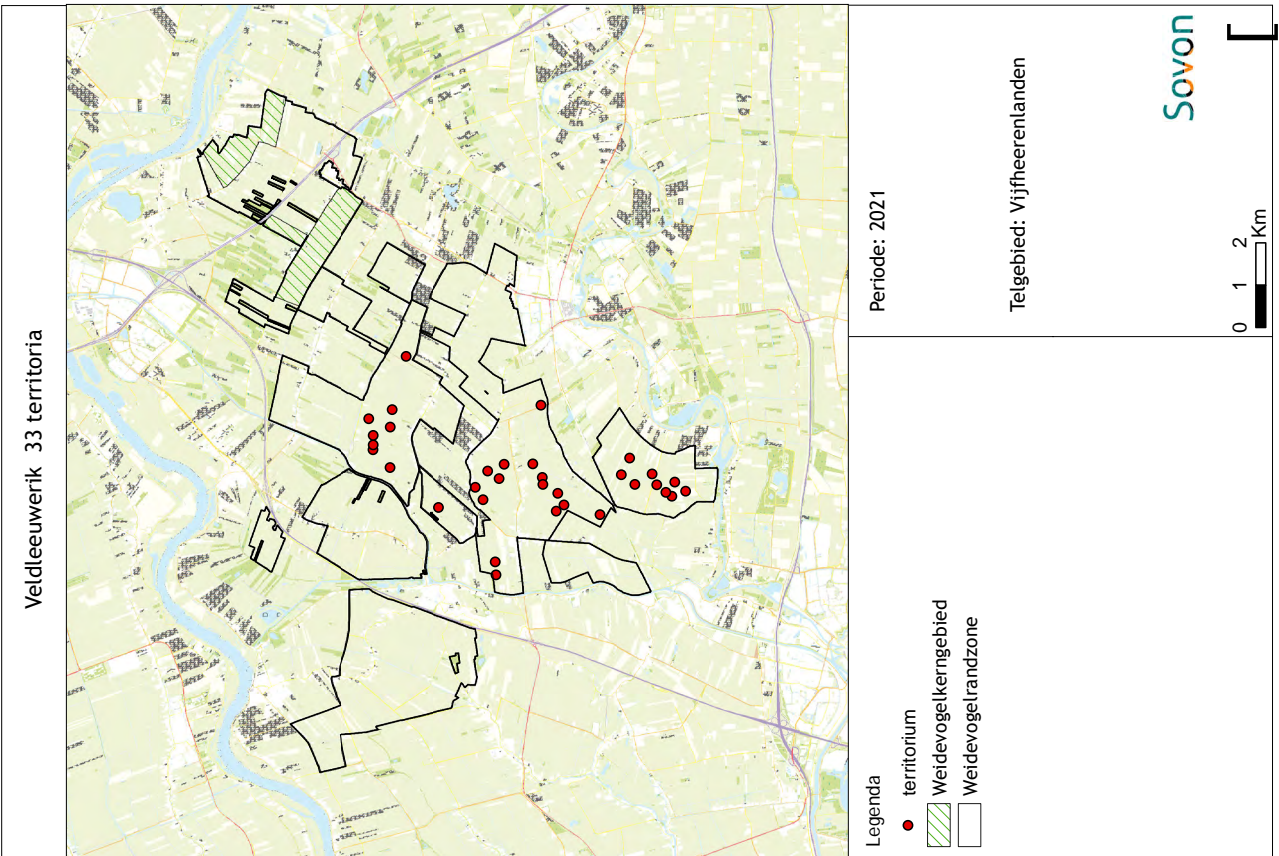
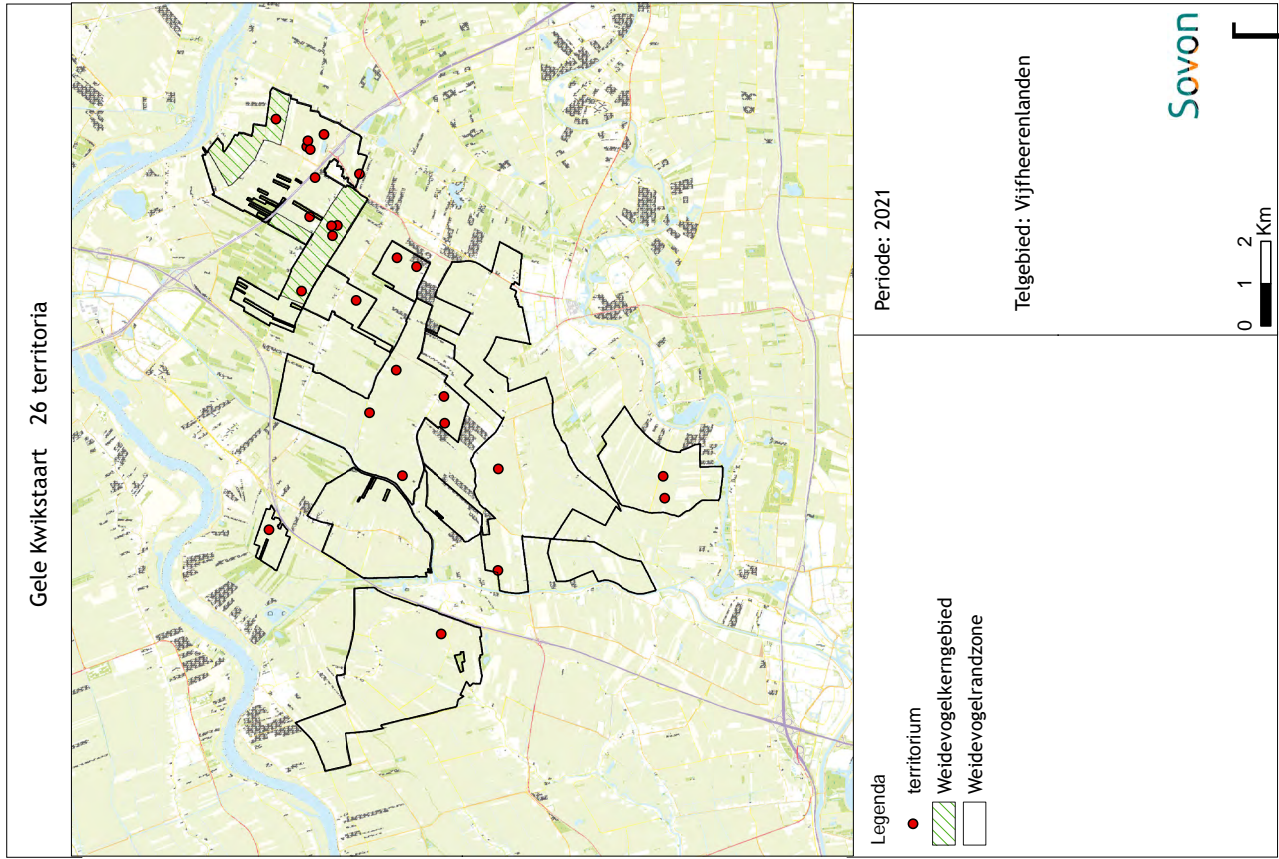

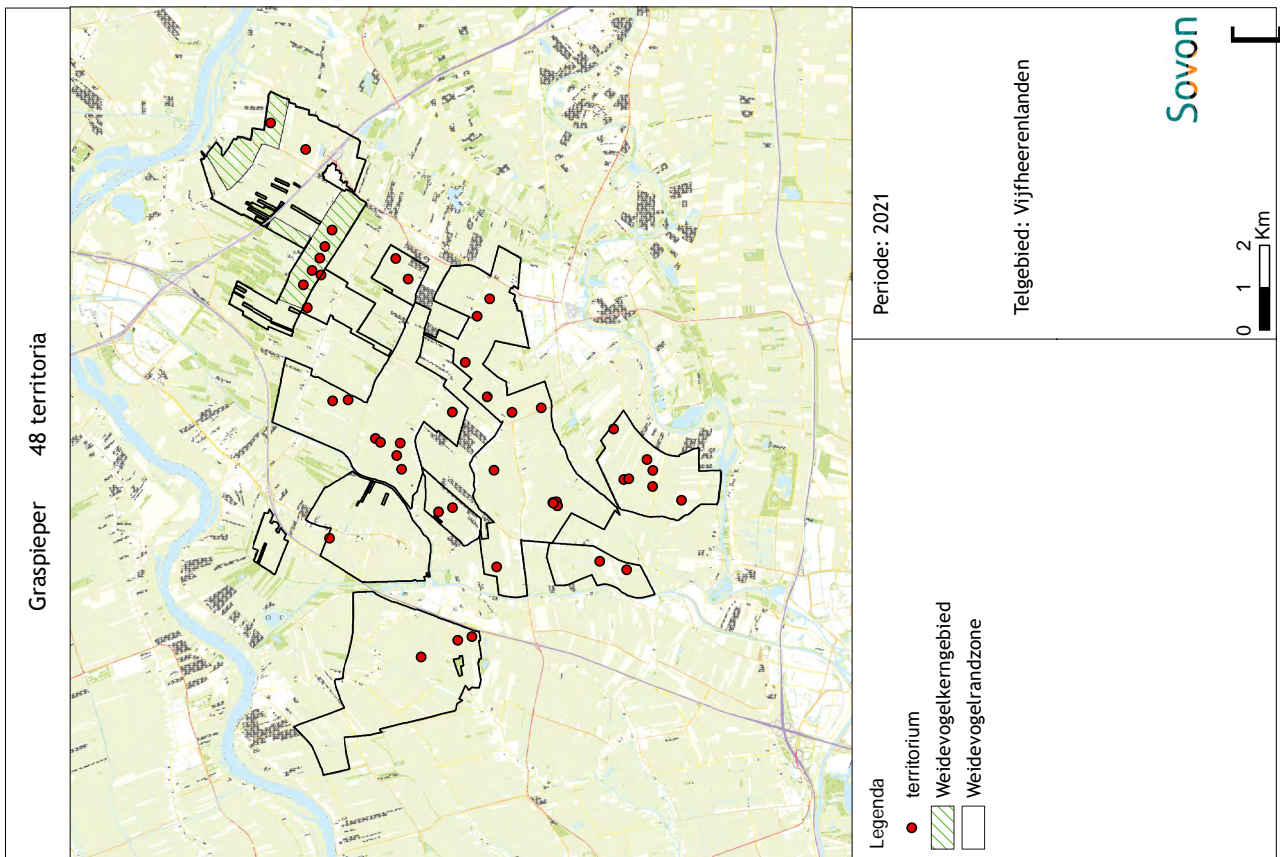

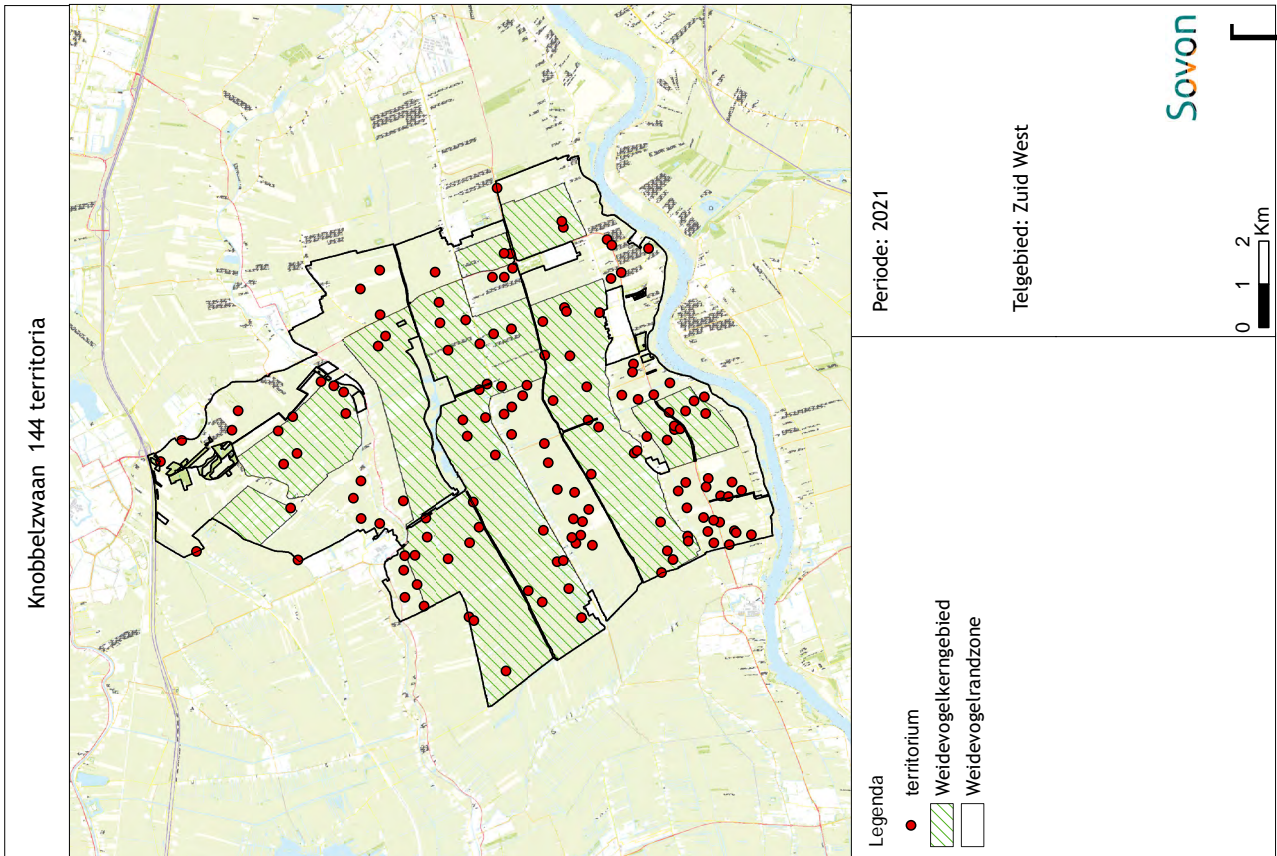
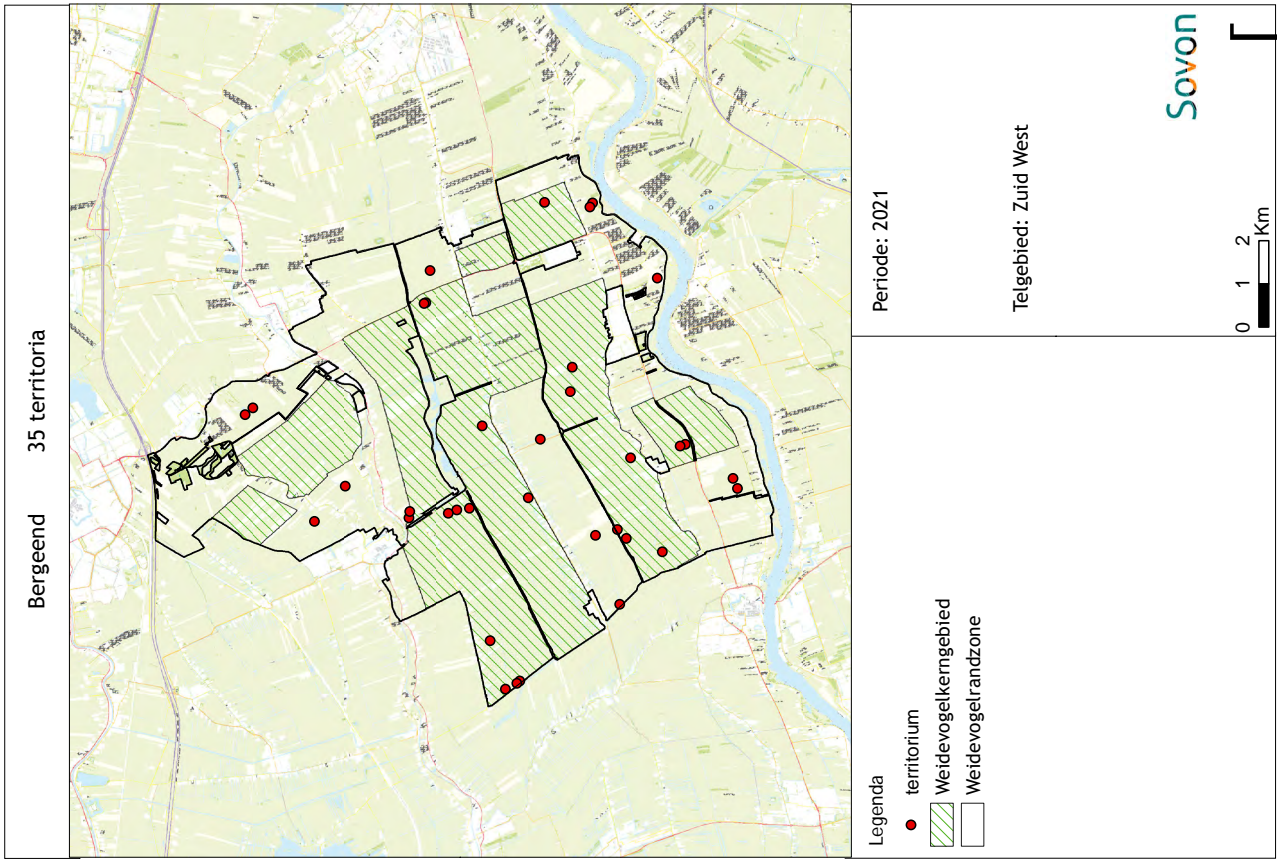

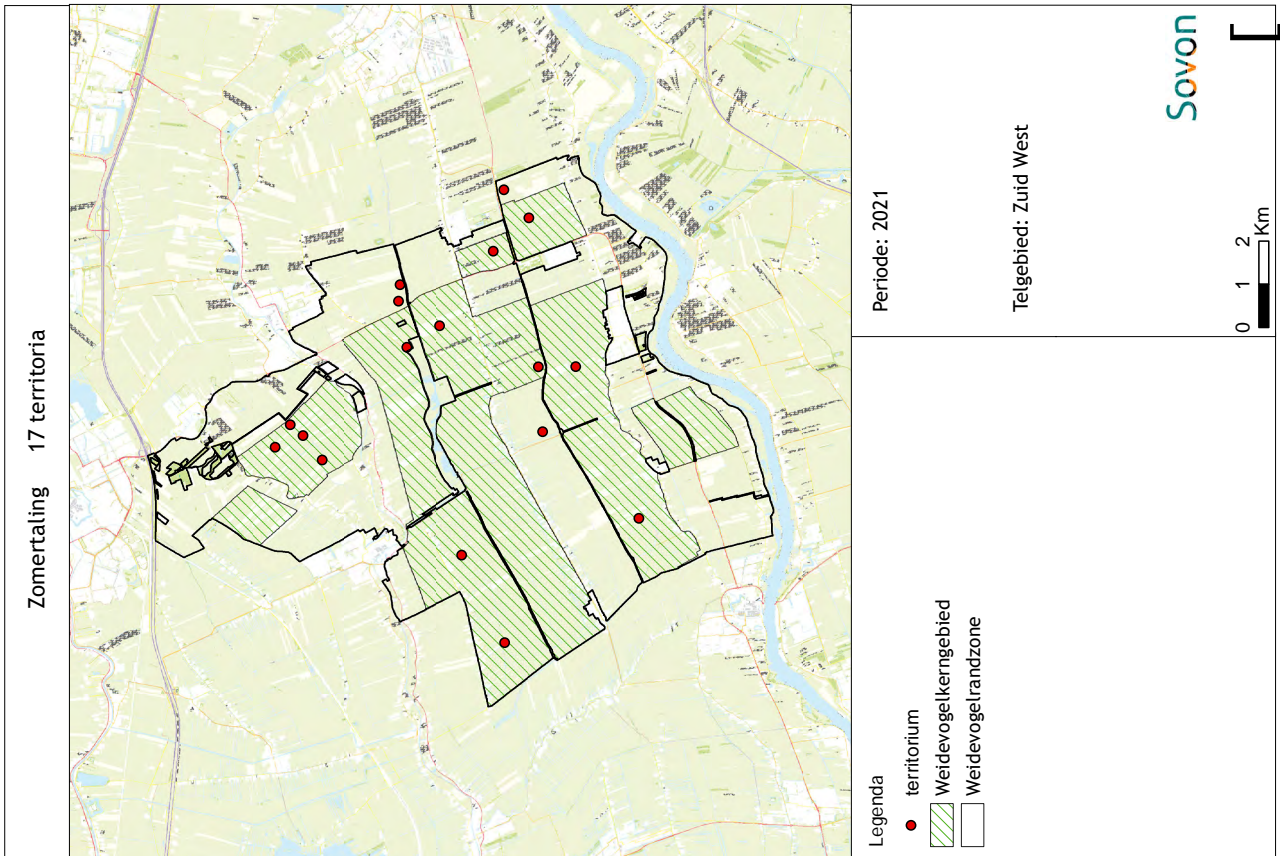
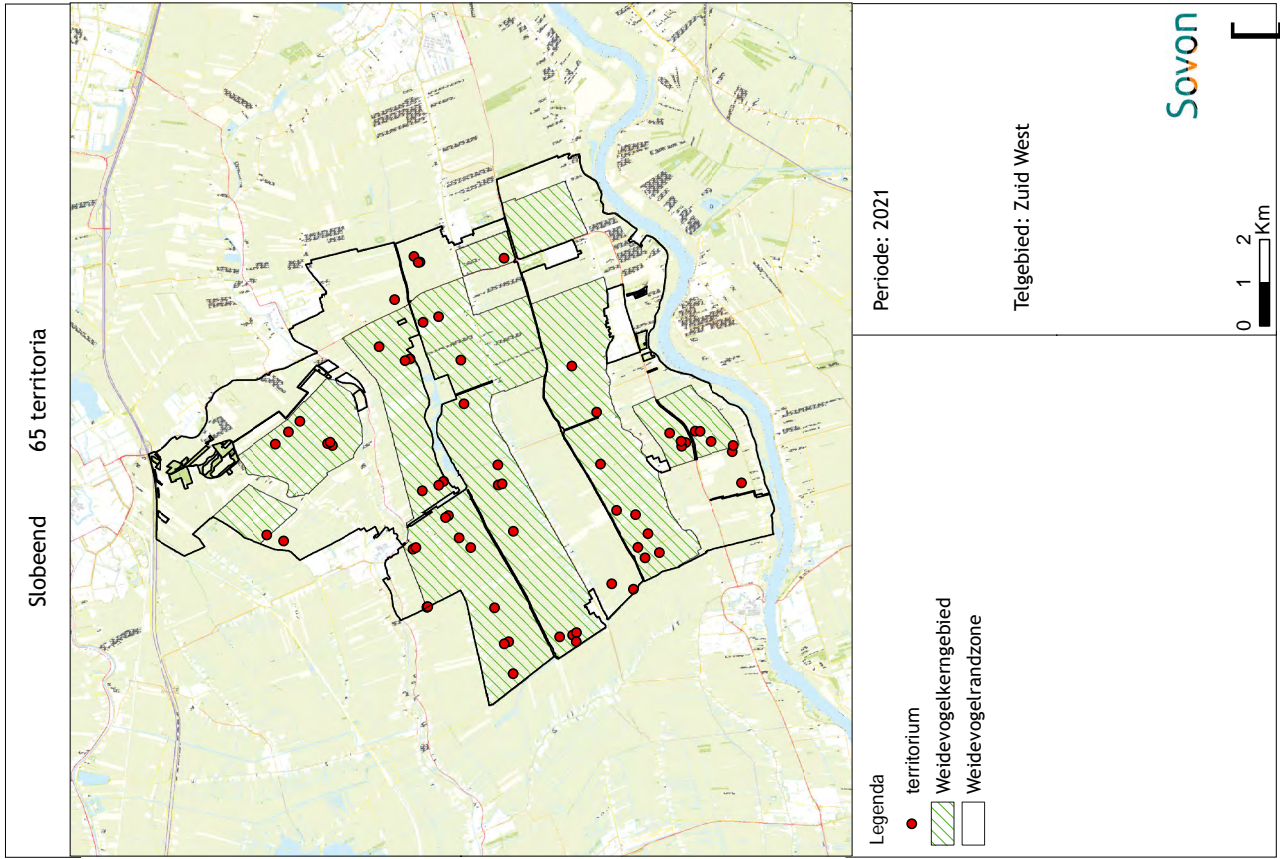

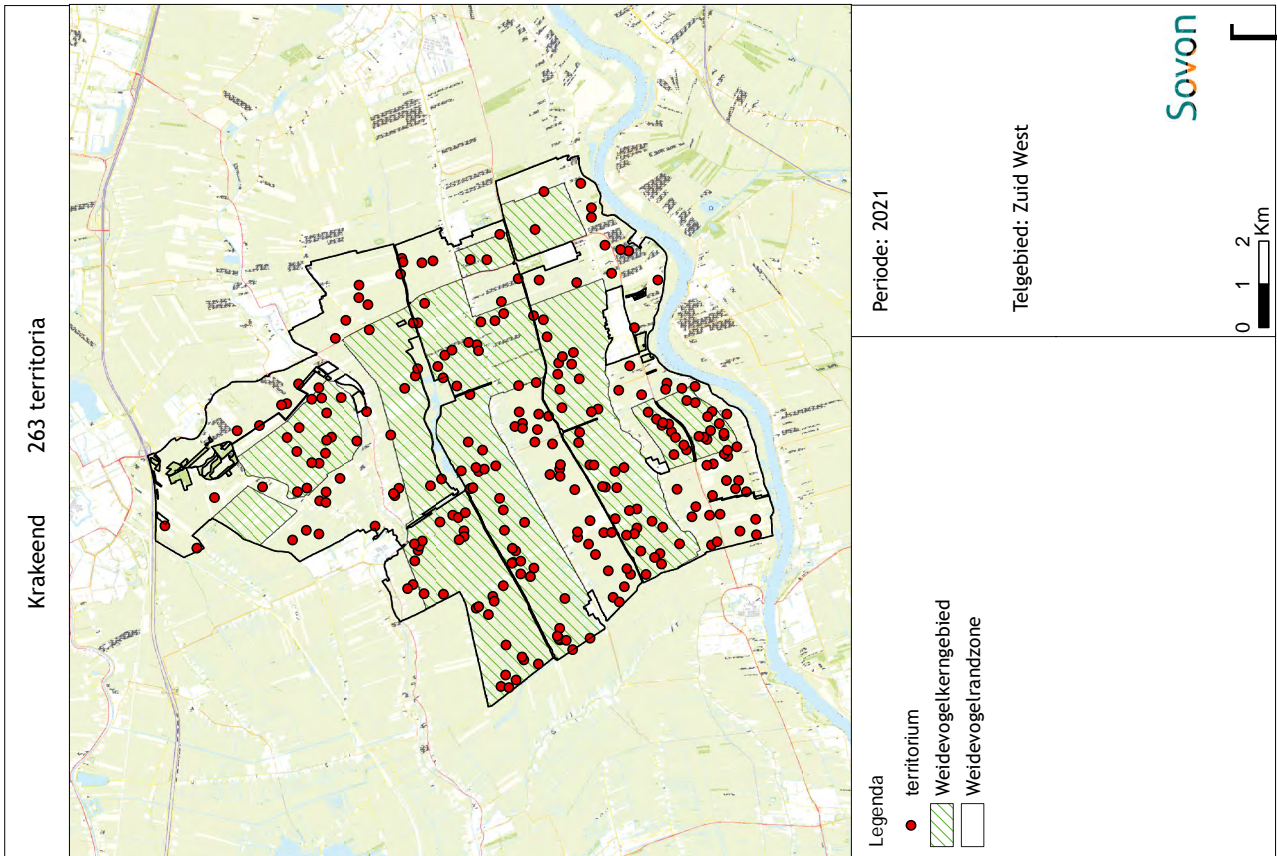
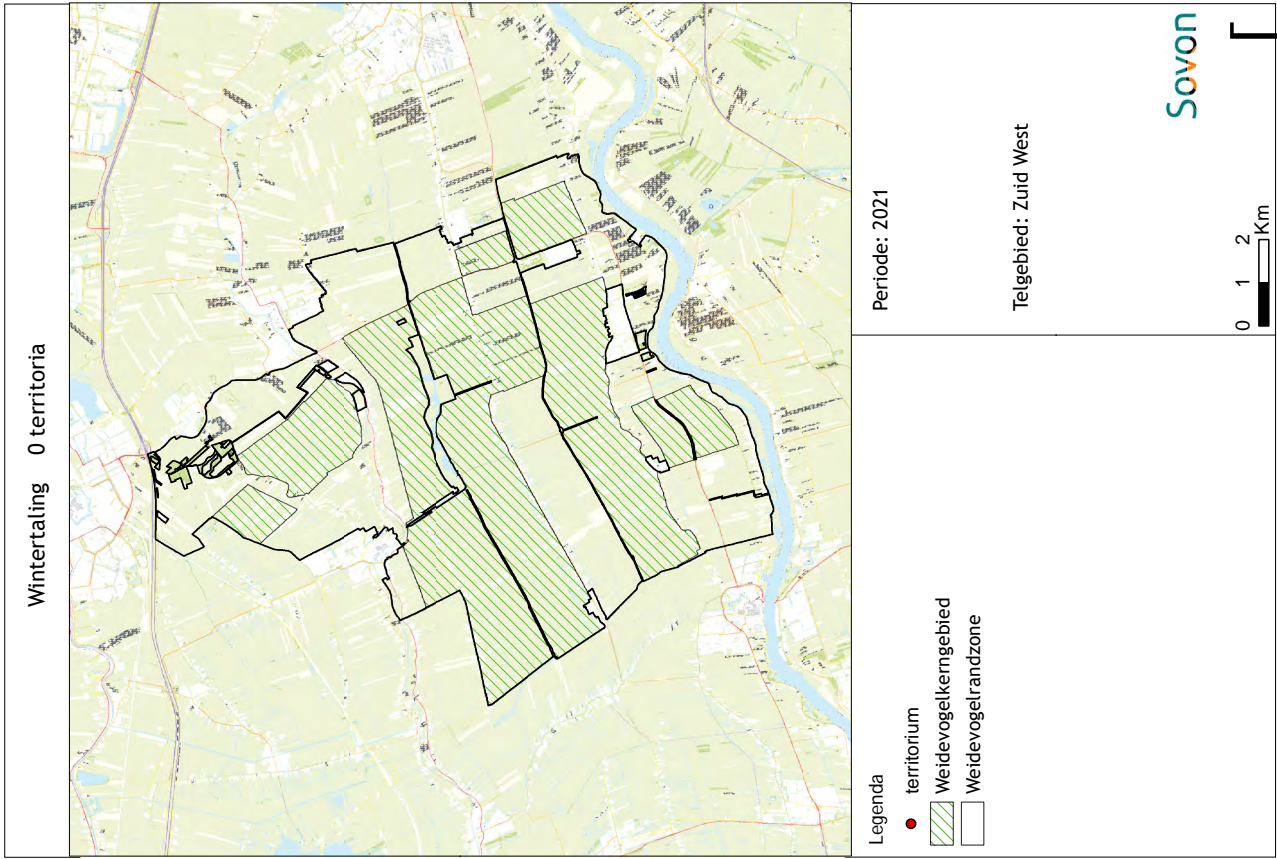

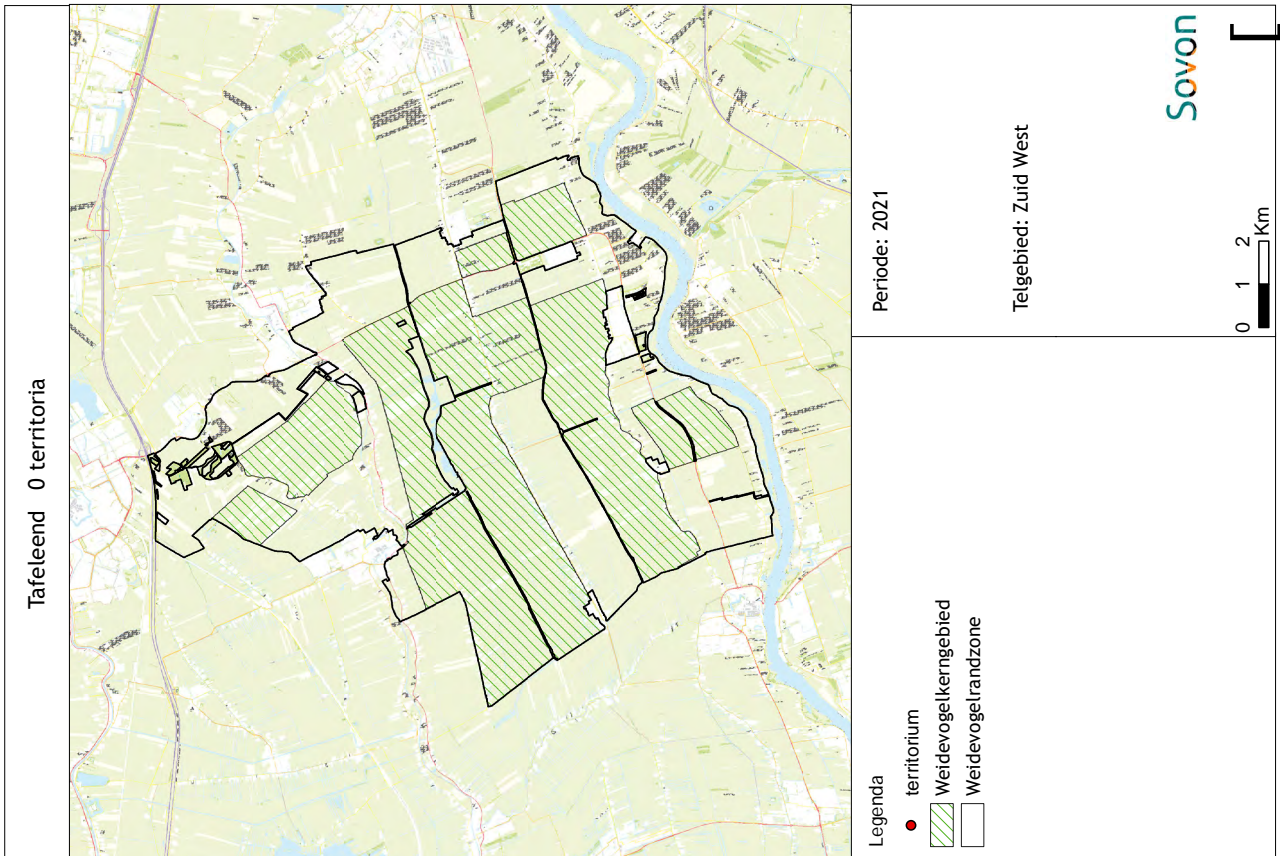
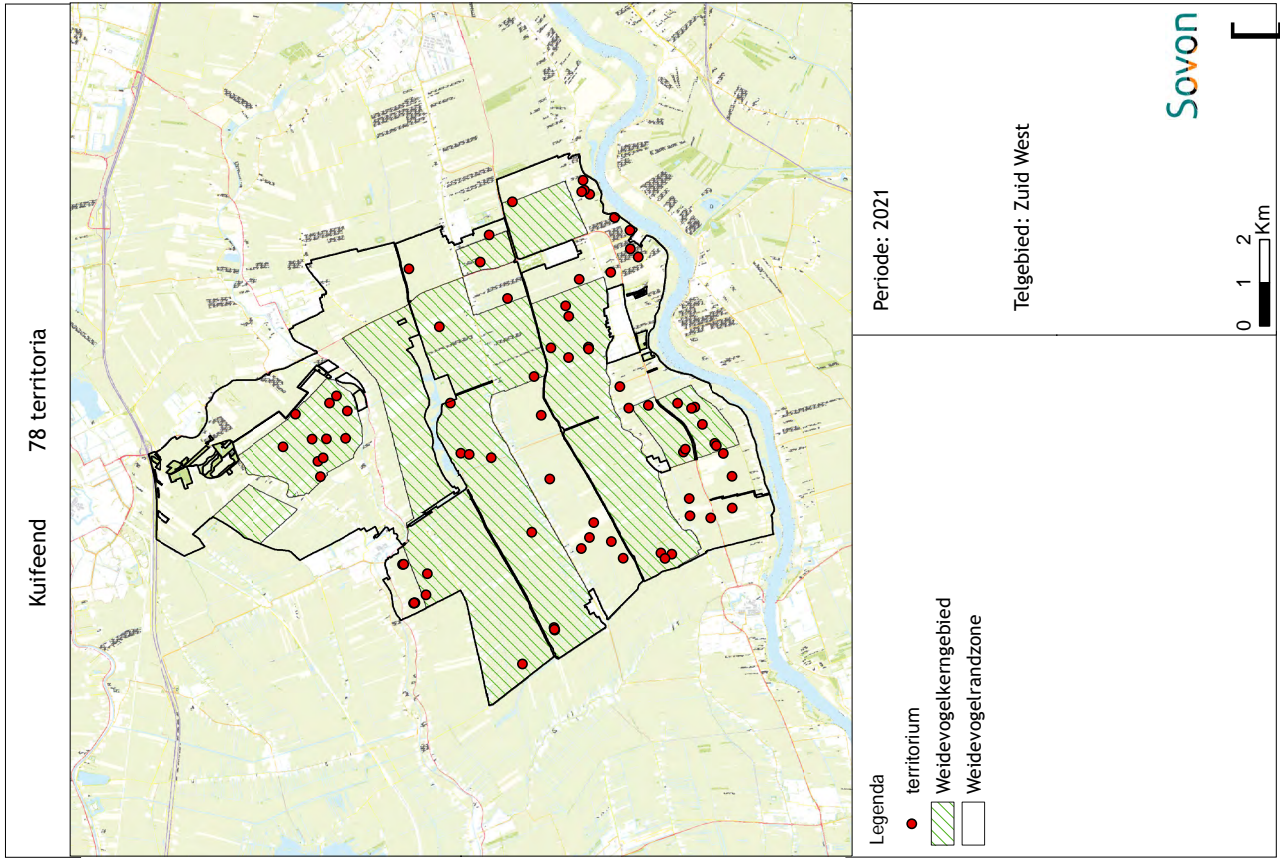

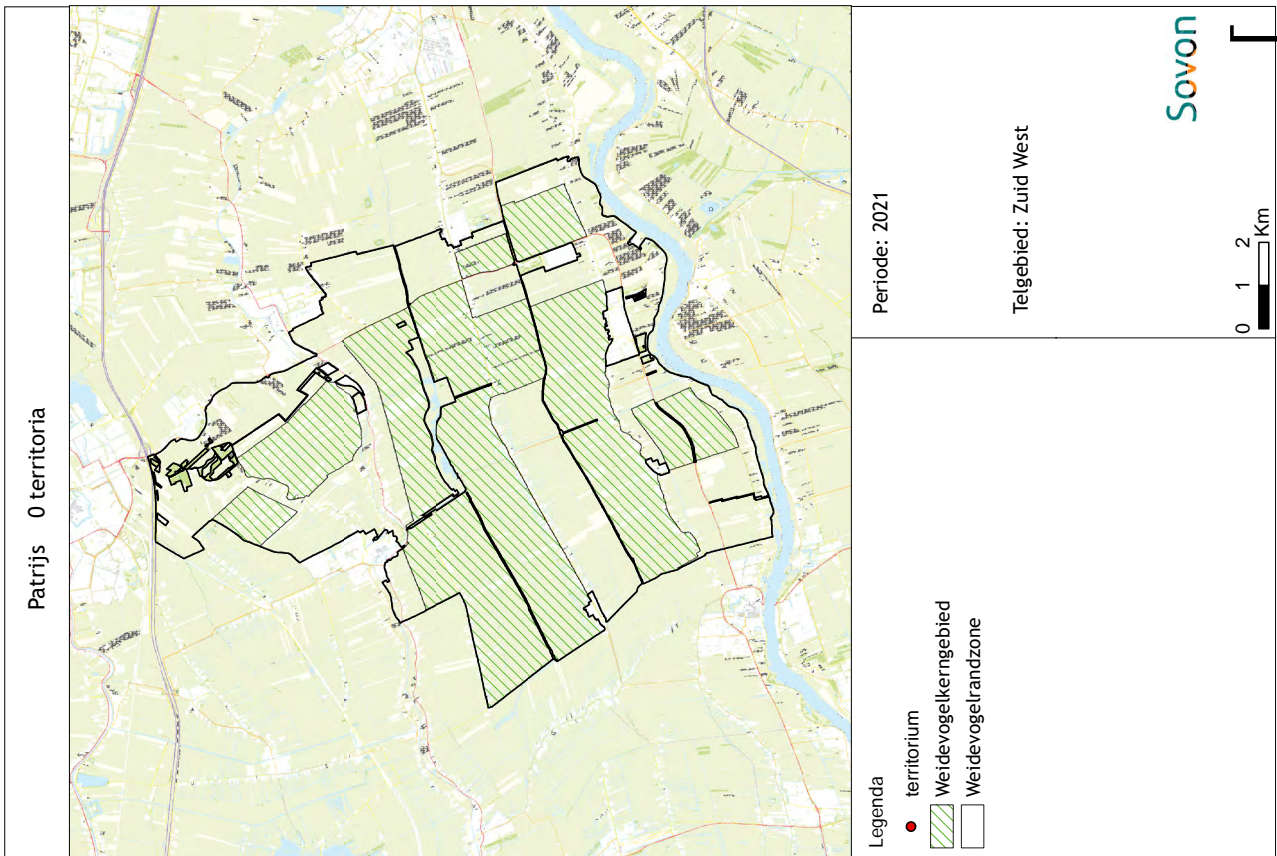
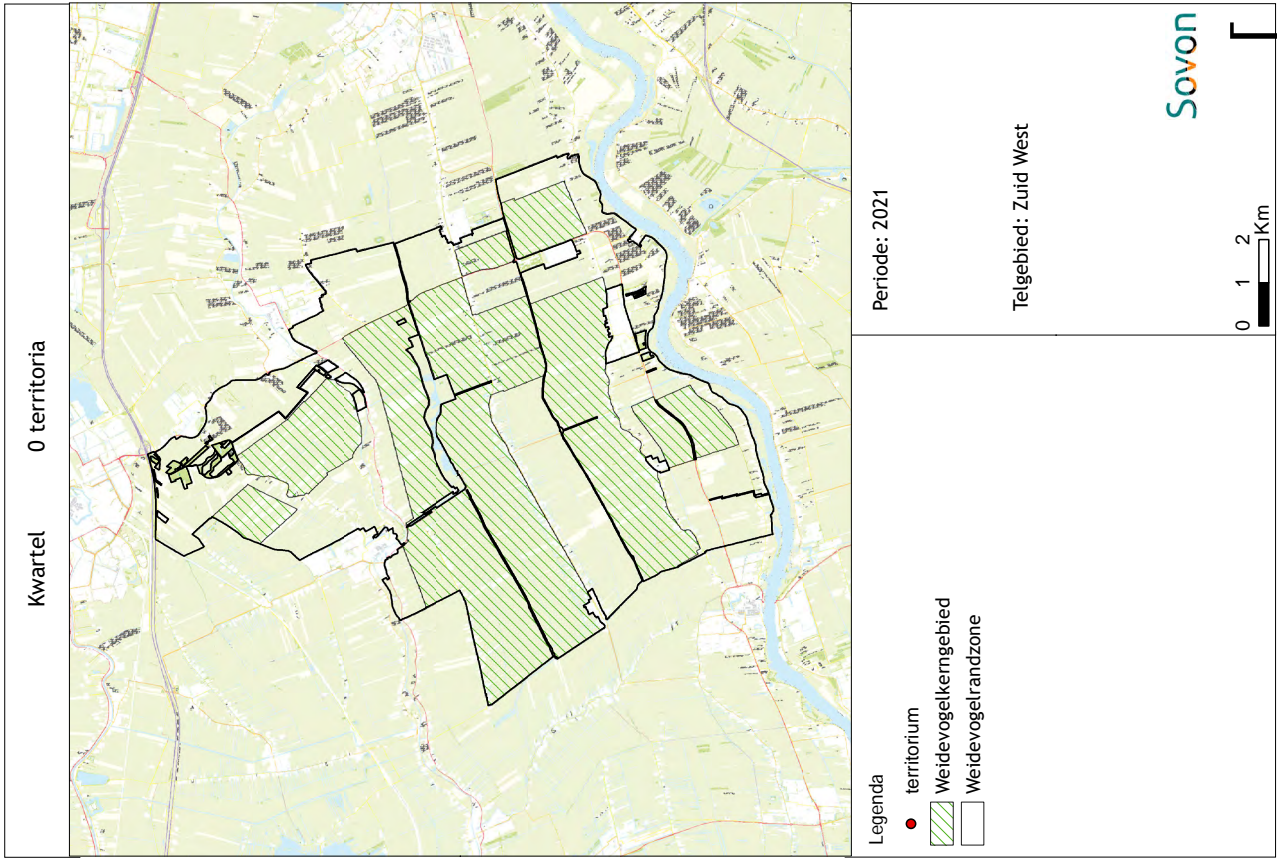

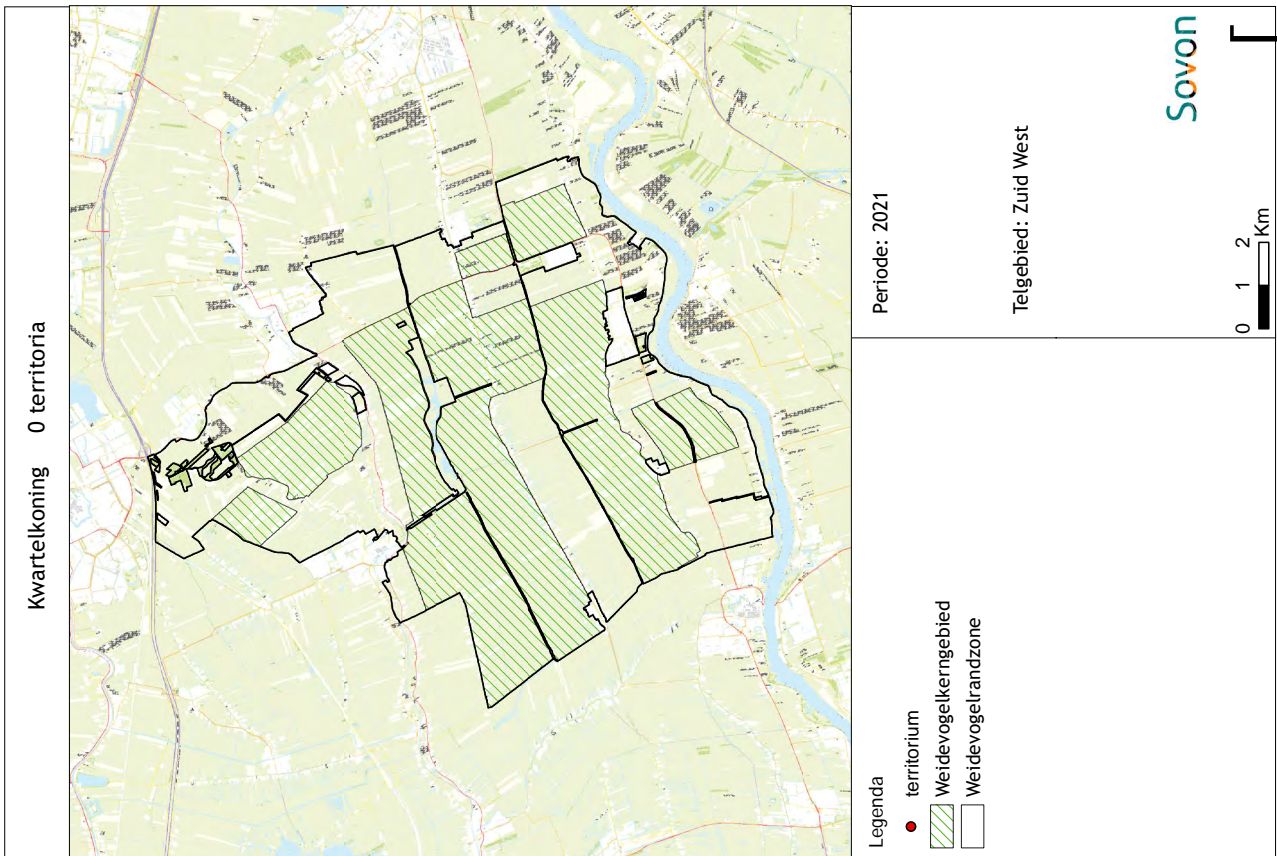
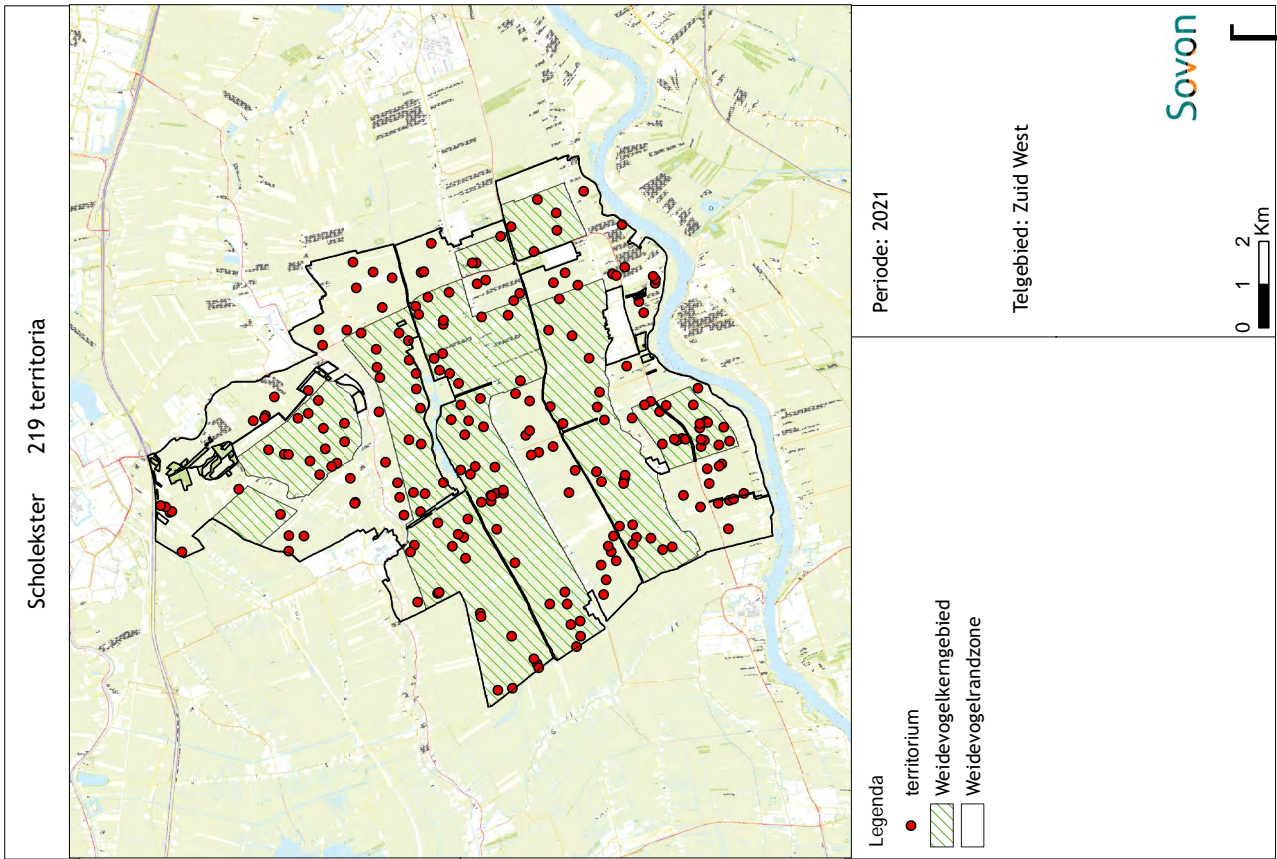

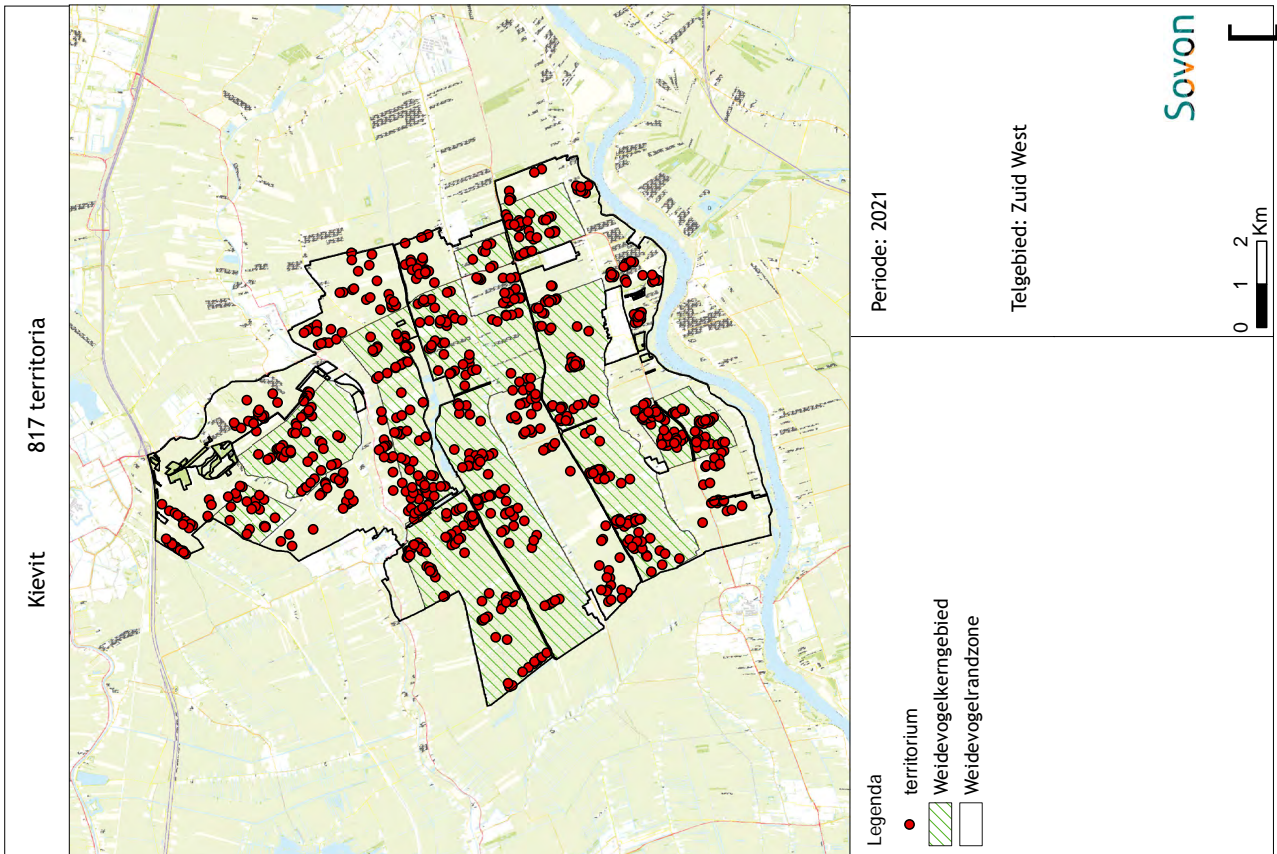
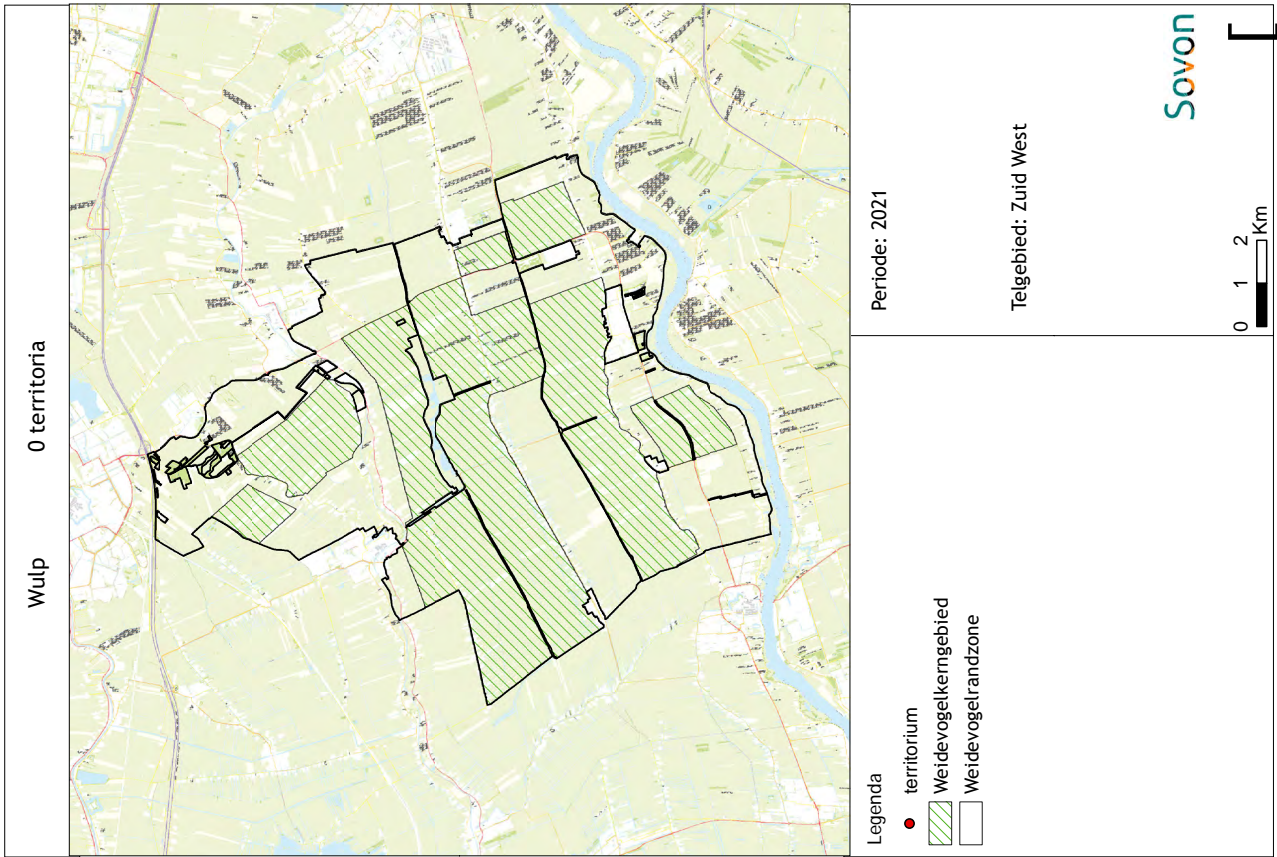

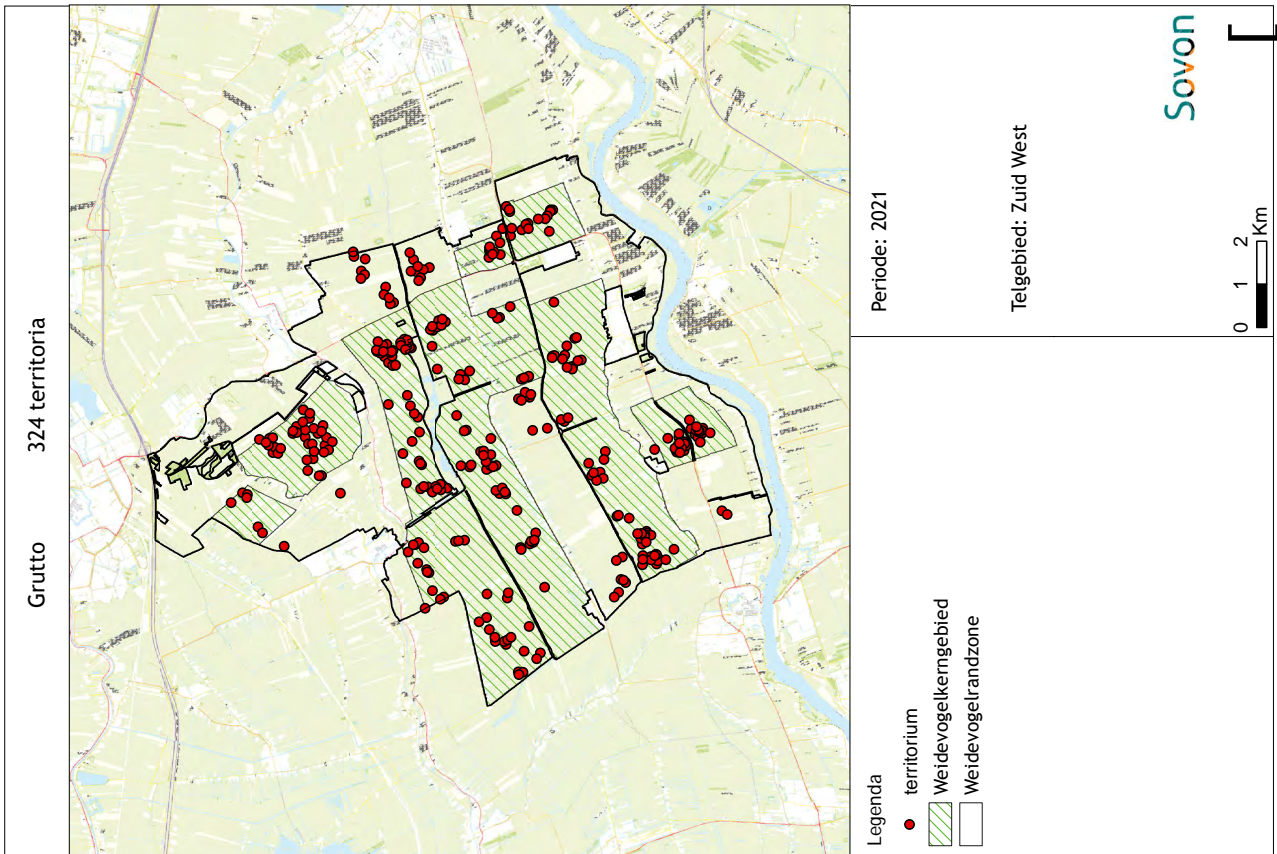
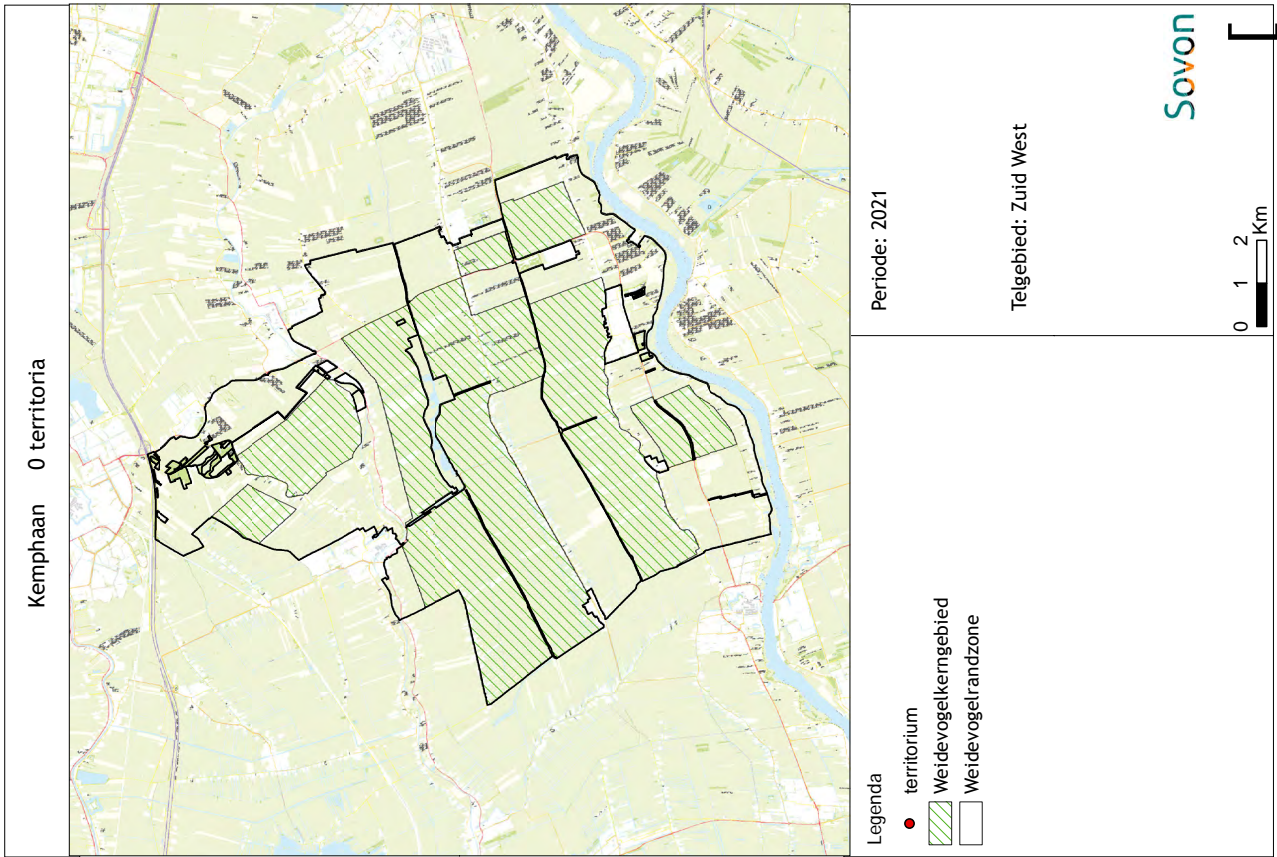

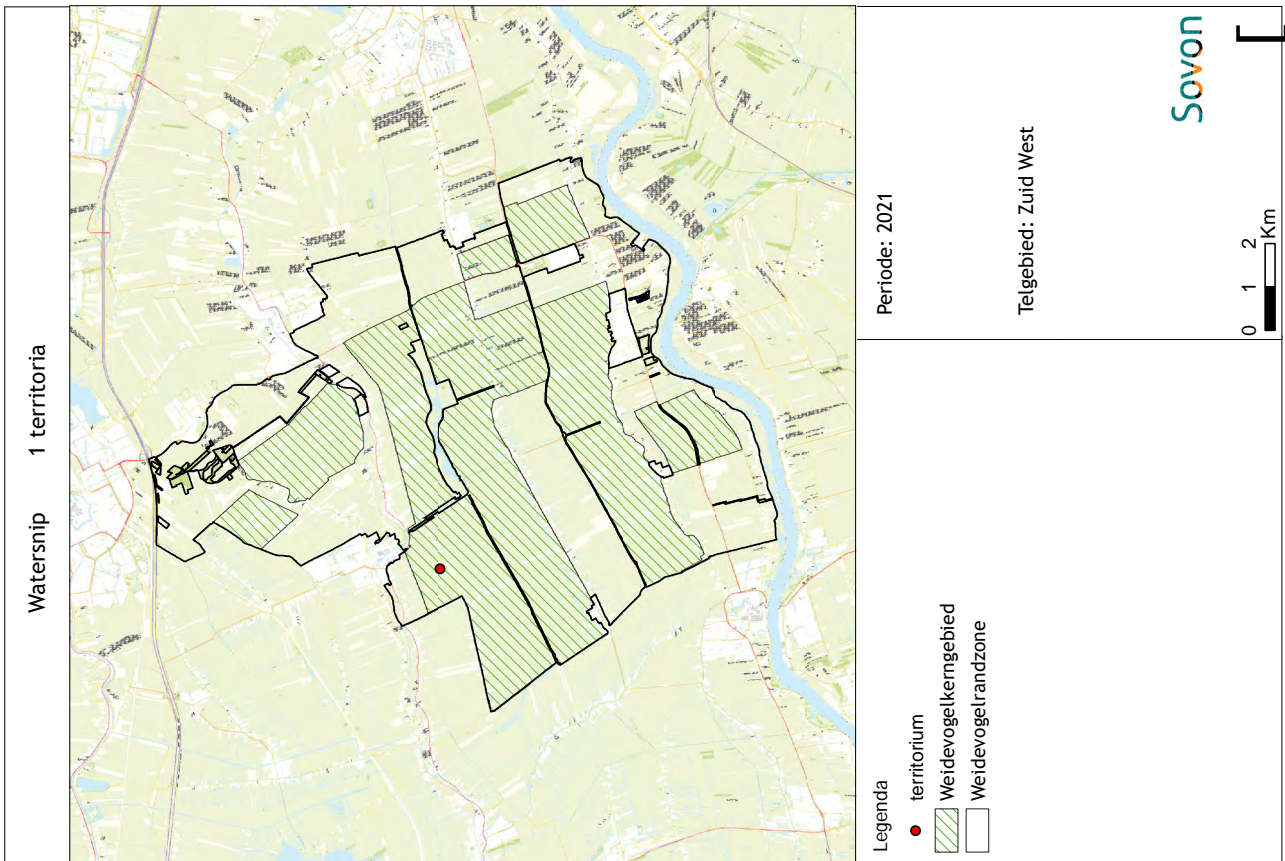
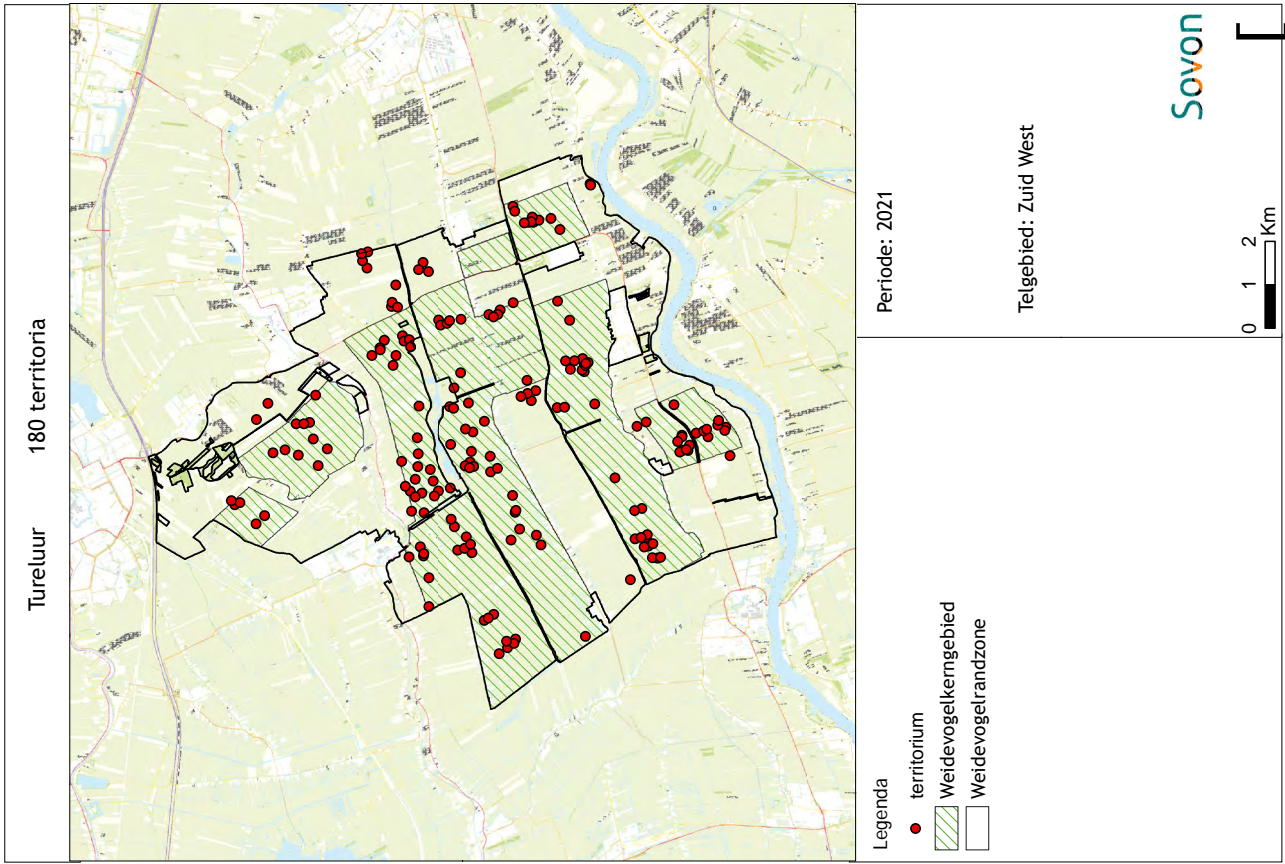

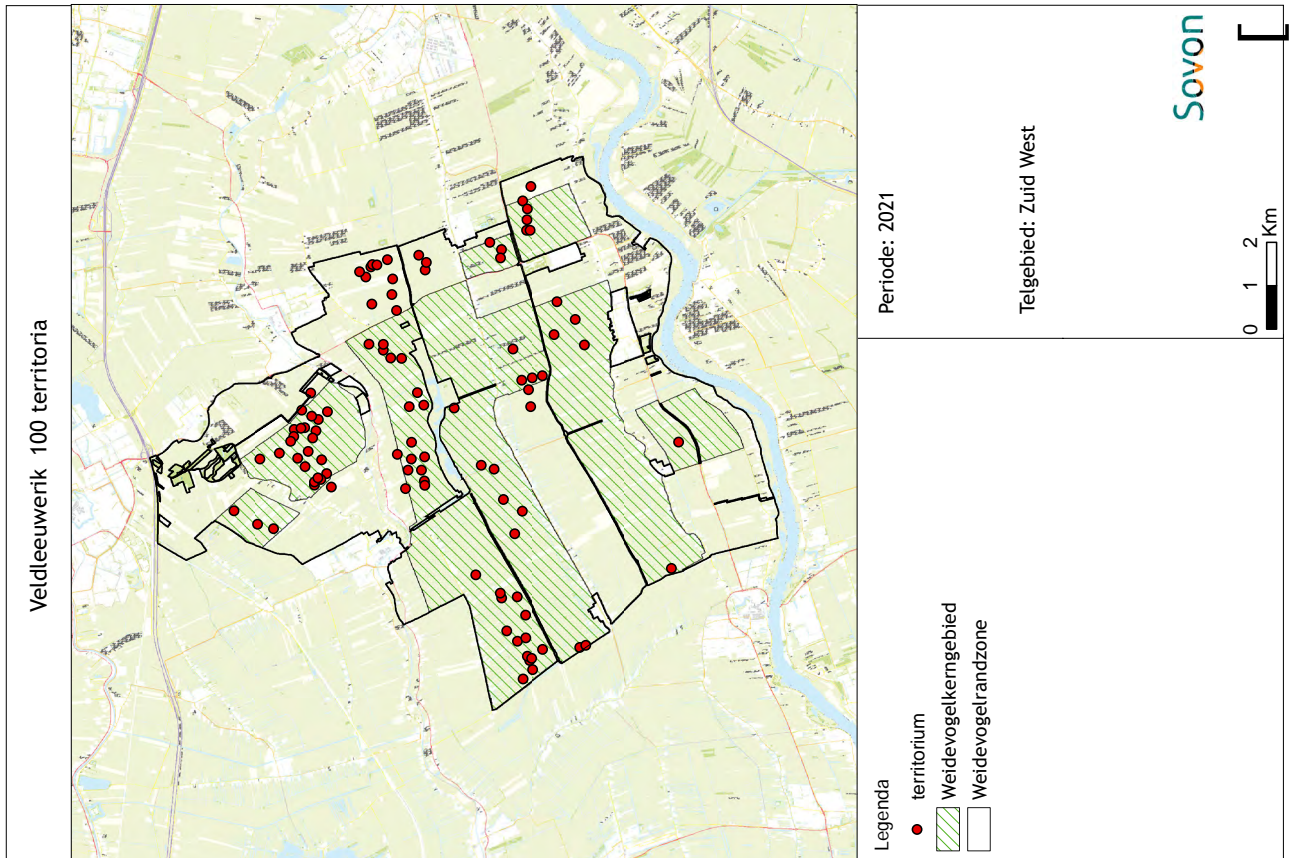
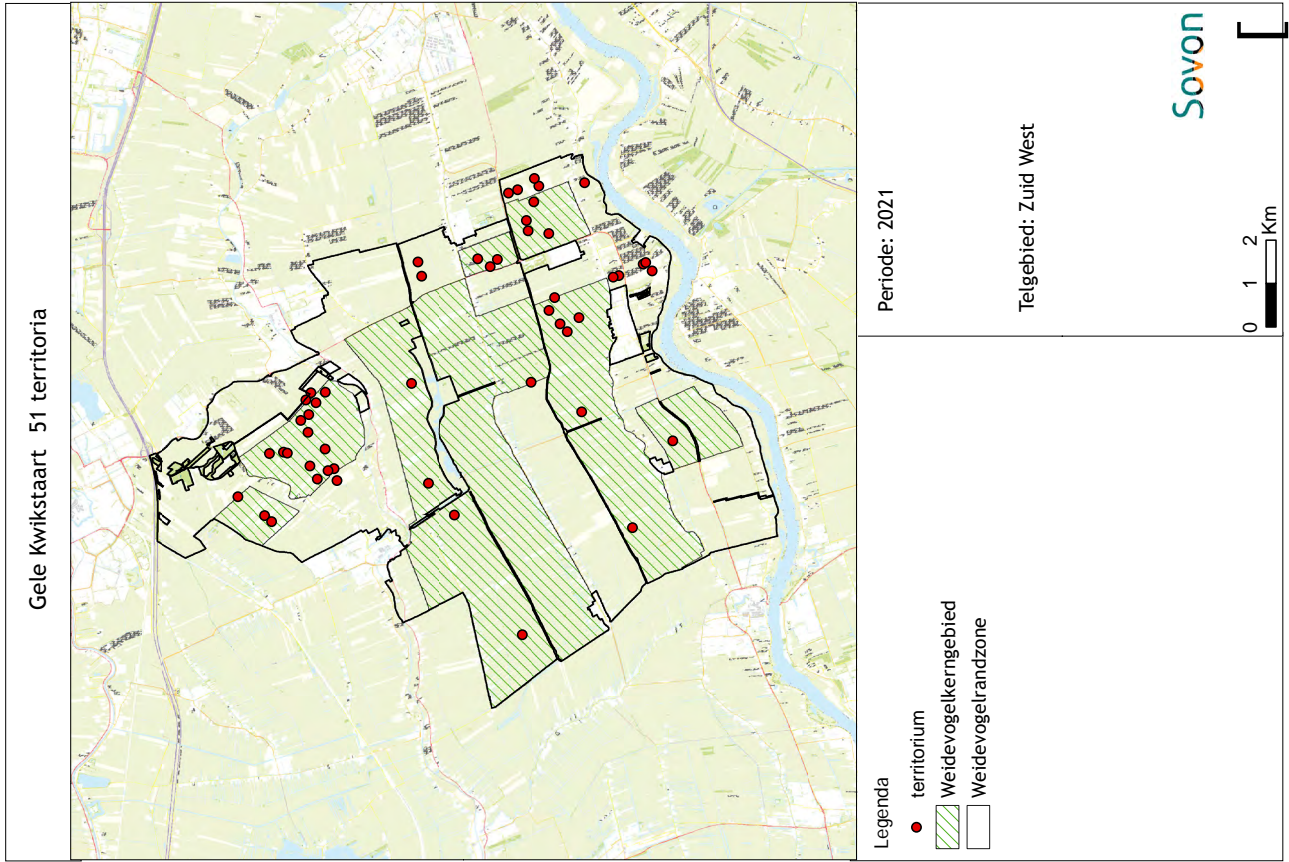

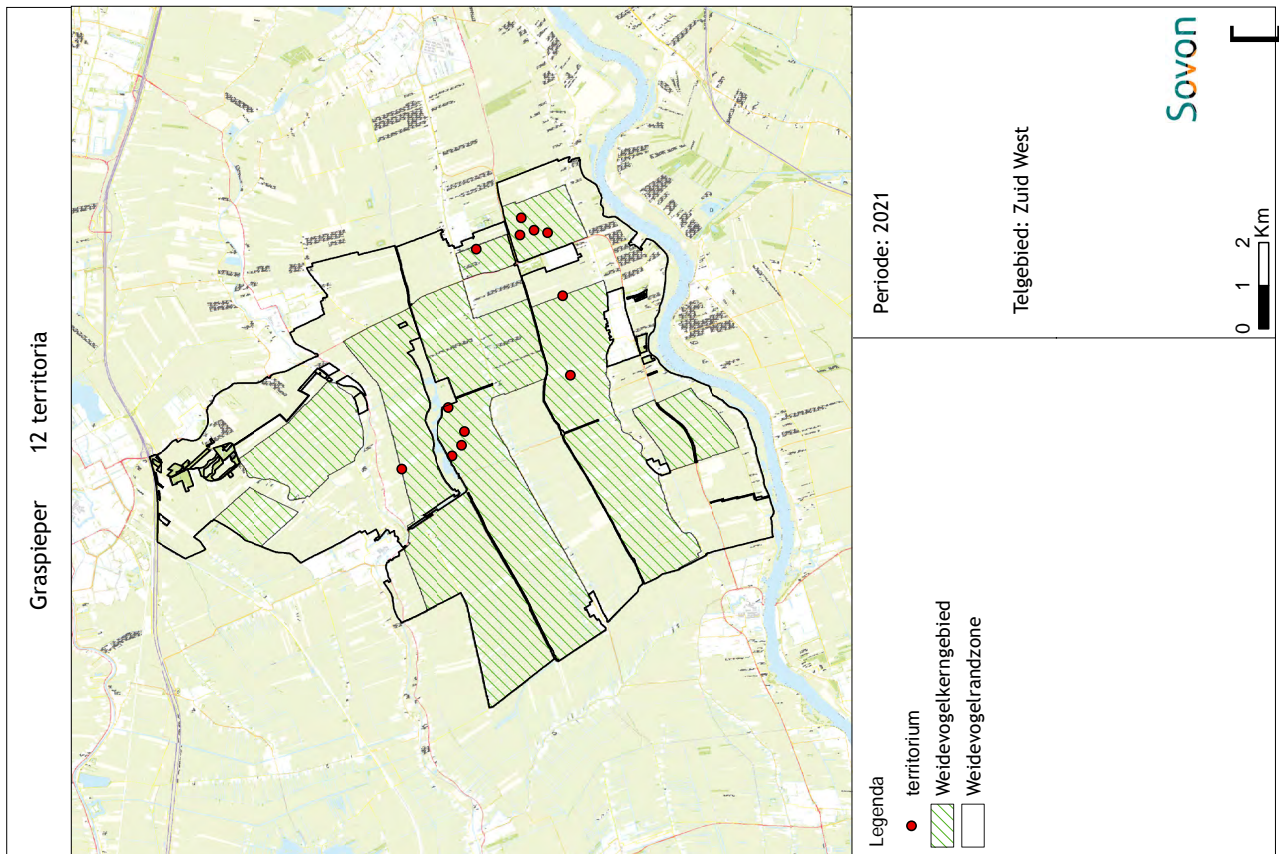

In opdracht van:

provincie :: Utrecht

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

